STATISTISK TIDSKRIFT. 1883. Bihang.

ÄLDRE BIDRAG TILL SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

I.

SVERIGE 1571.

FÖRSÖK TILL EN ADMINISTRATIV-STATISTISK BESKRIFNING

ÖFVER

DET EGENTLIGA SVERIGE, UTAN FINLAND OCH ESTLAND.

AF

HANS FORSSELL.

ANDRA HÄFTET.

STOCKHOLM, 1883.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

INLEDNING

TILL

Statistisk tidskrift / utgiven av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : Norstedt, 1860-1919.
H. 165, utg. 1919 utgör register till 1860-1913. – I Statistisk tidskrift årgångarna 1871-1913 publicerades *Sveriges officiella statistik i sammandrag* som första nummer.
Efter ett uppehåll 1914-1951 uppstod Statistiska tidskrift igen åren 1952-1984.

Efterföljare:

Journal of official statistics : JOS : an international quarterly / published by SCB, Statistics Sweden. – Stockholm : Statistics Sweden [Statistiska centralbyrån], 1985-.
Tidskriften finns från 1985 fritt tillgänglig i fulltext på internet.

Anmärkning: Vid digitalisering av Statistisk tidskrift, 1860-1913, har häftena med *Sveriges officiella statistik i sammandrag* och tre bilagor brutits ut ur sin årgång och behandlats som separata häften.

Sverige 1571 : försök till en administrativ beskrivning över det egentliga Sverige, utan Finland och Estland / av Hans Forssell. Andra häftet. - (Äldre bidrag till Sveriges officiella statistik. II). – I: Statistisk tidskrift, 1883: bihang. Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

urn:nbn:se:scb-st-1883_b

STATISTISK TIDSKRIFT. 1883. Bihang.

ÄLDRE BIDRAG TILL SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

I.

SVERIGE 1571.

FÖRSÖK TILL EN ADMINISTRATIV-STATISTISK BESKRIFNING

ÖFVER

DET EGENTLIGA SVERIGE, UTAN FINLAND OCH ESTLAND.

AF

HANS FORSSELL.

ANDRA HÄFTET.

STOCKHOLM, 1883.
KONGL. BOKTRYCKERIET.
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Af detta arbete utgör.
Första häftet bihang till 1872 års årgång af Statistisk Tidskrift.
Andra » » » 1883 » » » » »

Enligt Jordebokens uppgifter voro socknar och gäll på Dal 1571—72 följande:

Sundals härad: *Frendefors* gäll med Frendefors, Brålanda och Ryr socknar.
Bulstada gäll med Bulstada, Erikstada, Gie stada och Grinstada socknar.

Nordals härad: *Örs* gäll med Ör, Dalskog, Gunnarsnäs, Holm[1]) och Skollerud socknar.

Valbo härad: *Fergelanda* gäll med Fergelanda, Ödborg, Torp och Ryr socknar.
Högsätters gäll med Högsätter, Järbo, Lerdala, Rendelanda och Rugerde socknar.

Vebo härad: *Eds* gäll med Ed, Giesätter, Hol (Hobol), Nössemark, Rölanda och Toftedal socknar.
Steneby gäll med Steneby, Bäck, Torskog, Tösleskog, Varvik, Ärtemark och Öskhult socknar
samt Laxarby socken i Åsleskogs gäll.

Tösbo härad: *Åsleskogs* gäll med Åsleskog, Fröskog, Mo, Åmål socknar.
Tösse gäll med Tösse, Tödje och Ånneskog socknar.

Mantalet är enligt jordeboken 1571:

Skatte- och kronohemman	hela och halfva	610,	torpare	161,
Kyrko-, preb.-, klosterhemman	»	»	»	117,	»	94,
Frälsehemman	»	»	»	148½,	»	2,
Kgl. M:ts hemman	»	»	»	4,		
Summa hemman hela och halfva		879½,	torpare	257,
Prester		9,		

hvartill komma utjordar 155, qvarnar 1, ålfiske 1, tomt 1, kronoskogar 2, hvilka ej inräknas i det egentliga mantalet.

[1]) *Jerns* f. d. och nuv. sockens byar återfinnas under Holm socken.

Häraf afkortas som Öde hemman "såsom både brände och obrände" hemman 117½, torpare 78 samt utjordar 73.

Såsom förut nämdt, var hela uppbörden af Dal 2,249 daler samt 308 lod silfver. Om man får antaga, att silfret gifvits, såsom vanligen i handlingarne utsättes, "sölf för sölf", d. v. s. som tionde af antecknad egendom i silfver, äro sålunda de öfriga persedlarne att fördela på ett värde af 2,249 daler eller (efter 4 mk för "1 daler", hvilken i denna handling, att döma efter summeringen, synes använd såsom liktydig med det gamla räknesättet för 4 mk) i det närmaste 90,000 mk. Då värdet å persedlarne i Frendefors gäll, silfret afräknadt, är 10,486 mk, erhålles sålunda för hela Dal, under antagande, att persedlarne varit någorlunda likformigt fördelade, följande belopp: — till hvilket kommer den i längden på presterskapet öfver hela Vestergötland antecknade förmögenheten hos presterne på Dal, hvaraf skatten utgjorde 24 lod silfver och 262 mk.

Lösegendom 1571.

	Taxerade.	Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar och Stod.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.
		St.	Lod. qv.	L℔ ℔.	Mk.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
Hela Dal.....	*1,330*	—	*3,080*	*900*	*170*	*720*	*530*	*5,500*	*1,130*	*580*	*4,380*	*170*	*360*
Prester på Dal [1])	8	—	240	59	—	20	18	103	31	66	129	—	41

[1]) Af presterne på Dal saknas dock i längden pastor i Frendefors, hvilken icke heller är taxerad med gället.

Vestergötland.

Vid slutet af konung Gustafs regering voro af Vestergötland ej mindre än 22½ härad med 326 socknar, eller omkring två-tredjedelar, med Leckö och Elfsborgs slott, upplåtna på förläning åt rikets förnämste frälsemän. Dessa förläningar, som i ej ringa mon afsågo gränsförsvarets betryggande, utgjorde tillika dotationer åt det kungliga husets fränder och närmaste vänner: det var herrarne Gustaf Olsson Stenbock, Sten Eriksson Lejonhufvud, Per Brahe, Svante Sture, som delade de förnämsta häradena: Göran Holgersson och Birger Nilsson hade mindre förläningar. Ännu 1571 voro ej obetydliga delar af provinsen behållna i samma slägter: af hela härad synas[1]) hafva varit på förläning upplåtna: dels

Vasbo och *Valla* härad	till furstendömet, dels:	
Gudhems och *Vilska* h:d	»	Fru Ebba, Sten Erikssons enka,
Bjerka och *Kullings* »		
Åsa och *Väna*	»	» Fru Märta, Svante Stures d:o,
Kinds och *Gäsene*	»	» Fru Brita, Gustaf Olssons d:o,
Frökinds och *Redvägs*	»	» Erik Göstafsson,
Bollebygds och *Marks*	»	
Vedens (1572?)	»	» Bengt Gylta,
Ås	»	» Peder Brahe,
Kåkinds	»	» Brunte Birgersson?

hvarjämte åtskilliga socknar och hemman inom de under fogdai stälda härad voro åt frälsemän förlänade.

Under 1571—74 skedde häruti betydande förändringar genom igenkallande af de flesta förläningarna. Sålunda igenkallades under loppet af 1571—72 Frökind, Bollebygd och Kulling (större delen), Gäsene, Mark (större delen); år 1573 (72): Kind; Åsa och Väna (återlemnades 1574); Veden; Redväg, som sedan en tid lemnades Fru Ebba i utbyte mot Gudhem; Kåkind, som 1572 var förlänt åt Anders Persson till

[1]) Förläningsregistret för 1571 har jag ej kunnat återfinna: här äro derför begagnade dels förläningsregistren 1569—70 och 1572, dels fogderäkenskaperna.

Fårdala; 1574: Vilska härad, som dock återlemnades, så att 1575 voro förlänta allenast:

Ås härad till Per Brahe,
Åsa och Väna härad till Fru Märta,
Bjerka och Vilska till Fru Ebba,
Böne gäll i Redväg till Erik Gyllenstjerna,

förutom åtskilliga smärre förläningar af socknar, sockendelar eller räntor.

Räkenskaperna för 1572 äro vida fullständigare än de för 1571 och då dessutom alla uppgifter rörande tionde måst hemtas ur 1572 års räkenskaper, som i öfrigt redogöra för förhållanden under åtminstone en del af år 1571, har jag i allmänhet hållit mig till 1572 års räkenskaper. De under detta år oförlänta häradena voro fördelade i följande fögderier:

Vartofta härad under Etaks (före 1566 under Örreholms) gård.
Skånings härad under Brunsboda gård.
Kinna, *Kållands* och *Vista* härad.
Laska, *Barna* och *Kullings* härad.
Frökinds, *Gäsene* och *Bollebygds* härad.
Ale, *Flundre*, *Vätle*, *Sävedals* och *Askims* härad med Hisingen.

Förvaltningen var i dessa fögderier som vanligt öfverlemnad åt fogdar med större eller mindre antal tjenare, hvilka, der de ej tillika hade förvaltning af kungliga eller hertigliga afvelsgårdar, antagligen bodde på egna eller förlänade hemman. Rörande personalen vid afvelsgårdarne äro detaljerna anförda i omstående tabell: de öfriga fogdarne redovisa för aflöning åt fogde, skrifvare och fem eller sex "karlar" eller tjenare. Aflöningsbeloppen äro för fogden 100 à 150 mk, skrifvaren 80 à 100 mk, tjenare 50 à 16 mk. Härjämte hade åtminstone de förnämligare fogdarne åtskilliga mindre förläningar eller friheter. [1])

---

[1]) Sålunda upptager 1572 års förläningsregister:

Bengt Karlson, fogde i Vartofta, hafver i förläning 6 hemman och 2 qvarnar, hvarpå han fick evärdelig frihet och frälse 1574;

Jacob Jöranson, fogde i Mark, frihet på behaglig tid på två prebendegods i Kinna härad;

Håkon Andersson, fogde i Skånings härad, frihet på 5 krono- och kyrkehemman o. s. v.

Afvelsgårdars mantal, boskapsinventarium och skörd 1571 (70).

	Mantal till spisning.	Ladugårdens inventarium.												Skörd 1571 (70).					
		Stod och Stodhästar, Fölar.	Verkhästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Gäss.	Höns.	Hvete.	Råg	Korn.	Hafre.	Korntal.	Hö: sommarlass.
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.		
Brunsboda[1])	25	27	3	33	1	29	8	26	60	—	87	—	—	—	20	105	—	3½	190
Högnetorp[2])	41	19	8	21	—	46	39	50	88	—	85	8	—	6	112	335	12	3½	531
Etack[3]) (1570)	28	5	1	15	1	27	18	22	27	—	45	27	30	—	109	146	—	3	400
Säckestada[4]) (1570)	58	2	2	13	2	28	2	3	80	—	4	7	15	—	25½	206	—	3½	133
Summa	**152**	**53**	**14**	**82**	**4**	**130**	**67**	**101**	**255**	**—**	**221**	**42**	**45**	**6**	**266½**	**792**	**12**	**3½**	**1,254**
Elfsborgs slott[5])	42	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[1]) *Brunsboda* gård, forna biskopsgården i Skara socken, för hvilken räkenskap afgifvits från 1546 t. o. m. 1576, sköttes af fogde, häradsskrifvare, underfogde, 4 fogdekarlar, 1 ridesven, 1 drängefogde, 3 lejedrängar, fatburshustru, bryggerska och mjölkedeja. Till daglig spisning uppföras 25 personer. Lönebeloppen, fördelade ungefär som vid Etacks gård, utgjorde 416 à 444 mk. — Utsädet vid gården var vanligen omkr. 40 tynnor: gårdens gärden voro Vallbo och Skara gärdet, hvarjämte då och då besåddes svedjeland; 5 ängar lydde till gården (1572).

[2]) *Högnetorps* gård, i Egby socken, för hvilken finnes räkenskaper från 1540, sköttes af fogden med 8 karlar, hvarjämte till utspisning upptagas 11 karlar vid spisebordet och 11 qvinfolk. Under flere veckor tillkomma ett stort antal timmermän och legokarlar, så att spisemantalet angifves i medeltal till 10 personer vid fogde- och svennebordet, 31 pers. vid spisebordet. Under tiden $^{26}/_{6}$—$^{22}/_{7}$ 1572 vistades Hertig Magnus med 47 personer vid gården. Aflöningsregister saknas. Gården har 6 gärden och 14 ängar, fiske vid Egbysjön som ger 18 t:r, 1 qvarn (Hammars) till gårdens bruk, och 2 trädgårdar, som gifva 5 t:r äpplen och päron, samt en kålgård som ger 14 t:r rofvor och kål.

[3]) *Etacks* gård i Velinge socken var använd till afvelsgård, sedan förra fogdegården *Orreholmen* i Skörstorp 1566 brändes af danskarne. Å gården höllos fogden med gårdsskrifvare, underskrifvare, underfogde, drängefogde, 7 fogdetjenare, 1 ridesven, 6 lejedrängar, 1 fatburshustru och 6 legekonor. Aflöningen utgick med 100 mk till fogden, 80 mk till gårdsskrifvaren, 40 mk till underfogden, 24—12 mk för de öfrige, samt något kläde och öfriga persedlar. Penningelönen uppgick 1570 till 499 mk. Hela gårdspersonalen hade spisning vid gården.

Orreholms gård, för hvilken räkenskap afgifvits 1547—67, synes ej åter hafva upptagits som egen gård förr än 1582.

[4]) *Säckestada* gård i Säckestads f. d. socken var afvelsgård endast två eller tre år och nedlades på våren eller sommaren 1571, då boskapsinventariet sändes till Nyköping och Örebro eller nedslagtades och försåldes. Här upptages inventariet efter 1571 års ingående inventarium och 1570 års skröd efter 1571 års räkenskap. Gården hade 2 åkrar och 5 ängar.

[5]) För Elfsborgs och Gulbergs befästning finnes räkenskaper från 1551, 1570, 1571 och följ. år. Först 1573 upptogs odlingen af Elfsborgs ladugårds åkrar, då det antecknas, att Sånda derunder lydande ladugård ligger öde. För 1571 redogöres allenast för utspisningen till den ganska talrika arbetsstyrkan af "embetsmän" och knektar, hvilka föddes genom leverans från närliggande härad. Mantalet utgjorde från Juli 1571 till April 1572 än 30—40 än 70—80 personer i hvarje vecka och medeltalet uträknas till 42 personer.

Prosterierna i Vestergötland voro, såsom utvisas af taxeringslängden på presterskapet i Vestergötland:

Vartofta härads prosteri.

Sundersbergs prosteri omfattande Kållands, Åsa och Vista härad.

Larfs prosteri omfattande Laska, Barna, Skånings och Bjerka härad.

Lundby prosteri omfattande Ale, Vätle, Flundre, Askim, Säfvedal och Bollebygds (samt möjligen Väna) härad.

Rångedala prosteri omfattande Veden, Ås, Frökind och Redväg härad.

Marks prosteri.

Kinds prosteri.

Byrke prosteri omfattande Gäsene och Kullings härad.

Sköfde prosteri omfattande Gudhem, Kåkind och Vilska härad.

Härene prosteri omfattande Kinna härad och Kinnefjerding.

Vasbo bildade eget prosteri, som möjligen äfven omfattade *Valla* härad.

Flera af prosterierna egde vid denna tid en större omfattning än i konung Gustafs tid, då deras antal var 17.

Med Vestergötland inträda vi uti en bygd, der fiendens härjningar under det närmast föregående decenniet afbrutit den jämna utvecklingen och omedelbart skadat välståndet. Spår häraf framträda i det stora antalet öde hemman och lägenheter, som i jordeböckerna antecknas. Såsom redan förut är anmärkt, får dock af dessa anteckningar icke dragas den slutsatsen, att samtliga s. k. öde hemman voro verkligen obrukade eller obesutna: när anteckningen säger ½ öde eller ¼ öde, är det säkert, att den blott betyder motsvarande mildring i skatten, och äfven af "helt öde"-hemman var det utan tvifvel många, som väl hade sina brukare qvar, men tills vidare åtnjöto skattefrihet. Det förunderliga är verkligen, att trots det stora ödesmålet, så stor kreatursstock ännu kunde finnas qvar i socknarne, som taxeringslängderna utvisa.

Emellertid vållar detta ödesmål, att jämförelsen mellan jordebokens och taxeringslängdernas mantal icke kan gifva någon säker föreställning om förhållandet mellan besutne och obesutne i dessa trakter, hvartill kommer, att längderna för Vestergötland mycket sällan för de taxerade utsätta de särskilda karaktererna af innesfolk, husarme, drängar l. d. Det

framgår emellertid af taxeringsmantalets allmänneliga öfvervigt öfver jordeboksmantalet, de öde oafräknade, att antingen antalet taxerade obesutne på de flesta ställen icke varit så ringa eller ock besutenheterna genom hemmansklyfning varit flera än jordeboken utvisar. Otvetydigt synes ock vara, att i flera af Vestergötlands härad en sådan klyfning af jorden förekommit, d. v. s. att den gård för hvilken i jordeboken en åbo antecknades, i verkligheten var delad mellan flere egare och hushåll. Så finner man i Marks härad, der taxeringsmantalet är omkring 20 % högre än jordeboksmantalet, att t. ex. i Sätilla socken byn Bierlanda enligt jordeboken har 5 åbor af olika slag, under det att taxeringslängden upptager 10 taxerade i Bierlanda alla med ej så litet boskap; i Holt upptager jordeboken 5, taxeringslängden 9, i Grimerid jordeboken 1, taxeringslängden 4, i Håkonkil jordeboken 2, taxeringslängden 6 o. s. v. Liknande förhållanden påträffas flerestädes.

Jag har funnit det icke löna mödan att för det sydligare Sverige fortsätta med uppgifterna om jordeboksmantal 1557 och gärdemantal 1535, enär det visar sig, att i bägge de register som utgjort källan för dessa kolumners siffror, här och der saknas dels f. d. kyrkliga dels K. M:ts "egna" hemman, hvilkas uppletande ur särskilda längder väl ej varit omöjligt, men skulle hafva vållat ett arbete, som ej motsvaras af uppgiftens nytta.

De statistiska redogörelserna för Vestergötland försvåras betydligt derigenom, att de administrativa enheterna härad och skattesocken så ofta ega helt andra gränser och områden än de kyrkliga enheterna, prosterier och kyrkosocknar. Största delen af de oregelbundenheter, som i detta hänseende ännu i dag försvåra såväl förvaltningens värf som de statistiska uppgifternas insamlande, förefunnos redan i 16:de seklet och hade utan tvifvel fått sitt upphof under den katolska tiden. När man nu, såsom i föreliggande arbete, har att sammanställa uppgifter dels ur jordeböckerna, som återgifva de kamerala socken-enheterna, med hvilkas gränser utan tvifvel de judiciela häradsområdena öfverensstämde, dels tiondelängderna, hvilka, ehuru ingående i fogderäkenskaperna, oftast voro upprättade för *gäll* och redovisa för de kyrkliga socknarnes tiondeafgifter, samt slutligen taxeringslängder, hvilka stundom rätta sig efter jordeboksindelningen, stundom efter gällindelningen,

är det särdeles svårt att komma till rätta med dessa olikartade källor, så att dubbelräkning eller sammanställning af olika distrikt under lika namn undvikes. Det har dock, som jag tror, lyckats mig att i de flesta fall utreda och riktigt begränsa områdena. Jordeboken har dervid tagits till utgångspunkt och rättesnöre, så mycket hellre, som de talrika tiondefriheterna vid denna tidpunkt ofta lemna i tiondelängderna stora luckor, hvilka göra dem obrukbara som pålitlig ledning för områdenas bestämmande. Det har naturligtvis icke varit behöfligt eller ens möjligt att ingå i de allra minsta detaljer, der oregelbundenheterna afse endast enstaka hemman eller lägenheter; men öfverallt der hela byar eller större socknedelar förekomma redovisade på olika håll i jordeböcker, taxerings- och tiondelängder, har jag sökt att föra de skilda delarne tillsammans till jordebokssocknen och häradsområdet, hvarom i noterna meddelats närmare upplysningar. I några få fall hafva särskilda omständigheter framtvungit ett motsatt förfarande.

Utom de vanliga för gäll och socknar upprättade taxeringslängderna finnas för Vestergötland dels *a*) en längd "af hele presterskapet i Vestergötland och på Dal", begynnande med "Superintendenten" Jacobus Johannis, och i hvilken saknas endast presterna i Vadsbo och Valla härad, och på Kollansö (upptagna hvar och en i sin socken) samt i Tunhems och Vassända gäll; *b*) ett uppbördsregister rubriceradt: Nils Gammals upbörd och utgift på then sölfskatt som uttgiordes aff Wästergiötl. til Elfsborgs slots lösen, undantagandes Hertugdömmet, ithem opå Daal som Anders Jacobsson upbar, pro Anno 1571; *c*) Restantieregister på den sölfskatt, som tillbaka står uti Westergiötland pro Anno 1571. Det har genom begagnande af dessa längder varit möjligt att tämligen tillförlitligt utfylla de luckor som förefinnas i taxeringslängderna.

I Vestergötland förekommer, liksom i det öfriga Sverige, "guld" mycket sällan — utom för presterna — i sjelfva persedellängderna för taxeringen. Egendomligt förefaller det då, att på många ställen, der intet enda guldstycke blifvit antecknadt bland egendomen, skatten dock antecknas som betald i "guldstycken". Förhållandet kan dock i de flesta fall förklaras så att "guld" vid taxeringen upptagits under rubriken "penningar", som här och der förekomma; eljest har det väl berott derpå, att fogden eller presten egt guldstycken och ut-

vexlat dem i uppbörden mot naturapersedlar eller silfver af de skattande. Det stora uppbördsregistret för Vestergötland visar, att skatten för landskapet inlevererats till Kammaren bl. a. i 326 st. ungerskt guldmynt, 746 st. svenska och 2 st. engelska croner, 4 dubbeldukater, 3 renska gyllen och 1 engelott. Jag har i tabellen endast upptagit det guld, som i persedellängderna antecknas.

Tiondeuppbörden af 1571 års växt var utomordentligt ringa, och gifver utan tvifvel en alldeles oriktig föreställning om den normala skörden i detta landskap. Dels synes året i hela Sverige [1]) hafva gifvit ringa äring, dels hade det stora ödesmålet efter kriget naturligtvis mest inverkat på sädesodlingen, dels och kanske mest af allt bidrog till tiondeuppbördens bristfällighet den stora "frihet", som dels sjelfsvåldigt togs dels efter vederbörligt medgifvande åtnjöts så väl af frälse som af alla andra, hvilka såsom skyttar, knektar och hoffmän stodo i rikets tjenst. Tiondelängderna anteckna stundom hela hopar af dylika som "äro frie" eller "vilja intet göra". För bedömande af skördeförhållandena i Vestergötland lemnas fullständigare material i mitt arbete: Anteckningar om Sveriges jordbruksnäring i 16:de seklet.

De i nyss nämda arbete sammanförda uppgifter visa, att under konung Gustafs tid tiondelängderna ofta nog upptaga tionde af sätegårdar, och att dessa således åtminstone icke ansågos i sin goda rätt, när de undandrogo sig denna skatt. I början af 1570-talet har friheten för sätesgårdarne blifvit mera allmän: jag har dock funnit åtskilliga exempel af kronotionde-uppbörd från frälsemän, hvilka i noterna anförts. En förteckning öfver Vestergötlands sätesgårdar vid denna tid har jag visserligen sökt att utarbeta, men vid källornas bristfällighet i denna del har ännu ej kunnat åstadkommas något som kan göra anspråk på fullständighet. Jag tillåter mig dock att här aftrycka en längd på frälset i Vestergötland, hvilken framför andra utmärker sig genom fullständighet och utsättande af sätesgårdarnes namn, samt af personnamnen att döma synes vara från 1560-talet, troligen mellan 1565 och

[1]) Se Registr. 1572 br. d. 26 Juni (rör. Upland och Vestmanland), d. 6 och 22 Febr. (rör. Östergötland), d. 9 Febr. (Småland). För Vestergötland har jag väl ej sett något sådant intyg, men det är knapt troligt, att en så allmän "slett årsvext" icke skulle hafva sträckt sig äfven till detta landskap.

1568.[1]) Den finnes i Riksarkivet: Handl. rörande Ridderskapet och Adelen, B. II, och är odaterad.[2])

---

[1]) I samma samling finnas åtskilliga liknande uppsatser signerade 1569, med ungefär samma namn. Att å ena sidan Jören Tufvesson på Kolbäck och icke Tufve Birgersson, å andra sidan Sten Eriksson, Göstaf Olsson och Lasse Kafle på Hallarne här uppföras, visar, att detta register hör till angifna tid. I några fall förekomma misstag på gårdarnes läge.

[2]) "Thessa efterscr:ne ähr Adelen öffwer hele Vestergötlandh":

I *Vartoffta* häradh:
Anders Pärsson på Fåredall.
Lars Pärsson i Sibbarp.
Lars Aruidsson i Kætilstorp.
Birge Tuffueson i Vistårp.
Abiörn i Elefstårp.
Herr Tårbiörn i Tårp.

I *Redvägs* härad:
Herr Erich Karlson thil Winstårp.
Anders Benchtsson i Siilarp.
Anders Monsson i Wångh.
Svenn Tysk i Alarp.

I *Kindh:*
Herr Gustaf Olsson thill Tårpa.
Lasse Månsson ij Maarbäck.
Knut Håkonsson i Attårp.
Oluff Drake ij Indtårp.
Halffuard Knutsson i Thorisbo.
Lasse Brems i Bårrarp.
Jens Håkonsson i Lammanshagha.
Bror Eriksson thill Riisa.
Nils i Birkaridh.
Karll Thordsson i Thoristorp.
Pär Karlsson i Högheliidha.
Pär Kiill til Appellanäs.
Nils Persson ij Gellariidh.
Svenn Ribbing thill Fästaridh.
Svenn Persson ij Hularidh.
Joenn Larsson ij Bragnemm.
Hustru Märete i Larsabo.
Hustru Malin på Aarenäss.

I *Marck:*
Nils Ribbing thill Suaansrijdh.
Lass Jensson ij Daall.
Anders Häningsson.

I *Åås* häradh:
Anders Booson til Säby.
Jens Booson til Elmestad.
Fru Elsa Boo Olssons til Håff.

I *Vedhenn* häradh:
Her Bencht Gyltha thill Påtårp.
Anders Bengtsson ij Åddetårp.
Hustru Barebroo i Rödhell.

I *Gäsene* häradh:
Lars Mattson thill Hallerne.
Mickill Rääff thill Mullängh.
Benchtt Karlsson ij Brandstorp.
[Oloff Jensson ij Tånga.]

I *Kulands* häradh:
Jören Tuffueson*) ij Kålbäck.
Baltzar Jörensson ij Olstårp.
Bencht Thordsson i Huittene.
Måns Tuffuesson ij Lygne.
Frw Emerentzie thill Meinsholm.
Joonn Suensson ij Hoberg.

Bierka häradh:
Herr Stenn Eriksson thill Gräffsnäs.

I *Askims* häradh:
Nils Persson thill Råådha.

I *Wättle* häradh:
Birge Andersson ij Ångeridh.

I *Ala* häradh:
Gudmund Andersson i Liffuaridh.

I *Wista* häradh:
Per Andersson thill Braudstårp.
Karll i Gunnarstårp.
Hustru Margretha thill Malma eller Skoftaby.
Hustru Sicilie ij Ulztorp.

---

*) Tufve Birgersson, som uppföres i en restlängd på rustning för 1564 och således lefde åtminstone till denna tid, är i längden utstruken och sonens namn infördt.

Slutligen anser jag mig böra upprepa, att vid beräkningen af persedlarnes värde, hvilken fortfarande skett allenast genom tiodubbling af skattesumman, jag i allmänhet (endast med undantag för Skånings härad) förvandlat silfret till mark efter grunden 1 lod = 4 mk, ehuru anledning finnes antaga att silfret uppburits än för 4, än för 4½, än för 5 mk lodet. Det har dock varit omöjligt att i hvarje fall konstatera dessa olika beräkningsgrunder, och icke heller lönat mödan att verkställa dylik undersökning, enär, såsom jag i inledningen visat, hufvudsakliga nyttan af dessa värdesummor är den ledning de kunna gifva för en jämförelse mellan olika härads persedelvärden och hvilken isynnerhet är påkallad, der taxeringslängderna saknas.

I *Wäna* häradh:
Hans Thårstensson i Lunda.
Lindorm Thårstensson i Forstena.
Christofer Thårstensson i Bryggnem.
Jören Thårstensson i Forstena.
Anders Andersson i Wälande.
Benctt Suenske i Rånnum.

I *Åsa* häradh:
Knuth Påse thill Såtanäs.
Niels Påse thil Gammalstorp.
Laghe Påse thil Sköletårp.

Opå *Kållen:*
Herr Jens Bonde thill Tranebärgh.
Claus Andersson thill Sthola.
Mats Kagge thill Käälstorp.
Lindorm Göstaffson til Deghabergh.

I *Laska* häradh:
Håkonn Andersson ij Tubbetårp.
Måns Karlsson ij Häggetårp.
Henrik Suenske i Lundby.
Rasmus Nilsson i Kärretårp.

I *Barna* häradh:
Suenn Karth ij Karstorp.
Oluff Gustaffsson ij Hellem.
Erich Birgesson ij Östenstorp.

I *Skånings* häradh:
Erich Kagge til Bronäs.
[Oluff Pedersson til Kulletorp.]
Villam Tysk til Hårshagha.
Tårkill Griis thill Steenbärgha.
Erich Persson til Tråuadh.
Brynte Persson ij Bergha.
[Jören Tuffuesson til Halla.]
[Truls Persson til Härlundha.]
Hustru Kirstin i Västre Vångha.

I *Kinna* häradh:
Oloff Stake till Höönssäter.
Erik Gustafsson til Hielmsäter.
Måns Knutsson til Blombärgh.
Frw Anna på Hällekiis.

I *Walla* häradh:
Nils Larsson i Ölandhe.

I *Gudoms* häradh:
Her Hoghenskell Nilsson thill Dala.
Åke Haralsson thil Biuromm.
Hustru Märtha ij Häggetårp.
Oluff Person ij Bergha.

I *Wadsboo:*
Anders Krabbe ij Eek.
Jöns Persson ij Eennåås.
Helge Arffuidsson i Trästena.

Opå *Daall:*
Mauritz Stake till Bärgh.
Per Karth till Nygårdh.

		Jordeboksmantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Hors, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
	Vartofta[1] **härad.**										
1	**Acklunga**[2]			82	—	649: 2	132: 15	—	141	122	325
2	Baltag										
3	Ångetorp										
4	**Darretorp**[3]			89	—	663: 2	141: 6	75: —	80	107	411
5	Velunga										
6	**Dimmo**[4]			19	—	57: —	27: 18	—	31	19	72
7	Dverstorp			17	—	49: —	41: 10	20: —	40	11	76
8	Otterva			25	—	160: —	45: 6	—	72	34	108
9	**Falköping**[5]			22	—	177: —	39: 10	60: —	47	31	82
10	Luttra										
11	**Foglåsa**			108	—	645: 2	219: 16	2: 4	91	101	414
12	**Fröjeryd**			70	—	773: 2	207: 11	—	119	80	290
13	Fridene										
14	Korsberga										
15	**Hagebo**[6]			132	—	15: 2	132: 10	—	63	129	378
16	**Hvalstada**			33	—	247: 2	69: —	—	67	36	116
17	Suntag			16	—	152: 2	29: —	1: —	24	17	50
18	Tiumo			15	—	113: 2	31: 10	—	26	20	60
19	Vättag			23	—	175: —	48: 10	—	34	23	90

[1]) I Vartofta härads taxeringslängder upptagas inhysesmän och -qvinnor än särskildt, än tillsammans med åboerna utan angifvande af karakter och har jag derför ej ansett lämpligt att för dem bilda egen kolumn. I vissa socknar, såsom Dimmo, äro de ganska talrika. I nästan hvarje socken eller gäll förekomma "embetsmän": skräddare, skomakare, stundom smeder, kittelbotare, "lekare", vanligen en "klockare", särskildt taxerade. Många hofmän, knektar, skyttar taxeras.

Hästarne, af hvilka de flesta kallas hors, stod, folar, ett mindre antal skjut, kunna ej med visshet till antalet uppgifvas, enär de i några socknar antecknas blott med värdet ("hors för 5, 10, 30, 60 ₰) och tydligen voro af olika värde. Antalet blir derför här beroende på gissning efter ett medeltalsvärde af 8 mk.

[2]) Under Acklunga s:n uppföres Baltags gamla och nuvarande socken såsom by så väl i jordebok som i tiondelängd och taxeringsregister. Ångetorp socken uppföres särskildt i jordebok och tiondelängd, men i taxeringsregistret som by.

[3]) Darretorp s:n omfattar äfven nuv. *Brandstorp* s:n, hvars flesta byar der återfinnas i så väl jordebok som taxeringslängder. Etak f. d. socken bestod väl hufvudsakligen af den by der kungsgården låg.

[4]) Dverstorp s:n uppföres som by under Dimmo i jordebok och tiondelängd, men i taxeringslängden som egen socken omfattande äfven gårdarne Högha, Holma och Tåmta. — I

Lösegendom år 1571.						¼ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af silfver och persedlar.	Decimantes.	Råg.		Korn.		Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.						Tynnor.	Skäppor.	Tynnor.	Skäppor.	Tynnor.	Skäppor.	
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.								Vartofta härad.
63	143	433	—	201	11,240	51	1:	½	6:	½	—		1 Acklunga
													2 Baltag.
							2:	2½	12:	4	—		3 Ångetorp.
100	255	292	288	210	12,100	75	8:	4	8:	½	—		4 Darretorp.
							8:	—	9:	1	—		5 Velunga.
8	31	54	28	26	1,920								6 Dimmo.
26	46	92	63	60	2,320	34	6:	2	17:	4	4:	—	7 Dverstorp.
34	72	123	101	66	4,000								8 Otterva.
8	48	115	5	76	3,080	15	6:	—	7:	4	—		9 Falköping.
													10 Luttra.
101	289	450	44	346	12,650	56	9:	2½	22:	4½	0:	5	11 Foglåsa.
													12 Fröjeryd.
95	164	264	111	170	11,900	43	3:	2	17:	1½	—		13 Fridene.
													14 Korsberga.
78	159	479	235	211	10,740	?	?		?		—		15 Hagebo.
35	82	138	60	121	4,750		5:	1	12:	1½	1:	1	16 Hvalstada.
23	36	83	55	62	2,340	56	1:	5	4:	4	1:	2	17 Suntag.
19	28	51	25	52	2,170		2:	5	4:	2	0:	½	18 Tiumo.
20	51	95	70	75	3,220		1:	2½	3:	5½	—		19 Vättag.

Dimmo taxeras bland de öfriga åboerne en "Hr Jöns" med 30 lod sölf, 12 kor m. m. Som gällets pastor "Hr Torkil i Dimmo" är särskildt taxerad i längden på stiftets presterskap, torde denne Hr Jöns hafva varit någon pastor emeritus, som bott i socknen.

[5]) Under Falköpings s:n i Vartofta härad upptager jordeboken gårdarne Jeppabol, Gunnerstorp, Pearstorp, Viken, Krogstorp, Måsegården samt *Angnista* (f. d. egen socken). Samma byar återfinnas i taxeringsregistret och äfven i tiondelängden. Flera äro dock "öde" eller "½ öde" i jordeboken, men af dessa äro åtskilliga upptagna bland de skattande i taxeringsregistret. — Jordeboken upptager äfven särskildt "Falu qvarnar" med gårdarne Varen, Tryen, Munkabo, till ett mantal af 18, dock under anteckning "alle slett öde". Af dessa synes ej någon vara taxerad med Falköpings s:n, ej heller tiondegifvare; men i Slöta gäll taxeras en Bengt i Tryen. — Sunderål f. d. socken var, som nu, delad mellan Luttra och Slöta socknar.

[6]) *Hagebo* s:n omfattar i jordeboken f. d. Fiskebäcks s:n samt nuvar. *Gustaf Adolfs* s:n, hvilkas gårdar likaså återfinnas i taxeringslängden. Gårdarne i nuv. Habo skate af Mo härad (Apelskift, Elgfalla, Lilla Falla m. fl.) återfinnas äfven vid denna tid i Mo härads jordebok under Botnaryds socken och äro upptagne i Botnaryds taxeringslängd. Deremot finnas de icke i Botnaryds tiondelängd och hafva utan tvifvel gifvit tionde med Hagebo. — Tionden af Hagebo gäll kan icke uppgifvas emedan gället var förlänt till grefve Per och alla register saknas.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Hors, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
	Vartofta härad. (Forts.)										
20	**Hvarf** [7]										
21	Höm			72	—	458: —	116: 5	308: —	113	53	286
22	Lena										
23	**Hångsdala**										
24	Skörestorp			35	—	470: —	79: 10	—	29	37	145
25	Gerhem [8]										
26	**Sandhem** [9]										
27	Harg			123	—	700: —	154: 4	—	80	151	586
28	Utvängstorp										
29	**Slöta** [10]										
30	Karleby			50	—	528: —	131: 10	—	95	57	230
31	Smedioby										
32	**Ylestad**										
33	Näs			68	—	634: 3	129: —	40: —	105	69	300
34	Vistorp										
35	**Åsaka**										
36	Kielvene			28	—	479: —	68: 10	—	54	41	146
37	**Åsle**										
38	Flittorp [11]			54	—	466: 2	131: 10	—	159	61	228
39	Muletorp										
40	14 prester i Vartofta [12]			14	21	1,064: —	133: 10	228: —	88	61	189
	Summa Vartofta härad	**1,214**	**827**	**1,095**	**21**	**8,639: 1**	**2,110: 1**	**734: 4**	**1,558**	**1,260**	**4,582**

[7]) *Höms* f. d. och nuvarande s:n upptages som by under Hvarfs s:n i både jordebok, tionde- och taxeringslängd. I Lena s:n taxeras "Lars Skrifvare i Kaflås" med 54 mk skatt af rätt stor förmögenhet, 110 lod sölf, 17 kor m. m.

[8]) *Gerhems* s:n upptages som by under Skörestorp i jordebok och tiondelängd, men som socken i taxeringslängden.

[9]) Mossabergs f. d. socken är upptagen som by under Sandhems s:n i både jordebok, tionde- och taxeringslängd. Sandhems s:n omfattar dessutom enligt både jordebok och taxeringslängd byarne i nuv. *Nykyrke* och *Bjurbäcks* socknar, äfven den del af Bjurbäck, som nu räknas till Botnaryds kyrkosocken, ända ned till Tolabo och Oset. Tiondelängden för Sandhem omfattar åter af dessa endast nuv. Nykyrke sockens gårdar. Tiondegifvarne (26) i hela nuv. Bjurbäcks s:n upptagas deremot i Botnaryds tiondelängd, hvarifrån jag utbrutit dem och flyttat dem till Sandhem. Likaså upptagas gårdarne Bäckanäs, Hiared, Skrikebo, Bränningsås, Grönebo, Sandvik, Starrebo och Tranebol i Sand-

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.						
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af silfver och persedlar.	Decimantes.	Råg.		Korn.		Hafre.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.						Tynnor.	Skäppor.	Tynnor.	Skäppor.	Tynnor.	Skäppor.
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.							
												Vartofta härad. (Forts.)
												20 **Hvarf**
69	171	263	151	191	8,760	51	7: 5		24: 4½		0: 3½	21 Höm.
												22 Lena.
							1: ½		6: ½		1: 3	23 **Hångsdala.**
27	70	119	92	123	5,400	25	2: 4		7: 5		0: 2½	24 Skörestorp.
												25 Gerhem.
												26 **Sandhem.**
127	162	316	447	193	14,900	99	18: 2½		20: 3½		——	27 Harg.
												28 Utvängstorp.
												29 **Slöta.**
33	118	252	52	203	7,930	34	6: 3		32: 1		——	30 Karleby.
												31 Smedioby.
												32 **Ylestad.**
102	204	373	40	212	10,130	46	3: 4½		16: 3½		——	33 Näs.
												34 Vistorp.
							2: 4		8: 1		——	35 **Åsaka.**
22	88	91	55	86	5,690	18	0: 3		2: —		——	36 Kielvene.
												37 **Åsle.**
30	131	310	65	151	8,600	45	3: 5		20: 3		1: 2	38 Flittorp.
												39 Muletorp.
75	96	174	69	243	11,310	—	——		——		——	40 14 prester i Vartofta.
1,005	**2,442**	**4,567**	**2,056**	**3,078**	**155,090**	[648?]	[124: 4½]		[265: 1]		[11: 1½]	**Sa Vartofta härad.**

hems taxeringslängd; i Sandhems tiondelängd förekomma de deremot icke; troligen lågo de då, som nu, i sockenlag med Kylingared s:n af Böne gäll i *Redvägs härad*, men tiondelängd för denna socken saknas. I jordeboken har jag blott funnit två af dem under Sandhems socken.

[10]) Saleby och Ledeby (Leaby) f. d. socknar upptagas som gårdar i Slöta, Lovene f. d. socken under Karleby.

[11]) Tidatorp f. d. socken, nuv. *Tiarp* s:n, är upptagen som by under Flittorp i jordebok, tionde- och taxeringslängd.

[12]) Af presterna i Vartofta har Johannis in Foglås præpositus Scarensis betydlig förmögenhet af 20 st. guld, 400 lod silfver, 100 m. peng., 11 hästar, 54 stora och 89 små kreatur och skattar 295 mk. Presterna i Hagebo, Slöta, Hvalstad, Hångsdala och Darretorp skatta från 150 till 80 mk. Presten i Falköping hänför jag till stadspresterna.

		Gärdemantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Guld, st. Penninger.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ß.	Mk. ö.	St.	St.	St.
	Gudhems[1]) härad.									
1	**Bierka**[2])			17	255: —	48: 40	—	45	23	76
2	**Klefva** Mårby[3])			35	156: —	69: —	80	32	24	108
3	**Klefva** Hånger									
4	**Broddetorp**			32	238: 3	85: 11	—	50	16	81
5	Hornborga									
6	Sätuna			17	223: —	68: 15	—	46	15	66
7	**Dala**			49	162: 2	59: 15	—	90	5	101
8	Borgunda			54	456: 2	121: 4	—	118	46	191
9	Höstena			28	245: —	52: 4	—	90	20	77
10	Ljunghem o. Edåsa[4])			23	320: —	62: 10	—	42	24	109
11	**Falköping**[5])			11	135: —	28: —	—	28	19	47
12	Friggeråker			27	277: 2	54: —	—	57	35	94
13	Torbiörntorp									
14	**Gudhem**			19	235: —	52: 16	—	47	25	73
15	Tunhem			16	173: —	55: 10	—	62	27	71
16	Ugglem			21	174: 2	63: 10	—	50	35	94
17	**Segersta**[6])			52	321: —	112: 6	—	80	65	163
18	Håkontorp									
19	Valetorp									
20	**Stönstorp**			18	167: —	45: —	—	18	22	60
21	Brunhem			20	51: 2	32: 10	—	22	20	56
22	Kyrketorp			16	92: —	24: 10	—	20	13	49
	Summa	**470**	**85**	**455**	**3,683: 1**	**1,037: 1**	**80**	**897**	**434**	**1,516**

[1]) Gudhems härad var förlänadt och jordebok saknas derför för 1572 och åren deromkring. Mantalet är dock här angifvet efter ett förefintligt register för kostgärd 1572, *hvaruti* äfven ödehemman äro särskildt angifna.

Innesmän och husmän specificeras sällan i taxeringsregistret, och är derför ingen kolumn för dem upptagen. Det framgår dock af taxeringsanteckningarne, att icke så få skattande, synnerligen i Broddetorp och Dala gäll, torde höra till denna kategori. Ödegårdar eller "ej skattande" antecknas icke i detta register, men vid jämförelse finnes, att flere af dem, som tecknas som "öde" till kostgärden, blifvit taxerade. Likaså äro de för kostgärden frikallade knektarne taxerade. Skräddare och skomakare samt klockare antecknas åtminstone en i hvart gäll samt ett par smeder.

[2]) För Bierka socken har jag ej kunnat finna någon tionde erlagd hvarken detta eller de närmaste åren; ej heller antecknas dess byar i Herlunda sockens tiondelängd. Möjligen erlades för tionden en städja i penningar, såsom skedde 1554.

[3]) Mårby och Hånger socknar eller nuv. *Bjurums* socken föras i gärderegistret tillsammans med Bjerka socken till Gudhems härad. De förekomma i Klefva gälls (Vilske härad) tiondelängd, med anteckning "liggande i Gudhems härad" och deras åbor uppräknas äf-

Lösegendom år 1571.						¼ Tionde af 1571 års skörd.						
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde i penningar.	Antecknade i tiondel.		Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.					Decimantes.	Ej utgjort.					
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.			Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.		
												Gudhems härad.
17	47	101	56	88	2,650	?	?	?	?	—	1	**Bierka.**
49	95	149	102	91	3,760	16	7	5½	7	—	2	Klefva: Mårby.
											3	Klefva: Honger.
28	72	143	5	33	3,140	9	—	8⅚	27½	1½	4	**Broddetorp.**
						13	—				5	Hornborga.
34	41	99	61	48	2,730	13	—				6	Sätuna.
37	70	186	48	83	3,470	34	—	11⅔	46½	2⅓	7	**Dala.**
45	138	286	22	154	7,000	29	1				8	Borgunda.
23	67	131	30	74	3,500	12	1				9	Höstena.
37	56	97	4	46	3,900	18	—	⅝	8	—	10	Ljunghem och Edåsa.
10	38	75	4	31	1,980	?	—	?	?	?	11	**Falköping.**
7	74	132	—	83	3,880	25	?	2⅙	9⅝	—	12	Friggeråker.
											13	Torbiörntorp.
12	55	153	—	72	3,200	12	—	5⅚	27⅝	—	14	**Gudhem.**
37	44	118	14	80	2,940	15	—				15	Tunhem.
11	50	156	18	104	3,300	18	5				16	Ugglem.
18	14	291	10	131	6,000	37	?	6½	21½	—	17	**Segersta.**
											18	Håkontorp.
											19	Valetorp.
6	23	91	53	55	2,300	14	—	7½	22	—	20	**Stönstorp.**
5	24	98	29	66	1,700	11	?				21	Brunhem.
9	22	91	55	25	1,630	9	—				22	Kyrketorp.
385	**930**	**2,397**	**511**	**1,264**	**57,080**	**285**	**14**	**48⅝**	**170⅛**	**3⅝**		Summa.

ven i Klefva gälls taxeringsregister. Jag har utbrutit dem på bägge ställena och fört dem till Gudhems härad, dit de föras äfven i äldre jordeböcker.

[4]) Ljunghem och Edåsa återfinnas som byar under Dala socken i gärderegistret, och i taxeringslängden Ljunghem som socken med Edåsa som by. I tiondelängden upptagas Ljunghems och Edåsa "socknar" under Valora gäll i Kåkind, hvarifrån tiondebeloppet hit öfverflyttats.

[5]) Taxeringsregistret har här rubriken Falköpings gäll och upptager derunder, jämte Torbjörntorp och Friggeråker, de ännu till Gudhems härad liggande gårdarne af Falköpings s:n, Biskopstorp, Dotarp, Tåstorp, hvilkas åbor äfven förekomma i *gärderegistret* för Falköpings gäll i Gudhems härad. Dessa gårdars tionde har jag dock ej återfunnit i tiondelängderna för Gudhems härad. Tionde af Torbjörntorp och Friggeråker är ej uppburen af 1571 års skörd och har jag derför här infört beloppen för 1570.

[6]) Håkontorp och Valetorp nämnas ej som särskilda socknar vare sig i taxeringsregister eller tiondelängd: deras åbor upptagas dock i bägge, och tionderäkenskapen säger att Segerstada gäll omfattar tre socknar.

		Gårdsmantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Guld, st. Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
	Gudhems härad. (Forts.)									
23	Slögelsta [7])	33	15	[45]	[352: —]	[104: —]	—	[90]	[43]	[152]
24	Rådene									
25	Prester i Gudhem [8])	6	—	6	326: 2	58: —	10 st. guld	44	35	69
	Summa af Gudhems härad	**509**	**100**	**506**	**4,361: 3**	**1,199: 1**	80 mk. 10 st. g.	**1,031**	**512**	**1,737**

		Jordeboksmantal 1573.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Hors.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk.	St.	St.	St.
	Kåkinds härad.										
1	**Kyrkefalla**	53	9	56	—	642: 2	179: 7	—	78	73	299
2	Mofalla [1])	8	3								
3	**Grebeck**	33	8	42	—	459: —	128: —	—	66	52	219
4	Bredvik	23	12								
5	Hio [2])	31	5	26	—	190: —	58: 10	—	53	29	117
6	**Valora**	25	5	22	—	435: 2	87: 16	—	57	42	135
7	Vedersåsa	27	1	30	—	402: —	95: 6	—	58	24	154
	Summa	**200**	**43**	**176**	—	2,129: —	548: 19	—	312	220	924
8	**Sköfde** [3])	42	29								
9	Forsby	19	7								
10	Hagelsberga	7	—								
11	Kyrketorp	24	13	[120]	—	[1,401: —]	[361: 18]	—	[201]	[146]	[619]
12	Ryd	12	10								
13	Suntatorp	7	4								
14	Svenstorp	28	9								
15	Våmb	18	—								
16	Prester i Kåkind [4])	2	—	2	—	180: —	19: 3	—	7	14	27
	Summa af Kåkind	**359**	**115**	*298*	—	*3,710: —*	*930: —*	—	*520*	*380*	*1,570*

[7]) För Siögelstada gäll saknas tyvärr taxeringsregistret och jag har ej heller kunnat finna någon summarisk uppgift på skatten. Den enda ledning som återstår är då gärdemantal och tiondemantal, som föranledt mig att antaga ett taxeringsmantal af 45 samt att för persedlarna antaga en mot det öfriga häradets mantal proportionerad siffra af en tiondedel.

[8]) Af presterna är Hr Catillus i Dala den förmögnaste med 90 lod sölf, 18 kor, 11 hästar och 77 mk. i skatt.

[9]) Sätesgårdar som gifvit tionde äro *Häggetorp* i Dala s:n 8 skäpp.; *Biurhem* i Honger s:n 4½ t:r; "Fru Annis gård" i Rådene s:n 3 t:r.

[1]) Magdefalla f. d. socken, nuv. *Mofalla*, förekommer hvarken i tiondelängd eller taxeringsregister, men åboarne i dess byar (Attebygd, Elgarås, Storerud m. fl.) äro taxerade un-

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde i penningar.	Antecknade i tiondel.		Råg.	Korn.	Hafre.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.					Decimantes.	Ej utgjort.				
St.	St.	St.	St.	St.	St.			Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	
											Gudhems härad. (Forts.)
[32]	[93]	[240]	[56]	[126]	5,620	31	?	4	28⅝	—	23 Slögelsta.
26	59	161	—	122	4,100	—	—	—	—	—	24 Rådene.
											25 Prester i Gudhem.
443	**1,082**	**2,798**	**567**	**1,512**	**66,800**	**316**[3])	**14**[3])	**52⅝**	**199**	**3⅝**	**Sa af Gudhems hd.**

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	St.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	
											Kåkinds härad.
44	141	305	27	151	9,530	26	—	1⅔	10⅓	—	1 Kyrkefalla.
											2 Mofalla.
63	86	165	—	125	7,020	27	—	3⅚	6⅔	—	3 Grebeck.
											4 Bredvik.
16	39	89	—	57	3,410	[25?]	—	2	6	—	5 Hio.
54	48	134	33	98	5,580	35	—	4	17	⅓	6 Valora.
73	49	104	56	86	5,500						7 Vedersåsa.
250	363	797	116	517	31,040						Summa.
											8 Sköfde.
											9 Forsby.
											10 Hagelsberga.
[175]	[240]	[531]	[74]	[344]	[20,660]	90	⅙	9⅚	39⅔	1⅙	11 Kyrketorp.
											12 Ryd.
											13 Suntatorp.
											14 Svenstorp.
											15 Våmb.
5	12	22	—	29	1,000	—	—	—	—	—	16 Prester i Kåkind.
430	*615*	*1,350*	*190*	*890*	*52,700*	**203**	⅙	**21⅓**	**79⅔**	**1½**	**Summa af Kåkind.**

der Kyrkefalla s:n. I 1573 års tionderäkenskap nämnas dock särskildt Kyrkefalla och Mofalla socknar och i jordeboken för 1573 upptages socknen särskild.

[2]) Tiondebeloppet för Hio socken upptages i räkenskapen, men längden på decimantes saknas, så att mantalet måst hemtas från nästföljande års längd. Hio stads inbyggare stå ej taxerade med socknen.

[3]) För hela Sköfde gäll saknas såväl taxeringsregister som andra uppgifter rörande taxeringsmantal eller värde. I saknad af annan ledning har jag då med hänsyn till mantalet i jordeboken ansett mig kunna sätta taxeringsmantalet till 120 och med ledning deraf gissat persedlarna till omkr. ⅔ af de öfriga gällens sammanlagda belopp. Antagligen är dock denna uppskattning något för låg.

[4]) Presterna i Valora och Kyrkefalla äro taxerade, men ingen för Grebecks gäll. Presten i *Sköfde har jag upptagit bland stadspresterna.*

	Valla[1]) härad.	Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Tenn, Messing, Koppar.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L₰. ₰.	Mark.	St.	St.	St.
1	Bullum	44	18	43	906: —	123: 8	35	111	62	160
2	Egby	22	8	24	339: 2	63: 12	79	39	27	64
3	Istrum	13	2	11	117: 2	38: 6	—	20	13	31
4	Heggium	34	6	40	406: —	83: 12	—	90	34	117
5	Lundby	37	12	35	615: —	126: 3	16	92	60	138
6	Skärf	30	18	25	268: —	70: 4	94	36	32	73
7	Stenum	23	5	23	121: —	47: 19	60	35	22	75
8	Varnum (Skädrike)	46	23	39	410. 2	126: 3	62	81	57	133
9	Ving	16	4	13	212: —	46: 10	—	32	27	58
10	Öglunda	18	5	12	89: 2	27: 12	89	18	13	33
	Summa Vallä härad[2])	**283**	**101**	**265**	**3,485: —**	**753: 9**	**435**	**554**	**347**	**882**
	Deraf prester			4	255: —	26: —	20	20	10	24

[1]) Gällindelning finnes ej angifven hvarken i jordebok, tionderäkning eller taxeringslängd för Valla härad, hvaraf flera socknar förut utgjort och ännu utgjorde prebenden. Presterna i Valla finnas ej heller upptagna i den särskilda längden på presterskapet i Vestergötland, men i sjelfva taxeringsregistret antecknas under Varnum eller Skädrike s:n "Hr Eric Kyrkeherre i s:a gäll" för 167 lod sölf samt barne och pantesölf 73 lod, 11 kor m. m., under Bullum s:n Hr Jon i Torpa med måttlig förmögenhet samt under Vings och Stenums s:r "Hr Lars Jonson i Helnstorp" med ringa förmögenhet.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af silf och persedlar.	Decimantes.[3]	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.		**Valla härad.**
75	142	318	18	216	[10,000]	?	4½	15½	4½	1	Bullum.
75	61	191	6	88	4,280	?	—	—	—	2	Egby.
32	40	124	—	57	1,760	?	5½	18	—	3	Istrum.
62	72	208	10	115	5,470	?	4	16	2	4	Heggium.
70	152	388	—	228	8,980	?	8⅔	24½	—	5	Lundby.
41	86	264	—	110	3,960	?	5	14	—	6	Skärf.
19	63	82	62	58	2,770	?	4⅓	14	—	7	Stenum.
84	136	312	22	191	6,710	?	2	15	½	8	Varnum.
24	40	96	51	54	2,870	?	4	10	—	9	Ving.
20	22	54	—	47	1,130	?				10	Öglunda.
502	**814**	**2,037**	**169**	**1,164**	**47,930**	?	**38**	**127**	**7**		**Summa Valla härad.**
20	17	60	22	47	1,900						Deraf prester.

[2]) Af det stora antalet "ödes"gårdar enligt jordeboken förekomma de flesta taxerade i taxeringslängden, såsom ock synes af taxeringsmantalet. Bland de taxerade förekomma icke särdeles många (11 à 15) som kallas eller synas vara inhysesfolk. För öfrigt förekomma 2 smeder, 2 skräddare, 2 båtsmän.

[3]) Tiondelängden saknas, så att endast tiondebeloppet kunnat efter räkenskapen uppgifvas.

	Vadsbo härad.[1]	Jordeboksmantal 1572.	Deraf öde.	Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad							
					Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Jern.	Hästar, Stod, Skint.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ß.	Mark. ö.	Fat.	St.	St.	St.
	Gäll och socknar.											
1	**Amnehärad**[2]			46	—	190: —	89: 16	11: 2	—	41	44	131
2	**Bellefors**											
3	Ekeskog			77	—	466: —	145: 18	102: —	—	105	103	290
4	Hundekulla[3]											
5	**Berg**											
6	Böiene											
7	Lerdala			101	1	1,061: —	247: 8	430: 1	—	192	132	318
8	Timesdala											
9	**Biörsäter**[4]			34	—	260: —	80: 10	——	—	7	23	112
10	**Eckby**			66	—	752: 2	229: —	75: —	—	86	92	265
11	Udby											
12	**Fegre**[5]			68	—	1,002: —	245: —	721: 6	—	93	116	273
13	Trästena											
14	**Flistada**			68	—	1,649: 2	302: 16	125: —	—	107	128	291
15	Götelunda											
16	**Frösberg**[6]			99	—	1,075: 1	216: 2	567: —	1	56	101	341
17	Beck			20	—	225: 3	39: 1	78: —	1	7	20	61
18	**Hasla**[7]											
19	Berga			83	—	1,071: —	308: 17	444: 4	—	90	130	305
20	Färed											
21	**Hiellista**			19	—	333: —	77: —	126: —	—	25	37	86
22	Mo			23	—	109: 3	48: 19	104: —	—	33	34	94
23	Svenneby			20	—	134: 2	45: 14	20: —	—	20	26	66
24	Vad			25	—	742: 2	102: 3	283: —	—	40	48	132

[1]) Jordeboksmantalet af bönder och torpare, hvaraf en del äro öde, är betydligt mindre än taxeringsmantalet. I detta senare ingå åtminstone 75, som uttryckligen kallas innesmän eller -qvinnor, fördelskarlar, dräng ar; dertill komma "knekteqvinnor", skomakare, skräddare och smeder, laggare, kopparslagare, mjölnare, fiskare, båtsmän samt klockare, af hvilka åtminstone en del icke äro besutne på jordebokslägenheter. — I Biörsäter s:n antecknas 3 "landsköpmän": Hustru Märita, Hustru Helvig och Jens Kopparslagare med 30 à 120 lod sölf samt något boskap. I Väräng socken antecknas en Elfsborgsköpman med ringa förmögenhet.

Presterna i Vadsbo antecknas hvar och en i sitt gäll. En af de förmögnaste är Hr Magnus i Odensåker med 265 lod sölf, 16 kor, 4 par oxar, 8 hästar, samt kyrkoherden i Berg med 16 kor, 125 l. s. och 100 mk. i skatt.

Bland de taxerade förekomma icke så få förmögna bönder med 100 lod s. och deröfver, 10 à 15 kor samt 8 à 10 hästar; särdeles stor förmögenhet är antecknad för en person, hvars namn är otydligt, i Odensåker (Hu Brita?) neml. 80 st. guld, 397 lod silfver och något boskap.

Lösegendom år 1571.						¾ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af söfl och persedlar.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	
										Vadsbo härad.
83	94	117	52	72	3,720	27	⅔	19⅙	—	1 **Amnehärad.**
89	180	274	142	217	10,300	43	3⅚	17⅓	—	2 **Bellefors.** 3 Ekeskog. 4 Hundekulla.
151	224	649	48	438	13,850	60	11	42⅝	—	5 **Berg.** 6 Böiene. 7 Lerdala. 8 Timesdala.
18	23	140	—	73	3,280	26	1½	7⅙	—	9 **Biörsäter.**
92	186	564	37	103	11,700	35	2⅝	26	5	10 **Eckby.** 11 Udby.
161	217	417	13	226	14,260	37	½	16⅔	1⅙	12 **Fegre.** 13 Trästena.
191	261	448	51	264	16,300	44	5½	37	5½	14 **Flistada.** 15 Götelunda.
216	235	386	146	242	14,850	60	23⅙		1⅔	16 **Frösberg.**
39	35	67	17	45	2,750					17 Beck.
155	188	354	81	253	14,820	54	6⅔	26⅔	½	18 **Hasla.** 19 Berg. 20 Färed.
24	54	111	—	186	4,380	48	2½	30	4⅔	21 **Hiellista.**
32	87	142	—	149	3,440					22 Mo.
27	51	88	4	117	2,590					23 Svenneby.
32	90	153	9	191	8,000					24 Vad.

Registret är skadadt för Bergs och Odensåkers gäll, så att *skatte*summorna delvis blifvit osäkra. Jag har sökt att genom beräkning fylla det felande.

[2]) Amnehärads s:n låg i gäll tillsammans med Ruda s:n i Vermland, hvilken icke här är upptagen hvarken i jordeboks- eller taxeringsmantal och frånskild från tiondeuppgiften.

[3]) Hundekulla s:n är = nuvarande *Beatebergs* socken.

[4]) Biörsäters gäll innefattade äfven Bredsäter och Lungnås socknar i Kinne härad. Här upptages blott Biörsäters socken så väl till jordeboksmantal som taxering och tionde.

[5]) Fegre eller Fägrö gäll omfattar enligt tionderegistret både Finnestada och Trästena socknar men i jordeboken likasom i taxeringslängden ingår Finnestada som by under Fägrö s:n. Säckistada f. d. socken förekommer både i jordebok och register som by under Trästena.

[6]) Frösbergs gäll omfattar enligt tiondelängden ännu såväl Beck som *Björkäng* och Kyrketorp socknar. I jordeboken och i taxeringsregistret förekomma både Björkäng och Kyrketorp blott som byar under Frösbergs socken.

[7]) Nuv. *Enåsa* s:n förekommer som by under Hasla s:n i både jordebok och register.

	Vadsbo härad. (Forts.)	Jordeboksmantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad							
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Tenn, Koppar, Messing.	Penningar.	Jern.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.	Fat.	St.	St.	St.
	Gäll och socknar.											
25	**Horn**			31	—	370: —	89: 17	45: —	—	53	48	159
26	Frösvi			22	—	307: 2	77: 4	31: —	—	28	31	107
27	Säter			33	—	280: —	82: 6	40: —	—	42	37	139
28	**Lyrestada**			49	—	903: —	151: 10	460: —	—	—	79	237
29	**Odensåker**			50	80	589: 2	98: 17	22: —	—	66	65	143
30	Bindeberg											
31	Låsta			37	—	650: —	122: 10	—	—	39	47	92
32	Tiåvad					552: 1	60: 19	145: 4	—	34	38	93
33	**Ransberg**			33	—	57: —	59: 8	16: —	—	39	33	125
34	Mölnetorp			39	—	129: 2	76: 6	—	—	36	38	119
35	**Torsön**			47	6	800: —	203: 11	373: —	—	90	44	140
36	**Ullerfva**			72	—	1,079: 2	262: 17	1: —	—	63	122	292
37	Legsberg											
38	Ek											
39	**Undenäs**[8])			71	2	748: 2	205: 9	244: 2	—	78	96	255
40	Halna											
41	**Väräng**			59	—	858: 2	171: —	278: 6	—	92	86	174
42	Lockatorp											
	Summa	1,006	134	1,292	89	16,398: —	3,839: 18	4,744: 1	2	1,562	1,798	4,840
43	**Hofva**[9])	53	27	[65]	—	[820: —]	[192: 2]	[236: 3]	—	[78]	[90]	[242]
44	Elgarås	17	9									
45	Fagerlida	7	3									
	Sta af Vadsbo härad	1,083	173	1,357	89	17,218: —	4,029: —	4,981: —	2	1,640	1,888	5,082
	Deraf prester			18	1	1,147: —	117: —	771: —	—	61	78	178

[8]) Af gårdarne i nuvarande *Tiveds* s:n förekomma i jordeboken för Undenäs, hvarifrån socknen eller kapellaget senare utsöndrades, endast följande gårdar: Skeppshult, Björknäs, Hanefjäll, Skallebolet, Kungsbacken, Sannerud och Undebotten, de flesta kronotorpare eller Vastena- och Riseberga torpare. Taxeringslängden upptager samma lägenheter.

[9]) För Hofva gäll saknas taxeringslängderna och har jag derför med ledning af jordeboksmantalet och med hänsyn till häradets taxeringsmantal i öfrigt antagit ett mantal för

Lösegendom år 1571.						¾ Tionde af 1571 års skörd.				
Uugnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af sölf och persedlar.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.	Vadsbo härad. (Forts.)
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.	Tynn.	
35	71	172	72	109	5,800					25 **Horn.**
31	45	156	—	102	4,380	49	11⅓	32	1	26 Frösvi.
17	52	146	11	110	4,480					27 Säter.
51	86	233	110	120	9,670	39	⅝	14⅓	—	28 **Lyrestada.**
64	105	181	6	135	6,790					29 **Odensåker.**
										30 Bindeberg.
27	49	110	24	92	5,680	53	10	53⅙	4⅓	31 Låsta.
35	78	97	13	111	4,410					32 Tiåvad.
28	83	108	67	64	3,360					33 **Ransberg.**
63	64	53	46	81	3,840	44	3½	14⅓	—	34 Mölnetorp.
161	142	301	81	186	9,950	42	3⅚	21	—	35 **Torsön.**
										36 **Ullerfva.**
144	244	389	96	277	13,160	41	4⅙	25⅔	—	37 Legsberg.
										38 Ek.
162	162	177	283	113	10,910	31	1	7⅝	⅛	39 **Undenäs.**
										40 Halna.
142	195	289	11	242	10,740	33	8⅓	22	1⅔	41 **Väräng.**
										42 Lockatorp.
2,270	**3,301**	**6,322**	**1,420**	**4,318**	**217,410**					Summa.
										43 **Hofva.**
[113]	[165]	[316]	[71]	[215]	[10,850]	60	2	29½	⅔	44 Elgarås.
										45 Fagerlida.
2,383	**3,466**	**6,638**	**1,491**	**4,533**	**228,260**	**826**[10]	**80**	**442⅔**	**26⅓**	**S:a af Vadsbo hd.**
95	127	286	76	232	11,440					Deraf prester.

de taxerade af 65 och derefter uppfört persedlarne till 5 % af de öfriga socknarnes sammanlagda belopp. — *Finnerödja* s:n, som är en senare bygd, synes hvarken i jordebok eller taxeringslängd. Af dess nuvarande gårdar har jag i jordeboken för 1572 och taxeringslängden ej kunnat upptäcka flere än Slätsbol, Vallsjö, Ramsnäs och Bråten.

[10]) Af frälsemännen i Vadsbo, hvilka ej voro många, har jag endast funnit Anders Krabbe till Ek gifva 2 t:r i tionde.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Hästar, Stod, Skut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ß.	St.	St.	St.
	Kinna härad.									
1	**Forsum**			22	—	20: —	23: 4	15	17	65
2	Fullelösa [1]			26	—	298: —	88: —	23	28	78
3	Vedum			19	—	147: 2	38: —	15	35	53
4	**Götene**			9	—	110: —	31: 10	4	19	35
5	Holmesta [2]			14	—	115: —	39: 10	20	22	70
6	Lydsiö [3]			29	—	200: —	78: 10	14	62	130
7	Vettelösa			9	—	130: —	36: 10	20	21	31
8	**Klefva**			22	—	261: 2	99: 10	41	26	65
9	Siil			8	—	120: —	33: —	10	24	32
10	**Medelplanda** [4]			24	—	148: —	83: —	47	26	72
11	Vesterplanda			24	—	67: —	66: —	26	16	50
12	**Österplanda** [5]			28	—	60: —	45: 14	24	12	62
13	Kedesta			11	—	50: —	19: —	12	16	28
14	[Biörsätter] Lungnås [6]			36	—	180: —	100: 10	10	52	137
	Summa	**270**	**82**	**281**	—	**1,907**: —	**781**: 18	**281**	**376**	**908**

[1]) Bulums f. d. socken upptages som by under Fullelösa s:n i både jordebok och register.

[2]) Efter Holmesta socken upptages i jordeboken *Lilla Bjurum* utan ränta, hvarefter tillägges "Täta efterskrifne är intet skattlagdt: Bjurum på Klyftamon och thr till Gunnarslättan, Mölnehäde (?) Arfvinsrud, Skreddareslettan, Lilla Fårvallsslettan och Boda". *Dessa* i socknens östligaste del, intill Vettelösa s:n belägna gårdar, utgjorde fordom *Biurums* s:n. De synas ej heller vara upptagna vid taxeringen inom Götene gäll, troligen emedan de voro skänkta till Erik Andersson.

[3]) Under Lydsiö s:n upptagas utom 15 vanliga bönder äfven 14 "Ryttare under Sven Anderssons fana", alla besutne och med rätt stor förmögenhet, men tydligen icke ensamt tillhörande Lydsiö socken utan äfven öfriga socknar i gället. Vid detalj-jemförelser bör detta iakttagas.

[4]) I Medelplanda socken med de tre stora säterierna Hielmsäter, Hellekis och Råbäck (tionde erlägges af Erik Göstafsson med 3⅞ tr men icke af "fru Anna på Hellekis" och "fru Anna på Råbäck) är naturligtvis taxeringen mycket ofullständig, då inventariet å

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af alla persedlar.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.		Kinna härad.
13	14	61	55	24	1,490					1	**Forsum.**
17	5	89	30	44	3,560	47	$2\frac{5}{6}$	$13\frac{1}{2}$	—	2	Fullelösa.
24	11	64	9	21	2,150					3	Vedum.
14	26	38	16	37	1,570					4	**Götene.**
12	14	36	25	21	2,140					5	Holmesta
34	47	107	54	66	4,020	34	$2\frac{3}{3}$	$13\frac{5}{6}$	—	6	Lydsiö.
33	11	54	16	48	2,080					7	Vettelösa.
53	40	134	16	92	3,660					8	**Klefva.**
23	21	55	10	47	1,720	27	$4\frac{2}{3}$	$16\frac{1}{3}$	—	9	Siil.
47	44	137	14	111	3,390					10	**Medelplanda.**
25	27	55	—	40	1,950	34	$5\frac{1}{3}$	$19\frac{5}{6}$	—	11	Vesterplanda.
26	21	104	35	35	1,850					12	**Österplanda.**
11	8	29	17	11	1,060	31	$2\frac{1}{3}$	11	—	13	Kedesta.
17	62	165	18	93	4,160	25	$1\frac{2}{3}$	$6\frac{1}{2}$	—	14	[Biörsätter] Lungnås.
349	**351**	**1,128**	**315**	**690**	**34,800**						Summa.

dessa sätesgårdar ej medräknas. Så mycket underligare förefaller det, att kreatursantalet i denna socken är så nära likt nuvarande tids (se jordbruksstat. 1876).

[5]) I Österplanda socken gifver "Christ. Ribbing på Hönsäter" och "vidua ibid." tills. 1 t:a i tionde.

[6]) "Ofvanskogs" Lungnås, med *Bredsätters* f. d. socken som by, låg tillsammans med Biörsätters gäll i Vadsbo. I Taxeringsregistret för Vadsbo upptages särskildt "Biörsätters s:n i Vasbo"; bland längderna för Kinna härad finnes registret för "Biörsäters gäll i Kinne härad", hvilket således tydligen omfattar Kinnadelen eller Lugnås med Bredsätter, ehuru åboarnes gårds- och byanamn ej stå utsatta. Enligt jordeboken voro af nuv. Lugnås sockens byar endast följande då upptagne: Lungnås (9 åbor), Rud, Torp, Bo, Bredsätter (8 åbor), Årens (Årnäs?), Siöbol, Fjäll, Kier, Gullesätter, Lillkier, Munkebergsslåta, Svensbol och Stommen. Denna skogsbygd var sålunda ännu på långt när ej så odlad som nu, hvilket ock synes af boskapsinventariet, som i senare tid mer än i någon annan af häradets socknar förökats.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Hästar, Stod, Skut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	St.	St.	St.
	Kinna härad. (Forts.)									
15	**Härene**[7])	27	10	[200][9])	—	1,140: —	468: 2	170	230	550
16	Hoby	21	11							
17	Skofteby	5	3							
18	**Huseby**	31	12							
19	Owa	9	2							
20	Skelvum	21	4							
21	**Kelby**[8])	22	4							
22	Broby	12	2							
23	Hagnelösa	28	8							
24	Skipaby	14	5							
25	Prester i Kinne härad	8	—	8	—	315: —	63: 10	27	37	64
	Summa Kinne härad	**468**	**143**	**489**	—	**3,362: —**	**1,313: 10**	**478**	**643**	**1,522**

[7]) Redisvelle f. d. socken förekommer i jordeboken som by under Härene socken och är ej särskild i tiondelängden. I Härene s:n erlägges ej tionde för *Bronäs* som är "öde och bränd", men i Skofteby s:n är H:u Margreta antecknad för 3½ t:a i tionde.

[8]) I Kelby socken låg Blombergs säteri hvars boskapsinventar naturligtvis ej blifvit upptaget men hvars egare "Mons Knutsson" för året gifvit tionde.

[9]) Taxeringsregistret saknas för Härene, Huseby och Kelby gäll uti nuv. *Kinnefjerding*, ehuru det, att döma efter 1572 års restantieregister, blifvit till Kammaren inlemnadt redan 1571. Det har dock varit möjligt att för beräkningen af dessa socknars partzeler

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af alla persedlar.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.		
											Kinna härad. (Forts.)
						57	1⅓	21	—	15	**Härene.**
										16	Hoby.
										17	Skofteby.
						44	4	19⅓	—	18	**Huseby.**
210	*210*	*680*	*190*	*420*	22,030					19	Owa.
										20	Skelvum.
						55	4⅔	19⅓	—	21	**Kelby.**
										22	Broby.
										23	Hagnelösa.
										24	Skipaby.
36	48	101	—	125	3,260	—	—	—	—	25	Prester i Kinne h:d.
595	**609**	**1,909**	**505**	**1,235**	**60,090**	**354**	**29½**	**140⅔**	—		**Summa Kinne härad.**

få en rätt god ledning af skattebeloppet, ty det generela uppbördsregistret upptager såsom levererad uppbörd för "hela Kinne härad" följande belopp: Ungerskt Guld: 3 st.; Svenska croner 28 st.; Daler 6¾ st.; Sölf 58 löd. mk. ½ lod och penningar 1,463 mk. Efter beräkning af 1 st. ungerskt guld = 20 mk, 1 st. croneguld = 16 mk; 1 daler = 2 lod silfver och 1 lod silfver = 4 mk, utgör skattebeloppet 5,683 mk, d. v. s. värdet af hela häradets alla partzeler 56,830 mk, och då värdesumman för de socknar, hvilkas taxeringsregister äro i behåll. uppgår till 34,800 mk, återstå för de tre gällen 22,030 mk. Med ledning häraf har jag upptagit deras partzeler till omkr. 60 % af de öfriga nes sammanlagda belopp, hvilket åtminstone icke är för högt.

	Kållands härad.	Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
1	**Jerpås**			37	—	285: —	77: 10	—	30	61	179
2	Vedum [1]										
3	Heggislid			13	—	135: —	20: 10	—	16	16	62
4	Hörene [2]			12	—	165: —	29: 10	—	12	22	57
5	Ufred			25	—	170: —	54: —	—	10	55	112
6	Hoffmän i Jerpås gäll [3]			24	—	255: —	58: 10	—	19	46	105
7	[Levene] Slädene [4]			45	—	370: —	93: 12	—	48	55	157
8	**Kållansö** [5]			40	—	265: —	711: 2	—	51	60	130
9	**Rackeby**			24	—	5: —	34: 10	—	34	30	59
10	Skalanda			22	—	5: 2	23: —	6	24	26	49
11	**Råda**			59	—	238: 2	125: —	—	63	96	162
12	Melby										
13	Åsaka										
14	**Sunnersberg**			31	1 st.	181: 2	65: 3	8	37	49	106
15	Gösslunda [6]			35	1 st.	84: —	44: 10	—	29	29	111
16	Strö										
17	**Tådene** [7]			91	—	676: 2	186: —	265	113	122	355
18	Kedum										
19	Lavad										
20	Tranum										
21	**Örslösa** [8]			39	—	100: —	50: —	—	33	40	83
22	Söne			36	—	160: —	52: —	—	20	47	101
23	Välene [9]			30	—	230: —	56: —	—	37	44	73
24	7 prester i Kållands härad		—	7	—	298: —	44: 6	—	25	36	55
	Summa	407	102	570	2	3,624: —	1,725: 3	279	601	834	1,956

[1]) *Vedum* socken uppföres i jordeboken med byarne Vesterby, Bryne, Munkabo, Korpagård, Årås och Lundan, men i tiondelängden likasom i taxeringsregistret hänföras dessa byar till Jerpås socken, utan eget sockennamn.

[2]) *Hörene* socken med byarne Hörene, Skiöttorp, Dumo, Ruslebacka och Storegård upptages i tiondelängd och i taxeringsregister, men i jordeboken föras dessa byar under Jerpås s:n utan eget sockennamn.

[3]) Hoffmän i Jerpås gäll upptagas särskildt efter socknarna och äro bosatte öfver hela gället. För öfrigt synas icke så få, åtminstone 8 à 10, husmän vara i gället taxerade.

[4]) *Slädene* socken hörde denna tid såsom nu till Levene prestegäll i Vista härad, men räknas i jordeboken, såsom nu, till Kållands härad och upptages der t. o. m. under Jerpås gäll. Enligt jordeboken omfattar det Slädene, Tuskerud, Smidtofta och Skår samt lägenheterna Hulebäck och Källagården. Dessa gårdar upptagas i tiondelängden för Levene gäll, Vista härad, — större delen, eller åboerne i Smidtofta och Skår dock såsom skyttar, befriade från tionde, hvarför också decimanternas antal är särdeles ringa. Taxeringsregistret för Levene gäll i Vista upptager ock Slädene sockens åbor, dels under Levene socken (Smidtofta och Skår), dels under sockennamnet Slädene, dels sammanblandade med "skyttarna i Vista härad". Följande jordeboken har jag upptagit hela Slädene socken under Kållands härad och för det ändamålet utbrutit dess särskilda åbor ur taxeringslängden och tiondelängden för Vista härad. — Särskildt bör anmärkas, att

Lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.	Hvete.	Källands härad.
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	
15	15	240	14	96	5,540						1 **Jerpås.**
											2 Vedum.
—	15	64	—	40	1,880						3 Heggislid.
2	6	109	—	23	2,240	55	1½	19½	⅔	—	4 Hörene.
2	31	167	—	—	3,300						5 Ufred.
9	15	104	7	10	3,510						6 Hoffm. i Jerpås g.
55	118	228	105	123	6,070	7	—	2⅓	—	—	7 [Levene] Slädene.
20	38	249	24	132	4,450	?	?	?	?	—	8 **Källansö.**
44	59	143	27	59	2,100	29	1	9	⅓	—	9 **Rackeby.**
25	50	120	13	50	1,940						10 Skalanda.
											11 **Råda.**
27	91	283	39	145	6,210½	26	⅓	10½	1⅓	—	12 Melby.
											13 Åsaka.
15	27	174	—	74	3,720						14 **Sunnersberg.**
21	36	215	—	82	2,950	49	1⅙	20	1⅔	⅔	15 Gösslunda.
											16 Strö.
											17 **Tådene.**
52	149	745	111	279	11,300	46	½	14⅓	—	—	18 Kedum.
											19 Lavad.
											20 Tranum.
3	30	98	—	22	2,600						21 **Örslösa.**
8	56	180	—	84	3,320	48	1½	17⅓	5	⅓	22 Söne.
5	44	165	24	54	3,370						23 Välene.
12	30	44	18	55	3,200	—	—	—	—	—	24 7 prester i Källs h.
315	**810**	**3,328**	**382**	**1,328**	**67,700**	**260**	**6**	**93**	**9**	**1**	Summa.

silfret i taxeringslängden för Vista härad är upptaget endast med skattebeloppet, som derför här tiodubblats.

[5]) Kyrkoherden eller Kaplanen på Kollansö, som "hölls" af Hr Hogenskäll, bor i Otterstad och taxeras med gället. Af Kollansö redovisas ingen tionde, såsom för det mesta var fallet äfven på 1550-talet, emedan tionden gafs till Leckö.

[6]) Bland de taxerade i Gösslunda och Strö äro inräknade fyra i slutet af gällets längd upptagna "K. M:ts tjenare" (d. v. s. skyttar?)

[7]) I taxeringsregistret äro åborna i Tådene gälls olika socknar samt skyttarne derstädes så sammanblandade, att de här i tabellen måst sammanföras i en summa. — Bland de taxerade förekomma icke mindre än 21 personer som uttryckligen betecknas som husfolk, husmän, arbetsmän, dräng ar eller köpsvenner, hvarjemte 18 ryttare och knektar, de flesta troligen besutne, särskildt taxeras.

[8]) I slutet af Örslösa gäll upptager taxeringsregistret särskildt 6 skyttar i Örslösa gäll, hvilka jag här inräknat i Örslösa sn, ehuru två eller tre af dem möjligen höra till Söne eller Välene. I gället nämnas för öfrigt några husmän.

[9]) *Gilstad* f. d. och nuv. socken föres som by under Välene socken både i jordebok och taxerings- samt tiondelängd, men nämnes som socken under Örslösa gäll i tionderäkenskapen.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
	Vista[1] härad.									
1	**Tängene**			29	512: 2	121: 8	—	44	67	162
2	[Biärby][2]			20	240: —	45: 16	—	27	22	70
3	Bäreberg			35	233: 3	61: 5	3: —	63	52	173
4	[Flakaberg][2]			40	160: —	45: 2	—	46	42	121
5	Främesta			40	310: —	90: 3	—	57	62	202
6	Hyringe			27	325: —	70: 10	—	52	52	141
7	Längium			15	70: —	24: 6	—	18	24	75
8	Malma			24	120: —	53: 19	—	26	31	102
9	Trykörna			35	722: 2	118: —	1: 4	52	61	181
10	**Levene**[3]			16	120: —	36: 10	—	21	27	47
11	*Sparlösa*			*66*	*373: 3*	*98: 10*	*4: 4*	*69*	*84*	*222*
12	2 prester i Vista			2	160: —	20: 3	—	11	11	30
	Summa	**203**	**37**	**349**	**3,347: 2**[4]	**785: 12**	**0: —**	**486**	**535**	**1,526**

[1]) Skilnaden mellan jordeboks- och taxeringsmantal förklaras dels deraf, att en särdeles stor del af de taxerade, isynnerhet i Levene gäll, äro antingen obesutne eller fördelstagare med något penningar eller en ko, ehuru särskild karakter af innesfolk el. d. ej är utsatt, dels deraf att hemmanen varit klufna. Skräddare, skomakare och skinnare utmärkas understundom.

[2]) Biärby och Flakaberg hörde *i ecklesiastikt* hänseende till *Säresta* gäll i Åsa härad, der de ock äro upptagne i taxeringsregistret och i tiondelängden; jag har utsöndrat dem ur taxerings- och tiondelängden och lagt dem till Vista härad, dit de höra enligt jordeboken.

[3]) *Levene* socken i Vista härad omfattar efter jordeboken vid denna tid endast Levene och Baljarörs byar; i tiondelängd och taxeringsregister föras deremot under "Levene socken" *äfven* byarne *Smidtofta och Skår*, hvilka jordeboken *åter för till* Slädene s:n i *Kållands* härad, och Håkontorp som jordeboken för till Lungs s:n i Barna. Jag har rättat allt-

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.		Vista härad.
67	84	374		128	6,930	9			1	Tängene.
38	82	134	15	54	3,340	9			2	Biärby.
49	102	321	39	93	5,020	14			3	Bäreberg.
36	87	226	12	70	3,900	7			4	Flakaberg.
89	141	533	20	119	6,370	16	7⅓	24⅙	5	Främmesta.
42	95	225	31	118	4780	14			6	Hyringe.
3	59	149	29	44	1,960	7			7	Längium.
18	73	183	16	69	2,740	15			8	Malma.
63	85	307	—	120	7,400	17			9	Trykörna.
20	30	73	14	45	2,080	5	⅚	6	10	Levene.
72	134	282	155	121	7,640	19			11	Sparlösa.
19	8	34	1	38	1,570	—	—	—	12	2 prester i Vista.
		374								
516	**980**	**2,467**[6]	**332**	**1,019**	**53,730**	**132**[5]	**8⅙**	**30⅙**		Summa.

sammans efter jordeboken, så att byarne i Levene jordebokssocken utskilts från decimantes i Levene kyrkosocken, likaså de taxerade.

[4]) Rörande silfrets beräkning i Vista härad gäller detsamma, som omförmäles vid Säresta gäll i Åsa härad.

[5]) Af åborne i Vista härad voro i ännu högre grad än i de flesta andra härad, en mängd fritagne från tionde i egenskap af skyttar eller hoffmän, såsom tiondelängderna uttryckligen förmäla; samtliga dessa äro deremot upptagne vid taxeringen, och ega vanligen rätt stor förmögenhet. Af säterier antecknas tionde för Hustru Margreta till *Malma* (i Malma s:n) 3½ t:a; "Främmesta gård" 8 sk.; "Brandstorps gård" i Trykörna — 0.

[6]) Fårafveln synes hafva varit starkt utvecklad isynnerhet i Främmesta och Hyringe socknar, der flere bönder ega 2) à 30 får.

	Åsa härad.[1]	Jordeboks-mantal 1572.	Deraf öde.	Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad: Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut.	Oxar.	Kor.
					Lod.	L℔. ß.	Mk. ö.	St.	St.	St.
1	Säresta[2]			53	675	131: 2	——	60	83	185
2	Håla			28	475	71: 16	——	33	64	129
3	Täng			18	35	18: 14	——	15	29	68
4	Tun[3]			37	113	65: 4	——	28	31	117
5	Friel			41	360	79: 5	——	28	42	143
6	Karleby			15	118	28: —	——	12	23	52
7	Ås			26	176	44: 10	——	34	41	97
8	Flo			42	326	86: 6	——	65	43	160
9	Näs[4]			33	95?	[40]	——	[30]	[40]	[90]
10	Sal			18	155	37: 18	——	21	19	66
11	Skyttar i Ås gäll[3]			25	79	18; 10	——	5	20	113
12	Prester i Åsa härad			3	480	35: 10	3: 5	9	21	25
	Summa Åsa härad	**220**	**11**	**339**	**3,087**	**656**: 15	**3**: 5	**340**	**456**	**1.245**

[1]) Jordeboks- eller gärdemantal för Åsa härad, som var förlänadt, saknas för 1572, hvadan jag i stället begagnat förefintlig räkenskap för 1573. Bland de taxerade äro endast få utmärkta som innesmän, men många såsom "enkor", hvarjämte på persedlarne synes att en stor mängd obesutne äro i längden upptagne. Af gerningsmän utmärkas en eller två skräddare och en skomakare i hvarje gäll.

[2]) För Säresta gäll är silfret i taxeringslängden uppfördt med skattebeloppet både i värdesumma och skattesumma, så att man, för att få den verkliga egendomen, synes böra, såsom här skett, tiodubbla längdens siffror.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynnor.	Tynnor.	Tynnor.	
										Åsa härad.
48	164	275	30	116	8,450	22				1 Säresta.
30	69	185	9	63	5,500	13	⅝	12⅓	⅔	2 Håla.
4	20	88	10	16	1,650	7				3 Täng.
71	62	172	36	79	3,580	17				4 Tun.
57	57	154	—	77	4,800	15	1	9⅔	1½	5 Friel.
25	38	85	—	24	1,880	12				6 Karleby.
28	34	82	81	95	3,420	13				7 Ås.
23	94	180	—	104	5,540	32				8 Flo.
[25]	[30]	[80]	—	[90]	3,230	20?	⅓	14⅓	⅙	9 Näs.
27	37	94	8	63	2,580	11				10 Sal.
29	27	131	77	34	2,490	—	—	—	—	11 Skyttar i Ås gäll.
12	27	52	—	36	3,230	—	—	—	—	12 Prester i Åsa härad.
379	**659**	**1,578**	**251**	**797**	**46,350**	**162**[5]	**2⅛**	**36⅓**	**2⅓**	**Summa Åsa härad.**

[3]) Skyttarne i Tuns och Friels socknar äro förda särskildt i slutet af längden, men hafva kunnat efter gårdsnamnen här sammanföras med sina socknar; deremot hafva skyttarne i Åsens gäll, hvilkas gårdsnamn ej utsättas, måst föras i en summa för hela gället.

[4]) För Näs socken upptager taxeringslängden de taxerade och deras skatt men ej persedlarne, hvilka derför här införts proportionerade efter skatten. Tiondelängden saknas för Näs socken, så att tiondegifvarnes antal blott kan gissningsvis anföras.

[5]) Af säterierna i Åsa härad synes inget hafva erlagt tionde 1571; Hr Knut Posse gifver 1570 i Tuns socken 1 tunna.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf ödе.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut.	Oxar.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.
	Barna härad.[1]									
1	**Lekåsa**			20	1 st.	183: —	36: 10	—	28[2]	35
2	Åsaka			26	—	278: —	71: —	—	33[2]	53
3	Fuglem[2]) och Sandbeck			36	—	194: —	49: 16	—	37[2]	47
4	Essunga			35	—	215: —	54: 10	—	36[2]	55
5	**Ryda**			49	—	411: 2	129: 16	—	43	59
6	Nafvem			15	—	146: —	32: 10	—	9	11
7	Kydom[3]) och Halfås			35	—	247: —	62: 2	—	44	50
8	**Skarstad**			7	—	80: —	27: —	—	32	16
9	Hellom			11	—	113: —	32: —	—	21	24
10	Önom			18	—	181: 2	36: 10	—	20	21
11	Vara			19	—	129: —	23: 10	—	14	23
12	[**Levene**] Lung[4])			25	—	230: 3	74: 16	—	32	57
13	Prester i Barna			3	—	78: —	20: —	—	14	8
	Summa Barna[5]) härad	**256**		**299**	**1**	**2,486: 3**	**650: —**	—	**363**[2]	**459**
	Laska härad.									
1	**Larf**[6])			53	—	444: —	81: —	—	101	96
2	Lundby			16	—	186: 2	32: 10	—	28	34
3	Longhem och Vesby[7])			22	—	317: 2	48: 10	40	57	40
4	Tråvad[8])			17	—	177: —	39: —	—	29	35
	Summa	144	39	108	—	1,125: —	201: —	40	215	205
5	**Beterna**[9]) och Vedum	80	12	} [90]	—	[900: —]	[160: —]	[35]	[170]	[162]
6	[Elinæ][10])	18	4	}						
7	Prester i Laska[11])	3	—	3	—	140: —	9: —	—	10	13
	Summa Laska härad	**245**	**55**	*201*	—	*2,165: —*	*370: —*	*75*	*395*	*380*

[1]) I Barna och Laska härad äro sällan särskilda karakterer af inhyses- eller gerningsmän utsatta; dock förekomma särdeles i Barna härad åtskilliga taxerade, som tydligen äro att till sådane hänföra. I Skarstada gäll taxeras en särdeles rik skattebonde för 19 hästar och 12 kor. — I Skarstada och Lekåsa gäll äro hästarne för det mesta upptagne blott till värdet, så att antalet, såsom beroende på konjektur, icke är alldeles pålitligt.

[2]) Sandbeck är i jordeboken upptagen som socken med 7 hemman i Sandbeck, Lunebol, Åreslett, Kyrkås, Ingelstorp, Suntorp; men i taxeringslängden äro dessa upptagne under Fuglems socken.

[3]) Halfås är i jordebok och tiondelängd upptagen som socken, men i taxeringslängden synes den vara förd under Kædum eller Kydom socken.

[4]) *Lungs* s:n föres med byarne: Håkontorp, Djupedal, Rytterås, Kåsentorp, Tubetorp, Liung, Lagmanstorp, Skogsbo och 29 åbor (deraf 8 "alt öde") i jordeboken till Barna härad, men "låg i socknelag" med Levene gäll i Vista härad. Dess tionde är här utbruten från gällets. I taxeringslängden äro dessa åbor taxerade med Levene gäll, dels under sockennamnet Long, dels särskildt bland "skyttar och hoffmän i Levene gäll" dels ock (Håkontorp) under Levene socken. Samtliga dessa hafva kunnat urskiljas och äro här införda under Lungs s:n i Barna härad, efter jordeboken.

[5]) Om Elinæ socken i Barna härad se not 10.

[6]) Edhems f. d. socken är både i jordebok och längder upptagen som by under Larfs s:n.

[7]) Vesby föres som socken i jordeboken men under Longhems s:n i taxeringslängden och nämnes ej särskildt i tionderäkenskapen.

lösegendom år 1571.							⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		
											Barna härad.
129	29	42	316	—	54	3,650				1	**Lekåsa.**
150	16	56	229	3	45	4,630				2	Åsaka.
125	21	46	267	4	62	4,710	73	5⅛	16⅓	3	Fuglem o. Sandbeck.
178	34	47	203	—	70	3,860				4	Essunga.
159	26	140	260	27	110	6,120				5	**Ryda.**
52	13	42	91	20	41	1,930	44	10⅛	12⅔	6	Nafvem.
130	13	33	139	18	68	4,390				7	*Kydom och Halfås.*
34	12	35	90	—	32	1,610				8	**Skarstad.**
41	12	44	75	20	22	1,860	22	1⅝	5⅛	9	Hellom.
66	17	70	100	10	56	2,530				10	Önom.
55	17	43	101	—	28	2,060				11	Vara.
112	58	95	188	32	82	4,410	10	—	2⅓	12	[Levene] Lung.
18	5	15	25	—	31	1,090	—	—	—	13	Prester i Barna.
1,249	**273**	**708**	**2,084**	**134**	**701**	**41,850**	**149**	**17⅛**	**36½**		**Summa Barna härad.**
											Laska härad.
316	45	173	514	58	194	9,300				1	**Larf.**
106	15	60	92	16	54	3,120				2	Lundby.
110	20	48	136	6	89	4,580	? [12])	?	?	3	Longhem och Vesby.
98	16	51	145	—	101	3,220				4	Tråvad.
630	96	332	887	80	438	20,220					Summa.
[501]	[75]	[270]	[713]	[65]	[344]	16,940	76	5⅓	26⅓	5	**Beterna:** Vedum.
										6	[Elinæ.]
29	9	18	30	—	28	1,450	—	—	—	7	Prester i Laska.
1,160	*180*	*620*	*1,630*	*145*	*810*	**38,610**	?	?	?		**Summa Laska härad.**

[8]) Af Tråvads s:n föras i jordeboken byarne Brotorp, Algutstorp, Jonstorp och en del af Tråvads by till *Laska* härad, tills. 12 åbor, deraf 3 "alt öde", under det i Skånings härads jordebok äro upptagna under Tråvads sockennamn en del af Tråvads by, Skogsbol, Hof och Simonstorp med 7 åbor deraf 1 öde alt. Taxeringslängden för Tråvads s:n i Larfs gäll upptager dessa åbor till antal af 17 om hvarandra ur bägge sockendelarne, och har jag, då de ej med säkerhet kunnat särskiljas, upptagit alla de taxerade, från bägge sockendelarne, under Larfs gäll och Laska härad, dit jag då flyttat äfven jordeboksmantalet för Tråvads Skånings-del. Tionden erlades med Larfs gäll.

[9]) För hela Beterne gäll med Elinæ s:n saknas taxeringslängder. Enligt summariska uppbördsregistret har af gället utgått i skatt: U. gull 8 st.; Cronegull 9 st.; Sölf 9 löd. m. 7½ lod; Penn:r 784 mk, hvilket gör en värdesumma af 16,940 mk. Efter denna värdesummas förhållande till värdesumman för Larfs gäll (83,5 %) har jag för hela Beterne gäll conjekturerat omkring ⅚ af Larfs gälls persedlar. — I Vedums s:n erlägges 2 t:r i tionde af en "frelsisman" Måns Karlson i Heggetorp.

[10]) Elinæ socken föres af jordeboken uttryckligen till Barna härad; det hörde i kyrkligt hänseende till Beterna gäll, erlade med gället sin tionde och har äfven taxerats tillsammans med gället. Som nu i brist på längder för taxeringen dess taxeringsmantal och persedlar ej kunnat från gällets särskiljas, har jag i stället flyttat dess jordeboksmantal från Barna härad till Laska.

[11]) De tre presterna äro Hr Nicolaus in Beterna, Hr Magnus i Larf och dennes "beneficii capellan" hvilken eger både silfver och boskap.

[12]) Tionden för Larfs gäll var förlänt till Hr Måns i Larf, som ej lemnat från sig längden för året.

	Skånings [1]) härad.	Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ß.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	**Herlunda**			23	178: —	67: —	—	37	47	109
2	Marum [2])			21	68: 2	23: 16	—	10	22	61
3	Hendene			17	58: —	28: 10	—	19	5	50
4	**Synderby** [3]) med Gerum, Skalmöja, Åsaka			88	962: —	235: —	—	94	189	412
5	**Säfvara** [4])			19	102: —	53: —	—	19	26	62
6	Haslösa			22	85: 2	27: —	—	17	21	48
7	Lindarfva			16	104: 2	37: —	—	12	25	44
8	**Vånga** [5])			86	588: —	115: 11	70: —	73	93	278
9	Edsvära			41	268: —	57: 12	100	25	41	124
10	Quenum			23	143: —	28: 10	—	21	26	82
11	Hoffmän i Vånga			37	461: —	65: 16	20: —	33	77	147
	Summa	373	15	393	3,018: 2	738: 15	190: —	360	572	1,417
12	**Jung** [6]) med Furunga, Vinkil, Othem	92	20	[90] [8])	*1,008: —*	*245: 15*	*61: 5*	*125*	*196*	*478*
13	**Saleby** [7]) med Träsberga	88	30	[80] [8])						
14	Prester i Skånings härad	4	—	4	123: 2	35: 10	23: 3	25	22	35
	Summa Skånings härad	**557**	**65**	**[567]**	**4,150: —**	**1,020: —**	**275: —**	**510**	**790**	**1,930**

[1]) Jordeboksmantalet för hela Skånings härad är hela och halfva bönder: 480; torpare 52, nybyggare 28 (hvaraf här ofvan frändragits 7 för ½ Tråvads s:n) samt dessutom prebendegårdar: 31, utjordar 5, tomter 4, qvarnar 13, strömmar 2, ängar 6.

[2]) *Skara* landsocken är i jordeboken upptagen under Herlunda gäll med 2 öde gårdar och ett ej ringa antal prebendejordar, men dess åbor, *om* några funnos, torde vara inbegripne i Skara stads taxeringsregister: i Herlunda gälls taxeringslängder synas de åtminstone ej förekomma, ej heller i tiondelängden.

[3]) I Synderby gäll äro de taxerade så ordnade, att det synts mig ändamålsenligast att gifva en totalsumma för hela gället; skyttar i gället taxeras äfven här i en särskild grupp.

[4]) Säfvara med Haslösa och Lindarfva upptagas både i jordebok och taxeringslängd såsom hörande till Skånings härad och taxeringsregistret upptager "tre socknar under Lideköpings stad, *Seffvare, Haslösa och Linderffue i Skånings härad*".

[5]) Berdistorp och Borga f. d. socknar upptagas både i jordebok och register som byar under Edsvära s:n; Badene f. d. s:n under Quenum s:n samt Stocketorp f. d. s:n under Vånga.

I Vånga gäll förekomma rätt många inhyses-bönder, -qvinnor, enkor och dränger särskildt taxerade.

[6]) Jordeboken uppräknar under Jungs gäll äfven "½ Tråvads s:n i Skånings härad", bestående af "Tråvads by (en del), Skogsbol, Hof och Simonstorp, med 7 åbor". Sin tionde erlade de samtlige med Larfs gäll i Laska härad, dit den öfriga delen af Tråvads s:n lydde; de synas ock samtliga vara taxerade i längden på Tråvads s:n i Larfs gäll men kunna derifrån ej utbrytas, hvarför jag här i stället öfverflyttar deras jordeboksmantal till Laske härad.

[7]) *Herievads* f. d. och nuv. socken föres så väl i jordebok som i tiondelängder såsom by under Saleby socken.

[8]) Taxeringsregister felas för Jungs och Saleby gäll. För Jungs gäll saknades både längd och skatt redan 1571, såsom framgår af Vestergötlands restantieregister, der det utför-

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.	Tynn.		Skånings härad.
6	69	226	7	92	4,930					1	**Herlunda.**
4	51	127	8	66	1,830	36	7	$12\frac{2}{3}$	—	2	Marum.
9	41	89	19	27	1,500					3	Hendene.
										4	**Synderby** med Gerum, Skalmöja, Åsaka.
100	165	509	8	628	17,000	59	9	25	—		
35	27	130	—	58						5	**Säffuara.**
10	47	70	5	52	6,350	46	$7\frac{2}{3}$	$9\frac{2}{3}$	—	6	Haslösa.
8	31	118	—	19						7	Lindarffua.
140	243	341	253	195	10,880					8	**Vånga.**
46	113	205	86	64	4,810	93	$8\frac{1}{6}$	$22\frac{1}{6}$	—	9	Edsvära.
30	80	132	—	50	2.840					10	Quenum.
42	114	201	41	89	6,410	—	—	—	—	11	Hoffmän i Vånga.
430	981	2,148	427	1,340	56,550						Summa.
										12	**Jung** med Furunga, Vinkil, Öthem.
142	*331*	722	*143*	*450*	10,480	68	$6\frac{1}{2}$	$25\frac{1}{3}$	$2\frac{1}{3}$		
					9,070	52	1	$14\frac{1}{2}$	—	13	**Saleby** med Träsberga.
18	28	60	15	30	1.900	—	—	—	—	14	*Prester i Skånings härad.*
590	**1,340**	**2,930**	**585**	**1,820**	**78,000**	**354**	**39**$\frac{1}{3}$	**109**$\frac{1}{3}$	**2**$\frac{1}{3}$		**Summa Skånings härad.**

ligt omtalas, att Herr Jon, presten i Jungs gäll som uppburit sölfskatten, först låtit frånstjäla sig en del deraf och sedan, utan tillstånd, lemnat återstoden till en f. d. underskeppare Olof Eriksson, hvilken åter, i stället för att afleverera beloppet till Kammaren, förskingrat detsamma och dermed gjort sig goda vänner. Restantieregistret angifver derefter, ehuru med någon reservation, beloppet af så väl den bortstulna som den förskingrade skatten af Jungs gäll till: Ung. gull 4 st.; cronegull 3 st.; Sölf 9 löd. mk; penn:r 200 mk, hvilket (efter silfrets beräkning till 5 mk för lodet, såsom i detta härad tydligen skett) gifver en skatt af 1,048 mk.

För Saleby gäll erhålles skattesiffran lätteligen, om det summariska uppbördsregistrets siffror för uppbörden af hela Skånings härad (hvari dock såsom nyss är visadt Jungs gälls uppbörd ej ingick) jämföres med summan af de fyra gällens (Herlunda, Synnerby, Säfvara och Vånga) värdesummor. Af hela Skånings härad (utom Jungs gäll) uppburos nämligen Ung. gull 8 st.; cronegull 34 st.; sölf 67 löd. mk 8 lod 3 qv.; daler 14 st.; penn:r 315 mk, hvilket gifver en summa af omkr. 6,562 mk, hvaraf, då de fyra gällen förete ett värde af 56,550 mk, motsvarande en skatt af 5,655 mk, för Saleby gäll återstår en skatt af 907 och en värdesumma af 9,070 mk. De bägge gällens värdesumma uppgår sålunda till 34,6 % af de fyra föregående gällens; jag har proportionerat siffrorna till något mer än $\frac{1}{3}$ af dessa gälls persedlar hvarvid siffrorna valts så att häradssumman slutar på jämna tal. Vid jämförelse mellan de bägge gruppernas jordeboksmantal som för den senare är 180, eller nära hälften af de fyra andra gällens mantal, synes visserligen denna proportion mellan persedlarne något låg, men om man iakttager att ödemantalet för Jung och Saleby gäll är betydligt högre än för de andra gällen, kan en ringare persedelmängd vara ganska sannolik, helst som i Vånga och Synderby *funnos skyttar och hoffmän i stor mängd*, hvilkas egendom vanligen är större än de öfriga böndernas.

		Gärdemantal 1572 (1574).		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Hors.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ℥.	Mark.	St.	St.	St.
	Vilska härad. [1]									
1	**Floby** [2]			46	597: —	129: 10	92	80	53	202
2	Götevi [2]			20	316: 2	111: 11	—	71	69	188
3	Trävatna			33						
4	Hofmän i Floby gäll			15	95: —	37: 18	—	22	15	51
5	**Gökhem**			51	290: 3	103: —	200	82	50	162
6	Marka			19	247: —	36: —	300	36	25	92
7	Sörby			24	245: —	54: 10	—	45	21	88
8	**Klefva** [3]			34	322: —	95: 18	60	68	38	113
9	Ullene			27	171: —	54: 18	—	37	34	101
10	(Grolanda) Jäla [4]			36	445: 2	72: 10	—	61	46	164
11	Prester i Vilska [1]			5	389: —	72: —	265	36	15	36
	Summa Vilska härad	**315**	**102**	**310**	**3,118: 3**	**767: 15**	**917**	**538**	**366**	**1,197**
	Frökinds härad [5]	**153**	**88**	*[150]* [6]	*[1,560: —]*	*[380: —]*	*[460]*	*[270]*	*[175]*	*[600]*
1	Prester i Frökind	3	—	3	51: —	18: —	—	15	9	25

[1]) För Vilska härad, som var förlänadt, saknas jordebok; mantalet angifves här efter en kostgärdsräkenskap, som upptager 274 hela, 24 halfva bönder, 4 torpare och fjerdingsmän samt 3 prester; en dertill hörande längd angifver 102 öde hemman, hvaraf dock ungefär hälften blott "½ öde". Bland de taxerade återfinnas en stor del af ödegårdarne, men mantalet fylles äfven genom upptagande af rätt många inhysesfolk. I Gökhems s:n äro sålunda särskildt rubricerade 8 husmän eller qvinnor, i Marka och Sörby s:n 9 d:o, "som äro boende i öde gårdar eller andra". — Utom de tre i gärdemantalet upptagne presterna taxeras två sacellaner, en i Floby, en i Gökhem.

[2]) Elinæ f. d. socken i Floby gäll föres som by under Götevi s:n både i taxerings- och tiondelängder. Vist f. d. socken föres likaså som by under Floby s:n. — Hellestada s:n, som i jordeboken föres till Gäsene härad men i taxeringslängd och tiondelängd under Floby gäll i Vilska, är ur dessa längder utbruten och förd till Gäsene härad.

[3]) Mårby och Honger socknar, som i kyrkligt hänseende hörde till Klefva gäll och med *detta taxerades samt erlade sin tionde*, äro *derifrån* utbrutna och med både taxering och tionde förda till Gudhems härad, i hvars jordeboksmantal dess åbor äro inräknade.

[4]) Jäla s:n, som i administrativt och rättsligt hänseende hörde till Vilska härad, är också särskildt taxeradt. Det låg i socknelag med Grolanda gäll i Frökind, hvarifrån jag utsöndrat dess tionde. — Af den s. k. Rya rote i Grolanda s:n, som ännu ligger tills. med Jäla s:n i Vilska härad, återfinnes i gärdemantalet för Jäla s:n åtminstone Rya, Erikstorp, Grönahögen och i taxeringslängden för Jäla s:n de två förstnämnda.

[5]) *Jordeboken för Frökinds härad* 1572 *upptager* 153 *bönder och torpare, hvaraf* 88 *öde* uti följande gäll: *Byrgestig* med Brismene, *Grolanda* med Skerfvum, *Kinneved* med Vårakumla,

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		Vilska härad.
97	113	223	6	134	7,680	36	13½	36	1	Floby.
112	108	219	89	130	6,660	14	3⅓	11	2	Götevi.
						21	8	10⅓	3	Trävatna.
25	21	58	—	32	1,750	—	—	—	4	Hofmän i Floby gäll.
54	117	240	23	159	6,340				5	Gökhem.
21	67	193	13	91	3,500	63	18⅓	42⅙	6	Marka.
50	67	108	17	69	3,150				7	Sörby.
74	112	153	72	83	4,960	55	14	29	8	Klefva.
46	70	86	118	54	3,500				9	Ullene.
71	107	177	11	93	6,000	22	6⅓	11½	10	(Grolanda) Jäla.
20	21	36	8	61	3,200	—	—	—	11	Prester i Vilska.
570	**803**	**1,493**	**357**	**906**	**46,740**	**211**	**63½**	**140**		**Summa Vilska härad.**
[280]	[400]	[750]	[170]	[450]	**20,000**	**117**	**26½**	**77⅙**		**Frökinds härad.**
4	18	65		24	1,020				1	Prester i Frökind,

samt af Åsatorp s:n i Redväg byarne Hög och Holmestorp, af Smula s:n i Redväg byarne Kolbranstorp, Bredene, Hjelmshög, Ågården, Ledsgården.

Tiondemantal och tiondebelopp för Frökinds härad är här minskadt med siffrorna för Kärråkra och Döfvene (se not. 3 till Ås härad).

[6]) För Redväg och Frökinds härad finns intet taxeringsregister i behåll och torde aldrig hafva blifvit aflemnadt, efter hvad som upplyses i det summariska restantieregistret för Vestergötland: "It. aff Knut Halvarsson fogde i Redväg och Frökind blefve inga lengder opborne aff presterne a:o 1571 effter thz Knut sjelff taget sig thz före at upbäre sölfskatten aff menige man ... så att presterna finge intz befatte sig med samma lengder utan Knut Halvarsson tog sjelf sig thett uppå, presterna emott."

Redovisning för sjelfva skatteuppbörden finnes dock lyckligtvis i det stora uppbördsregistret för Vestergötland, som utvisar för bägge häradena tillsammans en skatt af Ung. gull 15 st., Sv. Cronor 34 st., Silfver 71 löd. m., 6 lod, 3¾ qv., Penn:r 4,584 mk. Förvandlas detta belopp till penningar med beräkning af 1 lod silfver = 4 mk, och guldet till 20 och 16 mk stycket, så erhålles för bägge häradena en värdesumma af 100,000 mk, hvilken jag fördelat med ⅘ på Frökinds och ⅕ på Redvägs härad och derefter proportionerat mig till persedlarne efter de närliggande häradena Vilska och Kind, Frökinds till något mindre än hälften af Vilska och Redväg till hälften af Kinds, presterna oräknade.

För presterna i Redväg och Frökind finnes taxeringen i längden på presterskapet i Vestergötland; pastor i Bogesund, som har ringa förmögenhet, upptages af mig bland stadspresterna.

	Gärdemantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad					
		Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut.	Oxar.	Kor.
				Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
Redvägs härad [1]	580	75	[600]	[1,600: —]	[1,000: —]	[1,200]	[650]	[550]	[3,200]
1 Prester i Redväg	5		5	380: —	45: —	400	23	28	71
Kinds härad. [2]									
1 **Dalsarp**			49	114: 2	96: 7	20: —	58	50	278
2 Hularyd			10	82: —	39: 10	——	18	20	120
3 Ljungsarp			27	143: —	66: 6	——	20	26	157
4 Nittorp			37	154: 2	91: —	——	39	39	237
5 Yllisrema [4]			20	39: —	30: 13	30: —	21	19	112
6 **Gelstada**			82	307: —	117: 19	60: —	89	70	348
7 Finnakomla			27	136: —	44: 11	39: —	29	19	132
8 Grönahög			33	85: —	38: 14	——	26	35	146
9 Marbeck			48	180: 2	75: 17	10: —	58	42	218
10 Sämb			33	273: —	78: 16	50: —	33	48	169
11 Tvärryd [5]			69	255: 2	92: 8	57: 4	62	38	348
12 **Kalf**			50	80: 3	82: 5	4: —	61	52	220
13 Frölunda			39	168: ½	80: —	66: —	60	21	196
14 Hoksvika			44	80: —	63: 16	30: —	54	43	212
15 Målaklef			29	43: —	33: 19	——	29	10	125

[1]) Jordeboken för Redväg af 1574 (för närmast föregående år saknas räkenskaper) upptager ett mantal af 419 hela och 64 halfva bönder samt 97 nybyggare (som tydligen upptagit förra ödeshemman) och dessutom 26 utjordar, qvarnar, tomter m. m. Af detta mantal uppföras 45 bönder samt 30 nybyggare såsom "ödegods som ingen besutit a:o 74" samt 20 "ödegods som hafva legat öde och äro nu upptagne för frihet". Jordebokens socknar äro:

Böne med Fiflaryd, Kyllingaryd, Liaryd och Knetene; — Ingaryd och Igulsryd f. d. socknar lågo som byar under Liaryd och Kyllingaryd. Bägge kyrkorna blefvo ödelagda mellan 1545 och 1547, såsom synes af 1547 års räkenskap för Redvägs härad;

Blisberg med Dalhem och Humla;

Hösna med Gulleryd; Kinderyd f. d. s:n låg under Hösna; Strengseryd och Tisseryd f. d. socknar lågo som byar under Gulleryd;

Timelle med Brund och Vist; Bierlunda och Vång f. d. socknar lågo som byar under Timelle;

Åsatorp med Kilaby, Solberga och Smula, hvaraf dock en del fördes till Frökind;

samt af *Byrgestig* s:n i Frökind gården Kringletorp

och af *Botnaryds* s:n i Mo gårdarne Mökelsås, Hulan, Ön, Ubbaryd, Löckna, Axelryd, Ingelshult, Lantsås, Måleskog, Säbo och Hageryd med mantal af 13.

Då åborne i Botnaryds Redvägsdel icke upptagas i den bevarade taxeringslängden för Botnaryds socken i Mo härad och de således troligen taxerats i Redväg, har det ej varit nödigt att här frånskilja denna socknedels jordeboksmantal för att flytta det till Mo härad. Tionden erlades deremot med Botnaryds s:n men har ej kunnat derifrån utbrytas, utan uppföres i Mo härad. — För öfrigt företer tiondelängden för Redväg ingen annan olikhet med jordeboken än att deruti som särskild socken uppföres *Strengseryd* med samtliga byarne i nuv. Strengsereds s:n, ned till Tokared och Elmö.

lösegendom år 1571.						¾ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.	Tynn.	
[1,200]	[1,750]	[3,100]	[2,600]	[1,600]	80,000	377[2]	104⅝	151⅝	—	**Redvägs härad.**
12	36	180			4,000					1 Prester i Redväg.
										Kinds härad.
90	184	240	141	120	6,700	36				1 **Dalsarp.**
43	73	83	56	42	2,820	8				2 Hularyd.
69	77	158	153	77	4,210	21	43⅓	46⅙	—	3 Ljungsarp.
120	143	230	239	98	6,020	26				4 Nittorp.
52	41	100	124	40	2,540	12				5 Yllisrema.
166	239	326	305	175	9,520	45				6 **Gelstada.**
62	64	73	54	58	3,480	15				7 Finnakomla.
107	112	152	178	71	3,880	19				8 Grönahög.
77	108	134	244	111	5,510	30	39⅔	56⅔	—	9 Marbeck.
85	120	161	90	98	5,350	18				10 Sämb.
139	207	300	247	148	8,020	37				11 Tvärryd.
50	121	283	206	189	5,390	33				12 **Kalf.**
94	122	221	184	123	5,260	30				13 Frölunda.
61	111	225	132	129	5,000	30	22½	17⅙	—	14 Hoksvika.
38	53	124	152	79	2,790	16				15 Målaklef.

[2]) Af säterin i Redväg antecknas i tiondelängden *Winsatorp* 2 t:r och *Silarp* 1½ t:a i Dalum s:n. För "Åråsa" antecknas en Jöran Jönsson flera år, troligen en bonde under säteriet, hvilken ger blott 2 skäppor.

[3]) För Kinds härad, som var förlänadt, saknas jordebok för årliga räntan, men i stället är här begagnad en jordebok för kostgärd och kongsfodring 1572, hvilken synes fullständigt upptaga alla hemman och lägenheter. Det betydliga ödemantal af 507 hemman, *som denna jordebok angifver* såsom "öde 1571", får dock här som annorstädes ej anses utvisa mer än skattefrihet för oförmåga att utgöra skatt; att hemmanen ej samtliga voro obebodda eller obrukade framgår bl. a. af tiondemantalet som uppgår till vida högre belopp än det "behållna "jordeboksmantalet, äfvensom en detaljerad jämförelse med taxeringslängden visar att många gårdar, som kallas "öde", voro fortfarande besutna. I flera socknar, såsom Långhem, der Torpa gård med dess landbönder låg, i Frölunda och Örsåsa, synes dock det verkliga ödesmålet hafva varit särdeles stort. Taxeringsmantalet skulle derför ej hafva uppgått öfver 1,200, om ej äfven här rätt många blifvit taxerade som ej voro i jordebok upptagna. Det synes också på persedlarne att här taxerats "innesfolk", ehuru denna karakter sällan står utsatt.]

[4]) Af den Unnaryds kyrkosockens skate, *som ännu ligger* i Kinds härad, förekommer i 1572 års jordebok och i taxeringslängden byn Brunabo såsom liggande i Yllisrema s:n och der taxerad. Samma by ger sin tionde med Unnaryd socken i Mo härad.

[5]) Den s. k. Hanbobygd eller gårdarne Anghester, Hand, Kärrabol, Brorsred, Handvik, Fornabo, Komskäll, som taxeras i Rångedala gäll och föres i Ås härads jordebok, låg i socknelag med Tvärryds s:n och gjorde med densamma sin tionde, *hvilken* här är utbruten ur Gelstada gäll och öfverförd till Rångedala gäll i Ås.

	Kinds härad. (Forts.)	Gärdemantal 1572.	Deraf öde.	Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad: Silfver. Lod. qv.	Koppar, Tenn, Messing. L℔. ℔.	Penningar. Mark. ö.	Hästar, Stod, Skiut. St.	Oxar. St.	Kor. St.
16	**Långhem** [6].....			23	104: —	36: —	——	30	27	188
17	Danicke			6	78: —	13: —	——	9	9	56
18	Monstada			20	81: —	25: 10	——	19	22	120
19	Åsarp			10	73: —	20: 10	20: —	5	24	71
20	**Mlöbeck**.			27	8: —	30: 16	——	29	21	144
21	Elifsryd.....			21	50: —	10: 4	——	14	12	76
22	Holsljunga [7].....			58	131: 2	88: 10	130: —	53	35	342
23	**Sexdrega** [8].....			55	88: 2	83: 8	102: —	76	20	266
24	Hillaryd			33	65: —	45: 12	43: —	38	28	172
25	Liushult			51	282: —	104: 4	128: —	62	56	280
26	Roasiö			21	75: 2	46: 16	6: —	22	15	99
27	**Svenljunga**			14	40: —	32: —	——	24	14	116
28	Rifvesiö.....			23	142: —	74: —	819: —	39	37	172
29	Rislaryd			19	80: —	49: 16	278: —	19	15	156
30	Ullasiö.....			34	134: 2	101: —	206: —	63	25	232
31	Örsåsa			36	171: —	64: 16	125: —	47	38	234
32	**Tranemo** [9].....			62	174: —	103: 15	51: —	65	66	361
33	Ambjörnarp.....			22	104: —	30: 2	——	25	29	109
34	Mössebo			23	65: 2	28: 8	41: 7	18	20	133
35	Skeggetofta			38	57: —	38: 2	30: —	29	28	159
36	Prester i Kind [10].....	8		9	140: —	39: 18	220: —	20	27	95
	Summa Kinds härad [11])	**1,148**	**507**	**1,202**	**4,286**: 1½	**2,098**: 8	**2,566**: 3	**1,363**	**1,100**	**6,599**

[6]) I Långhems gäll synes taxeringen vara något ofullständig: i Långhems s:n saknas i taxeringslängden 3, i Danicke 3, i Monstada 7 af dem som uppräknas som decimantes i tiondelängden. Vid jämförelse finnes att några gårdar i hvar socken uteglömts.

[7]) Den s. k. Skänklingan, eller Öxabecks kyrkosockens skate inom Kinds härad, föres äfven denna tid i jordeboken till Kind och taxeras i Holsljunga s:n med byarne: Gunbjörntorp, Stenshult. Strömma, Hylto, Backa, Elmhult, Boasten, Miögasjö, Rud, Tåsthult, Spyttås, Fagerhult, Gernisnäs, Tocknarås, Halstenstorp. Dessa byar återfinnas i tiondelängden för "Yxabecks" s:n i Mark, hvarifrån deras tionde hit öfverflyttats.

[8]) Ringestena f. d. socken föres i jordebok, taxerings- och tiondelängd som by under Sexdrega socken.

[9]) Tyggistorp f. d. socken föres både i jordebok och taxeringslängd som by under Tranemo s:n. Limareds gård saknas så väl i jordebok som i taxeringslängden för Tranemo gäll. Gården var lagd till säteri för Nils Ribbing, som förvärfvat densamma 1553 genom byte med konung Gustaf. I tiondelängden säges om Limared: "hafver presten all tionden." Då *Limared* förut utgjorde egen socken omfattade det äfven gårdarne: Stufvaryd, Helter-

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.	Tynn.		Kinds härad. (Forts.)
80	88	80	34	77	3,950	27				16	**Långhem.**
27	13	32	53	21	1,470	9				17	Danicke.
50	43	83	30	55	2,730	27	$19\frac{1}{2}$	$28\frac{2}{3}$	—	18	Monstada.
48	24	61	54	35	2,040	10				19	Åsarp.
37	57	161	168	55	2,990	23				20	**Mlöbeck.**
7	25	46	57	34	1,560	13	$8\frac{1}{2}$	$17\frac{1}{3}$	$2\frac{2}{6}$	21	Elifsryd.
89	189	319	322	113	7,420	32				22	Holsljunga.
						14	$\frac{2}{3}$	$2\frac{1}{2}$	—		
133	161	226	204	104	6,100	30				23	**Sexdrega.**
72	108	111	93	43	3,820	18				24	Hillaryd.
103	156	245	289	131	7,420	31	$11\frac{1}{3}$	$27\frac{1}{2}$	—	25	Linshult.
25	38	161	186	51	2,660	10				26	Roasiö.
32	54	102	41	29	2,430	11				27	**Svenljunga.**
51	106	270	111	133	5,490	17				28	Rifvesiö.
52	100	230	156	86	3,980	16	23	$27\frac{2}{3}$	—	29	Rislaryd.
55	115	235	108	146	5,880	26				30	Ullasiö.
63	90	224	137	113	5,730	31				31	Örsåsa.
120	236	338	282	156	7,960	40				32	**Tranemo.**
26	46	100	100	71	2,850	14	$24\frac{1}{3}$	$23\frac{1}{2}$	$1\frac{1}{6}$	33	Ambjörnarp.
39	50	104	104	70	2,870	17				34	Mössebo.
67	78	127	115	112	3,830	26				35	Skeggetofta.
26	45	141	72	72	3,370	—	—	—	—	36	Prester i Kind.
2,455	**3,597**	**6,206**	**5,221**	**3,265**	**163,040**	**818** [12])	**192⅚**	**247⅙**	**4**		**Summa Kinds härad.**

gerd, Åssårp, Grymaryd, Kelleryd, Emmestorp, Gestorp, Gletsiö, Bystad, Hestra, hvilka alla utom Gletsiö återfinnas i 1571 års taxeringslängd.

[10]) Af presterna i Kind är Olaus i Gelstada den rikaste med 19 kor och 86 mk skatt. I Dalstorp taxeras två prester med hvardera omkr. 30 mk skatt.

[11]) Kinds härad företer liksom flere af de närliggande häradena ett särdeles högt boskapsinventarium. Helbönderna ega i allmänhet 8, 10, 12 kor och oxar, får, svin i förhållande derefter. I Svenljunga gäll förekomma 20 bönder, i Dalsorps gäll 16 bönder, som hvardera ega från 12 till 22 kor, 15 till 40 får och getter. Hästarne äro i allmänhet af det bättre slaget. I Frölunda s:n antecknas en kronobefallningsman öfver knektarne, Sven Erikson i Mölneby (frälsebonde?), med 41 stora och 53 små kreatur, 10 st. guld och 70 lod silfver.

[12]) I Långhems s:n erlägges tionde af *Torpa* (gård) med $2\frac{1}{3}$ tunna, samt af Hågnäs $3\frac{1}{2}$ t:a. Bland öfrige frälsemän *i häradet nämnas i tiondelängden i Finnekumla s:n* Sven Ribbing (för *Bosgård*?), men utan tionde; likaså i Roasjö s:n Per Kil till *Apellanäs;* i Gelstada Olof Drake; i Svenljunga antecknas "Tårestorp — 0"; i Ljungsarp s:n Jöns i *Lagmanshaga* 3 skr; i Ambjörnatorp s:n *Högalid:* "decimæ pastoris in toto."

	Marks härad. [1]	Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℈.	Mark.	St.	St.	St.
1	**Berghem**			53	—	310: —	137: 12	30	95	47	323
2	Hajum			28	—	249: —	114: —	160	39	21	192
3	Istorp			53	—	295: —	121: 5	—	64	51	260
4	Horrid			36	—	132: —	88: —	80	61	37	274
5	Yxnavalla			36	—	176: —	100: 5	—	46	27	226
6	**Kongasäter**			38	—	197: 1	91: 14	19	27	15	177
7	Gunnaryd			35	—	134: —	47: 14	104	26	23	159
8	Grimaryd			30	—	110: —	47: 6	16	15	17	123
9	Skitskema			49	—	141: —	88: 18	64	30	15	177
10	**Seglora**			60	—	55: —	151: 5	—	63	46	316
11	Frisla			29	—	15: —	64: 16	40	18	34	116
12	Kinnaroma			60	—	46: —	111: 10	—	45	35	238
13	Skipholta			25	—	—	57: —	—	23	23	139
14	**Sätilla**			111	—	369: —	205: 5	—	124	65	576
15	Hysna			72	—	317: —	121: 2	60	83	62	358
16	**Surteby**			34	—	282: —	88: 8	40	49	24	238
17	Fotzkil			75	2	436: —	185: 2	55	103	48	484
18	Tostaryd			18	—	64: —	36: —	—	18	7	133
19	Kattunga			15	—	33: —	45: 10	—	30?	13	116
20	**Örby** [2] med Kinne			184	—	1,416: 2	482: 16	729	231	154	971
	Summa	880	153	1,041	—	4,777: 3	2,385: 8	1,397	1,190?	764	5,596
21	**Toristorp** [3] med Elekolla och Yxabeck	104	27	*[115]*	—	*[522: 1]*	*[265: 2]*	*153*	*[130]*	*[80]*	*[616]*
22	Prester i Mark	8	—	9	—	630: —	61: 10	—	30	26	108
	Summa Marks härad	**992**	**180**	**1,105**	**2**	**5,930: —**	**2,712: —**	**1,550**	**1,350**	**870**	**6,320**

[1]) Jordeboken utvisar för Mark *ett mantal af* 969 hela och halfva bönder och 15 torpare (hvartill kommer 8 prester) *samt dessutom* 22 ängar, strömmar, fisken, utjordar och "stodsarbete". Af detta mantal antecknas 218 öde hemman och 236 brända hemman (trol. de förra inbegripna), men deraf voro dock endast 180 helt och hållet "öde som ingen besutit 1572". Det betydliga öfverskott som taxeringsmantalet, trots det stora ödesmålet, företer utöfver jordeboksmantalet, hänvisar äfven här dels på hemmansklyfning, dels på tillvaron af obesutne som taxerats, ehuru karakteren af "innes"-folk icke just ofta är i längderna utmärkt, liksom den särskilda beteckningen för "gernings"- eller embetsmän endast här och der utsättes.

Jordeboken indelar Marks härad i tre fjerdingar: *Kinda* fjerding (Seglora och Örby gäll), *Kongasäter* fjerding (Kongasäter och Toristorp gäll), *Berghems* fjerding (Berghem, Surteby och Sätilla gäll).

Liksom i Kind är äfven i Mark boskapsinventariet betydligt. Bönder med 10 à 12 kor äro mycket vanliga, *stundom* förekomma 15, 18, 20 till 25 kor och motsvarande antal öfrig boskap i den taxerade gården, utan att man har anledning antaga flere hushåll på gården. Liksom de öfriga närliggande häradena är Mark ganska rikt på svin,

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.	Tynn.		Marks härad.
75	65	161	23	98	8,000	49	6⅓	10½	—	1	Berghem.
57	52	184	67	89	5,530					2	Hajum.
114	121	113	37	157	7,150	75	⅙	14	⅙	3	Istorp.
131	192	184	73	221	6,830					4	*Horrid.*
102	46	101	75	86	5,370					5	Yxnavalla.
40	37	83	129	37	3,850	83	5½	15⅔	4⅓	6	Kongasäter.
39	52	170	266	65	3,850					7	Gunnaryd.
21	23	80	63	30	2,560					8	Grimaryd.
40	30	210	191	101	4,250					9	Skitskema.
158	247	372	396	152	7,780	88	9	15½	—	10	Seglora.
73	79	133	65	60	3,390					11	Frisla.
128	155	266	211	125	6,080					12	Kinnaroma.
46	69	107	127	73	2,820					13	Skipholta.
257	393	454	298	466	12,880	66	4⅓	14⅙	—	14	Setilla.
144	210	265	198	232	8,510					15	Hysna.
73	121	113	61	105	6,200	77	3⅙	21⅓	—	16	Surteby.
141	223	390	60	206	11,880					17	Fotzkil.
41	64	76	8	61	2,550					18	Tostaryd.
29	25	117	40	48	2,500					19	Kattunga.
418	478	793	464	762	31,440	99	11⅓	18½	—	20	Örby med Kinne.
2,127	2,682	4,372	2,752	3,174	143,420						Summa.
[235]	[296]	[476]	[309]	[348]	15,700	66	4½	16⅔	—	21	Toristorp med Elekolla och Öxabeck.
48	52	102	19	108	4,840	—	—	—	—	22	Prester i Mark.
2,410	**3,030**	**4,950**	**3,080**	**3,630**	**163,960**	**603**[4]	**44⅓**	**126⅓**	**4½**		**Summa Marks härad.**

som föddes på ållonskogarne: sjutio pund fläsk utgjordes ock i särskild skatt af Mark, kallad "ållonfläsk", hvilken efter ransakning "sattes" af länsman och fogde.

Af "danska gods" äro taxerade i Örby gäll 4, i Seglora 4 böuder, som ock erlagt skatt.

[2]) Svenasjö f. d. socken föres både i jordebok, taxerings- och tiondelängd som by under Örby s:n. I tionderäkenskapen nämnes dock socknenamnet särskildt.

[3]) För Toristorp gäll saknas eget nog taxeringslängden, men värdesiffran har kunnat beräknas efter det stora uppbördsregistret som anger såsom af gället uppburen skatt Cronor 3 st.; Sölf: 19 löd. mk; *daler*: 27; penn:r 63 mk 7 öre, hvarjämte i restantieregistret tillägges 29 mk fordran efter längden. Denna värdesiffra låter mig med tämlig säkerhet beräkna persedlarne till 11 % af de öfriga gällens.

Från Öxabecks sockens tiondemantal och tiondeuppbörd äro flyttade till Kinds härad och Holsljunga socken de 14 åborne i den s. k. Skänklingans skate, som upptagas i sistnämde sockens taxerings- och jordeboksmantal.

[4]) Tiondemantalets ringhet beror äfven i Mark till stor del på den frihet som åtnjöts af knektar, såsom längderna uttryckligen omnämna.

[5]) Utom presterna i de 8 gällen antecknas äfven en Birgerus quondam pastor in Surteby med omkr. 50 mk skatt.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
	Bollabygds härad.[1]									
1	**Bollabo**			100	403: 1	191: 10	126: 4	29	66	447
2	Björketorp			69	289: 2	128: 4	4: 7	41	38	312
3	Tölssö (Tulsryd)			54	324: 2	90: 16	67: 6	31	40	216
4	Presten			1	40: —	8: —	—	6	6	17
	Summa Bollabygds härad	**154**	**9**	**224**	**1,057: 1**	**418: 10**	**190: 1**	**107**	**150**	**992**
	Veden härad.[2]									
1	**Bredared**			38	163: 10	64: 18	—	42	33	205
2	Sandhult[3]			45	138: —	87: 8	—	80	20	231
3	Tempta			24	8: —	27: 18	—	9	12	79
4	Vengia			18	25: —	23 —	—	19	25	89
5	**Fristada**[4]			58	146: 2	84: 10	—	76	56	316
6	Borstena			54	174: 2	89: 1	—	68	40	256
7	Torpa			99	454: 3	182: 10	10: —	118	76	461
8	Prester			2	195: —	16: —	50: —	10	15	38
	Summa Veden härad	**244**	**45**	**338**	**1,307: 1**	**575: 5**	**60: —**	**422**	**277**	**1,675**

[1]) Jordeboksmantalet för Bollebygd utgör hela och halfva bönder 132, fjerdingsbönder 8, nybyggare 13, prest 1 samt ängar 4, utjordar 4, tomter 8, fiske 1. I häradets taxeringslängd finnes ingen utmärkt såsom "gernings"man eller inhysesfolk, men 15 à 20 af de antecknade ega endast något penningar, en ko eller några får.

[2]) Jordeboksmantalet för Veden 1571 (räkenskap saknas för 1572) utgör 236 bönder och 6 torpare, hvaraf öde 41 hela, 2 halfva bönder och 2 torpare. Taxeringsmantalet, som innefattar få obesutne, hänvisar här, som i Bollebygd, på hemmansklyfning.

[3]) *Hedared* f. d. och nuvarande socken antecknas som by under Sandhult (Sonhult, Sandolt socken så väl i jordebok, som i taxerings- och tiondelängd.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde af silfver och persedlar.	Deciamantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		Bollabygds härad.
96	120	173	266	130	11,720				1	Bollabo.
113	190	89	15	89	7,520	109	17	19⅝	2	Björketorp.
139	129	209	9	55	6,240				3	Tölsö (Tulsryd).
15	10		60		520	—	—	—	4	Presten.
			60							
363	**449**	**471**	**290**	**274**	**26,000**	**109**	**17**	**19⅝**		**Summa Bollabygds härad.**
										Veden härad.
41	105		414		4,850				1	Bredared.
69	156		660		6,130				2	Sandhult.
20	37		180		1,700	95	21⅔	34⅓	3	Tempta.
23	38		208		2,870				4	Vengia.
116	204	365	—	195	7,590				5	Fristada.
99	199	373	13	140	6,460	149	35	50	6	Borstena.
162	320	914	14	288	12,920				7	Torpa.
9	30	84		32	1,820	—	—	—	8	Prester.
		84								
539	**1,089**	**1,652**	**27**	**655**	**44,340**	**244**[5]	**56⅔**	**84⅓**		**Summa Veden härad.**
			1,462							

[4]) I slutet af Fristada gäll antecknas 4 gyllen, 17 lod silfver och 10 mk som skatt ($\frac{1}{18}$) af tre Elfsborgsborgare, hvilkas förmögenhet för öfrigt ej är upptecknad; der utmärkas endast en skräddare, en skomakare, en skinnare, och af de skattande synas högst få vara innesfolk. Flera äro knektar och hoffmän.

Longum eller Longim, hvilken 1545—53 uppföres som egen socken i tiondelängderna, upptages i 1571—72 års jordebok och taxerings- samt tiondelängd som by under Fristada socken.

[5]) Bland tiondegifvarne uppföres Bengt Gylta till Påtorp men utan tionde. H:u Barbro på Rödhell gifver 10½ sköppor, Anders Bengtsson till Oddetorp 14 skr.

	Ås härad.[1]	Jordeboks-mantal (1567) 1574?	Deraf öde.	Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad: Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	LŧŦ. ŧ.	Mark.	St.	St.	St.
1	[Frista] Gingri[2]			47	—	124: —	80: 17	—	75	38	243
2	**Helstada**			46	—	627: 2	114: 8	—	113	80	296
3	Murum			40	—	246: 2	88: 18	—	55	44	219
4	Möne			35	—	244: 2	69: 18	—	80	54	202
5	Vånga			9	—	14: —	22: 10	1	15	4	44
6	[Byrgestig] Kärråkra[3]			27	—	190: —	75: —	—	100	38	190
7	Döfvene										
8	**Rångedala**			61	—	421: 2	171: 7	344	133	65	314
9	Bremhult			20	—	17: —	38: 6	—	31	18	131
10	Esperid			30	—	56: 2	33: 6	100	53	19	111
11	Huarnum			36	—	30: —	57: 2	85	55	31	151
12	Toarp			82	—	197: 2	114: —	37	132	69	456
13	Tärby			22	—	155: 2	54: 16	100	56	43	139
14	[Gielsta] Hanbobygd[4]			8	—	——	9: 8	—	21	6	46
15	**Ving**			148	6	780: 1	316: 12	358	297	192	762
16	Herna										
17	Fänislunda										
18	Grovare										
19	Töfve(ne)										
20	Prester i Ås härad[5]			3	2	320: —	38: —	100	35	14	50
	Summa Ås härad	**452**	?	**614**	**8**	**3,424: 3**	**1,284: 8**	**1,125**	**1,251**	**715**	**3,354**

[1]) För Ås härad, som länge varit förlänadt, finnes ett slags jordebok i Vesterg. Handl. 1574: N:o 14, hvilken summeras under rubrik "Summa på Ås härad pro anno 1567" och utvisar 71 skattebönder, 8 lagagärdsbönder, 41 sämjebönder, 11 halfva (skatte)bönder, 2 nybyggare, 40 kronobönder, 117 f. d. kyrkliga bönder, 159 frälsebönder, s:a 449, med 3 prester, samt utom mantal 5 qvarnar, 1 fiske, 13 ängar och 16 tomter. Antalet öde gårdar kan jag ej uppgifva.

Af de taxerade äro ej mer än två utmärkta som "inhyses", hvarjämte några äro betecknade som knektar, hofmän, skräddare, men alla med boskap och troligen besutna; i längden förekomma ganska få som synas vara obesutna, hvadan den stora skilnaden mellan jordeb.-mantal och taxeringsmantal synes hufvudsakligen bero derpå, att jordeboks hemmanen varit klufna och flere hushåll sutit på vissa gårdar.

[2]) Gingri eller Gingrene socken, som i jordeboken liksom i taxeringslängden föres under Ås härad (taxeras tillsammans med Rångedala men med anteckning "Frista gäll") "låg i

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		Ås härad.
60	177	442	32	107	5,950	28	8⅓	5⅔	1	[Frista] Gingri.
—	225	499	—	182	10,300				2	**Helstada.**
62	130	373	4	98	6,100				3	Murum.
38	140	197	—	107	5,610	100?	21⅙	43½	4	Möne.
9	34	74	—	22	1,040				5	Vånga.
40	87	275	4	154	5,600	25	2⅓	6	6	[Byrgestig] Kärråkra.
						5	1⅔	4⅔	7	Döfvene.
84	191	678	—	109	10,540				8	**Rångedala.**
34	119	199	—	144	2,840				9	Bremhult.
45	77	230	—	145	3,270				10	Esperid.
37	79	215	—	159	3,800	133	37⅔	59⅔	11	Huarnum.
148	289	739	2	323	11,260				12	Toarp.
54	66	247	—	116	4,440				13	Tärby.
20	51	28	—	73	1,040	7	1⅓	2⅓	14	[Gielsta] Hanbobygd.
									15	**Ving.**
									16	Herna.
329	538	2,122	2	42	26,150	108	31⅔	60	17	Fänislunda.
									18	Grovare.
									19	Töfve(ne).
29	53	20	94	44	3,770	—	—	—	20	Prester i Ås härad.
989	**2,256**	**6,338**	**44**	**1,825**	**101,710**	**406?**	**104⅙**	**181⅚**		**Summa Ås härad.**
			94							

socknelag" med Frista gäll i Veden, der det ock erlade sin tionde, hvilken jag utbrutit och uppfört i denna tabell.

[3]) Kyrakra eller, som den redan nu begynner kallas, Kärråkra socken, låg i socknelag med Byrgestigs gäll i Frökind, hvarifrån dess tionde hit är öfverflyttad. Under Kärråkra socken upptages ock både i jordebok och taxeringslängd såsom *by* Döfvene f. d. socken, men tionden erlades af denna bys 5 åbor med Byrgestig s:n, af hvars tiondebelopp derför hit öfverflyttats 10 sk. råg och 28 sk. korn.

[4]) För "Hanbobygd", som i administrativt hänseende äfven denna tid hörde till Ås härad, finnes särskildt taxeringsregister. Dess tionde erlades med Gielstada gäll i Kind, hvarifrån den utbrutits och flyttats hit.

[5]) Presterna i Ving och Rångedala hafva betydlig förmögenhet, den förra omkr. 170 mk skatt af 190 lod s., 100 mk, 13 hästar, 30 stora och 46 små kreatur, den senare 135 mk skatt af 100 lod s., 15 hästar, 46 stora och 76 små kreatur.

	Gäsene härad. [1]	Jordeboks-mantal 1573.	Deraf öde.	Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad						
					Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Hors.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
1	**Börke** [2]			54	—	620: 3	114: 3	—	58	77	264
2	Grude										
3	Hudene			64	—	439: —	105: —	58	111	66	317
4	Väsene			35	—	266: 2	70: 16	—	51	39	169
5	[**Floby**] Hellestada [3]			21	—	100: —	41: 10	—	30	18	75
6	**Eriksberga** [4]			52	—	700: —	58: 2	1,129	36	26	156
7	Broddetorp [5]			18	—	35: —	27: 14	—	16	12	84
8	Mielrunga			24	—	175: —	46: 14	—	30	26	122
9	**Norunga** [6]										
10	Ornunga			95	—	377: 2	103: 9	—	64	72	374
11	Qvinnestada										
12	Asklanda			24	—	75: —	19: 8	—	14	22	79
13	Liur			17	—	30: —	20: 6	—	10	7	75
14	**Ood** [7]			56	—	203: —	83: 18	—	51	57	231
15	Alboga			34	—	174: —	39: 10	—	25	32	138
16	Målla			42	—	250: —	65: 16	—	28	39	174
17	Öra			25	—	235: —	74: —	—	27	45	141
18	**Skölvene**			17	—	320: 2	47: 8	94	34	29	84
19	Hoff			29	—	437: —	93: 18	—	42	70	138
20	Kälunga			24	—	64: —	21: 10	20	15	26	72
21	Säm			17	—	157: —	25: —	50	23	25	76
22	Prester i Gäsene [8]			6	—	335: —	60: —	330	39	37	91
	Summa Gäsene härad	**532**	**118**	**654**	—	**4,994: 1**	**1,118: 2**	**1,681**	**704**	**725**	**2,860**

[1]) Jordeboksmantalet 1572 utgjorde 60 sättingsbönder, 422 hela, halfva och fjerdingsbönder, 22 torpare, 13 tomter och 10 qvarnar, hvilka här, jämte 5 prester, uppförts i mantalet, samt dertill 52 st. åkrar, ängar, lyckor, "utiordh" och "gräsgäld".

[2]) I Börke socken antecknas 4 "Elfsborgsköpmän" som endast uppföras till skatt utan angifvande af persedlar. I Hudene antecknas likaså en "köpman" Anders Grope med något boskap. För öfrigt antecknas i Börke gäll ett rätt stort antal personer, som synas vara löst folk. Skräddare, skomakare och smeder anträffas här liksom i hela häradet nästan i hvarje socken.

[3]) Hellestada socken föres i jordeboken till Gäsene, men i taxeringsregistret och tiondelängden till Floby gäll i Vilska härad, med hvilket det låg i socknelag, och äro dess taxerade åbor och tiondegifvare derifrån flyttade hit till Gäsene härad.

[4]) I Eriksberga socken antecknas 15 personer som endast skatta några öre för 1 à 2 qvigor: de återfinnas ej i jordeboken och äro tydligen löst folk. En stor mängd poster:

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		Gäsene härad.
133	107	337	—	183	10,670	106	31½	46	1	Börke.
									2	Grude.
185	122	746	—	294	9,400				3	Hudene,
125	56	302	6	97	5,040				4	Väsene.
62	60	111	18	66	2,180	12	3	6	5	[Floby] Hellestada.
28	94	285	—	15	7,320	54	16½	19½	6	Eriksberga.
13	29	126	4	26	2,000				7	Broddetorp.
18	56	133	53	65	3,410				8	Mielrunga.
112	243	526	160	201	9,470	110?	18	33⅓	9	Norunga.
									10	Ornunga.
									11	Qvinnestada.
21	52	132	—	16	1,950				12	Asklanda.
26	51	178	25	10	1,890				13	Liur.
62	187	509	—	—	6,270	87	25	32⅔	14	Ood.
45	100	266	—	12	3,720				15	Alboga.
43	167	466	12	59	5,640				16	Mälla.
35	82	270	—	23	4,460				17	Öra.
18	70	49	78	68	3,780	62	14½	21⅔	18	Skölvene.
33	54	212	63	111	6,130				19	Hoff.
17	57	63	54	54	2,670				20	Kälunga.
12	42	37	23	66	2,540				21	Säm.
37	56	124		121	4,060	—	—	—	22	Prester i Gäsene.
1,025	1,685	4,748	496	1,487	92,600	431	108½	159⅙		Summa Gäsene härad.

"Arvepenningar" upptecknas i slutet af längden; de äro här ej inräknade i taxeringsmantalet.

[5]) Bland tiondegifvare märkas i Broddetorps socken: Lars i *Hallarne* 3 t:r; "herregården" i Säms s:n 4 sk.

[6]) Rörande "Norska skogsbygd" se noten [5]) till Kullings härad. — Ornunga och Qvinnestada, som i jordeboken och taxeringslängden upptagas som socknar, äro i taxeringslängden sammanförde under Norunga socken.

[7]) I slutet af Ods gäll upptagas i slutet 12 "inhysesfolk" med något silfver och boskap, hvilka jag här sammanräknat med Ods socken.

[8]) Bland presterna i Gäsene förekomma dels en Olaus in Byrke med 42 m. skatt, dels en Andreas ibidem med 124 mk skatt (den senare var tjenstgörande vid taxeringen). Hos pastor i Skölvene taxeras äfven "husfolk för 5 L& koppar".

	Kullings [1]) (Kulands) härad.	Jordeboks-mantal 1572.	Deraf öde.	Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad						
					Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut, Hors.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L₰. ₰.	Mark.	St.	St.	St.
1	**Algutstorp**			23	—	100: —	40: 6	90	33	33	105
2	Brottneby och Landa [2])			22	—	72: —	27: 16	35	24	27	108
3	Härene			35	—	150: —	41: 6	—	25	26	108
4	Tumberga och Sködve			60	—	175: —	67: 7	45	49	52	181
5	**Alingsås**			79	—	367: —	145: 8	—	48	51	309
6	Belinga			30	—	250: 3	54: 10	48	23	33	101
7	Hemsiö och Ödenäs			70	—	266: 2	89: —	—	38	42	257
8	Rodene			20	—	47: —	18: 10	—	9	13	62
9	**Herliunga** [3])										
10	Fölene; Egvene			154	—	1,064: 2	260: 8	270	183	129	457
11	Remene; Tarslef										
12	**Hool**			44	—	183: 2	58: 8	—	52	40	156
13	Horla			26	—	121: 2	33: 15	—	21	16	80
14	Siene			33	—	210: —	38: 10	—	23	19	119
15	**Lena**			41	—	250: —	48: 7	—	36	44	166
16	Berstena			21	—	105: —	20: —	—	20	27	78
17	Fullesta			30	—	153: —	43: 6	—	29	26	117
18	Longared [4])			59	—	233: —	69: —	—	49	—	202
19	[**Norunga**] Norska skogsbygd [5])			28	—	15: —	20: —	—	22	17	96
20	Prester i Kulling [6])			5	3	312: —	43: 12	—	38	10	55
	Summa Kullings härad	**550**	**72**	**780**	**3**	**4,075: 3**	**1,119: 9**	**488**	**722**	**605**	**2,757**

[1]) Räkenskapen för 1572 utvisar för Kullings härad ett jordeboksmantal: 528 hela, halfva bönder, 22 torpare och 3 nybyggare, och en längd i slutet af jordeboken ett ödemantal af 72, som dock säges icke vara alldeles fullständigt. Från detta antal, med tillägg af presterna, 558, afgå dock 8 åbor i Långared; se n. 4. Det höga taxeringsmantalet förklaras äfven här troligen såväl af jordebokshemmanens klyfning, som af de vid taxeringen medtagne obesutne eller innesfolk, af hvilka dock endast få särskildt betecknas. "Gernings"-männen uppnämnas ganska talrikt, både skräddare, skomakare och skinnare, men vanligen synas de vara besutne, likaså skyttar, landsknektar, hoffmän, hvaraf förekomma rätt många; i Hols socken taxeras en rätt förmögen Olof Skrifvare till Brunsby, i Belings socken två "köpmän" (troligen Elfsborgsbor).

[2]) Landa är egen socken i jordebok och tiondelängd men förenadt med Brottneby i taxeringslängden; samma förhållande med Sködve och Tumberg.

[3]) I Herliunga gäll äro de taxerade grupperade så, att en fördelning på de särskilda socknarna är vansklig, hvarför jag här sammanfört dem alla.

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		Kullings (Kulands) härad.
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		
43	95	59	27	58	3,040				1	**Algutstorp.**
44	65	124	62	73	2,830	? [7]	?	?	2	Brottneby och Landa.
45	88	204	84	55	3,310				3	Härene.
80	123	287	62	122	5,250				4	Tumberga och Sködve.
194	230	466	152	126	9,140				5	**Alingsås.**
67	66	209	89	63	4,140				6	Belinga.
148	182	386	77	34	7,020	115	17	43⅓	7	Hemsiö och Ödenäs.
21	57	67	—	10	1,510				8	Rodene.
									9	**Herlinga.**
189	344	611	193	423	16,530	84	11	45½	10	Fölene; Egvene.
									11	Remene; Tarslef.
60	149	232	128	134	4,870				12	**Hool.**
14	54	127	67	70	2,390	55	11⅛	15	13	Horla.
34	56	137	83	99	3,460				14	Siene.
95	58	159	17	137	4,800				15	**Lenå.**
25	26	181	16	49	2,280				16	Berstena.
42	52	125	—	62	3,150	94	7⅛	28⅔	17	Fullesta.
35	99	278	29	158	5,480				18	Longared.
35	83		244		2,200	—	—	—	19	[**Norunga**] Norska skogsbygd.
			74							
37	39	118	—	56	3,400	—	—	—	20	Prester i Kulling.
1,208	**1,800**	**3,770**	**1,080**	**1,729**	**84,800**	**348**	[*70*?]	[*190*?]		**Summa Kullings härad.**
			318							

[4]) Från Långareds sockens jordeboksmantal äro här öfverflyttade åborna i Bråbacka, Bråta, Ramneberg, Ormelabo, Hielnäs, Ålanda och Österäng (8 st.) till Ala härad.

[5]) "Norska skogsbygd", omfattande gårdarne: Tärrebo, Skiull, Mörkebo, Kamparås, Klefhult, Ryd, Flathult, Kroxbo, Tungun, Klefhult, Glafsås, Mossebo, Larsbo, Bygaröd, Näs, Edebo, Legås, Skalsbo, Ådebo, Krösekella, Räfholmen och Näfverhult, låg enligt jordeboken till Kullings härad och taxeras särskildt, men var "i socknelag" med Norunga gäll i Gäsene, der den erlade sin tionde, hvilken icke kunnat med säkerhet utbrytas och derför är uppförd under Gäsene.

[6]) Af presterna i Kullings härad har Ericus in Alingsås betydlig förmögenhet med 100 lod sölf, 17 hästar, 32 stora nöt, 76 småboskap och 105 m. skatt.

[7]) "Fru Ibba hafver Algutstorps gäll i förläning, hvem som hafver tionden uppburit vet man icke."

		(Gärde-) Jordeboksmantal 1572 (1573).		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.	St.
	Bjerka härad.[1]										
1	Medelby			23	—	175: —	44: —	—	33	51	139
2	Erska			20	—	75: —	21: —	—	25	26	112
3	Genneväg			6	—	40: —	2: —	—	6	9	29
4	Lagmansred			16	—	27: —	23: 10	—	19	17	75
5	Magra			20	—	230: —	26: —	—	29	22	117
6	Presten			1	—	5: —	1: 10	—	3	4	8
	Summa Bjerka härad	**78**	**4**	**86**	—	**552:** —	**118:** —	—	**115**	**129**	**480**
	Väna härad.[2]										
1	Tunhem med Biörke, Gierdhem, Åsaka										
2	Vassända med Naflum och Ryr										
	Summa Väna härad	**224**	?	*260*[3]	—	*400:* —	*60:* —	—	[160]	*200*	*1,100*
	Flundra härad.[5]										
1	Romelef[6]			15	—	25: —	2: —	—		17	76
2	Fors			42	—	50: —	10: 10	—		24	179
3	Fuxerna			29	—	95: —	13: 10	—		54	110
4	Uphärad			28	—	10: —	3: —	—		2	116
5	Åsabräcka			15	—	20: 2	2: —	—		7	80
6	Presten			1	—	20: —	2: —	—	3	3	11
	Summa Flundra härad	**108**	?	**130**	—	**220:** 2	**33:** —	—	[83]	**107**	**572**

[1]) För Bjerka härad, som var förlänadt, finnes ett gärderegister för 1572, som utvisar mantal af 1 prest, 66 hela, 11 halfva bönder, — med 3 hela och 1 halft "öde".

[2]) För Väna härad, som var förlänadt, finnes jordeboksmantal blott från 1573. Det utgjorde 149 hela, 49 halfva, 4 fjerdings-bönder och 20 torpare. Ödemantalet synes hafva varit mycket litet, men kan ej uppgifvas emedan det är sammanräknadt med några andra härader. — Härtill torde få läggas 2 prester.

[3]) För Väna härad saknades taxeringslängder i Kammaren redan 1571—72, ty restantieregistret för Vestergötland säger: "felas presternas längder för Vassenda och Tunhemma prestagäll och vet man icke, om de hafva levererat tillfyllest sölfskatten förr än deras längder äro proberade." Presterna synas hafva taxerats och skattat med sina gäll, ty de finnas icke i den stora prestetaxeringslängden för hela Vestergötland. Uppbörden utgjorde, enligt det stora uppbördsregistret för Vestergötland, af Tunhems gäll: Ung. Gull 3 st., Sv. Cronor 36 st., Sölf 7 Löd. m. 11 lod, Daler 20, Penn:r 55 m. 7½ öre; af Vassända gäll: Ung. Gull 2 st., Sv. Cronor 2 st., Sölf 11½ lod, Daler 3, Penn:r 308 mk 6 öre; hvaraf jag har beräknat de i tabellen upptagna värdesummor, och från dem konjekturerat persedlarne silfver, koppar, oxar och kor till ungefär dubbelt mot det när-

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	Hafre.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	St.		Tynn.	Tynn.	Tynn.		
											Bjerka härad.
26	28	189	—	69	3,900	17				1	**Medelby.**
20	19	130	—	52	2,510	12				2	Erska.
—	3	25	—	9	680	5	—	21	—	3	Genneväg.
19	2	108	—	30	1,630	15				4	Lagmansred.
23	8	122	—	49	3,200	20				5	Magra.
2	3	—	—	5	220	—	—	—	—	6	Presten.
90	**63**	**574**	—	**214**	**12,140** (Värde af silfver, koppar, stor-boskap.)	**69**	—	**21**	—		**Summa Bjerka härad.**
											Väna härad.
					13,440	55	—	10⅔	⅓	1	**Tunhem** med Biörke, Gierdhem, Åsaka.
					4,410	36	—	8⅓	—	2	**Vassända** med Naflum och Ryr.
[325]		[1,600]			**17,850**	**91**[4])	—	**19**	⅓		**Summa Väna härad.**
											Flundra härad.
—	—	—	—	—	1,980		—	2	—	1	**Romelef.**
—	5	—	—	—	2,420		?	?	—	2	Fors.
—	—	—	—	—	2,160	?	0	0	—	3	Fuxerna.
—	—	—	—	—	1,250		0	0	—	4	Uphärad.
—	—	—	—	—	960		0	0	—	5	Åsabräcka.
3	—	12	—	16	310	—	—	—	—	6	Presten.
[147]		830			**9,080**	?	?	?	—		**Summa Flundra härad.**

belägna Flundra härad, hvars värdesumma är något mera än hälften af Väna härads. Men i denna skatt ingick ej värdet af hästar och småkreatur, hvarför jag dessutom tillagt gissade siffror för hästar, ungnöt, får och svin. Här har jag ej kunnat vinna annan ledning än proportionen mellan den större och den mindre boskapen i närliggande härad, och med hänsyn till förhållandet i Bjerka och Bollebygd (hvilkas siffror jag vid jämförelsen sammanslagit) gissat 3—4 års nöt till ¼ af antalet oxar och kor; öfriga ungnöt samt får och svin tillsammans lika med antalet kor, oxar och äldre ungnöt, samt hästar till en tiondedel af de stora nötkreaturens.

[4]) Om tiondemantalet i Väna härad anmärker tiondelängden att i *Tunhems gäll* 15 gårdar gjort all sin tionde till presten, hvilken i längden ej upptagits, hvarjämte 56 bönder och 51 skyttar och knektar ej utgjort tionde.

[5]) Jordeboksmantalet i Flundro(e)(a) härad är prest 1, hela och halfva bönder 102, torpare 5, samt tomter 3, utjordar 11, qvarn 1, äng 1.

[6]) I Romelef s:n är värdesumman i handlingen högre än den skulle vara efter persedlarne, emedan 104 mk skatt upptecknats som betaldt för "allt bo" utan uppteckning af persedlarne. Jag har tillökat 10 kor.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.		Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
	Ala härad.[1]										
1	**Skepplanda**			66	—	145: 2	40: 10	—		74	395
2	Holanda			38	—	91: —	16: 10	—		47	183
3	Sködve			45	—	174: —	38: —	—		62	290
4	S:t Per			18	—	36: —	6: 10	—		17	85
5	Tungo			20	—	36: —	9: —	—		20	110
6	**Starkier**			75	—	365: 2	53: 10	180		29	331
7	Kilanda			24	—	76: —	14: —	—		23	89
8	Nödinge[2]			20	—	8: —	8: 10	—		12	61
9	Ö(di)sta[3]			54	—	168: —	30: 2	—		39	188
10	Prester			2	—	35: —	18: —	—	9	4	20
	Summa Ala härad	**322**	**103**	**362**	—	**1,135**: —	**234**: 12	**180**	[260]	**327**	**1,752**
	Vätla härad.[4]										
1	**Lundby**			79	—	149: —	54: 18	40: —		64	265
2	Berghem			57	—	76: —	27: 4	——		25	147
3	Lerime[5]			84	—	365: 2	64: 2	28: 5		41	297
4	Skalsjö			71	—	138: —	49: 12	——		44	256
5	Ångaröd			50	—	85: —	17: —	——	1	21	170
6	Presten			1	—	25: —	3: —	——	5	—	4
	Summa Vätla härad	**247**	**67**	**342**	—	**838**: 2	**215**: 16	**68**: 5	[170]	**195**	**1,139**

[1]) Jordeboksmantalet för Ala(e) härad är prester 2, hela och halfva bönder: 306; torpare 6 (hvartill läggas åtta åbor från Kullings härad); samt dessutom tomter 4, fisken 3, utjordar 24, qvarnar 4, ängar 3. Afkortningslängden upptager utom 103 hemman "öde", minst lika många "½ öde". Taxeringsmantalet hänvisar på hemmanens delning.

Hästar och småboskap voro enligt längden fritagna för taxering, hvarför antalet här upptagits förslagsvis enligt beräkning som nämnes sid. 169 not. 3.

[2]) Nödinge s:n innefattar enligt jordeboken äfven ett hemman Skärdalen (nu i Kongelfs s:n) men detta upptages ej i taxeringslängden.

[3]) Åborna i Bråbacka, Bråta, Ramneberg, Ormelabo, Hiellanäs, Ålanda, Österäng taxeras i Ödista socken, men uppföras ej i Ödista sockens jordebok utan i Kullings härad under Långared. De göra äfven sin tionde med Ödista. Då de taxerats efter samma grunder som hela Ala härad, har jag behållit dem här och ökat jordeboksmantalet för Ala härad med 8 som utbrutits från Långareds sockens jordebok.

lösegendom år 1571.						¾ Tlonde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde endast af silfver, koppar och stor boskap.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		
										Ala härad.
					6,080			18⅙	1	**Skepplanda.**
					3,030			3⅓	2	Holanda.
					4,820	137	—	6	3	Sködve.
					1,300			2½	4	S:t Per.
					1,600			3	5	Tungo.
					5,890			13⅙	6	**Starkier.**
					1,630			4⅓	7	Kilanda.
					870	88	—	1⅓	8	Nödinge.
					3,320			6⅚	9	Ö(di)sta.
16	26		75		840	—	—	—	10	Prester.
[500]			[2,600]		**29,380**	**225**	—	**58⅔**		**Summa Ala härad.**
										Vätla härad.
					4,520		⅓	14⅙	1	**Lundby.**
					2,310		—	5⅙	2	Berghem.
					6,030	216	—	14⅝	3	Lerime.
					4,070		⅙	7	4	Skalsjö.
					2,410		—	5⅓	5	Ångaröd.
4	4		34		360	—	—	—	6	Presten.
[330]			[1,700]		**19,700**	**216**	½	**46½**		**Summa Vätla härad.**

[4]) Jordeboksmantalet för Vätle(a) härad är hela och halfva bönder 233, torpare 11, nybyggare 2, prest 1 samt dessutom utjordar 9, qvarnar 8, fisken 4. Afkortningslängden upptager utom de 67 "öde" och "öde alt", minst dubbelt så många ½ eller ¼ öde. Taxeringslängden upptager knapt någon som synes vara obesuten, hvarför hemmanen här troligen haft flera åbor.

I längden antecknas: "detta prestagäll i Vädtle heret haffver Jören Eriksson på K. M:ts nådigste behag tillsagt friihet för all småboskap, hester och stodh." Jag har därför konjekturerat antalet af hästar och småboskap efter de grunder som angifvits för Väna härad.

[5]) I slutet af Lerime sockens taxeringslängd upptagas 3 Elfsborgsborgare som hafva sin hemvist i socknen och som utgjort 1 st. gull om 16 m., 10½ lod sölf, 3 daler, 20 mk; jag tillägger för dem i persedlarne 105 lod silfver, 20 kor och 2 oxar.

		Jordeboks-mantal 1571.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Hästar.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ℥.	St.	St.	St.
	Sävedals härad. [1]								
1	Landvetteryd			62	15: 2	?	12	19	291
2	Herryd			38	33: —	?	14	9	149
3	Partilled [2]			54	20: —	?	?	19	164
4	Utby [3]			15	10: —	5	?	—	38
5	[Fesberg] Örgryte			19	?	?	?	4	110
6	Prest			1	?	?	1	—	6
	Hisingen.								
7	Lundby			7	?	?	?	?	14
8	Tufvo			27	?	?	?	?	85
	Summa Sävedal med Hisingen	**198**	?	**223**	[90]	[100]	[100]	[70]	**857**
	Askims härad. [5]								
1	Fesberg								
2	Askim								
3	Frölanda			215	?			[100]	[906]
4	Kollered								
5	Rådha								
6	Presten			1			1		4
	Summa Askims härad	**191**	**46**	216	?	?	125	[100]	[910]

[1]) Jordeboksmantalet för Sävedal är hela och halfva bönder 184, torpare 13 samt utjordar 22, ängar 11, qvarn 1. Häruti ingå då äfven Lundby och Tufvo socknar på Hisingen, hvilka väl kallas Lundby gäll, men troligen ej hade egen pastor. Afkortningslängden utvisar 36 öde gårdar men dessutom öfver 100 "halft" eller "¾ öde".

På taxeringslängden för Sävedal är skrifvet: Ehr wetandes, att utaff Flundhre, Wettle och Askims härad ehr inthz utgiortt för hesth, sthod och små boskap ssom är svinn, getthr och ffår. Aff bollebygd och Herryd, Landwetteryd socknar ehr uthgjortt för förnempde småboskap. Såsom synes af taxeringslängden sträckte sig denna frihet äfven till Partilled, Utby och Örgryte. Jag har öfverallt infört konjekturerade belopp, för hvilka dock någon säker grund svårligen kan angifvas.

[2]) I Partilled antecknas 7 Elfsborgsborgare, som hålla till i Partilled socken, med allenast skatt af 60 mk. Då i socknen nästan endast taxerats *kor* har jag antagit 60 kor som deras persedlar.

[3]) Om Utby s:n antecknas, att boskapen dött bort af fädöd.

[4]) Rörande tionden antecknas att "Lundby s:n sådde intet" samt att Jöran Eriksson tagit tionden af Landvetteryd, Herryd och Partilled (hvaruti Utby antagligen inräknas), så att

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde allenast af silfver och storboskap.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		**Sävedals härad.**
59	6	243		108	4,210				1	**Landvetteryd.**
59	?	232		92	2,780	?	?	?	2	Herryd.
?	?	?		?	2,030				3	Partilled.
?	?	?		?	500				4	Utby.
?	?	?		?	1,150				5	[Fesberg] Örgryte.
2	4	—	—	—	80	—	—	—	6	Prest.
										Hisingen.
?	?	?		?	140	0	0	0	7	Lundby.
?	?	?		?	850	?	—	4½	8	Tufvo.
[200]	[70]	[1,000]		[400]	**11,740**	? [4])	?	?		**Sia Sävedal med Hisingen.**
										Askims härad.
									1	**Fesberg.**
									2	Askim.
—	—	—	—	—	13,800	?	?	?	3	Frölanda.
									4	Kollered.
									5	Rådha.
3	3		10		80	—	—	—	6	Presten.
250		1,200			**13,880** [6])	?	?	?		**Summa Askims härad.**

presten ej fått sin tertial". Örgryte s:n låg i socknelag med Fessbergs gäll, hvars tionde behandlats på samma sätt. Ytterligare antecknas, att Jören Eriksson bekänt, att den tionde han tagit (både af Sävedal och Askim) utgjorde 24 t:or, hvaraf han skulle redovisa 16½ t:a, d. v. s. att 7⅔ t:or voro tertialtionde.

[5]) Jordeboksmantalet för Askims härad är bönder 188 (deraf 14 skärgårdsbönder), torpare 2, samt utjordar 16, ängar 17, hage 1, qvarnar 40, fiske 1, tomt 1. I en bilagd afkortningslängd uppföras 46 hemman som öde, men största delen af de öfriga antecknas som "halft öde". Detta hindrar dock troligen icke att taxeringsmantalet här liksom i Sävedal var större än jordeboksmantalet, då ödesmålet blott betydde afkortning af skatt.

För Askims härad saknas taxeringslängd, men uppbördsregistret utvisar en uppburen skatt af ung. gull 1 st., sv. crona 1 st., sölf 13½ lod, penn:r 1,291 mk, hvilket utvisar ett belopp af 13,800 mk för silfver, koppar, oxar och kor, ty här som i Sävedals härad voro hästar och småboskap frikallade för taxering.

[6]) Om tionden i Fesbergs gäll antecknas i räkenskapen, att "Jören Eriksson tagit den hos bönderna så att presten ej fått sin tertial". Äfven för de närmast föregående och efterföljande åren saknas tiondeuppgift.

		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad							
			Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Jern.	Penningar.	Hästar, Hors, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
			St.	Lod. qv.	LŦ. Ŧ.	SkŦ.	Mark.	St.	St.	St.
1	Skara	24	2	362: 1	77: 11	—	21	26	—	33
2	Lidköping	42	26	1,722: 2	229: —	492	1,285	52	9	55
3	D:o Elfsborgsborgare	26	181	2,550: —	25: 4	552	2,088	41	22	63
4	Sköfde	51	—	734: 2	134: 9	—	198	64	20	81
5	Falköping	12	—	69: —	32: —	—	17	35	11	46
6	Bogesund	43	17	1,178: 3	152: 11	3½	3,090	68	25	110
7	Hio	[40]	?	[1,100]	[150]	?	[3,000]	[60]	[20]	[100]
8	Prester i städerna	6	26	756: —	57: 16	—	100	37	35	61
	Summa städerna i Vestergötland	**244**	**252**	8,473: —	858: 11	1,047½	**9,799**	**383**	**142**	**549**

I värdesumman för dessa städer ingår äfven värdet för åtskilliga varor, såsom elghudar, oxhudar, hästskor, allehanda skinnvaror, för hvilka ingen särskild kolumn är i tabellen upptagen.

De skattande i dessa städer äro vanligen angifna utan särskild karakter; endast i Lidköping och Bogesund utmärkas borgmästare, några guldsmeder, skomakare, skräddare o. s. v.

De Elfsborgsborgare, som skatta i Lidköping, hade under ofreden bott dels i staden, dels å den omgifvande landsbygden och voro nu i begrepp att flytta tillbaka till Elfsborg igen.

För Hjo stad har jag infört conjecturerade uppgifter med ledning af det mantal som vanligen plägar för Hjo anföras i fogderäkenskaper.

Lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Tynn.	Tynn.		
6	20	22	—	54	3,650				1	Skara.
5	24	12	5	96	19,750				2	Lidköping.
—	36	72	51	126	27,000				3	D:o Elfsborgsborgare.
30	34	86	26	140	7,221				4	Sköfde.
13	23	79	—	49	1,991	10	2	4½	5	Falköping.
50	—	29	46	165	14,480				6	Bogesund.
[50]	?	[30]	[40]	[160]	[14,400]				7	Hio.
12	27	54	54 20	68	3,790				8	Prester i städerna.
166	**164**	**384**	**54 188**	**858**	**92,282**	?	?	?		**Summa städerna.**

Tiondeuppgifterna för Vestergötland för detta år upptaga, utom för Falköping, ingen tionde särskildt för städerna; troligen äro tiondegifvarne i städerna sammanförde med tiondegifvarne i kringliggande landsocknar.

Presterna, som här anföras efter det stora presteregistret för Vestergötland, äro 1:o "Biskop" eller "Superintendent" Jacobus Johannis, som med förmögenhet af 18 st. gull, 300 lod silfver, 37 stora och 75 små kreatur, 19 hästar, skattar omkr. 90 mk; 2:o presterna i Skara, Lidköping, Falköping, Sköfde och Bogesund. För Hio upptages ingen särskild pastor.

De i Kammararkivet förvarade längder å "drängar och innesfolk", som upprättats för redovisningen af "drängepenningarne 1576 och 1577", utvisa för de härader i Vestergötland, för hvilka de finnas i behåll, följande antal beskattade:

	Drängar.	Innesfolk.	Gerningsmän.
I Vartofta härad	215	27	3
» [Gudhem, Valla, Vadsbo härad	?	?	?]
» Kåkind »	66	6	3
» Kinna »	93	1	6
» Kållands »	83	8	3
» Vista och Åsa »	144	18	19
» Skånings »	71	11	?
» Laska »	53	4	2
» Barna »	def.	def.	def.
» Vilska »	68	9	1
» Frökind »	37	2	1
» Redväg och Mark »	?	?	?
» Kind »	64	18	5
» Gäsene »	66	2	1
» Bollebygd »	17	2	1
» Kulling »	96	12	12
» Veden, Ås, Bierka, Väna, Flundre »	?	?	?
» Ala »	62	15	3
» Vätla »	44	6	2
» Sävedal, Hisingen, Askim »	106	4	?
Städer: Skara	15	—	—
Lidköping	14	—	—
Hio	8	—	—
Bogesund	17	—	—
Elfsborg	46	27	8
Falköping	?	?	?

Likasom för föregående landskap meddelas härmed äfven för Vestergötland ur fogderäkenskaperna hemtade uppgifter öfver tionden af 1566—76 års skördar, för hvilka handlingarne någorlunda äro i behåll. Dock får iakttagas, att, såsom å sid. 121 är antydt, dessa års tiondebelopp lemna föga tillförlitlig föreställning om Vestergötlands sädesproduktion och böra jämföras med dem, hvilka erhöllos under 1540—50-talen, hvarom fullständigare upplysning meddelas i mina "Anteckningar om Sveriges jordbruksnäring under 16:de seklet".

I öfverensstämmelse med förfarandet vid de i sistnämda arbete intagna sammandragstabeller (Bil. Litt. A, Tabb. 9) har jag äfven här förvandlat handlingarnes mått "Vestgöta-tynna" till Stockholmstunna (= 2 spän) genom tynnetalets ökande med 25 %. Jag har också tillämpat den vid nämda tabeller använda metod (se Bil. Litt. A, sid. 124) för att genom proportionering erhålla en antaglig slutsiffra för de år, från hvilka häradsuppgifterna äro mer eller mindre ofullständiga. Slutligen har jag ock till underlättande af jämförelser med nämda tabeller och med nutidens skördeuppgifter ordnat häradena till grupper motsvarande våra nuvarande län.

För en alldeles fullständig och noggrann jämförelse mellan de olika årens tiondebelopp för hvarje härad skulle hafva erfordrats en särdeles invecklad uppställning af de tabeller, i hvilka jag här sammandragit mina ur fogderäkenskaperna för hvarje år hemtade tiondeuppgifter, enär flera af tiondedistrikten voro till området något vexlande: vissa socknar på häradsgränserna gåfvo sin tionde än med det ena häradet, än med det andra. Stundom förekommer ock, att en eller annan socken för året ej gifvit tionde. Men jag har ansett mig kunna underlåta att här noggrant redogöra för dessa smärre afvikelser, som på det hela föga inverka, och har derför ock helt enkelt upptagit häradet som tiondedistrikt.

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.

	1565.	1566.	1567.	1568.	1569.	1570.	1571.	1572.	1573.	1574.	1575.	1576.
	Stockh.-tunnor.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Vartofta härad [1]	772	—	—	—	332	386	500	459	793	—	—	1,279
Gudhems »	425	331	263	—	222	208	320	264	419	—	375	764
Kåkinds [2] »	—	256	—	—	114	89	128	—	259	—	—	515
Valla [3] »	—	190	—	—	116	110	215	175	—	306	259	[300]
Vadsbo [4] »	740	909	—	—	613	521	686	493	629	1,335	940	1,374
Kinna »	206	269	—	72½	—	137½	212	—	289	283	256	377
Kållands »	329	298	—	61	—	97	136	—	236	182	246	449
Åsa »	102	154	—	—	54	48	51	50	85	—	—	96
Vista » Tengene gäll	155	121	—	34	—	[30?]	48	—	89	65	82½	129
Vista » Levene »						21						
Laska »	66	89	48	42	60	57	90?	—	126	—	114	130
Barna »	65	60	32	32	54	39	67	105	—	—	75	128
Skånings [6] »	—	281	137	139	—	150	189	147	300	254	262	400
Vilska »	272	290	183½	—	155	155	254	240	321	—	227	399
Frökinds [6] »	109	—	—	—	104	97½	129	—	199	—	161	240
Summa af Skaraborgs län	—	—	—	—	—	**2,146**	**3,025**	—	—	—	—	**6,580**
Summa beräknad af d:o	*4,000*	*4,200*	2,400	1,500	*2,300*	—	—	*3,100*	*4,000*	5,300	*4,200*	—

[1]) Hagebo socken saknas 1569—72 och 1576.
[2]) Af Hio och Grebäck gafs ingen tionde 1569 och 1570.
[3]) 1574 saknas Stenum och Ving socknar.
[4]) Af *Odensåkers* gäll intet tionderegister 1569, 1570.
[5]) Tråvads socken ger 1570, 72, 74, 76 tionde med Larfs gäll. 1570, 72, 73 och 74 saknas två eller tre andra socknar.
[6]) Byrgestigs gäll saknas 1565.

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.

	1565.	1566.	1569.	1570.	1571.	1572.	1573.	1574.	1575.	1576.
	Stockh.-tunnor.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Redvägs härad	332	246	194	196	320	292	389	—	521	568
Kinds »	293	414	217[1]	287	555	377	542	566	547	939
Marks »	000[2]	—	000[2]	99	219	174	—	—	—	385
Bollebygds »	31	—	26	25	46	—	50½	—	51	77
Ås »	212½	253	173	217	357	286	284	—	—	407
Veden »	162	208	131	209	176	137	176	—	—	226
Gäsene »	297	213	285	186	334	—	335	—	301	463
Kullings »	238	186	253	183	[325]	—	306	—	245	361
Bjerka »	39	47	25	15	26	17	43	—	—	44
Väna » Tunhems gäll » Vadsenda »	36	47	10	—	25	—	28	—	—	87
Flundra »	—	—	—	—	00	—	—	18	28	29
Ala »	—	—	—	—	74	—	—	75	70	100
Vätla »	—	—	—	—	59	—	—	72	76	94
Summa nuv. Elfsborgs län i Vestergötland	—	—	—	—	**2,516**	—	—	—	—	**3,780**
Summa beräknad af d:o	**2,000**	**2,000**	**1,600**	**1,500**		*1,900*	*2,400*	2,400	*2,600*	—
Dal: Sundal										115
Nordal										120
Valbo	—	1,150	—	—	—	400?	450?	600?	700?	229
Vebo										179
Tösbo										376
Summa af Dal	—	**1,150**	—	—	—	*400*	*450*	*600*	*700*	**1,019**

[1]) 1569: "Af Longhems gäll togo jutarne all tionden bort." — [2]) 1565: "all säden uppäten af K. M:ts krigsfolk, så att ej en skäppa kom i kyrkoherberget. 1569 "blef ingen tionde". 1570 fattas tionde af Istorps gäll.

Småland.

Likasom Vestergötland var Småland under konung Gustafs tid till stor del förlänadt åt rikets stormän och slägtingar till konungahuset. Utom att till Eriks hertigdöme hörde hela Kalmar och Kronobergs län, voro nästan alla häradena i nuvarande Jönköpings län tilldelade Hr Sten Eriksson, Hr Gustaf Olsson, Hr Axel Eriksson, som dessutom innehade Ydre h:d. Kind och Tjust förvaltades af Hr Jöran Eriksson och Hr Karl Holgersson. Endast Östra härad låg under kunglig fogde.

År 1571 voro på förläning upplåtna allenast:

Vista härad till Peder Brahe,
Södra Vedbo[1]) » » Märta Sture och Jöran Gera,
Albo och *Kinnevalds* » » Carolus de Mornay,
Norrvidinge » » ?

hvarjämte några mindre förläningar af socknar och hemman tillkommo åtskilliga herrar och fruar[2]).

År 1572 voro förläningarne ungefär desamma, och de förlänade häradena voro fördelade i följande fögderier:

Tveta och *Mo* härad,
Norra Vedbo? »
Östra och *Vestra* »
Östbo och *Vestbo* »

---

[1]) Fru Märta till Hörningsholm hade till sitt grefskap alla krono, skatte och kyrkliga bönder uti Ingatorp, Hesleby, Krogshult, Bellö och Hult socknar, samt dertill i förläning alla krono- och kyrkliga bönder i Byrke, Edshult, Ekesjö, Höreda, Medelby, Flisby och Solberga socknar, der alla skattebönderna voro förlänta åt Jöran Holgersson Gera.

[2]) *Jöran Gera* hade Säby, Lomaryds, Linderås och Frinderyds socknar i Norra Vedbo härad.

Jöran Erikson (Gyllenstjerna) hade Uckna, Gellesrum, Trysrum och Hannäs socknar i Tjust härad.

Bengt Ribbing hade Botnaryds gäll i Mo härad.

Sten Banér hade Kelstada, Tiärstada, Hägerstada, Oppeby och Eneby socknar i Kind.

Henrik v. Minden hade Nässiö socken i Tveta härad.

Arvid Göstafsson hade Hamars gård.

Fru Malin till Bergqvara hade Elghult, Helleberga och Åseda socknar i Upvidinge härad.

Fru Elsa till Nygård hade Blackstada och Odensvi socknar i Tjust härad.

Sunnerbo härad,
Konga och *Upvidinge* »
Norra och *Södra Möre* »
Ölands Södra och *Norra Mot*,
Ambörd och *Stranda* härad,
Sevede och *Asboland* »
Tjust och *Tuna läns* »
Kind och *Ydre* » (hörde till furstendömet).

Fogdarne i dessa fögderier bodde för det mesta på egna eller tillfälligtvis förlänade gårdar och hade som vanligt aflöning af 100 à 150 mark, jämte mindre friheter å gårdar [1]). De hade fogdeskrifvare och karlar till antal af 5, 10 eller 15, och äro en del af dem upptagne i taxeringslängderne, andra åter, såsom frälsemän, icke.

Afvelsgårdarnes antal hade äfven i Småland blifvit af konung Gustaf ganska mycket förökadt under 1550-talet, liksom äfven i början af konung Eriks tid, men af de sålunda tillkomna gårdarne försvunno genom förläning, förpantning eller nedläggning flere i slutet af 1560-talet. Sålunda finnas räkenskaper för Grönskogs gård i Stranda h:d 1555—58, Värnanäs gård i Möre 1554—1564, Hamars gård i Vestbo 1552—1565, Konungs-Östbo gård från 1559 till 1563, Högsby eller Högsholm i Handbörds härad blott 1559—61, Åby gård i Tjust härad 1562—68, Vireboda gård 1554—59. År 1572 funnos — utom Cronobergs gård med dess ladugård hvilken var förlänad och hvars årsväxt och inventarium här införes efter 1575 års räkenskap — *Kalmar* slotts ladugårdar: Pederstorp och Skälby; *Strömsrums* gård i Stranda härad, samt på Öland *Borkholms*, *Ottenby*, *Gärdslösa* (f. d. Rälla gård) och *Horns* gårdar. Deras personal, kreatursbesättning och årsväxt synes af motstående tabell.

---

[1]) Lasse Topridt, fogde i Sevede och Asboland, hade behaglig tids frihet för 4½ klostergods i Säby och Linderås socknar med 11½ L℔ smör, 27 dagsverken och 34 årl. hästar.

Anders Biörnsson, fogde i Sunnerbo, hade frihet på två klosterhemman i Östbo med 3½ L℔ smör, 6 dagsverken och 8 årl. hästar.

Olof Eskilson, fogde i Norra Vedbo, hade frihet på ett klosterhemman; Michel Sigfridsson, fogde i Östra och Vestra härad, hade frihet på 1 Alvastragods och 1 munkaqvarn med 6 tunnor mjöl och 2 L℔ smör; Anders Svensson, fogde i Möre, frihet på ett kronohemman i Hosmo s:n.

Äfven tre häradsskrifvare hade frihet hvar på ett klosterhemman.

Kungliga afvelsgårdars mantal, ladugårdsinventarium och skörd 1571 (74).

	Mantal till spisning.	Ladugårdens inventarium.												Skörd 1571 (74).						
		Stod, Stodhästar, Fålar.	Verkhästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Gäss.	Höns.	Hvete.	Råg	Korn.	Hafre.	Ärter.	Korntal.	Hö: sommarlass.
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Tynn.	Tynn.	Tynn.	Tynn.	Tynn.		
Kronobergs slott [1]	66	—	12	35	3	62	5	22	124	—	68	38	150	[4]	[76]	[179]	—	1½	?	665
Kalmar slott [2]	274	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43
Kalmar slotts ladugård Pederstorp	11	12	50	144	4	112	46	40	5	[15]	83	83	[4]	—	101½	214	—	—	2½	283
» » » Skälby	17																			253
Slottets fiskare	[30]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horns gård	42	34	52	21	2	40	21	44	197	—	125	35	50	—	78	80	—	—	2	192
Borckholms »	85	33	61	34	4	79	128	108	226	70	105	134 [3]	30	—	206	319½	12	—	3	892
Gärdslösa »	23													5	156	302	—	1	2⅝	647
Ottenby [3] »	[10?]	75	30	5	3	17	6	10	161	—	1	—	—	—	[45?]	[60?]	—	—	[3?]	850
Strömsrum	90	27	24	15	3	50	11	22	147	—	104	—	30	—	122	200	—	2	3	523
Summa kungl. gårdar	**648**	**181**	**229**	**254**	**19**	**360**	**217**	**246**	**860**	**85**	**486**	**290**	**264**	**9**	**784½**	**1,354½**	**12**	**4½**	**16⅓**	**4,348**
F. d. d:o Hamars g. (1563)	36	23	7	43	6	56	45	53	82	—	103	50	106	—	99	141	28½	—	3	602

[1]) *Kronobergs slott innehades på förläning utan räkenskap* af Carolus de Mornay intill d. 1 Jan. 1574, då det öfvertogs för konungens räkning af Jöns Arvidsson. Först påföljande år redogjordes dock fullständigt för årsväxten, och tabellens uppgifter äro derför hemtade ur 1575 års *räkenskap och afse skörden för 1574 och inventariet vid 1574 års slut.* — [2]) *Mantalet till spisning* på Kalmar slott vexlar enligt det specifika förtäringsregistret för hvarje vecka mellan 200 och 300 personer, stundom uppgår antalet än högre, genom tillfälligtvis bespisade gäster eller handtverkare af allehanda slag. De i tabellen anförda siffrorna äro hemtade från räkenskapen 1572 och utvisar der medeltalet spisande för årets 52 veckor. Kalmar slotts aflöningsregister upptager tillsammans omkr. 230 aflönade personer, af hvilka de allra flesta ock synas vara ständigt spisande på slottet, så att bägge handlingarne tämligen nära öfverensstämma. Personalen utgjordes dels af slottsfogde med skrifvare och karlar, bysseskyttar (26), fyrverkare, portnärer, slottsliggare, brokikare, jägare, drängar, dels allehanda handtverkare, åkare, mjölnare, slottets fiskare, samt folket i skeppsgården och besättningarne på kronans fartyg, dels allehanda qvinfolk. Härförutom har jag i tabellen upptagit 30 fiskare som tillhörde slottet, men vanligen synas lefvat på egen kost vid Torsfors, Böda, Kyrkehamn, Skegganäs. Som dessa personer icke förekomma i taxeringslängderna för landsbygden har jag särskildt upptagit dem i denna tabell. — [3]) Deraf 19 änder. — [4]) Ny uppsättning af boskap synes hafva tillkommit under året 1572, så att det anförda inventarium afser 1572 års slut, icke dess början. — [5]) Hamars gård var förlänad till Arvid Göstafson (Stjerna) och då den sålunda troligen uppehölls såsom en större gård, har jag här infört dess skörd och boskapsinventarium för den tid, då den ännu stod under kunglig förvaltning. För de öfriga gårdarne såsom Åby, Konungs Östbo och Värnanäs vågar jag ej här upptaga de höga siffror som de förete under 1560-talet, enär de troligen voro öde eller utstyckade på kronobönder. Huruvida *Eknaholms* gård, som 1560 öfvertogs af Agda Pehrsdotter, ännu brukades som en större gård är ock svårt att afgöra.

Likasom i Vestergötland, så hade äfven i Småland fiendens härjningar inom flera härad åstadkommit betydande ödesmål, hvarom jordebokens öde-mantal ock bär vittne. Man ser dock af det ganska stora boskapsinventariet, att dessa ströftåg i de oftast svårtillgängliga trakterna icke åstadkommit obotlig ödeläggelse.

Tyvärr saknas taxeringslängder för flera af de småländska häradena. Der uppgifter om den uppburna skatten finnas i behåll, har denna brist lätt nog kunnat fyllas, då det icke gällt mer än att fördela värdet på de särskilda persedlarne, hvilket med ledning af närliggande härads uppgifter kunnat ske utan särdeles stor fara för misstag. Värre är med de härad, för hvilka inga sådana uppgifter finnas, och der således ingen annan grund för de i tabellen upptagna siffrorna finnes än jordeboksmantalet, som då jämförts med närliggande härads.

Äfven i flera af de småländska häradena framträder den skilnad mellan jordeboksmantal och taxeringsmantal, som visar, att flera besutna hushåll måste hafva sutit på ett jordeboksmantal, och har jag vid angifvandet af de taxerades antal ansett mig böra iakttaga de talrika fall, då två, tre eller fyra åbonamn upptagas för ett inventarium, hvilket då vanligen är så stort, att hvarje af dessa åbor måste antagas hafva haft eget hushåll. Dessutom upptaga taxeringslängderna, här som annorstädes, ett ej ringa antal "gerningsmän", inhysesfolk m. m., stundom blandade med de öfriga, stundom skilda i särskilda grupper för hvar socken eller hvart härad.

Taxeringen har i de småländska häradena för det mesta rättat sig efter jordebokens sockenindelning, hvaremot tiondemantalet följer den kyrkliga indelningen. Jag har anmärkt dessa skiljaktigheter, der taxeringslängderna föranledt detaljundersökning, men gått dem förbi i de härad, der inga taxeringslängder varit att tillgå. "Skatarne" voro i 16:de seklet nästan öfverallt desamma som i våra dagar. Der tiondelängderna tillåtit öfverföring, har jag verkstält densamma; men ofta nog äro de allt för orediga för att medgifva en sådan.

Rörande *Prosteri*-indelningen vid 1571 har jag ingen pålitlig uppgift att tillgå. Troligen var den likasom på 1550-talet (hvarom se mina "Anteckningar om jordbruksnäringen i Sverige i 16:de seklet") i det närmaste öfverensstämmande med häradsindelningen.

Rörande *sätesgårdarne* i Småland meddelar jag här några uppgifter, hvilka visserligen icke äro alldeles fullständiga, men

för ändamålet torde vara någorlunda tillräckliga. För Småland finnes icke någon sådan fullständig längd på sjelfva sätesgårdarne som den för Vestergötland meddelade, men från 1559, 1569 och 1579 finnas i R. Arkivets "Acta ang. Ridderskapet och Adeln" rusttjenstlängder, hvilka delvis angifva vid hvarje frälsemans namn den gård, hvartill han skrefs, och den förstnämda innehåller till och med uppgifter om flera af dessa sätesgårdars "ränta", hvaraf lemnas ledning för uppskattningen af deras storlek i förhållande till vanliga bondgårdar. Härtill komma de "egna uppgifter" om gods och gårdar, som finnas i Kammararkivets samling isynnerhet från åren 1562 och 1579—81, hvilka äro synnerligen värdefulla för de upplysningar de lemna dels om frälsemännens vapen och slägt, dels om gårdarnes läge, eljest svårt nog att bestämma i de talrika fall, då gården i senare tid ändrat namn eller natur. Slutligen har jag begagnat tiondelängder och fogderäkenskaper, der upplysning kunnat af dem vinnas om gårdarnes tionde och säterinatur.

En synnerlig svårighet vållas deraf, att under denna tid gårdarne så ofta bytte natur, då de mindre frälsemännen gingo in och ut i frälset. En gård som på 1550-talet är säteri, kan på 1570-talet vara återgången under skatt, eller ock i omvänd ordning, allt efter egarens vilkor. Ett frälsehemman, som det ena året brukas af landbonde, kan nästa år brukas som afvelsgård eller sätegård och någon tid derefter åter brukas af bönder. Den omständigheten, att en frälseman skrifver sig till en viss gård, bevisar derför ej alltid, att gården verkligen var sätegård, och när han skrifver sig till en gård kan det understundom hända, att han eller hans söner eller mågar till afvelsgård eller sätegård bruka en eller flere andra gårdar. Några sätegårdar saknas också alldeles i rusttjenstlängderna för landskapet, såsom t. ex. Stureslägtens gård *Eksjö* i Vestra härad, derför att frälsemannen skrefs i ett annat landskaps rusttjenstlängd med en helt annan sätesgård vid namnet. För de delar af Småland, der taxeringslängd saknas, är det numera omöjligt att med säkerhet afgöra, huruvida hvarje gård som här nedan upptages, verkligen blifvit såsom sätesgård betraktad i det hänseende, hvarom nu är fråga, d. v. s. fritagen från taxering. Men om för dessa härad en eller annan sätesgård för mycket skulle beräknas, betyder sådant i statistiskt hänseende ej särdeles mycket, då slutsiffrorna för dessa härad i alla fall blifva temligen ovissa. — Så vidt möjligt har jag velat undvika att belasta öfversigten med vid-

lyftiga anmärkningar och har derför ej vidfogat sådana för de gårdar, rörande hvilkas natur och befintlighet ingen osäkerhet kunnat råda, samt här utelemnat de genealogiska undersökningar, hvartill flera af de begagnade handlingarne lemna ett rikt material.[1])

Sätesgårdar.				Innehafvare 1571.	Räntade Smör Lft.
Tveta härad.					
Yggistorp	s:n:	*Ulfsnäs*	gård[2])	Erik Galle	2½
Vista härad.					
Grenna	s:n:	*Broxvik*[3])		H:u. Estrid (Ulfsparre)	?
Norra Vedbo härad.					
Adelef	s:n:	*Näs*	gård[4])	Sven Esbjörnsson (Bock)	?
Frinneryd	»	*Hesteryd*	»	Jören Bonde	?
Linderås	»	*Gydeberga*	»	Abrah. Germundsson (Some)	10
»	»	*Sjögatorp*[5])	»	Fru Anna	
Marbäck	»	*Horsnäs*[6])	»	Mats Kafle	?
»	»	*Råby*[7])	»	Jören Bonde	?
Bredestada	»	[*Aneby?*][8])	»	Nils Lindormson	(1)

[1]) Särdeles rikhaltiga upplysningar om slägtförhållandena inom vissa grenar af den småländska knapadeln lemnas i Frih. Djurklous inträdestal om "Göran Månssons till Bolmsnäs jordebok" (Vitt.-, Hist.- o. Ant.-Ak. Handl. D. 28) och i en samme förf:s anmälan (i Historiskt Bibliothek 3:e delen) af Klingspors och Schlegels värdefulla arbete öfver den ointroducerade Sv. Adeln.

[2]) Att "Ulfsnäs gård" innehades af Erik Galle, fogde i Tveta, säges uttryckligen af 1571 års taxeringsregister, hvari gården omnämnes utan taxering. I 1573 års jordebok afkortas "Per Ribbing till Ulsnes" och i 1579 års rusttjenstlängd kallas ock "Per Ribbing" till Ulfsnäs.

[3]) I 1579 års rusttjenstlängd uppföres Måns Ericsson till Broxvik; hans mor nämnes som egarinna till "Broxvik och dess landbönder" i 1571 års taxeringslängd för Grenna socken.

[4]) Näs synes hafva varit en ganska stor gård. Enligt tiondelängder från olika tider 1551, 1562, 1569 gaf den 5 à 7 tunnor i tionde.

[5]) Att Siögatorp var bebodd sätesgård 1571 visar 1572 års tiondelängd, som bland "Adeln som ej ville göra tionde" upptager Abr. Germundsson och Fru Anna på Siögatorp.

[6]) I 1571 års taxeringsregister nämnes Horsnäs (sedan Katrineholm kalladt) utan taxering med anteckningen "Mats Kafle besitter det sjelf". I tiondelängden upptages för Horsnäs "Mats Larsson" — 0.

[7]) I 1571 års taxeringslängd säges "Råby besitter Jören Bonde sjelf" utan taxering, i tiondelängden "Jören Bonde: Råby" — 0.

[8]) I Aneby by i Bredestada s:n funnos flere frälsebönder under olika egare taxerade 1571. Huruvida någon sätesgård då der förekom kan jag ej

Sätesgårdar.		Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Södra Vedbo härad.			
Hult s:n:	*Skällesnäs*	Anders Bagge	16
Östra härad.[1])			
Karstorp s:n:	*Uglokärr*[2])	Per Arvidson	?
Lemundahult »	*Holma*	Nils Pedersson (Silfversparre)	?
» »	*[Bo?]*	Trolle	
Näsby »	*Flishult*[3])	Ulf Persson (Hjort)	8
Stenberga »	*Salshult*	Lasse Räf	?
Vestra härad.			
Hylletofta s:n:	*Nordenskog*[4])	Jören l. Henric Matson (Silfverhjelm)	5

afgöra, men i 1579 års rusttjenstlängd nämnes *Nils Lindormson till Aneby*, af hvilken ock i K. Ark. samling finnes en egen uppgift på gårdar från samma tid. Han för der Bonde-vapnet och uppgifver sig ega 12 gårdar med 20½ L℔ smör ränta, deraf Aneby 1 gård med ränta af 1 L℔ smör och en half tynna råg.

[1]) Af sätesgårdar i Östra härad, som jag icke med säkerhet kan uppgifva för i fråga varande tid, men som näst förut eller sedan varit såsom sådana brukade, må anmärkas:

I *Korsberga* s:n: *Åkershult*, hvarest i 1572 års jordebok och tiondelängder upptagas tre frälsebönder, deraf en *Bengt*, och hvarom i 1577 års afkortningslängd antecknas "Åkershult tre hemman hafver Bengt Duse till sätesgård". År 1581 uppgifver Bengt Duse sjelf att han utom *Dalby* i Vestra härad hafver till sätesgård Åkershult. Denne Bengt Duse var enligt frälseransakningar sjelf bondeson.

I Näshult s:n: *Kulleboda*, hvilket Nils Persson till Holma hade 1567 (enl. Sm. H. 1567: 15) inköpt från skatten och brukade till afvel. men som först 1576 afkortas såsom brukadt till afvelsgård af Göstaf Nilsson; enl. Sm. H. 1577: 18 bodde Per Nilsson på Kulleboda.

[2]) Om Ugglokärr, som fr. 1770 kallats Gripslund, säger afkortningslängden i 1572 års räkenskap "2 gårdar brukas af Per Arvidsson som afvelsgård".

[3]) Flishult var en rätt stor gård; gaf t. ex. 1558 6 t:r i tionde. Flere egna uppgifter finnas om Ulf Perssons gods men ingen uppgifver räntan af hufvudgården. Enligt en boupptecknig från 1596 funnos på gården 37 kor, 6 par oxar, 30 får, 40 svin m. m.

[4]) Jören Matson, son af Mats Skrifvare till Gimle, hade redan 1562 af sin fader fått Nordenskog, med smörränta af 5 L℔, i "vederläggning". I en egen uppgift af 1581 eller 1579 (i K. Ark.) uppgifver Henric Matson, med det s. k. Silfverhjelmska vapnet i sigillet, *Nordenskog* som "sin sätesgård". I 1572 års tiondelängd antecknas "Nordenskog" för 4 sk., men detta kan gälla ett bondhemman i samma by.

Sätesgårdar.			Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Hjertlanda s:n:		*Brundsryd*[1])	Eric Nilsson	?
Hultsjö	»	*Dalby*	Bengt Duse	4
»	»	*Björneskog*[2])	Måns Nilsson	?
Ramqvilla	»	*Halsnäs*[3])	Per Åkessons enka	?
Sandsjö	»	*Äpleholm*[4])	Birge Isacsson (Half-hjort)	?
»	»	*Granskallehult*[5])	Olof Arvidsson	?
»	»	*Hattesjöhult*[5])	Christer Persson (Hjort)	?
Vallsjö	»	*Ekesjö*[6])	Fru Märta Sture	?
Östbo härad.				
Käreda s:n:		*Harstada*[7])	Måns Persson (Stjerna)	?

[1]) Eric Nilsson till Brundsridt eller "Bronsitt" nämnes i 1579 års rusttjenstlängd och för i en "egen uppgift" från samma tid vapen med något som ser ut såsom två oxhorn öfver en hjelm. Han säger sig der vara egare af en gård i Björnaskog (6 L℔ smör) och af Hielshamer i Vernamo socken; redan i 1559 års rusttjenstlängd nämnes Hjelshamer som hans sätesgård. Han har ej mer än dessa tre gårdar och är antagligen bror med den Måns Nilsson som gifte sig till Björnaskogs sätesgård. Man finner att gården senare brukats som afvelsgård under Björnaskog.

[2]) Björnaskog egdes enligt 1559 och 1569 års rusttjenstlängder af Jon Svensson (Hjort), hvars enka Cecilia Duse sedan gifte sig med en bondeson Måns Nilsson. Denne Måns Nilsson gifver 1572 i tionde af Björnaskog 2 t:r. Han nämnes som rusttjenstskyldig adelsman i 1579 års rusttjenstlängd. I Smål. H. 1577: 18 nämnas Måns Nilsson och Eric Nilsson till Björnaskog såsom adelsmän boende i Vestra härad.

[3]) Att Halsnäs brukades som afvelsgård af P. Åkessons (ryttares) efterlefverska säges i 1572 års både jordebok och räkenskap.

[4]) o. [5]) Både Äplaholm och Granskallehult afkortas i 1572 års jordebok och räkenskap som brukade till sätesgårdar af "frälsismännen" Birge Isacsson och Olof Arvidsson (Rosenbj.). Bägge nämnas ock i 1569 och 1579 års register, den förre 1579 till Äplaholm, den senare utan sätesgård. Redan i 1561 års tiondelängd antecknas Birge i Äplaholm för 10 skäppor tionde, 1567: 13 sk. År 1565 och 1567 nämnes "Birger Drake (nobilis)" som innehafvare af *Margrefvehult*, hvilken 1572 är öde. Christer Persson (hvilken i tidens handlingar omnämnes ganska ofta) var innehafvare af knapegården *Hattesjöhult*, hvilken 1572 ej omnämnes i jordeboken.

[6]) Ekesjö gård omnämnes ej i rusttjenstlängder eller fogderäkenskaper från denna tid, men gården innehades af gref Svante ursprungligen på förläning. Den afkortas i Smål. H. 1564 N:r 9 och i tiondelängden för 1577 säges: "Ekesjö grefvinnans sätesgård, ingen tionde i mång år."

[7]) I 1572 års tiondelängd uppföres "Måns Päderson i Harstada, adelsman intet utgjort". En "egen uppgift" af Måns Persson af 1566 upptager "Harstada" med 10 andra gårdar i Östbo, afvelsgården Eskilstorp i Vestbo med 19 gårdar, utom en mängd hemman i öfriga delar af Småland och Vestergötland. I 1559 års register upptages "Storherestada" till 15 t:r

	Sätesgårdar.	Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Käreda	s:n: *Källunda*[1])	Måns Eriksson (Ulfsparre)....	?
»	» *[Höreda?]*[2])	(Stjerna?).....	6
Voxtorp	» *Ed?*[3])	(Trolle)	?
Vernamo	*Hinsekind*	P. Christerson (Sjöblad)	?

Vestbo härad.

Bolmsö	s:n: *Håringe*[4])	H:u Kirstin.....	?
Bredaryd	» *Håkentorp*	(Liljesparre).....	16
Bredaryd	» *Eskilstorp*	Peder Månsson (Stjerna).....	12
Forsheda	» *Bestorp*[5])	Nils Persson	6

---

korn i ränta. 1572 års jordebok visar att P. Månsson derunder köpt 3 skattehemman.

[1]) I 1572 års tiondelängd upptages "Måns Eriksson i Källunda, adelsman intet utgjort". Jordeboken visar, att 3 bondhemman voro lagda under gårdens eget bruk.

[2]) I 1579 års rusttjenstlängd uppföres en "Peder Månsson i Höreda", hvars vapen torde varit en stjerna. Men från samma år fins en egen uppgift (i K. Ark.) af Christofer Andersson på Stensnäs som bland sina gårdar uppräknar i Käreda s:n: "Höreda en gård räntar 6 L℔ smör, 10 sk. malt, der bor Per Månsson uppå och hafver jag intet fått derför." Huruvida Höreda 1571 beboddes af någon adelsman, som icke taxerats, är svårt att afgöra. Tiondelängden 1572 upptager i Höreda en Sven Kås, ryttare, och en Måns Håkonson, jordeboken upptager ej någondera; men bägge hafva 1571 taxerats. — I 1569 års rusttjenstlängd uppföres en Måns Persson i Vallerstada, i 1579 års rusttjenstlängd Sven Månsson i Vallerstada. 1572 års tiondelängd upptager 7 bönder i Vallerstada. Ingerd Månsdotter i Vallerstada är 1571 taxerad till betydlig förmögenhet jämte 4 andra åbor.

[3]) Möjligt är att Trollegodset *Ed* brukats af landbönder, af hvilka 8 voro taxerade 1571. Säkert är att den stundom såsom frälseman upptagne "bondesonen" Per Gudmundson till *Skyllingaryd* i Tofteryd s:n taxerats för betydlig förmögenhet. Troligen voro ej heller Strålegodset *Sjöaryd* i Tofteryd s:n eller Hielshamer i Vernamo 1571 bebodda af frälsemän.

[4]) Hustru Kirstin till *Håringe* förekommer flerestädes i uppgifter om frälsemän från 1562—79 och då godset ej är upptaget i 1572 års jordebok under någon titel, beboddes det troligen som säteri.

[5]) Nils Persson till Bestorp, som upptages i 1559 och 1569 års rusttjenstlängd, har lemnat egen uppgift å sina gårdar (7 st.) och säger sig vara son af Per Andersson i Fenista, samt för i vapnet ett stort kors. Han ärfde Bestorp med sin hustru Karin Drake. *Bestorp* upptages ej i jordeboken, men Fenistada nämnes som Ped. Anderssons skattegård, öde. I 1559 års rusttjenstlängd upptages denne Peder Andersson i Fenistada; han var enligt frälseransakningar från 1570-talet sjelf bondeson.

Sätesgårdar.			Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Dannäs[1])	s:n:	*Dannäs*	Olof Arvidsson (Rosenbjelke)	?
Kållerstad	»	*Staffansbo*[2])	Clement Stolpe	4
Långared	»	*Ydresiö?*[2])	D:o	10
»	»	*Boarp?*[3])	Jöns Larsson	
Tannåker	»	*Sunderid*[4])	H:u Gunnil (Claus Drakes e.)	?
Refftile	»	*Segerstada*	(Hård)	9
Torskinge[5])	»	*Fylleryd*	Henric Jönsson (Gyllensparre)	10
Unnaryd	»	[*Järanäs?*][6])	Arvid Månsson (Stjerna)	
Villstad	»	*Kalsidt*[7])	Åke Nilsson	
Ås	»	[*Flateryd*][8])	Arvid Månsson	

[1]) I 1579 års register förekommer en Per Jönsson till *Gaffle* som adelsman. I 1572 års jordebok upptages först bland skattebönderna Jöns i Gaffle, Rytter. Vid denna tid var således gården troligen icke från taxeringen såsom sätesgård fritagen.

[2]) I 1572 års jordebok är vid "Staffansbo" antecknadt "är Cl. Stolpes sätesgård". Han har 1579 lemnat egen uppgift i hvilken både Staffansbo och Ydresiö nämnas såsom hans sätesgårdar. Det senare upptages hvarken som skatte-, krono- eller frälsehemman i 1572 års jordebok.

[3]) I 1579 års rusttjenstlängd upptages en *Jöns Larsson* till Boarp och i Sm. H. 1578: 16 antecknas ock en adelsman Jöns Larsson till Boarp; men i 1572 års jordebok upptages som *öde* ett skattehemman "Jöns i *Boarp*" samt en frälsebonde Jöns i Boarp. I brist på taxeringslängder kan ej afgöras, om Boarp betraktas som sätesgård 1571. I 1559 års rusttjenstlängd uppföres ett Boarp såsom tillhörigt Nils Persson med 6 L℔ smörränta. Jöns Larsson var gift med Nils Perssons dotter.

[4]) Sunderid nämnes flerestädes vid denna tid såsom Hustru Gunnil (Drakes) sätesgård, ehuru den ej upptages i någon rusttjenstlängd. "Birge Drake" till *Simarid* i Jälluntofta s:n uppgifver sina gods 1562, men jag kan ej se att gården var besuten sätesgård år 1571.

[5]) I Torskinge s:n låg äfven *Hamars* gård, hvilken 1572 var förlänad åt Arvid Göstafsson och hvars boskapsinventarium fr. 1565 är i tabellen öfver de kungliga gårdarne upptaget.

[6]) Järanäs, som på 1560-talet innehades af en hustru Anna, tillhörde 1579 som sätesgård Arvid Månsson enligt "egen uppgift", och förekommer ej under någon titel omnämnd i 1572 års jordebok.

[7]) Olof Hansson till Kalsidt i Villsta nämnes 1562. I 1572 års jordebok antecknas för frälsehemmanet Kalsede: är "Åke Nilssons sätesgård". Han hade fått den i förläning 1569.

[8]) I 1572 års jordebok nämnas 4 K. M:ts landbor i Flateryd med anteckning "tager Herr Arvid". Han hade dem i förläning, men ovisst är huruvida redan vid denna tid sätesgården (sedan kallad Svaneholm) var upprättad.

Sätesgårdar.			Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Sunnerbo härad.				
Angelsta[1])	s:n:	[*Bolmstad?*]	Fru Brita (till Hiella?)....	
Agunnaryd	»	*Elmteryd*	Nils Isacsson (Hjort).....	8
»	»	*Vigsjö*[2])	Olof Månsson?	
Berga	»	*Ickornatorp*[3])	Knut Bengtson	
Dörarp	»	*Toftaholm*[4])	Stenbock.....	
Hvitaryd[5])	»	*Erikstada*	Trolle	
Liunga[6])	»	[*Runkarp?*]	Hans Hansson	

[1]) I Angelsta s:n har 1562 fru Kirstin i Håringe angifvit en sätesgård *Rattared*, men 1571 taxeras derstädes två frälsebönder. Säteriet *Bolmstad* fans troligen ej 1571; fyra frälsebönder i Bolmstad taxeras med anteckning "Fru Britas afvelshemman".

[2]) Om *Vigsjö* eller *Väx* vet jag ej mer, än att det i 1565 års räkenskap afkortas såsom "Olof Månssons sätesgård", upptages i tiondelängd utan tionde 1568 och sedan ej förekommer förr än 1573, då det inkommer såsom "förökning", med anteckning "gammalt herresäte". I 1571 års taxeringslängd är det ej intaget. — En frälseman "Per i *Bockaboda*" som var son till Per Andersson i Fenistada upptages i 1571—1572 års och i föregående tiondelängder, men synes vara taxerad. *Rönnäs* "gamla herresäte" synes hafva lagts under landbönder 1557 och äro derstädes 1571 två frälsebönder taxerade. — I 1568 års tiondelängd upptages som frälseman "Gunnar Galle till *Staffhult* brent".

[3]) I 1559 och 1569 års register upptages "Knut Bengtson till Ickornatorp". I 1572 års tiondelängd förekommer "frelseman Knut Bengtson i Ek'natorp" 5½ skäppa. I taxeringslängden är han ej antecknad, endast "Sven i Ickornatorp" frälsebonde, som äfven upptages i jordeboken.

[4]) För Toftaholm, som synes hafva upptagit en stor del af Dörarps socken, hvarest endast 4 bönder äro taxerade, finnes ingen tionde erlagd 1571. År 1560 gafs deraf i tionde 7 tunnor; 1565: 7 t:r; 1567: 7½ t:r.

[5]) För gården Erikstada i Hvitaryd s:n antecknas 1565 Arvid Trolle som tiondegifvare med 4 t:r, 1567 med 2 t:r. Derefter förekommer "Fru Malin på Eriksstad" 1572 med 1½ t:r, 1573 med 3 t:r. År 1571 uppföres i taxeringslängden en frälsebonde "Peder" som gifver i tionde 15 skäppor och taxeras till betydlig förmögenhet 79 lod silfver, 21 kor m. m. Antagligen fans dock säteriet bebodt äfven 1571. — I 1579 års rusttjenstlängd upptages en frälseman Erik Nilsson i Hvitaryd, men ovisst är om dermed afses Hvitaryds by i denna socken. — I Ljungby socken gifver "Olof Arvidson på *Näs*, frälseman" tionde 1565 2 t:r; "H:u Brita på *Näs*, frälseqvinna" upptages i 1567 års tiondelängd som "*öde*". Osäkert är om gården 1571 var bebodd.

[6]) I Liunga socken hade "Hans Hansson i Runkarp", som upptages å 1569 års rusttjenstlängd och i en egen uppgift från 1560-talet för vapen med en vågigt tvärstreckad sköld, sin sätesgård med 12 L℔ smörränta. Men i 1571 års taxeringslängd upptages Peder i Runkarp med anteckning "denne hafver varit til förene Hans Hanssons afvelsgård". Möjligen kan sätesgården vara utesluten och det upptagna hemmanet vara en utgård

Sätesgårdar.			Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Pjetteryd[1])	s:n:	[*Yalt?*]	Peder Arvedsson (Kåse).....	
»	»	*Finhult*	H:u Ingeborg	
Ryssby	»	*Stensnäs*	Christofer Andersson (Gyllengrip)	
»	»	*Uglansryd*[2])	Per Jonsson	3
»	»	*Ugleboda*[2])	Birge Arvedson (Kåse)	6

Albo härad.

Blädinge	s:n:	*Lästa*[3])	Jöns Arvidsson (Rosenbjelke)	12

Kinnevalds härad.

Bergunda	s:n:	*Bergqvara*	Trolle	?

---

i samma by; men enligt anteckning i 1576 års fogderäkenskap hade H. Hansson verkligen nedlagt säteriet.

[1]) I Pjeteryd s:n låg Kåse-godset "Yhylte, Yalt, Öjhult" som egdes af Peder Arvidson. Men han synes år 1571 ej hafva brukat det sjelf. Det upptages i 1567 års tiondelängd såsom brändt och i 1571 års taxeringslängd med anteckning "P. Arvedssons afvelsgård" och äro tre åbor derå taxerade (med 18 kor o. s. v.); i tiondelängden 1572 upptages det under samma beteckning med 10 skäppor i tionde.

Likaså taxeras på gården *Oshult* två frälsebönder under Jöns Arvidson på Lästa, som understundom skrifver sig till denna gård. — "Frälsisman Nils" eller hustru Ingeborg på *Finhult* gifva tionde 1567—1571; gården är ej taxerad 1571.

[2]) *Uglansryd* innehades 1562 af Gunnar Galle och redovisas då i en egen uppgift såsom sätesgård bland hans och Jören Jonssons arfvegods. I 1572 års tiondelängd upptages "P. Jonsson i Uglansryd" för 4 skäppor tionde. Han var G. Galles broder. I tiondelängden förekommer gården icke. Denne "P. Jonsson i Uglansryd" har två landbönder i *Förarp* i Tutaryd s:n som taxeras 1571, hvilket *Förarp* 1559 var Gunnar Galles sätesgård.

Ugleboda, som ej förekommer i 1571 års taxeringslängd, upptages i tiondelängden 1572 för Birge Arvedsson. Godset uppgifves 1562 af Peder Arvedson (Kåse) såsom hans moders Margareta Birgesdotters (Drakes) sätesgård. Det var således hans yngre broder som nu innehade gården, hvilken räntar 6 L℔ smör. Denne Birge Arvedsson, som för Kåse-vapnet, lemnar 1579 egen uppgift på sitt gods och nämner då som sin sätesgård Sälleberga i Ryssby s:n. Enligt 1571 års taxeringslängd och tiondelängd innehades Sälleberga då af en frälsebonde Bengt Månsson.

[3]) Jöns och Olof Arvidsson, hvilkas fader ansågs hafva varit en dansk man, innehade troligen äfven gården *Oby* i Blädinge s:n, hvars egenskap af säteri 1571 dock ej är säker.

	Sätesgårdar.		Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Tofta	s:n:	*Osaby*[1])	Jöns Nilsson (Rosenqvist)..	12
Öja	»	*Gimbla*[2])	Mats Skrifvare.....	6

Norrvidinge härad.

Asa	s:n:	*Asa*	Liljesparre.....	8
Tiudreda	»	(*Eknaholm?*[3])	?	

Konga härad.

Hemesjö	s:n:	*Åryd*[4])	Jöns Nilsson (Rosenqvist)...	?
Nöbbelöf	»	*Väderlanda*[5])	Birge Drake.....	?
Ö. Torsås	»	[*Ingelstad?*][6])	Jöns Jönsson (Gyllensparre)	12
Liuder	»	*Kråkesjö*[7])	Jöns Jönsson d:o	5
Väckelsång	»	*Lina*[8])	Göstaf Arvidsson.....	?

[1]) *Osaby* som 1559 innehades af Lindorm Person (Ulfsax) genom gifte med Kerstin (Körning), öfvergick genom hennes senaste gifte till Jöns Nilsson (Rosenqvist) som ännu 1579 uppgifver sig äga Osaby och Åryd såsom sätesgårdar jämte 32 andra hemman. Han gifver 1571 i hel tionde af Osaby 9 t:r.

[2]) Mats Skrifvares sätesgård var ej särdeles betydlig, gaf i hel tionde vanligen 3 à 4 tunnor. Men han egde dessutom Nordenskog, som lemnades till sönerna Jören och Henrik Matson.

[3]) Det vill synas som om Eknaholms gård vid 1571 ej skulle hafva brukats som sätesgård. Den var kunglig gård till 1560, då Agda Pedersdotter mottog densamma. Enligt anteckning i Sm. H. 1582 N:r 7, bestod den af Ekna 2 hemman och Holmen 1 hemman, "hvilken skulle vara herregården som Johan Åkesson possiderade". År 1571 taxerades en Eric på Ekna och en Per Åkesson på Holmen, den senare ganska rik, och dessa gåfvo i hel tionde den förre 4, den senare 6 tunnor. I rusttjenstlängderna 1571, 72 förekommer ingen herre till Ekna.

[4]) Jöns Nilsson gifver för Åryd 1570 2 t:r och 1571 4 t:r i tionde. I taxeringslängden uppföres visserligen en J. Nilssons landbo i Åryd, men blott för ett par oxar, så att sjelfva gården tydligen ej varit taxerad.

[5]) Birge Drake i Väderlanda, som upptages både i 1559 och 1579 års rusttjenstlängd, gifver 1571 i tionde 10 skäppor för Väderlanda och är ej taxerad. I jordeboken antecknas han som egare af två gårdar i Väderlanda.

[6]) Om Jöns Jönssons sätegård Ingelstada säger 1571 års taxeringslängd att den "ligger öde och bränd" liksom en hans landbogård.

[7]) I 1572 års räkenskap och jordebok upptages "Jöns Jönsson" i Kråkesjö såsom adelsman "fri" för hästefodring, emedan han "besitter hemmanet sjelf". Enligt tiondelängden gaf han i hel tionde 4½ tunna. Gården är icke taxerad. I Jöns Jönssons egen uppgift af 1562 upptages Kråkesjö såsom vanlig landbogård; troligen hade han nu flyttat dit efter Ingelstadagårdens plundring.

[8]) "Herr Göstaf Arvidsson på Line" ger i hel tionde 1571 6 tunnor. Hans gård är icke taxerad. I jordeboken antecknas jämte 4 frälsebönder i

Sätesgårdar.		Innehafvare 1571.	Ränta L& smör.
Norra och Södra Möre.			
Dörby[1]) s:n:	*Barkestorp*	Claus Jonsson	?
Hosmo »	*Husholm*	Anders Svensson[2])	?
Åby »	*Stäfflö*[3])	Anund Stensson (Ulf)	?
» »	*Svartingstorp*[4])	Johan Siggeson	?
Öland.			
Långelöt s:n:	*Långelöt*[5])	Siffrid Jönsson	?
Handbörds härad.			
Fliseryd s:n:	*Högsrum*	Eric Slatte	?

Lina by "Hr Göstaf Arvidson, adelsman fri". Denne Göstaf Arvidsson, som kallar sig sjelf riddare, uppgifves vara styfson till fogden Jöran Jönsson; enligt Djurklou var han en "Båt till Billa".

[1]) I Dörby socken och *Ebbetorps* by har en afvelsgård år 1571 varit brukad af Anders Kastenberg, enligt anteckning i jordeboken, men bägge hans hemman derstädes äro i taxeringslängden upptagna. Likaså har enligt jordeboken Claus Jonsson brukat fritt en öde frälsegård *Dunnö* i Hosmo s:n, men hans bonde derstädes är 1571 taxerad.

[2]) I 1579 års rusttjenstlängd upptages Anders Svensson i Husholm. Gården som ej förekommer i jordeboken, upptages utan tionde i 1571 års tiondelängd och är ej taxerad.

[3]) Stäfflö innehades vid denna tid af Anund Stensson (vanl. uppgifven som en *Ulf;* vapnet är mig okändt) som nämnes i både 1569 och 1579 års rusttjenstlängder, och eger utom säteriet hela Stäfflö bondeby. I hans "egen uppgift" från 1562, som visar ganska stor rikedom på gårdar, upptagas inga hemman i *Biörnö.* Jag har ej heller sett något spår att frälseman skulle hafva bott å det gamla säteriet Biörnö under denna tid. "Åke Bengtsson" har i Biörnö två landbönder, som dock ej gifvit tionde. Dessa två landbönder "Kiætil på Biörnö" och "Anders ibidem" taxeras år 1571 jämte 15 andra Åke Bengtssons landbönder i socknen, och troligen var säteriet i hans ego, såsom ock visas af hans anteckning från 1572 (Styffe, Skandin. under Unionstiden, s. 170) men brukadt af landbönder. I början af 1600-talet bygde sig Carl Oxenstjerna sätesgård på Biörnö.

[4]) "Johan Siggeson (s. k. Bure) till Svartingstorp", som upptages i rusttjenstlängderna, antecknas i 1572 års jordebok som "besittande fritt" två frälsehemman i Svartingstorp, och dessa äro icke taxerade år 1571.

[5]) Siffrid Jönsson till Långelöt upptages i både 1569 och 1579 års register. Han är icke bland de taxerade. Han var finsk adelsman (till Strömsby) och hade fått Långelöts gård till skänks af Hert. Erik 1558 jämte fögderiet på Borgholms gård. Han var ännu 1571 fogde på Öland och har skattat ej mindre än 5 gyllen, 20 lod silfver och 100 mk, ehuru hans gods ej är uppskrifvet.

Sätesgårdar.			Innehafvare 1571.	Ränta L& smör.
Fliseryd	s:n:	*Åby*[1])	Lasse Lucasson	?
Högsby[2])	»	*Berga*	Bengt Bagge	?
»	»	*Strömsnäs*[3])	Göstaf Larsson	6
Stranda härad.				
Mönsterås	s:n:	*Kråkerum*[4])	Ture Bjelke	?
Asbolands härad.				
Målilla	s:n:	*Hagelsrum*	Bengt Knutson (Hand)	?
Sevede härad.				
Vimmerby	s:n:	*Vinketomta*[5])	Olof Anderson	?
Tjust härad.				
Eds	s:n:	*Vinäs*	Grip	?
Hjortö	»	*Hjortö*[6])	Christer Larsson (Ulfsparre)	?
Lofta	»	*Nygård*	Fru Elsa (Gyllenstjerna)	?
»	»	*Hasleby*	Nils Hansson (Björnram)	?
»	»	*Ottinge*	Knut Jönsson (Lilje)	?
»	»	*Gursten*[7])	Lasse Bältare	?

[1]) Lasse Lucasson till Åby antecknas i rusttjenstlängderna. Hans gård förekommer ej i taxeringslängden men synes ej heller i jordebok eller tiondelängd.

[2]) Nils och Arvid Bröms till *Läxhult* nämnas i 1579 års rusttjenstlängd. Huruvida de 1571 haft säteri derstädes är ovisst. Jordeboken upptager tre Arvid Bröms' frälsebönder i "Lyxhult", deraf två öde, men alla tre hafva gjort tionde. Två Nils Bröms' landbönder i Läxhult äro taxerade 1571. *Berga* och *Strömsnäs* upptagas bägge i tiondelängden 1571—72 med samma egare som stå i rusttjenstlängderna 1569 och 1579, men ingendera har gifvit tionde eller taxerats.

[3]) Göstaf Larsson "höfvidsman", som han kallas i jordeboken, antecknas der såsom besittande Strömsnäs. Han upptages äfven i rusttjenstlängderna. Gården räntade efter en hans egen uppgift från 1562 6 L& smör.

[4]) *Kråkerums* gård hade enligt en jordbeskrifning i Kam. Ark. från 1578 (Bjelkes jordebok) äng till 317 lass hö och åker till 30 tunnors utsäde.

[5]) I 1572 års jordebok nämnes "sätegården i Vinketomta, knape"; deraf gafs ej tionde. Frälsemannens namn angifves i 1579 års rusttjenstlängd.

[6]) "Christer Larsson" antecknas i 1572 års och flera jordeböcker som egare af Hjortö 2 gårdar. I 1571 års taxeringslängd skattar i Hjortö en Christer *Johanssons* (sic! troligen misskrifning) landbonde. Troligen har den andra gården varit sjelfva säteriet.

[7]) "Lasse Bältare i Gursten, Skytte" antecknas i 1569 års jordebok, räknas i räkenskapen 1577 bland adelsmän i Tjust och är icke upptagen i 1571 års taxeringslängd.

Sätesgårdar.			Innehafvare 1571.	Ränta L℔ smör.
Locknevi	s:n:	*Lidhem*[1])	Nils Bröms	?
»	»	*Locknevi*[2])	Christiern Johansson	?
Trysarum	»	*Fogelvik*[3])	Gyllenstjerna	96
Gladhammar	»	*Roma*[4])	Carolus de Mornay	?
»	»	*Helgerum*	»	?
»	»	*Eskilstock*	»	?

Ydre härad.

Sund	s:n:	*Forsnäs*[5])	Hustru Ingierd (Stjernbjelke)	?
»	»	*Graby*	Nils Tynnison	?
»	»	*Ed*	Bröms Bagge	?

Kinds härad.

Vårdnäs	s:n:	*Bro*	Sten Banér	?

[1]) *Lidhems* eller *Liums* sätesgård har troligen varit besuten 1571; ingen landbonde är derstädes antecknad i jordebok eller taxeringslängd. Den har senare öfvergått till Christiern Johansson.

[2]) För *Locknevi* gård 2 hemman är Christiern Johansson antecknad som egare i de flesta jordeböckerna 1569—77. I 1571 års taxeringslängd upptages en hans landbonde i Locknevi.

[3]) *Fogelviks* gård beskrifves i en Jören Eriksson Gyllenstjernas jordebok 1562 på följande sätt: "Hufvudgården Foglevik med alla sina tillegor som först är Stiernöö, Biörnauarp, Querne, Arnöö, Ormöö, Lilla Ålöö och alla fiskaläge och utskær — — — som äre mig tillagda med gården för 6 tunnor (= 96 L℔) smör rente i Syskene skiffte, som aff alder til gården legat och ännu ligge." Detta betydande gods låg troligen tillsammans under ett bruk, ty inga åbor å de uppräknade egorna äro taxerade år 1571. Dessutom hade godset 10 andra gårdar i Lofta socken, hvilkas åbor äro taxerade.

[4]) Roma, Helgerum och Eskilstock antecknas alla tre i 1571 års taxeringslängd såsom Herr Caroli sätesgårdar, utan taxering.

[5]) Graby, Forsnäs och Ed upptagas alla i 1570 års tiondelängd utan tionde, och förekomma icke i 1571 års taxeringslängd, hvarest deremot både Bröms Bagges, Hustru Ingierds och Nils Tynnissons åtskilliga landbönder i socknen äro taxerade. Graby innehades vid denna tid troligen af en son till fogden *Tönnies Olsson*, som omnämnes såsom gårdens egare omkr. 1568 uti den af Rääf (i Ydre härads beskrifning) tryckta Måns Olofssons till Graby berättelse om sina lefnadsöden. Huruvida de gamla sätesgårdarne *Aspanäs* och *Vi* vid 1571 voro bebodda af frälsemän har jag ej kunnat ur denna tids längder och räkenskaper inhemta. Frälselandbönder voro derstädes både tiondegifvare och taxerade.

	Mo härad.[1]	Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxeringen.		Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.	Taxerade.	Öde eller utfattige.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
						Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
1	Angerdshestra	25	6	21	4	93: —	54: —	100	17	30	120
2	Botnaryd[2]	58	9	47	13	314: 2	106: 5	140	40	70	277
3	Hestra	19	3	16	3	145: —	46: 10	40	14	25	101
4	Mulseryd	25	7	16	8	175: —	43: 15	80	12	35	107
5	Stengårdshult[3]	21	3	19	2	185: 2	44: —	—	14	18	96
6	Undaryd	27	3	24	3	124: —	45: 5	—	15	37	128
7	Valshult	7	—	7	—	255: 2	24: —	70	8	16	60
8	Öridt	13	2	11	2	40: —	30: 5	5	8	20	81
	Summa af Mo härad	**195**	**33**	**161**	**35**	**1,332: 2**	**394: —**	**435**	**128**	**251**	**970**

[1]) Jordeboksmantalet, deri inräknade presterne i Botnaryd och Stengårdshult, stämmer i det allra närmaste med taxeringsmantalet, hvilket också för Mo härad icke synes innefatta någon enda hus-man eller qvinna, ej heller gerningsmän. Öde-mantalet i jordeboken motsvaras ock nära af taxeringslängdens anteckningar "öde" eller: "utfattig", "hafver hvarken ko eller so" o. s. v.

Gällen äro *Botnaryd* med Angerdshestra och Mulsaryd; *Stengårdshult* med Hestra, Undaryd, Valshult och Öridt. Presterne upptagas under sina socknar och skattade 60 à 80 mk pgr. *Långt rikare är en skattebonde*, Lasse i *Valshult*, *som för* 212 *lod* silfver, 15 kor m. m. skattar 161 mk. Lasse Skrifvare på Ryd skattar för en måttlig förmögenhet.

[2]) Botnaryds taxeringslängd är upprättad efter jordeboken och omfattar dels den ännu s. k. Habo skate af Habo kyrkosocken i Vartofta h:d (Elgefall, Lilla Falla, Apelskifte m. fl.) *dels* nuv. Mohäradsdel af Botnaryds kyrkosocken, hvilken innefattar de bägge gamla socknarne Nackebo och Elgaryd, hvilkas kyrkor ödelades omkring 1547. Botnaryds tiondelängd omfattar deremot icke Habo skate, men i stället, utom Mohäradsdelen af

Lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Intet utgjort.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.			T:r. sk.	T:r. sk.		Mo härad.
52	51	271	20	59	3,543	19	1	6: 1	6: 4½	1	Angerdshestra.
102	117	411	132	84	8,137	44	12	16: 2	16: 4	2	Botnaryd.
31	46	330	10	59	3,333	13	3	2: ½	3: 2½	3	Hestra.
37	61	228	12	70	3,680	13	3	4: ½	5: 2½	4	Mulseryd.
37	56	291	—	64	3,346	19	6	4: 3½	5: —	5	Stengårdshult.
55	73	351	12	59	3,836	21		7: —	8: 5½	6	Undaryd.
22	21	50 (65)	—	18	2,733	7		1: 5	3: —	7	Valshult.
11	56	226	—	58	2,135	13		3: —	3: 4½	8	Öridt.
347	**481**	**2,158** (65)	**186**	**471**	**30,743**	**140**	**25**	**45: ½**	**52: 5¼**		**Summa af Mo härad.**

Botnaryds kyrkosocken, följande hemman: *a*) de i Redvägs härads jordebok upptagne och troligen med Böne gäll taxerade Svansö (Bengt Ribbings gård, utan tionde) och Ubbaryd, Hulan, Ön, Fagerås, Högalycka, Hageryd, Längås, Måleskog, Axesjö(ryd), Löckna; *b*) de i Vartofta härads jordebok och i Sandhems sockens taxeringslängd upptagne, nu till Bjurbäcks socken hörande gårdarne: Näs (Peder Ribbings, utan tionde), Höganäs, Sörvik, Risa, Kattås, Munkelida, Fröaryd, Lid, Nunnaryd, Stockaryd, Lockås, Biurbäck, Stigabo, Hablahestra, Brunabo, Nättaryd, Berg, Gerstås, Gryteryd, Källekulla, Sundsryd, Bånaryd, Tolebo, Oset. Tiondegifvarne i sistnämnda häradsdel, 26 st. med 8 sk. råg och 20 sk. korn, har jag med säkerhet kunnat utsöndra och flyttat till Sandhem i Vartofta, der de äro taxerade; de öfriga äro i ofvanstående tabell upptagne under Botnaryd.

[3]) Af Stengårdshult kyrkosocken upptages en skate, omfattande Hvirfhult, Sanseboda, Keshult, Strandhult, Ring, Linhult och Bubbare, vid denna tid i Östbo härads jordebok och taxeras med Åkers gäll i samma härad. Dess åbor, som således ej ingå i ofvanstående taxerings- och jordeboksmantal för Mo härad, upptagas deremot i tiondemantalet för socknen under Mo härad och hafva ej kunnat med säkerhet frånskiljas.

	Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxeringen.		Antecknad och taxerad						
		Deraf öde.	Taxerade.	Öde eller ej taxerade.	Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
Tveta härad. [1]					St.	Lod. qv.	L℔. ℈.	Mk. ö.	St.	St.	St.
1 Bankaryd			36	4	—	303: —	88: —	40: —	34	35	195
2 Barnarp			28	2	—	107: 2	64: —	——	22	35	145
3 Barkaryd			40	2	—	549: —	210: 5	211: —	50	126	376
4 Forsarum			44	2	—	385: 2	139: —	75: —	54	92	279
5 Hakarp			42	4	—	457: —	136: 15	——	43	67	251
6 Jerstorp			19	8	—	78: —	43: 15	——	17	26	120
7 Jersnäs			49	7	—	212: 2	152: 15	——	46	79	289
8 Lekaryd			62	1	—	540: 2	273: 10	216: —	88	139	398
9 Ljungarum			23	—	—	177: —	51: 15	20: —	25	27	116
10 Månstorp			17	2	—	120: —	42: —	——	20	34	102
11 Nässjö			39	2	—	219: 2	98: 10	90: —	48	60	217
12 Rogberga			42	9	—	749: 2	191: 10	240: —	51	91	303
13 Sanseryd			24	3	—	48: —	49: 15	——	19	28	103
14 Svartetorp			58	5	—	607: 2	226: 5	35: —	72	108	343
15 Yggistorp			38	5	—	58: —	84: 10	——	33	44	195
Summa Tveta härad	**584**	**[50]**	**561**	**56**	—	**4,612: 2**	**1,852: 5**	**927: —**	**622**	**991**	**3,432**
Vista härad. [2]											
1 Grenna			149	—	4	863: 2	34: 11	260: —	93	209	473
2 Skerstada			116	4	—	930: —	331: 10	177: 4	223	191	518
3 Ölmestada			76	5	—	357: —	161: 5	——	83	75	250
4 Visingsö			58	4	1	179: 2	171: 5	16: —	144	108	238
Summa Vista härad	**400**	**14**	**399**	**13**	**5**	**2,330: —**	**698: 11**	**453: 4**	**543**	**583**	**1,479**

[1] Tveta härads mantal enligt jordeboken utgör 473 hela, 80 halfva bönder och 27 torpare, 4 prester samt dertill 126 utjordar. Deraf äro omkring 50 antecknade som "öde" i "årliga räntan".

Taxeringslängden, som upptager mycket få inhysesmän eller annorledes betecknade personer, utom klockare, angifver jemte de taxerade dels ett antal gårdar såsom öde, dels åtskilliga personer som icke taxerats, antingen derför att de "intet hade" eller derför att de "lagt med borgarne i Jönköping" (i Jerstorps s:n Lars i Drösbak och Jon i Karilstorp samt en karl i Rogberga s:n). Lars Skrifvare utlade intet, ej heller ryttmästaren Siffrid Nilsson i Åsen, Sanseryds s:n, som sade sig intet vilja utgöra förr än K. M:t betalt hans sold. Den nära öfverensstämmelse, hvilken så väl i Tveta som i Mo härad råder emellan jordeboks- och taxeringsmantal, visar antingen, att det senare ej, som annorstädes, angifver alla hushåll som suto på hvarje gård, — utan att der far och son eller bröder brukade hemmanet gemensamt, blott en blifvit skrifven för inventariet — eller ock att hemmansklyfning ej just förekom i detta härad.

På gränserna mellan flere af socknarne (såsom Jerstorp, Yggestorp, Forserum m. fl.) hörde, såsom ännu i dag, åtskilliga hemman i kyrkligt hänseende och med sin tionde till annan socken än den till hvilken de hänfördes i jordeboken. Taxeringslängden har stundom följt den kyrkliga indelningen, stundom jordebokens. Dessa oegentligheter äro dock af så ringa betydenhet, att här ej varit skäl att rätta tiondelängdernas siffror.

Tiondebeloppens ringhet beror här, såsom öfverallt i Småland, i väsentlig mån på den frihet som ryttare och knektar åtnjuta. Öfver dessa tiondefria är särskild längd upprättad.

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	De som ej giort tionde.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.			T:r. sk.	T:r. sk.		Tveta härad.
82	172	412	8	106	6,600	28	9	4: 4½	5: 2½	1	Bankaryd.
52	70	199	2	85	3,860	28	—	5: 3¾	7: 2	2	Barnarp.
172	140	500	24	153	12,800	24	8	8: 4	17: —	3	Barkaryd.
127	103	308	31	117	9,220	22	—	7: —	10: 3	4	Forsarum.
102	156	310	—	88	8,700	26	11	4: —	12: 2½	5	Hakarp.
43	80	223	—	45	3,170	18	1	3: —	6: 4	6	Jerstorp.
125	112	358	32	118	8,390	37	1	7: —	16: 5	7	Jersnäs.
201	201	640	31	208	14,600	41	19	6: 1½	29: 2½	8	Lekaryd.
39	66	111	—	89	3,660	18	1	3: 4	12: 1½	9	Ljungarum.
33	59	163	10	33	3,110	15	—	4: 4½	5: 3	10	Månstorp.
105	127	337	18	86	6,910	34	1	8: —	14: 4	11	Nässjö.
144	182	388	12	119	12,100	30	13	8: 4½	20: 3½	12	Rogberga.
29	45	142	12	32	2,640	21	—	4: 1½	4: 4½	13	Sanseryd.
164	164	643	22	168	12,790	35	24	1: 4	24: 3½	14	Svartetorp.
100	77	268	8	69	4,690	26	9	7: 2	13: 1	15	Yggistorp.
1,518	**1,754**	**5,002**	**210**	**1,516**	**113,240**	**403**	**97**	**84: 4⅓**	**201: ½**		**Summa Tveta härad.**
											Vista härad.
228	301	526	12	486	18,820	?	?	?	?	1	Grenna.
185	341	851	25	510	19,950	101	12	8: 4	62: 1	2	Skerstada.
130	150	301	—	205	8,610	35	34	3: 2	19: 2	3	Ölmestada.
111	187	548	—	272	9,710	?	?	?	?	4	Visingsö.
654	**979**	**2,226**	**37**	**1,473**	**57,090**	?	?	?	?		**Summa Vista härad.**

Gällindelningen sådan den framgår af tiondelängden var följande: *Barkaryd* med Nässiö; *Barnarp* med Månstorp (prebende åt skolmästaren i Jönköping); *Sanseryd* (hafver de fattiges predikant); *Jerstorp* med Bankaryd och Ljungarum (hafver kyrkoherden i Jönköping); *Jersnäs* med Forserum; *Rogberga* med Yggestorp; *Svartetorp* med Lekaryd. Haketorp låg i gäll med Skärstada i Vista härad.

Af presterna i Tveta har Hr Olof i Jersnäs skatt af 84 mk (60 lod silfver, 24 kor o. s. v.), de öfriga mindre.

[2]) Jordeboksmantalet för Vista härad är utom 4 prester 305 hela, 56 halfva bönder, 35 nybyggare, samt dessutom 14 qvarnar, 139 utjordar och 1 vadadrecht. Öde, som ingen besitter, voro 14 hemman.

Af de taxerade äro högst få särskildt utmärkta. Taxeringsregistret är så upprättadt, att tydligen hvarje hushåll taxerats, ehuru det är mycket vanligt att inventariet angifves sålunda: "Sven Broderson och Claus i Halessa hafva", "Lasse och Biörn i Gilessa hafva" o. s. v.

Hästarne i Vista härad äro i taxeringslängden angifna endast till värdet. Då nästan endast "skiut" eller sämre arbetshästar antecknas, har jag conjecturerat antalet efter ett medelvärde af 5 mk.

Af de 4 presterna i Vista härad gifver Jacob i Grenna högsta skatt af omkr. 100 mk. Jordeboken förlägger Grenna under Ölmestads gäll, men begge socknarne hafva hvar sin "pastor".

		Jordeboks-mantal 1565.		Antecknade vid taxeringen 1571.		Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.	Taxerade.	Öde eller fattige.	Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
	Norra Vedbo. [1]					St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	Adelef			68	5	1	622: —	210: 5	44: —	85	139	355
2	Askaryd [2]			45	4	—	303: 3	100: 15	67: —	43	74	231
3	Bredestada [3]			26	2	—	318: —	61: 10	95: —	24	38	136
4	Bæleryd			45	—	—	207: 2	114: 15	110: —	41	87	238
5	Frindaryd			37	—	—	294: —	65: 15	10: —	47	55	165
6	Ha(u)gryd			21	3	—	209: 2	65: 5	48: 4	23	41	116
7	Linderås			107	?	—	359: 2	169: —	40: —	136	145	370
8	Lomaryd			121	1	—	852: 3	334: 15	824: —	133	197	540
9	Marbeck			40	5	—	316: 2	73: 10	71: —	38	73	190
10	Sæby			186	?	—	1,010: 2	271: 12	56: —	224	207	723
11	Vireda			48	3	—	376: 2	181: 15	121: —	56	94	246
	S:a Norra Vedbo [4]	**706**	?	**744**	**23**	**1**	**4,870: 2**	**1,648: 17**	**1,486: 4**	**850**	**1,150**	**3,310**

[1]) Jordeboksmantal kan för Norra Vedbo ej uppgifvas för något af åren närmast intill 1571. Utom mantalet antecknas 1565 135 utjordar.

[2]) Askaryds taxeringslängd omfattar blott Vedbodelen af denna kyrkosocken: den öfriga delen af samma socken eller den s. k. Lägerbobygden taxeras i Ydre, i hvars jordebok den ock uppföres. Tionden för denna Lägerbobygd utgjordes dock med Askaryd i Vedbo, men har ej kunnat derifrån med säkerhet utskiljas, hvarför ock tiondemantalet för denna socken är så mycket större än taxeringsmantalet.

[3]) I slutet af längden för Bredestada står antecknadt: "it. der 2 eller 3 hafva varit i en gård hafver han summerat dem alle under en sampt inhysesfolk och barnapengar." Här

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 (69) års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		Norra Vedbo.
130	200	414	14	250	12,650	—	[8: 4]	[26: 4]	1	Adelef.
53	110	262	81	140	6,970	72	12: 5	51: 2	2	Askaryd.
31	62	161	47	113	4,810	?	[13:—]	[28:—]	3	Bredestada.
68	97	274	4	129	6,880	?	[5:—]	[15:—]	4	Bæleryd.
44	113	226	55	93	5,600	—	1: 1	11: 1	5	Frindaryd.
43	59	116	50	72	4,130	—	[2: 3]	[8: 2]	6	Ha(n)gryd.
113	229	586	81	304	11,620	75	6: 3	39: 3	7	Linderås.
208	285	711	110	418	19,600	84	18: 1	67: 4	8	Lomaryd.
63	75	267	76	178	6,470	34	4: 5	21: 3	9	Marbeck.
202	367	1,031	129	607	22,300	102	8: 4	79:—	10	Sæby.
90	122	305	51	199	8,950	—	[4: 3]	[20: 3]	11	Vireda.
1,045	**1,719**	**4,353**	**698**	**2,503**	**109,980**	?	**85: 5**	**368: 4**		**Summa Norra Vedbo.**

utvisar således taxeringsmantalet ej noga hushållens antal. I de öfriga socknarne synes hushållen fullständigt vara upptagna med inventarium hvar för sig eller ock med två eller tre namn utsatta der inventariet för hela gården sammanslagits.

[4]) Tiondelängder för Norra Vedbo finnas för år 1572 tillsammans med Sevede och Asboland i Sm. H. 1572: 16. Gref Svante uppbar 1571 och 1572 af Adelef, Bredestada, Bälaryd, Hagryda och Vireda, hvilkas tionde derför här är införd efter 1569 års tiondelängd. Bland tiondegifvare märkas 1569: Sven Esbjörnsson på *Näs* 7 tunnor 1 sk.; Germund Svensson på *Gödeberga* vill intet göra; *Hesteryd* brändt af danskarne.

	Södra Vedbo.[1]	Gärdemantal 1572.		Antecknade vid taxeringen.		Antecknad och taxerad						
			Deraf öde.	Taxerade.	Ej taxerade, fattigel. öde.	Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
						St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	Bellö			28	—	—	480: 2	117: 13	135: —	36	59	184
2	Byrke[2]			10	—	—	124: —	30: 10	95: —	13	15	49
3	Edshult			56	—	—	776: 2	144: 10	215: —	63	75	267
4	Ekesjö			68	3	—	475: 2	154: 5	260: —	102	97	309
5	Flisby			76	3	—	516: —	152: 5	556: —	90	111	340
6	Hult			42	3	14	885: —	162: 18	2,652: 6	61	86	263
7	Hesleby[3]			56	6	—	405: —	146: 12	115: —	71	92	275
8	Hör(e)da			104	2	—	901: 1	208: 15	523: —	128	123	412
9	Ingatorp			71	3	—	803: 1	223: 10	338: —	71	111	354
10	Medelby			38	1	—	329: 1	92: 5	228: —	45	82	238
11	Solberga			70	1	—	607: —	176: 9	411: —	93	100	333
12	Krogshult[4]			35	—	—	270: 2	90: 5	70: —	43	43	194
	S:a Södra Vedbo	602	45	654	22	14	6,573: 3	1,699: 17	5,598: 6	816	994	3,218

[1]) För Södra Vedbo, som var förlänadt, finnes blott en redovisning för gärder, som utvisar ett mantal af 4 prester, 374 hela, 141 halfva bönder, 61 torpare och 22 nybyggare, hvaraf 45 öde. Taxeringslängden angifver åtminstone för de fleste socknarne tydligen alla hushåll i hvarje gård, men vid hopsummeringen får noga iakttagas, att två eller tre namn ofta hopföras framför samma inventarium. Särskildt yrkesbeteckning är icke ofta utsatt. I Medelby socken antecknas att "Arvid Holm" grefvinnans fogde "hafver intet gjort".

[2]) Af Björke kyrkosocken, hvars större del ligger i Östra härad, taxeras med Södra Vedbo den mindre del (Boesköle, Mörteryd, Nömo, Hesterskog, Torp, Kateryd) som ännu upptages i Södra Vedbo härads jordebok. Vedbo-delens tionde har jag utbrutit ur Östra härads tiondelängd.

[3]) "Klosterbönderna"? i Lifarp, Kateboda, Siötorp och Stenkulla (4 åbor) eller den ännu s. k. Lönnberga skate af Lönnberga socken i Aspelands härad "hafva utgjort sin sölfskatt

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 (70) års skörd.				
Uugnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		Södra Vedbo.
72	72	268	39	153	7,560	?	[10: 2]	[14: 5]	1	Bellö.
34	22	50	24	48	1,510	7	1: 1	2: 4	2	Byrke.
128	120	353	57	241	10,950	42	17: —	33: 4	3	Edshult.
127	130	414	73	329	10,620	63	14: 4	32: 2	4	Ekesjö.
129	150	413	120	299	11,900	53	15: —	24: —	5	Flisby.
116	106	301	16	208	14,510	43	16: 4	36: 1	6	Hult.
109	137	338	173	149	9,540	?	[30: —]	[23: —]	7	Hesleby.
170	201	549	111	311	15,600	74	24: 4	53: 3	8	Hör(e)da.
186	184	492	138	303	14,250	?	[26: —]	[38: —]	9	Ingatorp.
51	117	252	—	128	7,180	32	10: —	18: 3	10	Medelby.
153	158	405	57	260	12,120	53	12: —	16: —	11	Solberga.
59	73	185	35	90	5,850	?	?	?	12	Krogshult.
1,334	**1,470**	**4,020**	**843**	**2,519**	**121,590**	?	**177: 3**	**292: 4**		**Summa Södra Vedbo.**

med Aspelands härad och ligga *här* till häradslag", säger S. Vedbo härads taxeringslängd vid Hesleby. De ingå således icke i ofvanstående siffror för Hesleby socken.

[4]) Af Krogshult socken taxeras här blott den del som tillhörde S. Vedbo härad; den öfriga hälften af socknen har troligen taxerats med Östra härad. Tionden för Krogshults Vedbo-del finnes dock icke redovisad i Östra härads tiondelängd, som under Krogshult socken upptager endast den till det häradet lydande del af socknen. Möjligen har Vedbo-delens tionde uppburits med Bellö socken, för hvilken ingen tionderäkning för året finnes i behåll.

[5]) Gällen äro *Hult* med Edshult, Medelby; *Flisby* med Solberga; *Höreda* med Ekesjö; *Ingetorp* med Bella och Hesleby. Af presterne i Södra Vedbo framstår isynnerhet Hr Peder i Hult som har — utom stor förmögenhet i guld och penningar för 3 barnekullar, skattad till 4,440 mk — 65 stora, 89 små kreatur; de öfrige presterna i Höreda, Flisby och Ingetorp skatta 40 à 70 mk.

		Jordeboksmantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
	Östra härad. [1]				Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.	St.
1	Alsheda [2]) och Skede									
2	Byrke [3]) och Näfvelsjö									
3	Bexeda, Näsby, Myresjö och Lannaskeda									
4	Hvetlanda									
5	Karstorp [4]) och Krogshults skate									
6	Korsberga och Lemundahult									
7	Näshult och Stenberga									
8	Skyrö och Nyio									
	Summa Östra härad	870	75	[950]	7,300	1,800	6,100	890	1,100	3,600
	Vestra härad. [1]									
1	Bringetofta, Liunga och Hylletofta	435	7							
2	Fröaryd, Beckaby, Ramqvilla och Solberga [5])									
3	Hultsjö, Hiertlanda och Skipperstad									
4	Sandsjö [6]) och Valsjö									
5	Hielmseryd och Stockaryd	83	8							
6	Malbäck, Almesåker och Ödestufva	91	4							
7	Vrigstad, Nydala och Svenarum	146	26							
	Summa Vestra härad	755	45	[850]	*6,500*	*1,600*	*5,500*	*800*	*1,000*	*3,200*

[1]) Jordeboken upptager för Östra härad utom 8 prester 759 hela, 33 halfva bönder, 69 torpare, 7 nybyggare; hvartill kommo 50 utjordar. "Ödesgodsen, som ingen besitter" voro i Östra och Vestra härad tillsammans 120, hvilka fördela sig såsom i tabellen synes. 1571 års jordebok för Östra härad ensamt angifver 75 "öde och brände" hemman.

Jordeboksmantalet för Vestra härad är utom 7 prester 595 hela och 58 halfva bönder, 91 torpare och 4 nybyggare.

Taxeringslängder saknas tyvärr för både Östra och Vestra härad och antalet hushåll har jag derför endast gissningsvis kunnat angifva genom att öka det *behållna* jordeboksmantalet med 20 %. Rörande inventariet finnes icke heller någon annan ledning än att 1571 års fogderäkenskap för Vestra härad angifver sölfskattsuppbörden för Hjelmseryds, Malbäck och Vrigstads gäll till tiondedelen af de i tabellen upptagne värdesummor. Derifrån har jag efter jordeboksmantalet proportionerat mig till värdesumman för de öfriga gällen (för hvilkas uppbörd "Grefvinnans fogde skulle svara") och sedermera antagit Östra härads värdesumma i proportion efter bägge häradenas behållna jordeboksmantal (710 : 800). Med ledning af dessa värdesummor har jag sedan genom proportionering emot de närliggande Södra Vedbo härad angifvit inventariet.

lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		
										Östra härad.
						198	62: 5	123: 2	1	**Alsheda** och Skede.
						68	19: 4	35: —	2	**Byrke** och Näfvelsjö.
						110	34: 1	62: 5	3	**Bexeda**, Näsby, Myresjö och Lannaskeda.
						59	18: 1	34: 5	4	**Hvetlanda.**
						61	16: 4	31: 5	5	**Karstorp** och Krogshults skate.
						100	27: —	60: —	6	**Korsberga** o. Lemundahult.
						84	26: 1	56: 2	7	**Näshult** och Stenberga.
						68	24: —	53: 3	8	**Skyrö** och Nyio.
1,450	1,560	4,500	1,100	2,800	135,000	**748**	**228**: 4	**457**: 4		**Summa Östra härad.**
										Vestra härad.
						81	31: 2	55: 4	1	**Bringetofta**, Liunga och Hylletofta.
					[70,000]	90	32: 1	55: 1	2	**Fröaryd**, Beckaby, Ramqvilla och Solberga.
						80	35: 4	64: 2	3	**Hultsjö**, Hiertlanda och Skipperstad.
						[90]	[30: 1]	[36: —]	4	**Sandsjö** och Valsjö.
					14,400	66	17: 4	36: 1	5	**Hielmseryd** och Stockaryd.
					13,650	75	25: 3	41: 4	6	**Malbäck**, Almesåker och Ödestufva.
					22,150	109	38: 2	46: 5	7	**Vrigstad**, Nydala och Svenarum.
1,300	*1,400*	*4,000*	*1,000*	*2,500*	*[120,200]*	**591**	**210**: 5	**335**: 5		**Summa Vestra härad.**

[2]) Alsheda socken innefattar äfven nuvarande Ökna socken.

[3]) Af Byrke socken ligger en liten skate till Södra Vedbo så väl enligt jordebok som taxeringslängd och är dess tiondemantal äfven öfverflyttadt till tabellen för Södra Vedbo.

[4]) Af Karstorp ligger en skate till Asbolands härad så väl enligt jordebok som taxeringslängd, men dess tionde, som erlades vid kyrkan i Östra härad, har ej kunnat med säkerhet frånskiljas. Af Krogshult socken föres både i jordebok och taxeringslängd större delen till Södra Vedbo härad. Tiondebeloppet för den skate som i jordeboken föres till Östra härad är dock redovisadt med Karstorp i Östra härad.

[5]) Solberga socken, som med 19 åbor uppföres i Vestra härads jordebok och antagligen der taxerats, gifver tionde med Korsberga gäll i Östra härad. Dess tiondemantal har här i tabellen öfverflyttats till Vestra härad.

[6]) Af Sandsjö gäll redovisas i tionderäkenskapen blott för Valsjö socken, med anmärkning att Grefvinnan Märta hade tionden af Sandsjö till evärdelig ego. Jag har derför tillagt Sandsjö sockens tiondemantal (75) och tiondebelopp efter proportion mot jordeboksmantalet.

		Jordeboks-mantal 1572.		Taxe-rade 1571.	Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.		Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.	Kor.
	Östbo härad. [1]				Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
1	**Friele** (Fröelöff) och Haxhult			61						
2	**Käryd** och Hånger			60						
3	**Rydaholm** och Gällaryd			211						
4	**Toftaryd**, Byarum o. Bonstorp			111						
5	**Vernamo**, Tånda och Våxtorp			178						
6	**Åker**, Käffsjö och Stengårds-hult [2]) skate			97						
	Summa Östbo härad	**624**	**90**	**718**	*4,500*	*1,100*	*1,600*	*1,100*	*800*	*4,000*
	Vestbo härad. [3])									
1	**Bolmsö**, Dannäs och Tannåker									
2	**Bursidt**, Boseboda o. Sandvik									
3	**Forsheda**, Bredaryd och Tor-skinge									
4	**Heestra** och Gryteryd									
5	**Kultorpa** och Gnosidt(sjö)									
6	**Långaryd** och Färgaryd									
7	**Reftille** och Anderstorp									
8	**Vielstada**, Bråraryd och Våt-hult									
9	**Unnaryd**, Jäluntofta och Fem-sidt(sjö)									
10	**Ås** och Kollerstada									
11	**Åsenhöga** och Källeryd									
	Summa Vestbo härad	**1,032**	**206**	[*1,100*]	*6,000*	*1,500*	*2,200*	*1,400*	*1,100*	*5,500*

[1]) Östbo härads jordeboksmantal är, utom 6 prester, 412 hela, 75 halfva bönder, 93 nybyggare och 38 torpare; samt dertill 6 qvarnar, 31 utjordar och 1 fiske. Deraf upptagas 90 hemman och torp som "öde" och 5 som brände med 3 års frihet, hvarjemte 6 äro husfattige och hafva ingen förmögenhet.

För Östbo härad finnes väl en sölfskattslängd i behåll men som upptager endast de skattande och för hvar och en af dem dess skatt i penningar och silfver, hvaraf värdesumman här är uträknad, hvarvid silfret enligt handlingen upptagits till 5 m. för lodet. Taxeringslängd, upptagande hvarje skattandes persedlar, saknas deremot, och har jag sålunda måst proportionera mig till persedlarnes inbördes förhållande med ledning af det närliggande Sunnerbo härad.

[2]) Stengårdshults skate upptages med 10 åbor både i jordebok och taxeringslängd för Östbo härad, men icke i tiondelängden; dess tionde erlades vid kyrkan i Mo härad.

[3]) Vestbo härads jordeboksmantal är, utom 10 prester, 1572 823 hela, 163 halfva bönder och 36 torpare, hvartill komma 40 utjordar. "Öde som ingen brukar eller besitter"

lösegendom år 1571.				⅓ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får, Getter, Svin.	Summa värde af lösegendom.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.							
St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		Östbo härad.
			16,100	45	13: 4	18: —	1	Friele (Fröelöff) och Haxhult.
			9,800	34	16: —	16: 1	2	Käryd och Hånger.
			28,950	114	39: 1	58: —	3	Rydaholm och Gällaryd.
			18,250	99	39: 2	42: 3	4	Toftaryd, Byarum och Bonstorp.
			30,300	104	47: 4	48: 3	5	Vernamo, Tånda och Våxtorp.
			17,000	64	16: 5	22: 3	6	Åker, Käffsjö och Stengårdshult skate.
1,300	*1,200*	*10,000*	**120,400**	**460**	**172**: 4	**205**: 4		**Summa Östbo härad.**
								Vestbo härad.
				63	17: 4	16: —	1	Bolmsö, Dannäs och Tannåker.
				81	10: 4	17: 1	2	Bursidt, Boseboda och Sandvik.
				47	15: 4	14: 3	3	Forsheda, Bredaryd och Torskinge.
				76	10: 4	10: 4	4	Heestra och Gryteryd.
				52	27: 1	25: 5	5	Kultorpa och Gnosidt.
				104	23: 4	16: 1	6	Långaryd och Färgaryd.
				94	21: 2	28: 4	7	Reftille och Anderstorp.
				121	28: 3	33: 2	8	Vielstada, Båraryd och Våthult.
				85	23: 4	18: 3	9	Unnaryd, Jäluntofta o. Femidt(sjö).
				34	9: 5	5: 4	10	Ås och Kollerstada.
				45	8: 3	14: 1	11	Åsenhöga och Källeryd.
1,800	*1,600*	*13,000*	**160,800**	**802**	**197**: 2	**200**: 4		**Summa Vestbo härad.**

upptagas 1572 206 hemman och torp, samt upptagna ödesgods 1572 3½ och "röfvade och brände hemman som hafva tre års frihet": 32½. — Då för Vestbo härad icke finnes någon taxeringslängd på de skattande, har jag gissat deras antal genom att öka det bibehållna jordeboksmantalet (826) med 33 %, såsom proportionerna ställa sig i Östbo härad.

För Vestbo härad finnes som vitnesbörd om taxeringen i behåll endast tvänne i Räntekammarqvittenssamlingen för 1571 i K. Ark. förvarade qvittenser af d. 14 Sept. och d. 6 Okt. som angifva, att i Räntekammaren mottagits från fogden i Vestbo Isac Olsson *a*) 13,175 mk, 1 öre 18 pgr, 33 daler och 3 ort samt 6 st. cronor för 16 mk "till en vidare qvittering af den sölfskatten uppbära skall", *b*) hjelpesölff som Isac Nilsson lefvererat 31 löd. mk. Summan häraf gör efter silfrets beräkning till 5 mk för lodet, daler för 10 mk: 16,081 mk, hvilket således är det minsta beloppet af häradets skatt. Med ledning af denna värdesumma har jag proportionerat de olika persedlarne efter Sunnerbo härad till omkring ⅓ af dess inventarium.

Sunnerbo härad.	Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxeringen 1571.		Antecknad och taxerad						
		Deraf öde.	Taxerade.	Öde gårdar.	Guld.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Hors.	Oxar.	Kor.
					St.	Lod. qv.	L. T.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	Agunnaryd		69	2	—	429: —	115: 11	25: 2	133	94	424
2	Andersta		78	8	—	551: 3	119: 11	96: 3	103	78	338
3	Angelsta		88	2	—	947: —	210: 5	422: 4	100	159	509
4	Berga		92	6	—	652: —	164: —	455: —	117	139	538
5	Dörarp		4	—	—	8: —	4: —	——	6	6	25
6	Götaryd		127	2	—	1,094: 2	209: 19	226: —	224	131	741
7	Hallsjö		8	4	—	20: —	7: —	——	7	6	39
8	Hampnadhe		88	4	—	690: 3	133: 7	167: —	153	102	470
9	Hallaryd		51	—	—	536: 3	131: 12	180: 4	159	73	454
10	Hinneryd		69	5	—	215: —	101: 18	91: 4	148	98	711
11	Hvitaryd		24	—	—	153: 2	44: 15	130: —	20	16	143
12	Kwånna		44	—	—	171: 2	51: 19	69: 5	66	37	216
13	Liong		67	2	—	453: 3	83: 7	299: 4	112	75	289
14	Liongby		44	—	—	131: 2	45: 14	——	44	40	189
15	Markaryd		70	1	3	528: —	140: 7	118: —	158	89 24	658
16	Nöttja		63	3	—	462: 3	137: 1	644: —	92	86	391
17	Onsidt o. Lidhult		65	29	—	136: 1	55: 8	——	65	36	225
18	Pjetteryd		81	1	—	907: 1	129: 17	183: —	133	103	455
19	Ryssby		83	3	—	379: 2	144: 2	133: —	118	106	553
20	Tutaryd		17	1	—	106: 3	31: 3	43: 4	38	22	101
21	Torpa		62	—	—	87: —	64: 12	10: —	33	33	183
22	Traheryd		69	3	—	363: 1	94: 11	66: 2	114	51	390
23	Vrå		37	5	—	58: 3	42: 17	12: —	42	17	135
	Sta Sunnerbo h.	1,120	279	1,400	81	3	9,084: 2	2,262: 16	3,373: —	2,185	1,621	8,177

Jordeboksmantalet 1572 är 994 hela, 53 halfva bönder, 62 torpare, 11 prester; samt dertill 29 utjordar, 1 fiske. Deraf afkortas såsom "liggande öde" 279 hemman och torp, hvarjemte K. M:t gifvit tre års frihet åt 117 bönder och torpare, som blifvit röfvade och brände a:o 1570.

Taxeringslängderna uppnämna ofta två, tre eller flere åbor för ett gårdsinventarium, så att de taxerade hushållen för häradet uppgå till ett antal af 1,400, under det att de taxerade gårdarne blott äro 1,033, således närmare öfverensstämmande med jordeboken, efter afdrag af dess "öde gårdar". Längderna utsätta understundom, dock ej ofta, beteckningen husman, fattig o. s. v., men många af de antecknade torde ändock höra till denna kategori.

Får, getter och svin ingå alldeles icke i taxeringen uti Sunnerbo, men hafva naturligtvis funnits derstädes. Svinafveln intygas bl. a. deraf att häradet utgjorde s. k. "Skafvelfläsk" — — "som utgår icke enligt något visst mantal utan efter hvars och ens förmögenhet när åldin växa, efter såsom länsmännen ransaka, och utgjordes a:o 1542 flesk: 381 sida". Jag

lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.						T:r. sk.	T:r. sk.		Sunnerbo härad.
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.					
159	111				12,830	60	14: 2	18: 1	1	Agunnaryd.
140	140				11,210	41	12: 2½	8: 2½	2	Andersta.
153	118				19,010	47	22: ½	19: 4½	3	Angelsta.
316	164				15,710	74	28: ½	34: 4½	4	Berga.
6	4				510	3	0: 5	0: 5	5	Dörarp.
229	232				24,500	73	17: —	20: 4	6	Götharyd.
13	16				820	7	1: 4½	1: 2½	7	Hallsjö.
152	177				15,340	46	14: 1	8: 4	8	Hampnadhe.
109	153				12,930	38	11: 2½	13: 2½	9	Hallaryd.
204	243				14,580	61	12: 3	12: —	10	Hinneryd.
68	61				3,680	19	9: 2½	9: 5	11	Hvitaryd.
69	66				5,460	30	9: 5½	5: 4½	12	Kwånna.
69	83				9,890	45	13: 2½	13: 2½	13	Liong.
52	65				4,740	23	6: 4½	6: 5	14	Liongby.
160	188				18,340	61	14: 5½	9: 5½	15	Markaryd.
166	116				11,340	31	10: 4	8: 4	16	Nöttja.
64	99				5,210	26	5: 5½	1: ½	17	Onsidt och Lidhult.
180	94				16,020	48	18: 1	24: 1	18	Pjetteryd.
180	119				13,700	64	15: 5½	24: 2½	19	Ryssby.
31	37				2,870	13	2: 3½	3: 2	20	Tutaryd.
62	42				4,660	31	8: 4	5: 5½	21	Torpa.
114	102				11,150	41	8: ½	8: 4½	22	Traheryd.
24	55				3,160	15	2: 5½	0: 2½	23	Vrå.
2,720	**2,485**	8,000	4,000	8,000	**237,660**	**897**	**261**: 5½	**260**: 3½		**Summa Sunnerbo hd.**

har konjekturerat siffrorna i ungefär samma proportion till storboskap som förekommer i Konga och Upvidinge härad.

Prestegällen i Sunnerbo äro 11: *Götaryd* med Traheryd, *Hallaryd*, *Onsidt* (= Odensjö) med Lidhult och Vrå, *Liung* med Hampnade och Kånna, *Hvitaryd* med Berga, Hallsjö och Dörarp, *Markaryd* med Hinneryd, *Angelsta* med Ljungby, *Andersta* med Nöttja och Torpa, *Ryssby* med Tutaryd, *Agunnaryd*, *Pietteryd*.

Af presterne i Sunnerbo utmärker sig "Jöns Person i Ulfsbäck", — eget nog kallas han ej "Herr Jöns" som eljest alltid brukas om presterne och såsom han heter i fogderäkenskapen för s. å. — som anteckuas för "prestegården i Markaryd" och äfven underskrifvit taxeringslängden för socknen, såsom särdeles förmögen; han skattar 114 mk och 30 lod silfver af en förmögenhet som består i 108 stora kreatur, 181 lod silfver, 9 hästar m. m. Presten i Liung har 30 kor, 10 oxar, 9 hästar, 143 lod silfver.

	Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxering 1571.		Antecknad och taxerad					
		Deraf öde.	Taxerade.	Öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skiut.	Oxar.	Kor.
Albo härad. [1]					Lod. qv.	L℔ ℈.	Mk. ö.	St.	St.	St.
1 **Lekaryd** och Arilsås										
2 **Moada** [Anaboda] och Ör										
3 **Qvenneberga** o. Hjortsberga										
4 **Skatelöf** och Torsås										
5 **Slätte** och Mistelås										
6 **Stenbrohult**										
7 **Vislanda** och Blädinge										
8 **Vigerstada**										
9 [**Öjaby**] Härille [2]										
Summa af Albo härad	**777**	**15**	[900]	?	6,400	1,600	2,400	1,550	1,150	5,800
Norrvidinge härad. [4]										
1 Anaboda [5]			9	—	99: —	32: —	18: —	9	28	63
2 Aza			53	—	365: —	147: 5	112: —	57	98	323
3 Berg			55	—	535: 2	162: 9	236: —	50	132	306
4 Gårdsby			43	2	309: —	71: 5	89: 4	65	57	182
5 Ormesberga			16	—	109: —	45: 14	6: —	17	28	83
6 Norra Rotne			15	2	21: —	15: 10	—	14	13	57
7 Södra Rotne			22	3	79: —	39: 15	—	16	33	90
8 Tiudreda			30	—	224: —	105: 5	160: —	21	33	128
9 Tolg			55	6	528: —	155: 16	66: —	58	94	294
Summa Norrvidinge härad	**297**	?	**298**	**13**	**2,269**: 2	**774**: 19	**687**: 4	**307**	**516**	**1,526**

[1]) Jordeboksmantalet i Albo härad är i 1574 års jordebok, utom 8 prester, 655 hela, 15 halfva bönder, 98 "cronemålar", 17 qvarnar, 1 torpare. För häradet saknas tyvärr alla uppgifter såväl om taxeringen som om uppbörden, så att ingen annan ledning finnes för uppskattningen än sjelfva jordeboksmantalet. Jag har efter dess proportion till det närliggande Sunnerbo härads jordeboksmantal (70 : 100) gissat de särskilda persedlarne.

[2]) Härille socken i Albo låg i gäll under Öjaby socken i Kinnevald. För bägge socknarne saknas för 1572 tiondeuppgift, hvilken jag derför infört från 1570.

[3]) Tiondebeloppen för Albo, Norrvidinge och Kinnevald, liksom äfven för Konga och Upvidinge, äro i 1572 års räkenskaper (i olikhet med de närmast föregående årens) upptagna liksom på 1550-talet i brutto, med afkortning för prestetertialen. Här upptagas naturligtvis de efter detta afdrag återstående två-tredjedelarne.

[4]) Jordeboksmantalet för Norrvidinge härad utgjorde, utom 3 prester, 272 hela, 15 halfva bönder, 3 torpare, 4 nybyggare, samt derutöfver 1 qvarn, 7 utjordar. Taxeringsmantalets

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		**Albo härad.**
									1	**Lekaryd** och Arilsås.
									2	**Moada** [Anaboda] och Ör.
									3	**Qvenneberga** o. Hjortsberga.
									4	**Skatelöf** och Torsås.
									5	**Slätte** och Mistelås.
									6	**Stenbrohult.**
									7	**Vislanda** och Blädinge.
									8	**Vigerstada.**
									9	[Öjaby] Härille.
1,900	1,750	5,700	2,850	5,700	?	**716**	**241**: 1 [3]	**469**: —		**Summa af Albo härad.**
										Norrvidinge härad.
28	36	35	71	66	2,200	12	3: 4	6: 2	1	Anaboda.
171	208	320	131	363	10,200	51	21: 2	36: 4 Hafre 1: 5	2	Aza.
125	130	269	118	347	10,560	55	21: 3	37: 5	3	Berg.
94	93	167	45	246	6,140	45	24: —	43: 1	4	Gårdsby.
38	21	87	16	101	2,620	16	8: 2	14: 2	5	Ormesberga.
31	30	68	32	73	1,500	13	7: 1	8: 3	6	Norra Rotne.
44	31	64	—	88	3,180	20	10: 4	18: 1	7	Södra Rotne.
91	67	138	73	125	4,600	28	12: 4	23: 2	8	Tiudreda.
194	160	279	103	345	10,450	55	22: 2	37: 5	9	Tolg.
816	**776**	**1,427**	**589**	**1,754**	**51,450**	**295**	**131**: 4	**228**: —		**Summa Norrvidinge härad.**

nära öfverensstämmelse med jordeboksmantalet beror möjligen derpå att man i taxeringslängden upptagit endast gårdarne utan specifikation af hushållen.

[5]) Af Anaboda kyrkosocken, hvars kyrka låg i Albo härad, föras dock endast tre åbor i Förhult och Skärshult till Albo härads jordebok och hafva troligen der äfven taxerats. De öfriga upptagas i Norrvidinge härads jordebok och taxeringslängd. Jag har dock här upptagit hela sockens tionde, hvars tiondemantal sålunda är litet större än taxeringsmantalet.

[6]) Gårdsby sockens tiondemantal öfverskjuter dess taxerings- och jordeboksmantal derför att åboarne i Åreda och Tveta byar taxerats i sina resp. jordebokssocknar, Eke i Upvidinge härad och Hemesjö i Konga härad.

Gällen i Norrvidinge voro: *Berg* med Ormesberga och ½ Aneboda, *Gårdsby* med Norra och Södra Rotne, *Tolg* med Tiudreda och Aza.

	Kinnevalds härad.[1]	Jordeboks-mantal 1571 (74).		Antecknade vid taxe-ring 1571.		Antecknad och taxerad					
						Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Hors, Skjut.	Oxar.	Kor.
			Deraf öde.	Taxerade.	Ej taxerade, fattige l. öde.	Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.
1	Bergunda och Öja										
2	Dänningelanda och Tofta[2]										
3	Kalsvik och Jädt										
4	Ursbult och Almundsryd (eller Yttra)										
5	Väderslöf och Täflisås										
6	Vexlö										
7	Öjaby										
	Summa af Kinnevalds härad	**483**	**6**	[570]		3,650	900	650	680	1,200	3,100
	Upvidinge härad.[3]										
1	Algutsboda[4]			149	1	458: 3	127: 16	61: —	125	244	571
2	Dädesjö[5]			69	4	430: —	115: 14	80: —	73	132	380
3	Eke			29	2	185: —	36: 14	——	18	51	119
4	Dref[6]			14	1	317: 2	41: —	——	18	31	113
5	Ekeberg			29	—	72: 2	29: 10	——	31	51	108
6	Elghult			109	1	615: —	121: 11	130: —	90	188	409
7	Granhult			15	—	167: 2	34: 15	——	23	36	87
8	Helleberga			46	3	67: 2	32: 19	——	44	79	164
9	Hornaryd			17	—	62: 2	21: 15	——	20	17	76
10	Lenhofda			63	—	557: 3	118: 5	100: —	72	120	315
11	Nötabeck			64	—	660: —	148: 7	15: —	91	118	347
12	Sjöasås			70	2	685: —	87: 7	600: —	60	96	313
13	Åseda			133	1	572: 2	144: —	——	96	225	612
	Summa af Upvidinge härad	**725**	**9**	**807**	**15**	**4,851: 2**	**1,059: 13**	**986: —**	**761**	**1,388**	**3,614**

[1]) Jordeboksmantalet 1574 för Kinnevalds härad är, utom 7 prester, 429 hela, 12 halfva bönder, 31 "cronemålar", 5 qvarnar och 4 torpare; hvartill komma 15 ödesgårdar, 2 ängar, 9 öar och fisken.

Taxerings- och uppbördsuppgifter saknas alldeles för Kinnevald, hvarför här siffrorna för inventariet äro proportionerade efter jordeboksmantalets förhållande (62 : 100) till samma mantal i det närmast liggande Konga härad.

[2]) Bland tiondegifvarne i Dänningelanda gäll förekomma Jöns Räff för 3⅓ t:a och Jöns Nilsson till Osaby för 9 t:r (hel tionde).

[3]) *Jordeboksmantalet för Upvidinge är, utom 7 prester, 665 hela, 31 halfva bönder, 22* torpare och nybyggare samt dertill 9 utjordar. I taxeringslängden upptagas inhysesmän till ett antal af omkr. 70, deraf isynnerhet i Elghult, Sjöasås och Algutsboda socknar.

Lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1571 års skörd.			
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.								
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.	**Kinnevalds härad.**
									1 **Bergunda** och Öja.
									2 **Bänningelanda** och Tofta.
									3 **Kalsvik** och Jädt.
									4 **Urshult** och Almundsryd (eller Yttra).
									5 **Väderslöf** och Täflisås.
									6 **Vexlö.**
									7 **Öjaby.**
670	1,350	2,480	1,420	3,680	?	**396**	**133**: 2	**248**: —	**Summa af Kinnevalds härad.**
									Upvidinge härad.
209	299	533	217	428	16,430	117	42: 5	45: 4	1 Algutsboda.
70	189	266	74	203	10,380	59	25: 5	38: 5	2 Dädesjö.
33	70	72	48	63	3,560	22	10: 4	18: 3	3 Eke.
32	47	86	—	96	3,770	19	8: 5	15: —	4 Dref.
37	62	108	55	81	3,200	21	6: 3	7: 4	5 Ekeberg.
97	209	424	105	263	12,710	92	33: 2	46: 5	6 Elghult.
45	20	84	28	60	3,050	13	7: 3	11: 2	7 Granhult.
39	96	152	77	150	4,490	42	14: 2	18: —	8 Helleberga.
31	37	53	50	84	2,050	15	5: 4	10: 4	9 Hornaryd.
128	164	391	232	278	10,770	53	29: 2	44: 1	10 Lenhofda.
143	194	329	126	252	11,610	58	25: 4	36: 2	11 Nötabeck.
98	126	192	36	206	10,220	44	18: —	29: 1	12 Sjöasås.
140	272	391	161	325	15,880	125	38: 3	62: 2	13 Åseda.
1,102	**1,785**	**3,081**	**1,209**	**2,489**	**108,120**	**680**	**267**: —	**384**: 3	**Summa af Upvidinge härad.**

[a]) I Algutsboda sockens tiondemantal ingår här Moshults fjerding, som taxerats med Liuder socken i Konga härad.

[b]) De till nuv. *Herråkra* socken hörande byar hörde vid denna tid till Dädesjö socken.

[c]) Dref sockens tiondemantal är något större än taxerings- och jordeboksmantalet derför att deri ingå Bröttjaby och några andra gårdar, som i jordeboken föras till Rotne socken.

Gällen i Upvidinge äro: *Algutsboda, Dädesjö* med Eke, *Elghult* med Helleberga, *Lenhofda* med Ekeberga, *Nötabeck* med Granhult, *Sjöasås* med Dref och Hornaryd, *Åseda.*

	Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxering 1571.			Antecknad och taxerad					
		Deraf öde.	Besutne.	Innesfolk.	Öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Horn, Stod.	Oxar.	Kor.
Konga härad. [1]						Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	Elmeboda		140	9	—	1,067: 2	192: 18	190: —	158	288	724
2	Föreby		47	2	—	297: 2	111: 15	91: —	54	98	263
3	Hofmannatorp		49	7	2	265: —	78: 15	20: —	56	84	210
4	Hemesjö [2]		42	5	2	275: 3	117: 10	57: 4	56	87	241
5	Liuder [3]		72	12	—	327: 2	104: 9	104: —	78	140	321
6	Longasjö o. ½ Vissefjerda [4]		97	18	1	615: —	121: —	37: 4	146	241	590
7	Linderyd [5]		156	23	—	1,137: —	200: 10	387: 3	164	325	934
8	Nybbele		63	10	2	243: 3	90: 5	60: —	76	138	347
9	Torsås		59	7	2	557: 2	135: 14	30: —	62	126	311
10	Tegnaby		39	7	—	244: 1	82: 15	——	45	76	208
11	Vekilsongh		131	12	3	676: 1	185: 10	70: —	184	284	773
12	Vreåsa		26	8	3	145: —	34: 13	——	32	58	117
	Summa af Konga hd	**777**	**[15]**	**921**	**120**	**15**	**5,852: —**	**1,455: 14**	**1,047: 3**	**1,111**	**1,945**	**5,039**

[1]) Jordeboksmantalet för Konga är, utom 7 prester, 712 hela, 33 halfva bönder, 25 torpare och nybyggare, hvartill komma 55 utjordar, 3 utängar, 6 ålefisken. "Öde gårdar som ingen besitter" äro i Konga och Upvidinge tillsammans 24, hvartill komma i Konga härad 135 gårdar, brända af danskarne 1570, hvilka dock torde varit till största delen besutna. — I taxeringsregistret antecknas blott om 31 af de taxerade gårdarne i Veckilsång, Vreåsa och Tegnaby "brende" och inventariet är också vid dessa gårdar jämförelsevis ringa. — Utom de å gårdarne taxerade åborne, ofta flere hushåll om ett inventarium, upptages i slutet af längden för Konga och Upvidinge en särskild förteckning öfver "innesfolk" i hvar socken, alla med ringa förmögenhet, men vanligen med något boskap, för hvilka jag således kunnat bilda en särskild kolumn. Värdesummorna för taxeringen äro för Konga och Uppvidinge uträknade med silfrets beräkning efter 4 mk lodet, såsom räkenskapen uttryckligen angifver.

[2]) Till Hemesjö socken räknas i jordeboken Tveta by med 5 åbor, hvilka ock taxeras i Hemesjö, men icke gifva sin tionde med denna socken, utan antagligen med Gårdsby socken i Norrvidinge, från hvars tiondelängd de dock ej kunnat utskiljas.

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		Konga härad.
158	394	666	160	848	22,460		37: 4	49: —	1	Elmeboda.
59	123	184	96	259	7,860		13: 4	18: 4	2	Föreby.
104	94	171	207	233	6,900		10: —	12: 5	3	Hofmannatorp.
53	98	106	138	359	7,430		13: —	20: —	4	Hemesjö.
110	126	292	166	374	10,050		22: 3	32: 5	5	Liuder.
145	224	554	121	792	16,650		21: 5	28: 2	6	Longasjö och ½ Vissefjerda.
165	482	712	484	1,009	26,400		30: —	36: —	7	Linderyd.
104	180	303	106	383	9,710		19: 3	28: 4	8	Nybbele.
67	126	191	102	385	10,440		11: 5	21: 5	9	Torsås.
39	69	88	22	238	6,230		8: 2	13: 5	10	Tegnaby.
122	355	670	612	889	21,580		22: 5	37: 2	11	Vekilsongh.
32	57	76	80	177	3,870		6: 5	10: 4	12	Vreåsa.
1,158	**2,328**	**4,013**	**2,294**	**5,946**	**149,580**	**644**	**218: —**	**310: —**		**Summa af Konga härad.**

[3]) Den s. k. Moshult fjerding (Askaremåla, Skrämbohult, Grisamåla, Påfvelsmåla, Moshult och Moshultmåla) föres i jordeboken till Liuder s:n i Konga och taxeras dess åbor äfven i Liuder. I tiondelängden för Liuder socken saknas de deremot och synas hafva erlagt sin tionde med sin kyrkosocken Algutsboda i Upvidinge, men kunna derifrån ej utskiljas.

[4]) Af Vissefjerda socken upptages Kongadelen lika i både jordebok och taxeringslängd. Dess åbor förekomma alla i Södra Möre härads tiondelängd för Vissefjerda socken och hafva ej kunnat derifrån utskiljas.

[5]) Linderyds socken omfattar äfven alla gårdarne i nuv. *Sandsjö* socken, som ännu icke nämnes skild från Linderyd, hvarken i jordebok eller tiondelängd.

Gällen i Konga härad äro: *Elmeboda; Hemesjö* och Tegnaby; *Hofmannatorp* och Föreby; *Linderyd; Longasjö* och Liuder; *Nybbele* och Torsås; *Vekilsong* och Vreåsa.

	Jordeboks-mantal 1572.		Taxerade 1571.		Antecknad och taxerad					
		Deraf öde.	Besutne.	Husmän m. m.	Silfver.	Koppar, Teun, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
Norra Möre härad. [1]					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
1 Åby [2]			124	—	575: —	141: 15	125: —	227	256	560
2 Döderby			48	—	385: —	63: 5	10: —	146	130	206
3 Förlösa [3]			64	—	515: —	102: —	195: —	182	168	326
4 Kalmarne			14	—	128: —	29: —	130: —	62	32	70
5 Klekkeberga			49	—	483: —	63: 10	130: —	147	142	195
6 Rydsby			110	—	563: 2	93: 5	180: —	190	190	470
Husfolk m. m.			—	48	161: 2	16: 15	645: —	26	28	91
Summa af Norra Möre	**429**	**[20]**	**409**	**48**	**2,811: —**	**509: 10**	**1,415: —**	**980**	**946**	**1,918**
Södra Möre härad. [1]										
1 Arby			77	—	394: 2	58: —	70: —	163	167	311
2 Hagaby			37	—	64: —	27: —	20: —	56	88	114
3 Halatorp			45	—	41: 2	32: 5	——	90	100	168
4 Hosmo			39	—	78: 2	20: 10	——	60	93	131
5 Ljungby [4]			130	—	829: —	116: —	——	302	312	452
6 Madesjö			130	—	252: —	85: 5	75: —	195	227	606
7 Moretorp [5]			58	—	110: —	25: —	——	72	100	244
8 Söderåker			121	—	445: 2	54: 10	110: —	240	234	429
9 Torsås [6]			115	—	307: —	94: —	30: —	275	240	586
10 Växtorp			27	—	102: —	33: 10	5: —	60	59	95
11 Vissefjerda [7] (del)			96	—	480: —	67: 10	15: —	140	194	502
Husfolk m. m.			—	59	258: —	24: 15	400: —	42	35	103
Summa af Södra Möre	**783**	**[35]**	**875**	**59**	**3,302: —**	**638: 5**	**725: —**	**1,095**	**1,849**	**3,741**

[1]) Jordeboksmantalet i Norra Möre är, utom 5 prester, 347 hela, 74 halfva bönder och 3 torpare, hvartill kommer 9 "obygda" och 8 "giärder". Jordeboksmantalet i Södra Möre är, utom 8 prester, 723 hela, 32 halfva bönder och 20 torpare, hvartill kommer 79 "obygda" och 20 "giärder". För bägge häradena afkortas som "öde" hemman 48 och 4 halfva samt 3 torpare, hvarjämte 19 hemman antecknas som "brände" men nu upptagne under 3 års frihet.

Utom de besutne antecknas i slutet af längden ett antal "Husfolk, Embetsfolk och annat löst parti som för hus och hemman icke sitta". De flesta af dem egde dock boskap.

Gällen äro i Norra Möre lika med socknarnes antal; i Södra Möre *Ljungby* med Hosmo, *Arby* och Hagaby, *Moratorp*, *Halatorp* och Växtorp; *Madesjö*, *Vissefjerda*, *Torsås*, *Söderåker*.

[2]) Åby socken omfattar äfven nuvarande *Bäckebo* socken.

[3]) *Förlösa* socken omfattar äfven nuvarande *Kristvalla* socken.

[4]) Ljungby innefattar äfven byarne i nuvarande *S:t Sigfrids kapell*.

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.			
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.	
4 a 3 års.	2 a 1 års.								
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.	**Norra Möre härad.**
105	193	379	148	394	15,800	86			1 Åby.
31	81	167	71	242	7,550	40			2 Döderby.
101	159	234	62	337	11,070	51			3 Förlösa.
31	30	52	—	63	2,860	10[5]			4 Kalmarne.
59	90	128	34	227	8,200	51			5 Klekkeberga.
122	167	355	108	252	13,320	60			6 Rydsby.
13	26	68	16	25	3,080	—			Husfolk m. m.
462	**746**	**1,383**	**439**	**1,540**	**61,880**	**298**	**59: 1½**	**85: ½**	**Summa af Norra Möre.**
									Södra Möre härad.
68	141	155	85	338	9,677	60			1 Arby.
26	24	93	14	135	3,578	31			2 Hagaby.
55	88	80	9	248	4,776	34			3 Halatorp.
26	44	44	30	184	3,863	31			4 Hosmo.
139	203	276	88	549	16,811	95			5 Ljungby.
151	246	491	132	499	14,402	116			6 Madesjö.
49	94	173	95	166	5,717	45			7 Moretorp.
133	245	358	146	526	13,527	96			8 Söderåker.
177	252	582	273	642	15,816	80			9 Torsås.
26	34	45	—	122	3,047	24			10 Våxtorp.
76	176	412	126	432	12,736	124			11 Vissefjerda.
24	35	57	8	69	3,670	—			Husfolk m. m.
950	**1,582**	**2,766**	**1,006**	**3,910**	**107,620**	**736**	**112: 1**	**157: ¼**	**Summa af Södra Möre.**

[5]) Moretorp innefattar äfven alla byarne i nuvarande *Oskar* socken.

[6]) Torsås socken omfattar äfven f. Gloseboda eller nuvarande *Gullabo* socken, hvilka bägge byar *förekomma i både jordebok och taxeringslängd för Torsås socken jämte de flesta* af de öfriga gårdar som nu bilda Gullabo socken.

[7]) *Vissefjerda* sockens stora tiondemantal beror derpå att tionden leverérats för hela socknen vid kyrkan i S. Möre härad, under det att socknens ena hälft eller det s. k. "Kåraböket" upptogs i Konga härads jordebok och derstädes äfven taxerades tillsammans med Longasjö socken. Tiondelängden är dock icke så uppställd att Kårabökets tionde kunnat utbrytas.

Svinafveln är i Södra och Norra Möre ganska stor, såsom af tabellens siffror framgår. Af de bägge häradena utgjordes 1572 115 st. svin, d. v. s. 230 sidor i "Skafvelsfläsk" som så utgick att skatte- och sämjebönder utgjorde hvart tionde, öfrige bönder hvart femte svin af allt det de slagta om året när ållon och bok växer. Slagten i bägge häradena skulle då vara omkring 750 svin.

Ölands Södra Mot.	Jordeboks-mantal 1572.		Taxerade.		Antecknad och taxerad					
		Deraf öde och obygda.	Besutne.	Husmän.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.
1 Algudsrum			33	9	202: 2	31: 5	64	92	43	145
2 Gårdby			29	—	94: 2	24: —	—	59	31	105
3 Sandby			24	—	137: —	19: 10	—	45	34	97
4 Glöminge			40	4	240: 2	47: 11	120	131	52	166
5 Gräsgård			22	3	15: —	6: 8½	30	48	20	93
6 Hultersta			35	—	95: 2	19: 14½	55	78	39	130
7 Kasterlösa			53	3	192: 2	17: —	40	109	58	170
8 Möckleby (norra)			41	4	220: —	38: 13	110	107	62	157
9 Möckleby (södra)			28	1	46: —	8: 4	—	55	23	94
10 Mörebylånga			27	2	49: —	9: 4	—	37	24	51
11 Risme			27	2	118: 2	15: 16	—	59	29	89
12 Segersta			20	—	51: —	11: 4	10	54	27	85
13 Smedby			24	1	61: —	8: 12	—	43	22	61
14 Stenåse			32	—	183: —	20: 18½	—	79	46	125
15 Torslunda			59	2	327: —	45: 10	230	162	92	240
16 Vickelby			30	5	79: —	12: 1	—	71	36	96
17 Väntlinge			20	1	34: —	5: —	10	43	15	88
18 Ås			19	1	61: —	9: 8	100	51	13	76
Sia Ölands Södra Mot	757	199	562	38	2,207: —	349: 19½	769	1,323	666	2,068

Jordeboksmantalet är 558 hela och halfva bönder; hvarjämte i mantalssummans brutto som "öde" antecknas 73 hela och halfva gårdar samt 126 hela och halfva gårdar som "obygda", eller alla tillsammans 757. I afkortningen fråndragas allenast 73 såsom öde, dem ingen besitter. Af jordeboksmantalet återstår sålunda 684, under det taxeringsmantalet blott är 562 besutne. Dock synes af kostgärdsräkningen att både det öde och det obygda mantalet afräknats, och vid taxeringen synes också en stor del af de s. k. obygda hemmanen vara förbigångna ehuru visserligen ett och annat medräknats.

Utom de i socknarne upptagne bönder och prester redovisar räkenskapen särskildt fogdens, häradsskrifvarens, två gårdsfogdars och en underfogdes samt 8 fogdetjenares skatt

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.						T:r. sk.	T:r. sk.		Ölands Södra Mot.
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.					
52	30	195	48	70	4,570	31	0: 4½	9: 4½	1	Algudsrum.
41	24	262	—	67	3,140	48	3: 4	9: 5	2	Gårdby.
42	17	321	—	65	3,170				3	Sandby.
63	40	211	—	99	5,550	34	0: 4	9: 2	4	Glöminge.
43	12	201	—	40	2,270	27	2: 2½	4: 4½	5	Gräsgård.
56	24	465	16	74	4,000	30	1½	7: —	6	Hultersta.
54	40	331	—	108	5,190	43	2: 4	8½	7	Kasterlösa.
54	40	442	—	111	5,500	36	3: 2	10: 4½	8	Möckleby (norra).
33	27	244	—	34	2,440	21	2: 2	5: 2½	9	Möckleby (södra).
30	11	111	—	45	1,970	28	0: 3	7½	10	Mörebylånga.
39	29	141	—	67	2,830	26	0: 2	9: —	11	Risme.
29	21	260	—	55	2,460	18	1: 2½	4: ½	12	Segersta.
20	18	203	—	50	2,070	21	1: 4	4: 4½	13	Smedby.
52	24	346	—	59	4,090	31	2: 1	6: 4	14	Stenåse.
118	59	399	66	156	8,070	53	2: 5	21: 2½	15	Torslunda.
49	14	122	21	79	2,800	28	1: ½	10: 3½	16	Vickelby.
28	21	199	—	28	2,670	20	1: 5½	4: 5	17	Väntlinge.
45	18	225	—	35	2,340	15	1: 5½	4: 4½	18	Ås.
848	**469**	**4,678**	**151**	**1,242**	**65,130**	**510**	**31: ¾**	**138: 5½**		**Summa Ölands Södra Mot.**

(utan persedelinventarium) utgörande 5 gyllen, 46 lod silfver och 183 mk. Men dessa personer förekomma här framföre uti gårds-tabellen.

Härad och gäll i Södra Motet voro: *Möcklebo* härad, hvartill hörde *Möckleby* (Norra) med Gårdby och Sandby; *Algutsrums* härad, hvartill hörde *Glöminge* med Algutsrum; *Torslunda* med Vickelby; *Hultersta* härad, hvartill hörde *Hultersta* med Stenåsa (och Segersta i Gräsgårds härad); *Smedby* (med Södra Möckelby i Gräsgårds härad); *Risme* med Mörbylånga samt *Kasterlösa; Gräsgårds* härad, hvartill hörde *Gräsgård* med Ås och Ventlinge, samt nyssnämde Södra Möckleby och Segersta.

	Ölands Norra Mot.[1]	Jordeboks-mantal 1572.		Taxerade 1571.		Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.	Besutne.	Husmän.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
						Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.	St.
1	Alböke			33	—	125: —	64: 12	100	90	46	103
2	Bredesäter			39	1	233: —	45: 15	204	113	68	204
3	Böda			87	4	137: —	29: 8	390	115	99	334
4	Eggby			24	3	160: —	17: 8	800	34	33	57
5	Före			38	2	32: —	16: 13	—	75	51	162
6	Gärdslösa			82	6	883: 2	161: 15	1,270	261	179	420
7	Höghaby			78	2	83: 2	26: —	—	139	81	262
8	Högsrum			31	—	196: —	23: 4	26	63	54	155
9	Källa			35	1	45: 2	20: 13	1,000	79	40	140
10	Köping			71	7	386: 2	58: 6	85	193	123	281
11	Långelöt			37	6	279: —	49: 19	170	114	50	171
12	Löt			29	3	159: 2	23: 14	80	80	45	119
13	Petsnäs			63	—	189: —	28: 8	—	117	71	251
14	Räplinge			41	2	161: —	25: 14	10	75	66	166
15	Runesten[2]			69	14	514: 2	71: —	170	183	115	366
	Sta Ölands Norra Mot[3]	**728**	**22**	**757**	**49**	**3,585: —**	**662: 9**	**4,305**	**1,731**	**1,121**	**3,191**
	Ambörds härad.[4]										
1	Fagerhult			72	4						
2	Flyseryd			64	6						
3	Högsby[5]			188	19						
4	Krogsmåla			39	2						
	Summa af Ambörds härad	**377**	**[27]**	**363**	**31**	*1,510: —*	*285: —*	*1,510*	*550*	*530*	*1,075*
	Stranda härad.[4]										
1	Mölstadås			128	28						
2	Döderhult			76	13						
3	Ålhem			118	18						
	Summa af Stranda härad	**378**	**[60]**	**322**	**59**	*1,760: —*	*285: —*	*790*	*550*	*530*	*1,075*

[1]) Jordeboksmantalet är 702 besutna hemman och 26 obygda gods, samt dertill 41 obygda tomter, 112 vretar och horfvar, 103 utjordar, 1 fiske, 1 hage. Öde gods som ingen besitter äro 22.

[2]) De tre byarne Åkerby, Vanserum och Bäck i Runstens socken föras i jordeboken till Södra Motet men dess åbor taxeras med öfriga socknar i Norra Motet och gifva der sin tionde.

[3]) Gällen i Norra Motet äro: inom *Runestens* härad, *Runesten* med Långalöt; *Gärdslösa* med Bredsäter; inom *Slätbo* härad, *Räpplinge* med Högsrum; *Köping* med Eggby; inom *Förbo* härad, *Löt* med Alböke och Föra s:n (under Petsnäs gäll); samt inom *Åkerbo* härad, *Petsnäs; Högaby* med Kiälla samt *Böda.*

[4]) Jordeboksmantalet är för Ambörd, utom 4 prester, 259 hela, 113 halfva bönder, 1 nybyggare, för Stranda 263 hela, 114 halfva bönder, 1 nybyggare, hvartill kommer för bägge 64 utjordar, 1 ström. "Öde ligga" i bägge häradena 87 hemman. För Ambörd och Stranda finns, såsom för Östbo, allenast längder på skattebeloppet af hvar person.

lösegendom år 1571.						¾ Tlonde af 1571 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Intet utgjort.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.			T:r. sk.	T:r. sk.		**Ölands Norra Mot.**
44	24	513	—	56	4,000	29		0: 4	5: 4¾	1	Alböke.
96	66	766	—	77	6,980	37		2: 3½	8: 2½	2	Bredesäter.
85	58	458	124	9	8,140	64		9: 3½	0: 2¼	3	Böda.
28	29	230	—	22	3,490	19		——	2: 4½	4	Eggby.
46	35	393	—	24	4,000	31		1: 5	4: 1	5	Före.
130	130	932	10	247	16,950	76		4: 2	31: 3	6	Gärdslösa.
77	60	494	—	67	6,730	70		15: —	3: —	7	Höghaby.
48	24	231	16	63	4,350	22		0: 3¼	6: 2½	8	Högsrum.
55	32	336	—	29	4,970	29		6: 2	3: 1	9	Källa.
94	57	883	—	153	9,780	66		2: 2	19: 5	10	Köping.
69	53	385	—	82	6,080	36		3: 5¾	15: 3¾	11	Långelöt.
49	29	560	—	34	4,340	28		0: 3¾	6: 4	12	Löt.
88	47	588	—	47	6,810	49		4: —	6: —	13	Petsnäs.
63	33	384	30	127	4,990	42		0: 3	18: 3	14	Räpliuge.
128	100	890	—	158	11,290	63		6: 1½	25: 5¾	15	Runesten.
1,100	**777**	**8,043**	**180**	**1,195**	**102,900**	**661**		**58**: 3¼	**158**: 1		**Sa Ölands Norra Mot.**
											Ambörds härad.
						69	3	14: 3½	24: 5	1	Fagerhult.
						54	10	7: 5½	12: 4	2	*Flyseryd.*
						151	29	32: 3¾	47: 1½	3	Högsby.
						37	2	8: 2½	12: 1½	4	Krogsmåla.
270	*420*	*775*	*245*	*860*	**37,020**	**311**	**44**	**63**: 3¼	**97**: —		**Sa af Ambörds härad.**
											Stranda härad.
						84	13	12: 4½	27: 1	1	Mölstadås.
						46	5	5: 1¾	11: 5¼	2	Döderhult.
						92	11	11: 5¾	20: 4¾	3	Ålhem.
270	*420*	*775*	*245*	*860*	**37,520**	**222**	**29**	**30**: —	**59**: 5		**Sa af Stranda härad.**

Skatten är utgjord i både silfver och penningar, hvaraf några stycken guld, och är vid *levereringen till kammaren silfret beräknadt till 5 mk för lodet.* Då jag nu lagt det efter skatten beräknade värdet af persedlarne till grund för persedelqvantiteternas beräkning, har jag först antagit egendomen i silfver utgöra 10 gånger det i skatten levererade silfret, och derefter proportionerat de öfrige persedlarne efter återstående värdesumman: för Ambörds härad 29,470 och för Stranda härad 28,720 mk. Detta värde utgör omkr. 56 % af persedelvärdet (efter silfrets afräkning) för Norra Möre härad, och har jag med ledning deraf fördelat beloppet på de olika persedlarne, lika för bägge häradena, allenast med högre "penninge"belopp för Ambörd.

[5]) Högsby socken omfattar äfven nuvarande *Långemåla* socken.

[6]) I Mölstadås var vid denna tid handelsplats eller köping. Efter de besutne anteckuas i taxeringslängden särskildt: "Husfolk som intet äre räknandes i årliga räntan": 1:o "Thesse hafva sin wåning på Mölstadås": 16 st. 2:o "Husfolk i Bygden och annat löst partij i samma socken": 12 st.

		Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxering 1571.		Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.	Taxerade.	Öde eller utfattige.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
	Sevede härad.[1]					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	Frödinge			46	7	495: —	139: 10	—	204	87	273
2	Tuna skate[2]			14	1						
3	Hvena[3]			50	3	570: 2	131: 10	65: —	182	78	269
4	Jursdala			20	3	236: —	50: 5	80: —	89	31	94
5	Rumskulla[4]			37	—	339: —	94: —	3: 6	120	48	162
6	Pellarne			33	4	411: 2	115: 5	212: —	102	54	123
7	Vi			63	7	645: 2	168: 15	93: 6	255	100	295
8	Vimmerby			48	10	579: —	154: 6	368: 6	190	62	198
	Summa Sevede härad	**333**	[30]	**311**	**35**	**3,276**: 2	**853**: 11	**823**: 2	*1,142*	**460**	**1,414**
	Asbolands härad.[1]										
1	Gårdveda			29	2	103: —	38: 5	47: 4	114	30	115
2	Järeda			33	3	145: —	48: 10	15: —	110	37	109
3	Karstorps skate[5]			29	4	80: 2	28: —	—	70	25	76
4	Löneberga			29	5	301: —	70: 15	80: —	107	40	127
5	Hesleby skate[6]			7	1						
6	Målilla			39	8	476: 2	100: 15	385: —	170	63	184
7	Hvena skate[3]			20	—	187: —	43: 6	35: —	49	29	99
8	Mörlunda			90	3	361: —	141: —	125: 3	272	107	331
9	Tveta			23	1	234: —	48: —	35: —	67	49	107
10	Viersrum			70	6	711: —	139: 11	388: 6	265	104	311
	Summa Asbolands härad	**378**	[31]	**369**	**33**	**2,599**: —	**658**: 2	**1,111**: 5	*1,224*	**484**	**1,459**
	Husfolk och embetsfolk i Sevede o. Asbolands h:d	—	—	**147**	—	[*250*]	[*100*]	[*300*]	[*150*]	[*60*]	[*200*]

[1]) Jordeboksmantalet för Sevede är, utom 5 prester, 304 hela, 7 halfva bönder, 16 torpare och 1 qvarn; för Asboland, utom 4 prester, 340 hela, 14 halfva bönder, 19 torpare, 1 qvarn. "Öde" för bägge häradena 61 hemman och torp.

Taxeringslängden upptager dels bland de besutne en och annan innesman, dräng eller piga, dels en särskild förteckning på "innesfolk" af bägge häradena, för hvilka blott skatten angifves. Deras persedlar har jag proportionerat efter skatten. Presterne taxeras dels med socknemännen, dels särskildt. Hästarne (vanl. kallade skiut) äro i längden upptagne blott till värdet; antalet här beräknadt efter medelvärde af 5 mk.

Gällen voro i *Sevede: Frödinge, Hvena, Rumskulla, Vi* med Jursdala, *Vimmerby* med Pellarne; i *Asboland: Löneberga, Viersrum* med Järeda, *Målilla* med Gårdveda, *Mörlunda* med Tveta.

[2]) Efter Frödinge socken upptages i Sevede härads jordebok en skate af Tuna socken i Tuna län, hvars åbor äfven taxeras i Sevede. Tionden gafs af denna skate med Tuna socken i Tuna län och har ej säkert kunnat fråskiljas.

[3]) Af Hvena socken upptages en skate i Asbolands jordebok och dess åbor taxeras i Asboland. Dess tiondegifvare upptagas i Sevede och hafva ej kunnat fråskiljas.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		**Sevede härad.**
118	126	270	131	133	9,920	45	13: 2	23: 2	1	Frödinge.
									2	Tuna skate.
130	129	161	306	147	10,020	60	25: 2	23: 2½	3	Hvena.
42	48	76	85	67	3,800	13	4: 3	7: 3	4	Jursdala.
70	87	219	43	156	6,350	49	10: 5½	26: 5½	5	Rumskulla.
69	66	167	83	143	6,320	19	?	?	6	Pellarne.
98	132	309	203	203	11,760	52	15: 1½	25: 4½	7	Vi.
88	105	246	183	189	9,340	36	13: 5	22: 2	8	Vimmerby.
615	**693**	**1,448**	**1,034**	**1,038**	**57,510**	**274**	[**83**: 1]	[**129**: 1½]		**Summa Sevede härad.**
										Asbolands härad.
31	38	95	40	83	3,430	?	?	?	1	Gårdveda.
36	48	84	198	103	4,360	24	4: 5	5: 2	2	Järeda.
32	42	77	71	82	2,920	?	?	?	3	Karstorps skate.
64	62	99	80	114	5,610	20	6: 1	8: 5	4	Löneberga.
									5	Hesleby skate,
79	77	165	147	115	7,950	?	?	?	6	Målilla.
44	54	55	37	39	3,260	?	?	?	7	Hvena skate.
167	150	303	238	262	12,720	?	?	?	8	Mörlunda.
55	57	51	74	98	4,530	?	?	?	9	Tveta.
145	157	232	189	396	12,530	76	32: 1½	18: 1	10	Viersrum.
653	**685**	**1,161**	**1,074**	**1,292**	**57,310**	?	?	?		**Summa Asbolands härad.**
[*80*]	[*80*]	[*170*]	[*150*]	[*120*]	**8,395**	—	—	—		Husfolk och embetsfolk i Sevede o. Asbolands h:d.

[4]) Af Rumskulla socken hör en skate till Ydre härad, der dess åbor ock taxeras. Tionden erlades dock af denna skate med socknen i Sevede och har ej kunnat med säkerhet frånskiljas.

[5]) Efter Järeda socken upptages i Asbolands jordebok "Castorps skate" (31 bönder) hvars åbor ock taxeras med Järeda socken. Tionden utgjordes med Karstorps socken i Östra härad och har ej kunnat med säkerhet utskiljas derifrån.

[6]) De under Södra Vedbo, Hesleby socken, nämda åbor i Katebo, Lifarp, Sjötorp och Stenkulla, som i taxeringslängden för Hesleby sägas hafva utgjort sin sölfskatt med Asboland och der kallas "Löneberga skate. som ligger i häradslag med Södra Vedbo", äro ock mycket riktigt taxerade med Löneberga socken men tillika upptagne i Asbolands härads jordebok och der kallade "Hesleby skate". Tionden synas de hafva erlagt med Löneberga socken.

[7]) Tionden af Gårdveda, Målilla. Mörlunda och Tveta hade Fru Märta till Hagelsrum i förläning.

	Tjust härad.[1]	Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxe-ring 1571.		Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.	Taxerade.	Ej tax., öde el. utfattige.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.	Kor.
						Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.	St.
	a) **Södra:**										
1	Blackstada			35	6	300: —	137: 10	916	64	36	128
2	Gamla Vestervik[3]			54	—	[350]	[150]	[170]	[100]	[55]	[250]
3	Gladhammar[3]			81	4	518: —	184: —	454	80	17	320
4	Hallingeberg			41	5	285: —	99: —	370	68	28	179
5	Hiortöö(ed)			53	2	402: 2	152: —	178	108	58	270
6	Lodkanavi			30	1	159: —	52: —	100	48	31	105
7	Odensvi			50	4	277: —	89: —	30	70	33	153
8	Törnesfalla			30	—	[170]	[50]	[100]	[50]	[40]	[120]
	b) **Norra:**										
9	Dalhem			27	8	85: 2	45: —	30	56	20	94
10	Edh			100	13	935: —	283: 10	970	152	46	409
11	Gellesrum			32	6	38: 2	33: —	—	30	14	75
12	Hannäs			34	5	50: —	34: —	30	50	4	104
13	Lofta[4]			151	10	1,350: —	367: 14	1,460	180	14	628
14	Tryserum			49	8	144: —	53: 8	130	72	21	193
15	Uchna			51	12	84: —	57: 10	—	44	16	106
16	Yxnerum skate[5]			4	—	5: —	1: —	—	—	—	13
	Summa af Tjust	**845**	**86**	**822**	**84**	**5,143: 2**	**1,788: 12**	**4,938**	**1,172**	**433**	**3,147**
	Tuna län.[1]										
1	Kristdala			42	3	264: —	70: 10	20	68	69	215
2	Misterhult			137	4	703: 2	208: —	100	136	87	530
3	Tuna			35	2	163: —	61: 10	16	60	62	193
	Summa af Tuna län	**198**	**13**	**214**	**9**	**1,130: 2**	**340: —**	**136**	**[264]**	**218**	**938**

[1]) Jordeboksmantalet är af Tjust, utom 13 prester, hela bönder 759, halfva 44, torpare och nybyggare 29 samt dertill sågqvarnar 12, mjölqvarnar 4, utjordar, tomter och ängar 122; af Tuna län, utom 3 prester, hela bönder 171, halfva 16, torpare 8, samt sågqvarnar 2, mjölqvarnar 23.

Taxeringslängderna för Tjust och Tuna län upptaga här och der några inhysesmän och qvinnor samt annat löst folk; föröfrigt märkes att af 7 "Fru Elsas" landbönder har skatten uppburits af Fru Elsa sjelf och ej medräknats i uppbörden, ehuru deras inventarium förtecknats. För Gamla Vestervik och Törnefalla socknar finnas blott uppbördssummor och förteckning å de taxerade, hvarför persedlarne måst konjektureras.

lösegendom år 1571.						⅓ Tionde af 1570[2]) års skörd.				
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.									**Tjust härad.**
St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		T:r. sk.	T:r. sk.		
										a) **Södra:**
34	59	144	72	103	5,990	?	14: —	19: —	1	Blackstada.
[130]	[90]	[250]	[70]	[100]	7,520	?	[10]	[15]	2	Gamla Vestervik.
105	89	354	147	84	8,930	?	8: 3	9: 3	3	Gladhammar.
29	53	149	10	119	5,520	27	5: 3	13: 5	4	Hallingeberg.
137	93	260	70	108	8,770	38	5: 1	10: 3	5	Hiortöö.
29	64	120	41	70	3,440	21	6: 2	10: —	6	Lodkanavi.
41	73	122	5	121	4,940	?	11: 1	25: 2	7	Odensvi.
[30]	[65]	[130]	[40]	[80]	3,650	?	[5]	[10]	8	Törnesfalla.
										b) **Norra:**
41	28	62	17	69	2,760	24	3: 3	5: 5	9	Dalhem.
119	141	484	60	259	14,260	?	10: —	12: —	10	Edh.
18	14	54	21	38	1,770	24	2: —	4: 1	11	Gellesrum.
10	21	80	9	35	2,150	?	1: 4	2: 2	12	Hannäs.
100	136	833	18	199	17,610	?	19: 3	13: 3	13	Lofta.
36	20	153	28	58	4.240	?	2: —	3: 5	14	Tryserum.
30	46	101	6	66	2,870	33	3: —	5: 3	15	Uchna.
—	—	4	—	—	160	—	——	——	16	Yxnerum skate.
889	**992**	**3,300**	**614**	**1,509**	**94,580**	?	**107**: 2	**160**: 2		**Summa af Tjust.**
										Tuna län.
97	57	96	128	78	6,150	34	4: —	9: 2	1	Kristdala.
236	184	543	308	119	15,200	42	5: —	11: —	2	Misterhult.
82	77	133	145	59	5,340	41	11: 4	16: 2	3	Tuna.
415	**318**	**772**	**581**	**256**	**26,690**	**117**	**20**: 4	**36**: 4		**Summa af Tuna län.**

Af socknarne synas alla haft hvar sin pastor utom Hannäs som låg i gäll med *Trysarum* och Gellesrum som hade pastor med *Uchna*.

[2]) Tiondelängder och räkenskap saknas för 1572 hvarför tionden här redovisas för 1570 efter 1571 års räkenskap.

[3]) Gladhammar s:n omfattar äfven nuvarande *Vesterrums kapell*. Gamla Vestervik är nuv. *Gamleby* socken.

[4]) Lofta s:n innefattar äfven nuvarande *Loftahammar* s:n.

[5]) Yxnerums skate eller gårdarne Fröjerum, Kinkerbo och Längserum upptagas i taxeringslängden för Tjust men synas ej i jordeboken hvarken under Hannäs s:n eller särskilda som skate.

		Jordeboks-mantal 1571.		Antecknade vid taxering 1571.		Antecknad och taxerad					
			Deraf öde.	Taxerade.	Öde.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Skjut, Hästar, Märrar, Hors, Ökier.	Oxar.	Kor.
	Ydre härad.[1]					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.	St.	St.	St.
1	**Asby**			104	3	538: 2	207: 19	365: —	123	104	393
2	**Malexander**[2]			21	—	94: —	44: 5	18: —	21	27	73
3	**Sund**			59	4	491: 2	109: 3½	80: —	56	55	203
4	Svinhult			36	—	398: 2	65: 18	8: —	39	55	164
5	Ryd			52	2	415: 2	128: 1	——	42	63	253
6	Askaryds Lägerbobygd[3]			32	1	175: 2	66: 12	28: —	37	54	149
7	**Torpa**			79	2	777: —	201: 15	273: —	98	86	330
8	Vi			50	—	333: 2	104: 3	84: 3	55	69	200
9	Rumskulla skate[3]			28	—	252: —	51: 6	135: —	29	39	127
	Summa af Ydre härad	**389**	**13**	**461**	**12**	**3,476: —**	**979: 2½**	**991: 3**	**500**	**552**	**1,892**
	Kinds härad.[4]										
1	Dalhems skate[5]			2	—	——	— 11	——	2	—	4
2	**Eneby**			56	2	230: 2	92: 8	235: 6	83	22	213
3	Kisa			56	6	180: —	91: 18	115: —	80	52	210
4	**Horn**			59	4	333: —	100: 8	406: —	68	30	170
5	Hycklinge			36	2	63: —	40: 16	73: —	34	7	86
6	**Hägerstad**			36	—	293: 2	113: 11	352: —	76	2	116
7	Uppeby			36	—	104: 2	73: 10	60: —	66	2	117
8	**Källstad**			41	5	131: —	94: 7	35: —	84	2	138
9	Tierstad			46	4	124: —	81: 2	105: —	96	2	136
10	**Vårdnäs**			74	—	358: —	129: 9	367: —	136	14	237
11	**Tyrsrum**			35	—	416: 2	102: 5	239: 4	35	49	171
12	Åtvids skate[5]			6	—	——	4: —	——	6	—	16
	Summa af Kinds härad	**460**	**23**	**483**	**23**	**2,234: —**	**924: 5**	**1,988: 2**	**766**	**182**	**1,614**

[1]) Jordeboksmantalet är 1571, utom 4 prester, bönder hela 326, halfva 35, torpare 24, samt dertill utjordar 33, ängar 8, qvarnar 4.

I taxeringslängden, som stundom upptager flere åbor om ett inventarium, förekomma inhysesfolk och annat löst folk taxerade ibland de besutne, stundom under samma inventarium med gården.

[2]) Malexander, såsom taxeringslängden, eller Maligsanda, såsom jordeboken 1571 stafvar, var då som nu delad på Ydre, Göstrings och Vifolka härad. Jordeboks- och taxeringsmantal omfatta här samma område eller Ydre-delen, men tiondelängden upptager hela kyrkosocknen.

[3]) Askaryds Lägerbobygd gaf tionde med Askaryds socken i Vedbo, från hvars tiondelängd området ej kunnat med säkerhet urskiljas. Detsamma gäller om Rumskulla skate af

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde[6]) af 1570 års skörd.					
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Decimantes.	Hvete.	Råg.	Korn.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.						T:r. sk.	T:r. sk.	T:r. sk.		Ydre härad.
St.	St.	St.	St.	St.	St.						
177	199	579	93	300	13,130	77	—	28: 5	30: 2	1	**Asby.**
24	36	75	26	54	2,270	27	—	10: —	10: 2	2	**Malexander.**
63	107	284	96	179	7,400	39	—	8: 2	16: 4	3	**Sund.**
59	80	192	91	116	5,830	24	—	5: 4	8: 3	4	Svinhult.
97	129	306	112	166	7,820	44	—	7: 5	17: 5	5	Ryd.
57	63	246	12	113	4,580	—	—	—	—	6	Askaryds Lägerbobygd.
165	179	512	64	291	12,410	64	—	25: 4	28: 1	7	**Torpa.**
88	89	208	120	142	6,940	?	—	[10: —]	[15: —]	8	Vi.
36	55	92	53	67	4,120	—	—	—	—	9	Rumskulla skate.
766	**937**	**2,494**	**667**	**1,428**	**64,500**	?	—	**90**: 2	**120**: 5		**Summa af Ydre härad.**
											Kinds härad.
2	3	1	—	2	750	—	—	—	—	1	Dalhems skate.
46	95	250	61	169	5,820	42	—	8: 3	12: —	2	**Eneby.**
49	113	181	74	172	5,890	48	—	13: —	9: —	3	Kisa.
88	101	244	44	159	6,380	45	—	17: —	21: 3	4	**Horn.**
36	56	97	63	63	2,420	32	—	5: 3	6: 4	5	Hycklinge.
34	64	123	7	125	4,770	30	2: —	10: 1	26: 4	6	**Hägerstad.**
39	38	105	27	86	3,270	25	—	8: 2	11: 5	7	Uppeby.
55	86	150	28	104	4,000	37	—	10: —	26: —	8	**Källstad.**
62	58	156	12	114	4,060	47	—	10: 3	29: —	9	Tierstad.
102	116	224	37	188	7,790	50	— 2	[13: 2]	[38: 1]	10	**Vårdnäs.**
71	71	107	81	93	6,260	[20]	—	[13: —]	[12: 3]	11	**Tyrsrum.**
—	4	13	4	6	250	—	—	—	—	12	Åtvids skate.
584	**805**	**1,651**	**438**	**1,281**	**51,606**	**[376]**	**2**: 2	**109**: 2	**193**: 2		**Summa af Kinds härad.**

Rumskulla s:n i Sevede härad. Rägge dessa skatar upptagas i Ydre jordebok likasom i i dess taxeringslängd.

[4]) Jordeboksmantalet 1571 är, utom 5 prester, bönder hela 434, halfva 20, torpare 1; samt dertill ödetorp 10, utjordar 89, skogar 16, ängar 28, qvarnströmar 6. "Öde som ingen besittit" voro enligt jordeboken för bägge häradena 36, hvilka jag fördelat i öfverensstämmelse med taxeringslängdens ödemantal.

[5]) Dalhems och Åtvids skatar upptagas i Ydre härads jordebok och taxeringslängd, men tionden gafs med sockenkyrkorna i Tjust och Bankekind och har ej kunnat utskiljas.

[6]) Tiondeuppgifterna gälla 1570 års skörd utom för Vårdnäs och Tyrsrum, för hvilka de äro hemtade från föregående året.

		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad						
			Guld.	Silfver.	Koppar.	Tenn, Messing.	Penningar och Varor.	Hästar.	Oxar.
			St.	Lod. qv.	L℔. ℔.	L℔. ℔.	Mark. ö.	St.	St.
1	**Jönköping**	110	395	5,731	915: 2	47: 8	23,466	192	117
2	**Eksjö**	28	—	105	72: 10	7: —	237	[40]	7
3	**Vexiö** [1]	[25]	?	[200]	[100]	[10]	?	[60]	?
4	**Kalmar** [2]: 1. Borgare	90	[425?]	4,870	385: 5	178: 1	20,343	[164]	—
5	» 2. K. M:ts tjenare	222	21	1,987	288: 1	68: 2	1,438	[77]	—
6	» 3. Malmboar	23	—	15	10: 9	0: 9	20	1	—
7	**Vestervik** [3]	[90]	?	[3,000]	[200]	[50]	?	[180]	[50]
	Summa städer i Småland	588	841?	15,908	1,971: 7	361: —	?	[724]	[174]

[1]) För Vexiö stad har jag ingen uppgift på taxerade eller taxering, och har här för de förra gissat en siffra med ledning af 1566 års mantalsregister. Staden var oansenlig, men som Vexiö var säte för något högre presterskap har jag dock antagit dess taxerade förmögenhet till något högre än Eksjö stads.

[2]) Vid Kalmar stads taxeringsregister möter någon svårighet derutinnan, att det på några ställen är af fukt förstördt, så att vissa persedelinventarier äro defekta. En noggrannare jämförelse med skattebeloppen har föranlåtit mig att på några af dessa ställen gissningsvis införa de felande siffrorna, hvarigenom slutsiffrorna här blifva något högre än i den summa, som är angifven i mitt arbete "Sveriges Inre Historia", 2 del, sid. 116. De äro i hvarje fall dock något lägre än registret skulle visa, om det vore fullständigt. — Hästarne äro endast angifna till värdet och antalet här förslagsvis upptaget efter 10 mk för hästen.

Den talrika afdelning bland de taxerade, som kallas K. M:ts tjenare, innefattar tydligen personer, som med någon tjenst på slottet eller skeppsgården egde bostad i staden. De äro alldeles såsom borgarne fördelade i fyra rotar, norra, södra, östra och vestra.

lösegendom år 1571.							⅓ Tionde af 1571 års skörd.			
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.	Råg.	Korn.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.	Tynn.	Tynn.		
292	144		110		442	75,000			1	**Jönköping.**
79	1	14	79	35	78	2,800			2	**Eksjö.**
[100]	?	?	[100]	?	[100]	[5,000]	?	?	3	**Vexlö.**
84	9	10	8	1	141	97,830	?	?	4	**Kalmar:** 1. Borgare.
107	4	8	—	—	158	28,760	—	—	5	» 2. K. M:ts tjenare.
2	—	—	—	—	17	310	—	—	6	» 3. Malmboar.
[180]	[20]	[50]	[50]	?	[200]	30,700	?	?	7	**Vestervik.**
844	[260]		[383]		1,136	240,400	?	?		**Summa städer i Småland.**

En stor del af dem äro hustrur till smeder, skräddare, vaktmästare, skyttar, skrifvare o. s. v. En jämförelse med slottets spisningsregister visar, att icke så få af de taxerade, eller deras män, hade spisning på slottet och således äro inräknade uti det spisningsmantal för Kalmar slott, som angifvits här ofvan i tabellen sid. 182. Således uppstår den frågan, huru vid beräkningen af folkmängden i Kalmar bör förhållas med dessa bägge siffror, och jag kan derpå ej gifva bättre eller säkrare svar, än att en dubbelräkning af åtskilliga hushåll antagligen sker, om bägge siffrorna medtagas, men att någon säker utsöndring af de personer som ingå på bägge hållen, ej är möjlig. Säkert är, att allra största delen af Kalmar slotts besättning, skyttar, portnärer, brokikare, båtsmän m. m. *icke* ingå i taxeringslängden, och denna synes åter upptaga många "K. M:ts tjenare", som ej förekomma i spisningsmantalet för slottet.

[3]) För Vestervik finnes endast en uppgift på skatten, som synes utvisa, att staden icke var särdeles välmående. Antalet taxerade har jag gissat med ledning af 1576 års "mantal". För persedelsinventariet kunna endast godtyckligt gissade siffror gifvas, hvarför jag ock alldeles utelemnat dem i varukolumnen.

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.[1])

	1564.	1565.	1566.	1567.	1568.	1569.	1570.	1571.	1572.	1573.	1574.	1575.	1576.
	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Mo härad	165	150	168	61	110	120	90	122	122	154	130	94	256
Tveta[2]) »	[445]	490	516	369	338	420	348	357	354	676	440	668	925
Vista »	523	—	465	—	[305]	—	—	—	—	—	—	—	[600]
Norra Vedbo[3]) »	690	736	955	350	490	730	—	567	—	—	—	—	862
Södra Vedbo[4]) »	—	685	950	555	626	650	[340]	588	—	470	—	—	643
Östra »	1,225	1,132	1,432	1,030	842	1,080	725	857	914	783	469	607	1,010
Vestra[5]) »	835	—	851	—	492	525	431	683	565	560	390	547	1,072
Östbo »	575	525	737	380	437	330	298	472	356	402	396	404	667
Vestbo[6]) »	314	296	532	231	243	290	362	497	283	424	587	601	1,031
Summa af nuvar. Jönköpings län	—	—	**6,606**	—	**3,883**	—	—	—	—	—	—	—	**7,066**
Summa beräknad af d:o	*5,500*	*5,300*	—	*3,700*	—	*4,700*	*3,700*	*4,500*	*3,700*	*4,200*	*3,500*	*3,900*	—
Sunnerbo härad[7])	780	567	751	535	425	552	449	652	368	750	769	700	1,063
Albo »	2,620	1,180	1,720	1,619	1,098	—	509	888	—	—	962	750	1,151
Norrvidinge »		490	605	476	440	463	346	448	431	375	380	326	456
Kinnevalds »		635	800	622	544	443	366	476	—	—	588	510	585
Konga »	765	693	—	—	—	—	504	660	716	715	771	781	684
Upvidinge »	1,260	1,322	1,080	1,327	1,126	1,008	696	816	846	732	652	702	852
Summa af nuvar. Kronobergs län	**5,425**	**4,887**	—	—	—	—	**2,870**	**3,940**	—	—	**4,122**	**3,769**	**4,791**
Summa beräknad af d:o	—	—	*5,700*	*5,300*	*4,400*	*4,100*	—	—	*3,700*	*3,800*	—	—	—

Norra Möre härad[8])	435	484	945	[786]	757	838	470	180	472	491	534	522	246
Södra Möre »								336					410
Ölands Södra Mot[9])	—	120	437	615	260	452	470	212	207	193	218	[300]	1,140
Ölands Norra »	170	208	685	888	447	603		270	374	271	174	433	
Stranda härad	175	255	205	244	130	177	112	112	128	145	114	120	200
Ambörds[10]) »	150	145	255	240	227	222	156	200	203	169	113	162	195
Asbolands[11]) »	227	240	390	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sevede »	369	370	600	440	358	498	300	[265]	322	251	209	312	430
Tuna läns »	100	122	146	123	83	108	70	70	—	71	51	57	—
Tjust »	620	753	756	561	610	626	334	—	—	560	292	448	504
Summa af nuvar. Kalmar län	—	**2,697**	**4,419**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa beräknad af d:o	*2,400*	—	—	*4,200*	*3,100*	*4,000*	*2,100*	*2,400*	*2,500*	*2,300*	*2,000*	*2,500*	*3,700*

[1]) De i räkenskaperna, och efter dem äfven i förestående specialtabeller, begagnade *tynne*mått äro här reducerade till Stockholmstunnor med 25 % förhöjning i räknetalet.

[2]) I Tveta saknas 1564 tiondelängd för två socknar; 1567 äro Bankeryd, Jerstorp, Ljungarum och Sanseryds kyrkor och socknar sköflade o. s. v.

[3]) Af 635 gårdar i N. Vedbo voro 226 brände och röfvade 1567.

[4]) I S. Vedbo saknas 1570 uppgift för tre socknar.

[5]) I Vestra härad saknas uppgift 1566 för tre socknar, 1569 för en socken; för öfrigt är ödesmålet stort under krigsåren.

[6]) I Vestbo härads tionderäkning antecknas 1564—65 för flere socknar: "jutarne kört säden af åkrarne" eller "bränt upp alltsammans"; 1567—68 voro åter 294 gårdar öde och 113 brände, 1569 ännu 209 öde af 880.

[7]) I Sunnerbo har 1568—70 ödesmålet varit betydligt; flere socknar lågo alldeles ödelagda och sköflade.

[8]) I Möre hade fienden svårt härjat 1564; brände hemman voro öfver 300. För 1567 saknas tiondeuppgift för 4 socknar.

[9]) Den ringa uppbörden af 1564—65 års tionde berodde af fiendens härjning, som omtalas i räkenskapen för Öland.

[10]) I Ambörd redovisas åren 1575—76 endast half tionde, hvilken här är reducerad till ¾ tionde.

[11]) Större delen af Asbolands härads tionde var förlänad 1566—76, hvarför här ingen uppgift för häradet meddelas.

Tionderäkenskaperna för Småland, hvarur förestående tabeller äro hemtade, äro för tidskiftet 1564—76 jämförelsevis ganska fullständiga. Om deras bearbetning och anordningen af tabellerna gäller hvad som rörande Vestergötlands tionde är sagdt å sid. 177.

De i Kammararkivet förvarade längder å "drängar och innesfolk" som erlagt drängepenningar för 1576 och 1577, äro för Småland icke alldeles fullständiga. De utvisa för de härad, för hvilka de finnas fullständiga, följande antal beskattade:

		Drängar.	Inhysesfolk och Gerningsmän.
Mo	härad	22	5
Östra	»	103	6
Vestra	»	132	4
Östbo	»	102	?
Sunnerbo	»	200	32
Albo	»	105	40
Kinnevalds	»	74	57
Konga	»	92	77
Norrvidinge	»	80	19
Uppvidinge	»	116	31
Öland		133	72
Tuna län		22	—
Tjust		90	34
Städer: Kalmar			45
Vestervik			18
Vexiö			33

Östergötland.

Redan under konung Gustafs tid var Östergötland nästan fullständigt lagdt under kungliga fogdar, och större förläningar till adelspersoner förekommo derstädes äfven sedermera mycket sällan. Anslaget till furstendöme åt hertig Magnus, var det dock 1571 förvaltadt af konung Johans embetsmän och sålunda införlifvadt med riket. Fögderierna voro:

Bankekinds, Hanekinds och Valkebo härad under Linköpings gård,
Vifolka och Göstrings härad,
Lysings, Dals och Aska härad (med Skogbofjerding),
Bobergs och Gulbergs härad under Konungsbro gård,
Åkerbo och Skärkinds härad under Tuna gård,
Hammarkinds härad,
Björkekinds, Östkinds och Lösings härad,
Memmings härad under Norsholms gård,
Bråbo härad under Norrköpings gård,
Hellesta och Vånga bergslag,
Godegårds bergslag (med Sundbo härad i Nerike).

Förläningarna voro, utom de vanliga små friheterna till fogdar, knektehöfvidsmän eller borgare på enstaka hemman, särdeles fåtaliga och ringa. Det fullständiga förläningsregistret för 1572 utvisar blott:

Skedenäs gård med Öster Huseby och Häradshammars s:r ..... till Markgrefvinnan Cecilia,
Brådenäs gård med Konungssunda, Furingstada och Dagsberga s:r... » Herr Arvid Göstafsson,
Örtomta och Ekebyborna s:r ..... » Grefvinnan Märta,
Ö. Stenby s:n, Ryds och Yxnerums s:r ..... » Herr Jöran Gera,
Askeby s:n samt alla Askeby klosters bönder i Östergötland ..... » Herr Johan Bjelke.

Östergötland var särdeles rikt på kungliga slott och afvelsgårdar, för hvilkas förvaltning fullständig räkenskap afgafs till räntekammaren. Flere af gårdsfogdarne hade derjämte ett eller flera härad under sin vård, men stundom var gårds- och

häradsfogdesysslan skild, hvarvid tjenstgörande häradsfogden antingen bodde på egen gård eller uppehöll sig på närmaste kungsgård. Tyvärr äro Östergötlands räkenskaper för 1560—70-talen så förstörda och skingrade, att redovisning för dessa gårdars afvel och skörd under denna tid icke kan åvägabringas. För att gifva något begrepp om betydelsen af denna gårdsförvaltning har jag derför varit nödsakad att hemta uppgifterna från år 1582, det första för hvilket räkenskaperna äro någorlunda fullständiga. Vid jämförelse med de få gårdsräkenskaper som finnas i behåll för 1560—70-talen, finner man ock, att förhållandena med afseende å utsäde och boskapsinventarium voro i det närmaste lika under denna tid och 1582, så att siffrorna för detta senare år utan vansklighet kunna antagas gälla äfven för 1571.

Utom de kungliga afvelsgårdarne hade kronan äfven i Östergötland några hyttor i bergslagen. Enligt 1572 års räkenskap för Vånga och Hellestada Bergslag funnos vid hvardera af Orga och Finspångs hyttor två vattenhamrar och vid Hellestada hytta en vattenhammare. Enligt 1567 års räkenskap för Sundbo härad bedrefs äfven vid Godegårds hytta ett ringa stångjernssmide för kronans räkning.

Äfven i Östergötland hade det danska infallet 1567 ödelagt vidsträckta bygder. I ÖGH. 1568 N:o 23 finnes en specifik längd på "de bönder som är brent före utaf fienderne" i Aska, Dals, Lysings, Göstrings, Vifolka, Bobergs, Gulbergs, Memmings, Lösings härader, samt ett summariskt register öfver brända gårdar i *hela* furstendömet både i Östergötland samt i Valla och Vadsbo härad i Vestergötland och opå Dal. Afdragas från registrets summa de 338 gårdar som brändes i Vestergötland och på Dal, så återstå för samtliga östgötahäradena en summa af 695 brända hemman, torp och qvarnar, hvartill kommo Norby, Motala, Norrköping, Konungsbro, Hofs och Starby ladugårdar. Denna förödelse åstadkom visserligen icke så betydlig mansspillan, men så väl jordbruket som boskapsstocken måste hafva deraf lidit för några år framåt. Också framgår af de jordeböcker, som äro i behåll från de närmast följande åren, att ödesmålet var ganska betydligt, och deraf förklaras väl, att i flera af Östergötlands härad — såsom Aska, Vifolka, Göstrings — taxeringsmantalet, hvilket dock innefattar de i jordeboksmantalet ej inbegripna husmännen,

Kungliga afvelsgårdars mantal, ladugårdsinventarium och skörd efter 1582 års räkenskaper.

	Mantal till uplösning.	Ladugårdens inventarium.												Skörd 1581.						
		Stod, Stodhästar, Folar.	Verkhästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Gäss.	Höns.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Korntal.	Hö: sommarlass.
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Tunn.	Tunn.	Tunn.	Tunn.	Tunn.		
Linköpings gård	71	34	2	54	1	117	23	48	140	—	82	—	—	20½	200	259	—	12	5	539
med Tuna gård		14	—	25	—	30	—	5	—	—	—	—	—	—	60	78	—	—	4	250
Vadstena slott	145													—	—	—	—	—	—	—
med Hofs gård	17	65	17	190	4	192	106	55	404	—	89	—	90	7½	224½	234½	4	15	4	251
» Starby gård	15													—	209	198	8	17½	4	391
Stegeborgs slott	98																			519
med Södra ladegården	11																			—
» Brådenäs gård	19	20	11	114	3	127	25	134	502	—	54	113	191	21½	112	222½	4	28	3½	379
» Rönö gård	9																			140
Skedenäs gård	15	1	4	8	3	9	3	17	11	—	30	12	16	½	20	44	—	3	—	303
Konungsbro gård	37	16	2	27	1	33	20	35	73	—	32	9	8	—	57½	136½	—	12½	4	400
Norby gård	30	17	5	24	2	32	12	31	200	—	41	22	37	7	30½	112½	—	9	3	221
Norrköpings gård [1]	27	18	4	25	5	81	32	35	157	—	12	66	69	6	21½	110½	—	10½	3½	909
Norsholms gård [1]	18													2	6	63	—	2	3	225
Summa af kungliga afvelsgårdar i Östergötland	512	185	45	467	19	621	221	360	1,487	—	340	222	411	65	941	1,458½	16	109½	4	4,527

[1]) För Norrköpings och Norsholms gårdar är ladugårdsinventariet fördt gemensamt; siffrorna här äro hemtade ur utgående inventariet, enär det ingående är ofullständigt.

ännu 1572 och 1573 är vida lägre än det oafkortade jordeboksmantalet. Äfven det boskapsinventarium som taxeringen utvisar för 1571 måste utan tvifvel antagas vara mindre än under normala förhållanden.

Tiondeuppgifter, afseende 1570 års skörd, finnas i behåll för ungefär hälften af Östergötlands härad, men saknas nästan helt och hållet för åren 1571—73. Af enstaka tiondelängder framgår dock, att skörden dessa år varit utomordentligt svag. De räkenskaper, hvarur uppgifter kunna hemtas, äro emellertid icke så beskaffade, att tiondebeloppen för hvarje kyrkosocken kunnat fördelas på olika socknedelar, och då i de här efter jordeboken och taxeringslängderna upprättade tabeller slutsummorna afse härad, hvilkas områden i Östergötland ofta innefatta delar af kyrkosocknar, har det icke varit möjligt att i dem inpassa tiondeuppgifterna. Dessa meddelas derför endast i den summariska tabellen öfver tionden för åren 1560—76, i hvilken häradsnamnen beteckna områden af hela kyrkosocknar, de der således icke alldeles sammanfalla med jordebokshäradena. Denna skiljaktighet är dock af mindre betydenhet, då det i afseende å tionden hufvudsakligen gäller att kunna jämföra länssiffror.

Prosterierna i Östergötland voro antagligen såsom på 1550-talet:

Söderköpings,	Östanstångs,	Lysings,
Norrköpings,	Vestanstångs,	Vadstena,
Bråbo,	Skänninge,	Kinds och Ydre.

De adliga sätesgårdarne voro i Östergötland vid denna tid med all säkerhet ej på långt när så talrika, som de blefvo under det sjuttonde århundradet. Kyrkan, synnerligen de rika klostren, hade under medeltiden lagt under sig stora egodelar i dessa rika bygder, och konungahuset hade sedermera dels genom arf dels genom reduktionen tagit de flesta större gårdar i besittning. De stora frälsegårdarne voro derför ej många, och knapadeln var ej i Östergötland på långt när så talrik som i gränsprovinserna. Den förteckning jag här nedan lemnar öfver Östergötlands sätesgårdar på 1570-talet, torde, om ock icke alldeles fullständig, dock i det närmaste återgifva verkligheten; den är väsentligen grundad på rusttjenstlängderna från 1569 och 1579 med bidrag af spridda uppgifter dels ur taxeringslängderna, dels ur jordeböckerna, der vägledande anteckningar stundom förekomma.

Bankekinds härad.

Björnsäter:	*Elfstorp*[1]):	Christer Gudmundsson (Ulf).
	Ekhult[2]):	Aren Jonsson (Gyllenhorn).
Landeryd:	*Slattefors*[3]):	Nils Slatte.
Värna:	[*Värnanäs*][4]):	Christer Johansson.
	Häradssäter:	Johan Axelsson Bjelke.
Örtomta:	*Söderby:*	Per Bagge.
	Ekenäs[5]):	Grefvinnan Märta Sture.
	Skrafvesta[6]):	Christer Gudmundsson (Ulf).

Hanekinds härad.[7])

Vist[8]):	*Säby*	Fru Karin (f. Gyllenstjerna).
	Forssa	Christer Larsson.
	Risnäs	» »

---

[1]) I 1571 års jordebok är vid frälsebonden Karl i Elfstorp antecknadt. "Christer Gudmunsson bor der sjelf uppå" och i 1571 års taxeringslängd är Elfstorp ej upptaget. Chr. Gudmunsson förekommer som frälseman i rusttjenstlängderna; han var bror till Johan Gudmundsson.

[2]) I 1571 års taxeringslängd upptages "Michil Torsson Aren Jonssons fogde på Ekhult och är hans sätesgård". Michil skattar för 2 kor och en häst.

[3]) Nils Slatte till Slattefors nämnes i rusttjenstlängd från 1570-talet.

[4]) Christer Johansson till Värnanäs upptages i rusttjenstlängderna 1569—79 och hade flera gods i Småland, bl. a. sätesgården Locknevi. Han skrifver sig 1579 "till Wärnäs och Lihem". — I 1571 års taxeringslängd upptages rätt stort inventarium för "Jon i Wärnanäs" med anteckning "Christer Johanssons egen sätesgård". Det kunde deraf synas som om gården varit utstadd till landbonde och således ej skattefri, men möjligt är ock, att Jon varit en fogde som särskildt skattat.

[5]) Ekenäs var denna tid Sturegods; i jordebok och taxeringslängd antecknas "Grefvinnans ladegård" öde.

[6]) Christer Gudmundsson *till Skrafvesta* har afgifvit godsförteckning till 1579 års rustning; han upptager dervid Elfstorp (i Bankekind) såsom vanlig frälsegård. Såsom i föregående not nämts brukade han 1571 Elfstorp som sätesgård, hvilket dock ej hindrade att äfven Skrafvesta var sätesgård under samma år. I 1571 års taxeringslängd antecknas: "Måns i Skrafvestad — 2 kor. Chr. Gudmunssons settegård."

[7]) Af jordebok och taxeringslängd synes framgå att Landbotorp i Slaka 1571 varit besatt med landbönder.

[8]) Om Risnäs säges i 1571 års jordebok vid frälsebönderne Sven och Olof —: "dessa två gårdar besitter Christer Larsson sjelf." Taxeringslängden upptager ej heller mer än en inhyseskarl å Risnäs. Christer Larsson upptages här förut s. 194 för Hjortö gård.

Göstrings härad.[1])

Högby:	[*Rogstorp*]:	Hans Söfvingsson.
Ekeby:	[*Götevi*]:	Lilje?

Lysings härad.

Rök:	*Sätra*[2])	Anders Gris.

Aska härad.

Hagaby	[*Medhamra*[3])	Arvid Nilsson].
Ekebyborna:	[*Ulfåsa*[4]):	Sture].

Skärkinds härad.

Skärkind s:n:	*Haleby*	Pelle Persson[5]) (Ollongren?)
Ryd s:n:	*Björkvik*	Karl Holgersson (Gera).
	Hellerstada[6])	Christina Trulsdotter, Johan Gudmundssons enka.

---

[1]) Hans Söfvingsson till Roxtorp förekommer nämnd i frälseförteckningar från 1560—70-talet, men jag känner ej något närmare om honom eller hans gård.

Ovisst är ock, huruvida Götevi vid denna tid ännu var sätesgård. Likaså har jag ej funnit bevis att *Näs* i Åsbo var bebodt som säteri. *Fleminge* i Ekeby synes vid 1571 vara bebodt af landbönder och först 1592 har jag sett Arvid Göstafsson nämnd som herre till Boxholm.

[2]) Anders Gris till Sätra nämnes åtminstone i en af rusttjenstlängderna för Östergötland från 1560—70-talet.

[3]) Fogden Arvid Nilsson på Medhamra upptages i taxeringslängden 1571 såsom taxerad och skattande.

[4]) Att den gamla sätesgården Ulfåsa vid denna tid beboddes och brukades som sätesgård är ej alldeles säkert. Ännu i Svante Stures jordebok 1554 (K. Ark.) nämnes "Ulfåsa sädesgård, ligger för ingen ränta" men i en senare Sturejordebok från slutet af 1560-talet uppräknas bland landbogårdarne i Ekebyborna "Ulfåsa" med fullständig bondeafrad. I 1571 års taxeringsregister taxeras två bönder i Ulfåsa ganska högt. Det var först senare Hogensk. Bjelke ombygde säteriet.

[5]) Pelle Persson till Haleby afgifver 1579 godsförteckning (som utvisar 8 gårdar i Upland och Södermanland). Hans sigill är ett vanligt bomärke.

[6]) Huruvida Wiby vid denna tid innehades af frälseman (Tycke Larsson?) kan jag ej säkert afgöra. I Wiby taxeras 1571 en frälsebonde. Hellerstada nämnes deremot ej i taxeringsregistret. Joh. Gudmunsson (Ulf), som innehaft Hellerstada till sin död (1570), nämnes, men utan sätesgård, i 1569 års rusttjenstlängd, Tycke Larsson (enkans andra man) uti 1579 års rusttjenstlängd. Han har 1579 sjelf afgifvit godsförteckning med Hellerstada som sätesgård och utvisar hans sigill ett hjerta genomborradt af en pil; kallas "Gyllencreutz".

Hammarkinds härad.[1])

Skinberga:	*Liljestad*	Bjelke.
Ringarum:	*Fyllingerum*	Ulf Henriksson (s. k. Sneckenborg).

Björkekind.

Konungssund:	*Rafvanäs:*	Palne Eriksson (Rosenstråle).
Tåby	*Mem:*	Esbjörn Pedersson (Liljehök).

Östkinds härad.

Öster Stenby:	*Ollonö*	Jöran Gera.
	Gladhem	Knut Jönsson.
Häradshammar:	*Uglö*[2])	Sven Lilie.

Lösings härad.

S. Johannis s:n:	*Lindö*	Erik Gabrielsson Oxenstjerna.
	Hendelö	Sten Axelsson Banér.
	Vesterby	Måns Svensson Some.

Memmings härad.

Kullerstad s:n:	*Skattna*[3]):	Anders Eriksson (Rosenstråle).
Kimstad s:n:	*Löfsta:*	Erik Jönsson Lilie.
Löt s:n:	[*Wij*][4]):	Nils Hofvenskäl?

Bråbo härad och bergslagen.

Qvillinge:	*Malmö:*	Erik Pedersson[5]) Soop.
Skedvi s:n:	*Tisnehult:*	Arvid Björnsson.
	Sund:	Knut Persson.
Hellestada:	*Sonstorp:*	Jöns Eriksson (Rosenstråle).
	Bålgård	»
Wånga:	*Grensholm:*	Ture Jacobsson (Rosengren).

[1]) Huruvida i Herborum i Skälviksskären fans sätesgård vid denna tid kan jag, vid den stora bristen på jordeböcker för denna trakt, ej afgöra; jordeboken 1576 upptager två frälsebönder i Herborum. Minnisjö i V. Husby synes ock vara besatt med landbönder.

[2]) Till *Hofgrena* skref sig Liljeätten; men jag vet ej säkert om der fans sätesgård denna tid jämte der upptagna frälsehemman.

[3]) Anders Eriksson, med Rosenstråle-sigill, afgifver godsförteckning 1579 och nämner "Skattna min sätegård i Östergötland".

[4]) I 1554 års ÖGH. N:o 20 nämnes i afkortningslängden för Memmings härad att "*Nils Hofvenskäl* har 3 landbönder fri som bo näst under hans sätesgård". Denne "Nils Hofvenskäl till Wi" nämnes ock i en rusttjenstlängd från 1560—70-talet.

[5]) I Malmö taxeras väl två hushåll år 1571, men troligen fans dessutom otaxerad den sätesgård Malmö, till hvilken Eric Pedersson plägade skrifva sig och som med hans dotter öfvergick till Bengt Slatte, hvilken 1579 uppgifver "Malmö sätesgård" såsom sin hustrus arf.

	Jordeboks-mantal 1572.		Anteckn. vid taxering 1571.			Antecknad och taxerad lösegendom år 1571.											
						Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Oxar, Skjut, Märrar.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.
Bankekinds härad.[1]		Deraf öde.	Fullt taxerade, besutne och husmän.	Ej taxerade, hoffmän m. fl.	Öde gårdar el. utfattige.	Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.
Askaby	39	12	21	—	18	11: —	15: —	—	18	5	31	3	5	57	4	27	
Biörnsäter[2]	39	1	45	—	3	245: —	54: —	—	56	15	99	9	50	179	35	52	
Gredbo	36	1	30	2	2	72: 2	56: 17½	—	60	10	70	39	27	125	—	66	
Landaröd (del)	27	5	20	—	4	15: —	20: 15	—	28	—	33	11	21	81	6	30	
S:t Lars (del)	4	—	3	—	1	—	1: —	—	3	—	6	—	2	19	—	6	
Rystad (del)	2	—	—	—	—	5: —	2: 15	—	3	—	7	2	1	13	—	12	
Svinsta	62	5	49	4	12	452: 2	67: 15	—	107	4	99	37	72	208	—	73	
Törnevalla (del)	5	—	4	1	—	17: 2	7: 10	—	14	—	17	—	4	19	—	16	
Vårdsberga	47	9	50	1	12	180: —	54: 17½	40	64	4	100	19	21	208	—	159	
Värna	20	—	20	—	—	27: 2	34: 10	—	31	12	43	7	6	84	—	27	
Åtvid[3]	72	—	59	—	5	1,186: 1	184: —	70	131	22	188	60	147	318	28	153	
Örtomta	52	17	40	—	19	452: 2	83: 5	290	47	12	69	7	4	169	—	72	
Summa af Bankekind	**405**	**50**	**341**		**76**	**2,664: 3**	**582: 5**	**400**	**562**	**84**	**762**	**194**	**360**	**1,480**	**73**	**693**	**29,700**
Hanekinds härad.																	
S:t Lars (del)	54	22	46	8	21	172: 2	76: 2	10	64	10	86	10	50	214	—	115	
Landaröd (del)	21	5	13	—	10	25: —	28: 10	30	30	—	28	9	18	60	—	18	
Kagu	44	9	34	6	10	199: 2	68: 5	—	67	—	82	8	62	164	14	135	
Kiärna	35	2	33	8	1	104: 2	61: 17½	—	58	—	85	7	56	178	—	108	
Skeda	56	11	33	16	11	95: —	84: 10	30	62	5	74	17	51	143	56	89	

Slaku (del)	33	11	30	4	5	32: 2	38: 5	—	50	—	67	9	57	161	—	77	
Vist	65	6	50	17	7	232: 2	144: —	80	61	2	98	14	64	125	20	74	
Summa af Hanekind	**308**	**66**	**239**		**65**	**861: 2**	**501: 9½**	**150**	**392**	**17**	**520**	**74**	**358**	**1,045**	**90**	**616**	**20,000**
Valkebo härad.																	
Ledeberg	22	1	12	3	6	135: —	26: 10	—	30	—	35	21	27	128	—	85	
Gamle Kil	69	12	45	8	15	217: 2	73: —	—	98	25	118	15	78	186	12	133	
Ny Kil[4])	79	7	47	18	6	202: 2	84: —	—	111	23	127	51	101	186	20	136	
Rakaröd	22	7	10	1	7	90: —	11: 17	—	20	—	26	10	21	81	—	26	
Rapesta (del)	36	—	28	3	5	196: 1	32: 12	—	52	9	70	14	40	155	12	132	
Siögesta	29	3	20	1	3	150: —	37: 5	—	49	4	53	5	35	136	10	76	
Slaku (del)	24	13	17	2	10	35: —	21: 10	—	21	2	33	—	24	52	10	32	
Vickensta	42	18	21	—	21	112: 2	35: 10	—	46	2	69	10	48	135	—	62	
Summa af Valkebo	**323**	**61**	**200**		**73**	**1,138: 3**	**322: 4**	?	**427**	**65**	**531**	**126**	**374**	**1,059**	**64**	**682**	**18,200**
Summa **beräknadt** för icke-taxerade "hoffmän" i Bankekind, Hanekind och Valkebo				*[103]*		*[1,000]*	*[175: —]*	?	*[300]*	*[50]*	*[450]*	*[100]*	*[250]*	*[650]*	*[100]*	*[500]*	

[1]) Jordeboksmantalet för hela detta fögderi har måst hopsummeras ur en delvis förbränd jordebok, hvarför dess siffror icke äro alldeles tillförlitliga, och antalet utjordar ej kunnat angifvas. Den stora skilnaden mellan jordeboks- och taxeringsmantal beror dock icke blott på ödesmålet, som något olika uppgifves i jordeboken och i taxeringslängden, utan äfven derpå att i detta fögderi förekommer ett ovanligt stort antal knektar och hoffmän, hvilka antingen "intet velat utgöra eller uppgifva", eller ock endast uppgifvit sin egendom af koppar, med förbigående af alla andra persedlar. Då samtliga dessa "knektar" i jordeboken upptagas som besutna bönder och antagligen ej voro mera utfattige än andra, då sådant ej står utsatt, har derigenom tillämpningen af denna frihet (som dock förekommer endast i detta fögderi och i några socknar af Göstring och Vifolka) nedsatt taxeringsmantalet, och då antalet af dessa befriade är särdeles stort, har jag sökt komplettera bristen genom medeltalssiffrors införande för de i kol. 4 upptagne ofullständigt eller icke taxerade. Siffrorna äro härvid konjekturerade med hänsyn dertill att dessa gårdar utan tvifvel voro stora hel-gårdar. — Inhysesfolk äro i detta fögderi ej särdeles många och sällan särskildt betecknade.

[2]) I Björnsäters sockens jordeboksmantal och taxeringslängd upptagas åborna i Drängsbo och Frängsbo, hvilka då som nu hörde till Yxnerums kyrkosocken.

[3]) Bland de taxerade i Åtvids socken af Bankekinds härad förekomma en Ernst i Bieserum och en Påfvel i Visingsö, hvilka med ungefär lika taxering upptagas bland de taxerade i Åtvids sockendel af Kinds härad och troligen taxerats på bägge ställena.

[4]) Nuv. *Ulrika* sockens Valkebo-del hörde vid denna tid med större delen till Nykils, med en mindre del till Gammelkils socken.

	Jordeboksmantal 1572.		Anteckn. vid taxering 1571.			Antecknad och taxerad lösegendom år 1571.											
						Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Märrar, Skjut, Ökier.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.
		Deraf öde.	Taxerade.	Ej taxerade el. halft taxerade.	Öde gårdar.	Lod. qv.	Lft. ℔.	Mk. ö.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.
Vifolka härad.[1]																	
Härberga			32	2	—	86: —	32: 8	——	48	4	46	—	51	51	5	56	
Harg[2]			56	—	—	146: 2	70: 7	——	59	20	149	13	39	153	42	139	
Möleby			45	—	5	189: —	100: —	——	91	29	97	18	20	178	—	149	
Normelösa			47	3	—	237: —	63: 18	——	85	14	83	4	133	167	—	136	
Rapesta (del)			5	1	—	32: 2	13: 10	——	15	8	20	4	11	34	—	42	
Söderby			14	—	—	28: —	13: 18	——	20	1	24	4	6	61	8	31	
Sya			16	—	—	64: 2	28: 18	——	35	16	48	—	5	88	—	55	
Tolfstada			44	—	—	176: —	49: 7	——	97	17	117	11	18	184	69	121	
Vesterlösa (del)[3]			21	2	—	[60: —]	[28: —]	——	[35]	[15]	[45]	—	[5]	[85]	?	[55]	
Veta			40	—	—	377: —	74: 10	——	58	29	105	22	31	311	—	125	
Viby			40	—	—	54: 2	44: 12	——	50	10	86	11	15	176	9	107	
Summa Vifolka härad	**382**	**[40]**	**360**	8	5	**1,451: —**	**519: 8**	——	**593**	**163**	**820**	**87**	**334**	**1,488**	**133**	**1,016**	**27,000**
Göstrings härad.																	
Apunda			22	—	—	181: —	40: —	——	56	22	69	13	17	45 138	—	114	
Bjelbo (del)			43	1	—	282: 2	94: 18	——	96	29	116	9	41	192	4	137	
Helgona (del)			16	1	—	137: —	32: 11	——	36	12	41	6	9	64	8	36	
Ekby			38	—	—	232: 2	65: —	——	50	63	122	24	17	103	26	122	
Harstada (del)			12	1	—	13: 2	17: 15	——	13	12	27	—	3	45	—	45	

Hof[4])			22	—	—	——	16: 10	——	39	6	61	2	27	132	7	76		
Hogstada			48	3	—	163: —	40: 14	0: 18	35	16	103	15	22	165	—	150		
Högby			33	—	—	133: —	37: 4	——	26	5	65	5	13	78	2	86		
Järstada			25	—	—	145: —	18: —	——	[28]	17	57	—	—	94	—	62		
Rinna			53	—	—	87: —	51: 7	——	52	36	135	13	29	119	36	131		
Skrukeby			20	2	—	77: 2	17: 12	—	9	8	37	4	4	70	13	44		
Väderstada			26	—	12	97: 3	29: 10	——	43	30	83	9	4	190	—	97		
Åsbo med			52	3	—	229: —	53: —	63: 3	69	45	126	1	42	130	60	114		
Malexander (del)			6	2	—	5: —	7: 10	——	10	9	25	4	3	11	41	10		
Summa Göstrings härad	**444**	**[47]**	**416**	**13**	**12**	**1,783: 3**	**521: 11**	**64: 1**	**562**	**310**	**1,067**	**105**	**231**	**1,531**	**197**	**1,224**	**34,500**	
														45				

[1]) Den något bristfälliga jordeboken visar för Vifolka härad, utom det i tabellen upptagna mantalet, 128 utjordar, ängar, åkrar, qvarnar m. m., för Göstring 166 utjordar m. m. Deribland nämnas äfven 3 skogar.

Bland de taxerade förekomma mycket få inhysesmän och undantagen från taxeringen äro ej heller många.

I Normelösa taxeringsregister antecknas "knektar lade intet ut för boskap efter Hr Johan Bielkes tilsägelse".

Fem frälsebönder i Möleby gåfvo hvardera 1 mark utan taxering, efter deras afvelsgård är större än deras bohag".

[2]) Den till nuv. *Ulrika* socken hörande del af Vifolka härad upptages vid denna tid under Hargs socken. Deremot har jag hvarken i Hargs socken eller annorstädes, vare sig i jordebok eller taxeringslängd, återfunnit de få lägenheter inom Malexander socken, som nu höra till Vifolka härad.

[3]) Vesterlösa sockens Vifolka-del är i taxeringslängden sammanblandad med samma sockens Gulbergs-del och har här efter jordeboken utbrutits. Längden upptager dock endast taxeringsmantalet och skatten, så att jag måst proportionera mig till persedelinventariet efter förhållandet *mellan socknens och häradets skattesummor.*

[4]) Hofs sockens bägge uthärads-delar har jag ej kunnat återfinna i taxeringslängderna. Jordeboken upptager dock Säby och Sandby under Dals härad, men Orlunda finnes ej heller i jordeboken för Aska härad som del af Hofs socken.

		Jordeboks-mantal 1569.		Antecknade vid taxeringen 1571.				Antecknad		
								Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.
			Deraf öde.	Besutne.	Husfolk m. m.	Icke taxerade.	Öde gårdar.	Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.
	Lysings härad.[1]									
1	Åby[2]			96	—	—	5	187: —	140: —	100
2	Hedhe			36	8	—	—	217: 2	64: 10	—
3	Harstada (del)			21	—	—	—	8: —	28: 15	—
4	Kumla			16	5	1	—	140: —	33: —	—
5	Rök			46	—	1	—	325: 3	67: 10	—
6	Svanhals			55	—	3	—	110: —	49: 15	—
7	Ödeshög			106	3	3	9	431: 2	146: 5	—
8	Tolfstada			40	7	—	10	122: 2	45: 10	256
	Summa Lysings härad	**400**	[48?]	**416**	**23**	**8**	**24**	**1,542: 1**	**575: 5**	**356**
	Dals härad.[3]									
1	Broby			10	1	—	?	139: —	25: 15	—
2	Hærestada			20	?	1	?	20: —	13: 3	—
3	Hof (del)[4]			?	5	?	?	?	?	—
4	Källstada			11	—	—	?	34: —	7: 10	—
5	Rogslösa			40	7	—	?	293: 2	59: 11	—
6	Strå (del)			4	—	—	?	15: —	7: 10	—
7	Väfversunda			15	4	—	?	71: —	12: —	—
8	Nässia			16	7	—	?	218: —	28: —	6
9	Öraberga			37		—	?	426: —	53: 15	—
	Summa Dals härad	**162**	[39?]	**153**	**24**	**1**	?	**1,216: 2**	**207: 4**	**6**

[1]) *Jordebok för Lysings härad saknas mellan 1569 och 1575. Mantalet för 1569 var, som det vill synas, 397 bönder och torpare och 3 prester. Jordeboken för 1567 visar 395 bönder och torpare med 3 prester. Dertill komma 96 utjordar, ängar, åkrar, mader, qvarnar, lyckor m. m. Ödesmålet synes ej hafva varit mer än 15 hemman. Ett register på brände gårdar i förstendömet (ÖGH. 1568, N:r 23) visar dock 48 brände gårdar i Lysings härad jämte ätskilliga qvarnar och utjordar.*

[2]) Åby socken innefattade äfven nuv. *Trehörna* sockens andel af Lysings härad.

och taxerad lösegendom år 1571.

Hästar, Stod, Skjut, Ökier.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		
										Lysings härad.
56	156	312	78	158	391	7	247		1	Åby.
—	32	136	46	112	212	13	168		2	Hedhe.
26	6	47	8	7	69	8	55		3	Harstada (del).
—	14	42	4	8	72	—	62		4	Kumla.
—	42	150	25	75	259	—	156		5	Rök.
—	40	131	22	15	236	—	169		6	Svanhals.
90	186	330	76	176	474	48	318		7	Ödeshög.
37	14	94	26	103	164	4	92		8	Tolfstada.
209	**490**	**1,242**	**285**	**654**	**1,877**	**80**	**1,267**	**36,800**		**Summa Lysings härad.**
										Dals härad.
23	10	36	—	9	54	10	44		1	Broby.
18	10	37	17	16	102	—	66		2	Hærestada.
?	—	?	?	?	?	—	?		3	Hof (del).
11	12	15	—	16	61	—	28		4	Källstada.
66	59	114	70	85	267	—	149		5	Rogslösa.
10	—	12	1	5	19	—	15		6	Strå (del).
8	13	45	31	26	63	—	43		7	Väfversunda.
24	25	67	8	27	117	—	52		8	Nässia.
64	64	137	28	69	281	2	127		9	Öraberga.
224	**193**	**463**	**155**	**253**	**964**	**12**	**524**	**17,700**		**Summa Dals härad.**

[3]) Jordeboksmantalet för Dals härad var 1569 162 bönder och torpare och prester samt dertill 59 utjordar och tomter. Deraf antecknas blott 7 hemman som öde, men 39 som brände af fienderna.

[4]) *Hofs* sockens Dals-härads-del, som i jordeboken upptages för 5 bönder i Sandby och Säby, kan jag ej återfinna i någon taxeringslängd

	Aska härad.[1]	Jordeboks-mantal 1569.		Antecknade vid taxering 1571.				Antecknad		
			Deraf brände.	Besuttne.	Husfolk m. m.	Icke taxerade.	Öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.
								Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.
1	Ask			17	2	1	3	5: —	8: —	—
2	Bielbo (del)			3	—	—	—	23: —	11: —	—
3	Ekebyborna (del)			26	1	—	—	143: 3	22: 5	40
4	Fivelsta			30	2	1	—	140: —	73: 18	—
5	Hagaby			30	—	3	—	65: —	48: 2	—
6	Helgona (del)			22	—	1	—	67: —	37: 10	40
7	Hvarf			25	10	—	[11]	44: —	41: 1	—
8	Kälvesten			23	4	1	7	550: —	79: 10	640
9	Kristberga (del)			14	—	—	—	65: 2	19: 15	—
10	Motala			33	—	—	20	77: —	32: 16	70
11	Nykyrke			36	—	—	—	157: —	31: 10	—
12	Oderlunda[2]			15	10	—	—	215: —	42: 4	250
13	S:t Peder[3]			14	—	—	—	156: —	17: 2	—
14	Sten			16	—	—	—	60: —	26: —	—
15	Strå (del)			7	—	—	—	3: —	12: 2	—
16	Styra			15	4	—	2	110: —	46: —	—
17	Vinnerstada			41	5	—	6	114: —	31: 10	—
	Summa Aska härad	**445**	**[200?]**	**367**	**38**	**7**	**49**	**1,995: 1**	**580: 5**	**1,040**

[1]) Jordeböcker för Aska härad saknas för åren mellan 1569 och 1575. Jordeboken af 1569, mycket skadad, utvisar för Aska härad med Skogbofjerding ett jordeboksmantal af 445 bönder, nybyggare och torpare, samt dertill 130 utjordar, tomter och hagar. Som öde äro antecknade endast 30 hemman och några få utjordar, men de "af fienderna brända" hemman, för hvilka ränta afkortas, uppgå 1569 för Aska härad till minst 200 utom några utjordar och tomter.

Den s. k. *Skogbofjerding* utgjordes af hela Motala och Nykyrke socken samt Kristberga sockens Aska-del och byarne Kråkasten, Torpa, Staffanstorp, Vruknebro i Vinnerstada socken. Dess mantal var 123 bönder och 27 utjordar.

Bland de taxerade i Aska härad förekomma åtskilliga ganska rika personer, såsom fogden Arvid Nilsson på Medhammar, hofmannen Gregorius Arvidsson på Klotorp (i Kälvestens s:n), Vadstenaborgaren Udde Jönsson i Töstatorp m. fl. hofmän och knektar.

och taxerad lösegendom år 1571.

Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		Aska härad.
23	3	20	4	13	21	—	20		1	Ask.
3	4	11	2	5	21	—	14		2	Bielbo (del).
57	8	62	24	23	95	12	44		3	Ekebyborna (del).
72	10	91	4	113	137	—	88		4	Fivelsta.
55	18	80	12	80	130	—	75		5	Hagaby.
41	6	53	—	13	95	—	69		6	Helgona (del).
51	1	78	1	32	113	9	65		7	Hvarf.
60	12	78	6	35	117	18	95		8	Kälvesten.
18	2	26	23	24	19	15	13		9	Kristberga (del).
27	40	109	12	—	49	8	38		10	Motala.
29	31	124	26	9	45	27	63		11	Nykyrke.
45	20	53	2	6	112	8	60		12	Oderlunda.
29	3	29	4	19	31	5	42		13	S:t Peder.
25	18	45	—	46	62	9	52		14	Sten.
27	41	44	4	13	95	40	48		15	Strå (del).
33	5	45	2	28	61	3	57		16	Styra.
63	14	67	4	34	56	16	60		17	Vinnerstada.
658	**230**	**1,015**	**130**	**493**	**1,259**	**170**	**903**	**32,700**		**Summa Aska härad.**

Frihet från taxering har njutits af några få knektar. Husfolk och Gerningsmän som särskildt nämnas äro stundom rätt förmögna.

[2]) Då den del af Aska härad, som nu lyder till Hofs socken (neml. Kloster Orlunda och en del af Bondorlunda) vid 1571 icke finnes upptagen under Hofs socken i Aska härad hvarken i jordebok eller taxeringslängd och ej heller återfinnes i jordebok eller taxeringslängd för Hofs socken i Dals eller Göstrings härad, har den antagligen vid denna tid varit förenad med Oderlunda socken.

[3]) S:t Peder, som omfattar samma byar som nu, motsvarar troligen den forna Klåstada socken, hvilken by (numera Klosterstad) 1571 har flere åbor. Den del af S:t Per, som räknas till Dals härad, nemligen Starby, var såsom kungsladugård ej i jordeboken upptagen och ej heller i taxeringslängden.

		Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade vid taxeringen.				Antecknad		
				Taxerade.		Ej taxerade.	Öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.
			Deraf öde.	Besittne.	Husfolk.			Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. ö.
	Bobergs härad.[1]									
1	Elfvestad			30	—	—	—	53: —	22: 3	—
2	Brunneby			18	2	—	—	[40: —]	[10: —]	—
3	Ekebyborna (del)			28	5	—	—	230: 2	46: 5	75: 1
4	Flistada (del)			19	2	—	—	[130: —]	[10: —]	—
5	Fornåsa och Lönsåsa			62	13	—	4	511: 2	94: —	125: —
6	Klockarike			32	2	—	—	[200: —]	[40: —]	—
7	Kristberga (del)			48	—	—	—	136: —	40: 10	—
8	Skipsås			25	—	—	—	90: 1	17: 10	—
9	Tielmo (del)			38	—	—	2	51: —	30: 5	—
10	Vallerstada			35	2	—	—	163: —	36: 13	—
	Summa Bobergs härad	**383**	**72**	**361**		—	**6**	**1,605: 1**	**347: 6**	**200: 1**
	Gulbergs härad.[2]									
1	Björkeberga	20	?	19	—	—	3	51: ⅓	24: 2	—
2	Flistada (del)	17	?	20	4	—	—	137: —	37: 16	—
3	Kristberga (del)	4	?	4	—	—	—	60: —	9: 5	—
4	Liung	45	?	41	14	4	8	399: 2	67: —	356: —
5	Tielmo (del)	37	?	42		—	—	98: —	42: 9	—
6	Vesterlösa (del)	29	?	26		4	—	[90: —]	[40: —]	?
7	Vreta	103	?	126		9	16	544: 2	232: 6	95: 3
	Summa Gulbergs härad	**255**	**44**	**296**		**17**	**27**	**1,380: ⅕**	**452: 18**	**451: 3**

[1]) Slutsumman af Bobergs härads Jordeboksmantal 1572 är 373 hemman och torp, hvartill komma 10 prester. Häraf voro dock åtskilliga hemman, isynnerhet inom Elfvestads, Vallerstads, Skepsås och Klockrike socknar, "brände och öde" enligt jordeboken, och deraf förklaras troligen taxeringsmantalets ringhet i samma socknar, ehuru taxeringslängden sjelf ej angifver många ödeshemman. — Utöfver hemmantalet upptager jordeboken 91 utjordar, 26 utängar och 7 kyrkestugor.

För Brunneby, Flistada och Klockarike, liksom för Vesterlösa i Gulberg, upptager taxeringslängden endast skattebeloppet och antalet taxerade; jag har derför efter skatten, som är utsatt i både silfver och penningar, proportionerat mig till persedelinventariet.

och taxerad lösegendom år 1571.

Hästar, Ökier, Skjut, Märar.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		**Bobergs härad.**
65	2	74	12	24	80	—	52		1	Elfvestad.
25	[5]	[30]	[2]	[10]	[30]	?	[20]		2	Brunneby.
73	16	76	42	55	129	2	88		3	Ekebyborna (del).
[30]	[5]	[35]	[6]	[10]	[40]	?	[30]		4	Flistada (del).
186	33	246	13	117	266	13	176		5	Fornåsa och Lönsåsa.
[75]	[10]	[110]	[5]	[20]	[90]	[5]	[70]		6	Klockarike.
60	11	126	—	28	31	62	31		7	Kristberga (del).
49	6	64	3	15	70	—	47		8	Skipsås.
27	11	115	10	16	47	32	29		9	Tielmo (del).
74	9	100	1	25	89	5	66		10	Vallerstada.
564	**108**	**976**	**94**	**320**	**872**	**119**?	**609**	**24,590**		**Summa Bobergs härad.**
										Gulbergs härad.
38	8	52	13	36	73	—	52		1	Björkeberga.
41	—	43	1	41	61	—	39		2	Flistada (del).
5	2	19	2	—	4	21	2		3	Kristberga (del).
73	9	136	18	83	114	28	83		4	Liung.
39	7	129	10	2	62	37	19		5	Tielmo (del).
[40]	[10]	[130]	[10]	[2]	[55]	[10]	[20]		6	Vesterlösa (del).
193	24	338	14	24	349	43	252		7	Vreta.
429	**60**	**847**	**68**	**188**	**718**	**139**	**467**	**20,600**		**Summa Gulbergs härad.**

[2]) Gulbergs härads jordeboksmantal 1572 är 251 hemman och 4 prester, hvartill komma 54 utjordar och qvarnar.

I Vreta s:n synes rätt mycket löst folk vara taxeradt för egande silfver eller penningar, deribland t. ex. fateburshustrun på Konungsbro, en sofringsskrifvare m. m. — Några knektar hafva äfven här undgått taxering, men de flesta knektar och hofmän äro vederbörligen uppskattade, deribland en mägta rik man Anders Erikson på Hogåsen i Liungs s:n som betalar omkr. 100 mk skat.

		Jordeboks-mantal 1571.		Antecknade vid taxering 1571.				Antecknad		
			Deraf öde.	Taxerade. Besutne.	Taxerade. Innes-folk.	Ej taxerade.	Öde gårdar.	Silfver. Lod. qv.	Koppar, Tenn, Messing. L℔. ℔.	Penningar. Mk. ö.
	Åkerbo härad. [1]									
1	Harg			36	11	?	?	278: —	118: 5	80: —
2	Lillekyrka			18	—	—	1	6: 2	17: 1	—
3	Näsby			16	—	—	—	42: 2	25: —	—
4	Rystad (del)			33	3	3	13	153: 2	66: 5	—
5	Skrukeby			47	6	1	2	238: —	115: 17	—
6	Törnevalla (del)			40	21	—	5	330: —	100: 10	4: 5
7	S:t Lars (del)			10	—	—	1	8: 2	13: 7	—
	Summa Åkerbo härad	**219**	**40**	**200**	**41**	**4**	**22**	**1,057: —**	**456: 5**	**84: 5**
	Skärkinds härad.									
1	Gårdby			27	6	—	—	70: 2	33: 18	—
2	Gislastada			42	20	—	—	87: 2	67: 5	—
3	Ö. Ryd			56	—	—	5	271: 2	87: 5	269: —
4	Skärkind			65	9	—	20	415: —	121: 15	—
5	Yxnerum (del)			18	—	—	—	—	8: 8	—
	Summa af Skärkinds härad	**218**	**[20?]**	**208**	**35**	**—**	**25**	**844: 2**	**318: 11**	**269: —**
	Hammarkinds härad. [2]	**(1576)**								
1	Drothems el. S. Lars (del)			62		—	—	495: —	128: —	—
2	Gryt med Skären			134		—	—	614: —	211: —	159: —
3	Huseby			48		2	—	227: 2	68: —	—
4	Mogata			87		1	—	614: —	125: —	172: —
5	Ringarum			79		—	—	755: 2	164: 10	540: —
6	Skellevik			85		—	—	501: —	113: —	870: —
7	Skinberga			67		—	—	551: 2	129: 10	40: —
	Summa Hammarkinds härad	**558**	**[30]**	**562**		**3**	**—**	**3,758: 2**	**939: —**	**1,781: —**

[1] Jordeboken för Åkerbo och Skärkind 1571 (1572 m. fl. år saknas) är så illa medfaren, att mantalssummorna endast med svårighet kunnat utrönas.

[2] Jordeböcker för Hammarkind finnas blott från 1567 och 1576. Den förra visar mantal af 544 bönder och 13 torpare; den senare af 538 bönder och 13 torpare, hvartill komma

och taxerad lösegendom år 1571.

	Hästar, Skjut, Ökier, Märar.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.
	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.
									Åkerbo härad.
1	72	3	116	79	98	261	—	191	
2	25	—	34	12	12	55	—	15	
3	27	—	30	15	31	97	—	70	
4	91	—	87	34	83	243	20	187	
5	120	2	143	48	61	240	3	168	
6	[127]	6	135	13	—	180	—	135	
7	24	—	20	8	30	51	—	56	
	486	**11**	**565**	**209**	**315**	**1,127**	**23**	**822**	**20,000**
									Skärkinds härad.
1	54	—	75	14	20	95	—	55	
2	[83]	5	120	10	5	180	—	134	
3	104	12	145	17	31	135	49	101	
4	157	4	168	27	71	233	30	177	
5	18	2	32	1	4	15	—	3	
	416	**23**	**540**	**69**	**131**	**658**	**79**	**470**	**15,600**
									Hammarkinds härad.
1	141	18	207	26	115	277	22	166	
2	153	—	440	203	216	694	77	198	
3	89	12	132	43	98	200	16	139	
4	184	14	308	101	176	434	91	185	
5	160	33	435	29	52	266	43	259	
6	114	10	321	95	114	362	16	115	
7	151	14	238	46	88	308	9	157	
	992	**101**	**2,081**	**543**	**859**	**2,541**	**274**	**1,219**	**63,000**

7 prester. Derjämte antecknas omkring 300 utjordar, ängar, tomter, qvarnar. I 1567 års jordebok saknas afkortningen; 1576 års jordebok antecknar 30 hemman, "brände af danskarne, som ännu ligga öde och skola ingå i skatt 1577, 1578 och 1579".

Börrums nuv. kapellförs. var denna tid del af Mogata socken.

		Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade 1571.			Antecknad		
			Deraf öde.	Taxerade besutne och husfolk.	Icke taxerade fattige eller motvillige.	Öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.
							Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.
	Björkekinds härad.[1]								
1	Konungssund			28	5	—	596	80	—
2	Kudby			110	4	—	1,329	291	670
3	Nykyrke			98	1	—	384	148	632
4	Täby			50	8	—	676	119	—
5	Å			51	—	—	479	113	20
	Summa Björkekinds härad	**309**	?	**337**	**18**	—	**3,464**	**751**	**1,322**
	Östkinds härad.[2]								
1	Husby			135	2	—	1,604	379	917
2	Häradshammar			164	—	—	1,091	401	839
3	Stenby			107	1	—	1,209	255	220
	Summa Östkinds härad	**348**	?	**406**	**3**	—	**3,904**	**1,035**	**1,976**
	Lösings härad.[3]								
1	Dagsberga			61	—	—	1,145	166	20
2	Furingstada			58	—	—	1,105	150	70
3	Norrköpings (S. Johannis)			38	4	—	187	55	—
4	Styrestada			57	3	—	549	147	—
5	Tingstada			41	1	—	366	65	196
	Summa Lösings härad	**241**	?	**255**	**8**	—	**3,352**	**583**	**286**

[1]) Jordeboken för Östkinds, Lösings och Björkekinds härad 1572 är illa bränd och saknar afkortningslängd hvarför ödemantalet felar. Utom det i tabellen intagna jordeboksmantalet upptager jordeboken ett betydligt antal utjordar. ängar, hagar, holmar och qvarnar. — *Röne* nuv. kapellförs. var del af Nykyrke s:n.

Bland de skattande i Björkekinds härad Kudby socken märkes Prefectus Lasse Jonsson i Klint (adelsfogde?) med rätt betydlig förmögenhet, äfvenså en Jöran Geres fogde. Af de icke taxerade i detta härad äro de fleste utfattige men äfven några "rike hoffmän" eller knektar som äro motvillige och vilja intet göra. En skipshöfvidsman i Nykyrke "vill göra sin skatt i staden". — Åtskillige innesmän äro taxerade men kunna ej lätt frånskiljas. — För Täby socken är vid taxeringen ej blott för hästar utan äfven för småkreaturen angifvet allenast värdet, så att antalet måst beräknas.

och taxerad lösegendom år 1571.

Hästar, Skjut, Ökier.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		
										Björkekinds härad.
101	12	114	9	61	205	—	107		1	Konungssund.
282	25	324	150	188	706	—	396		2	Kudby.
206	2	298	119	164	502	20	182		3	Nykyrke.
[125]	15	141	[60]	[100]	[110]	—	[70]		4	Tåby.
[114]	4	129	69	78	258	—	145		5	Å.
828	**58**	**1,006**	**407**	**591**	**1,781**	**20**	**900**	**45,000**		**Summa Björkekinds härad.**
										Östkinds härad.
261	19	433	175	210	834	32	267		1	Husby.
298	49	591	75	259	704	128	353		2	Häradshammar.
240	12	276	61	161	698	—	279		3	Stenby.
799	**80**	**1,300**	**311**	**630**	**2,236**	**160**	**899**	**51,700**		**Summa Östkinds härad.**
										Lösings härad.
170	24	230	24	111	358	34	198		1	Dagsberga.
171	9	191	30	30	370	—	211		2	Furingstada.
75	12	132	14	87	212	—	158		3	Norrköpings (S. Johannis).
139	11	205	20	51	404	19	172		4	Styrestada.
54	10	127	20	55	167	—	135		5	Tingstada.
609	**66**	**885**	**108**	**334**	**1,511**	**53**	**874**	**35,400**		**Summa Lösings härad.**

[2]) I Östkinds härad förekommer vid Stenby socken antecknad utan taxering Jöran Geres fogde på Ollonö, "en rik man vill intet göra". Under Husby socken taxeras fogde och skrifvare på Skedenäs; bland de taxerade synas rätt många, synnerligen i Stenby socken, vara löst folk. — *Jonsbergs* nuv. socken var del af Häradshammars s:n. — *Qvarsebo* nuv. kapell var del af Husby s:n.

[3]) Den i Lösings härad belägna S. Johannis eller Norrköpings bondkyrke socken upptogs denna tid i Bråbo härads jordebok under namn af Norrköpings socken. Äfven vid taxeringen räknas den tillsammans med Bråbo härad. Jag har dock återfört densamma till Lösings härad, emedan föreningen endast berodde på en tillfällig administrativ anordning och jordeboken sjelf uttryckligen vitsordar att socknen hörde till Lösings härad. — *Krokeks* nuv. socken hörde denna tid till Dagsberga socken.

	Jordeboks-mantal 1574.		Antecknade vid taxering 1571.			Antecknad		
		Deraf öde.	Taxerade besutne och husfolk.	Ej taxerade fattige eller motvillige.	Öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.
						Lod. qv.	L. T.	Mark.
Memmings härad.								
1 Kimsta			55	—	?	126	71	—
2 Kullersta			36	—	?	245	69	—
3 Löt med Borg			77	—	?	580	132	25
Summa Memmings härad	**136**	**28**	**168**	—	?	**951**	**272**	**25**
Bråbo härad.[1]								
1 Eneby			87	—	?	543	142	533
2 Risinge[2] (del)			92	—	?	590	[150]	[500]
3 Regna			43	1	4	161	100	2
4 Skedvi			66	1	?	700	174	141
5 Qvillinge[3]			105	1	?	667	151	532
Summa Bråbo härad	**366**	**27**	**393**	**3**	?	**2,661**	**717**	**1.708**
Hellesta och Vånga bergslag.	**(1572)**							
1 Hellesta	128		121	?	?	654	237	80
2 Risinge (del)	89		21	?	?	[65]	[20]	—
3 Vånga			57	?	?	532	120	3
Summa Hellesta och Vånga bergslag	**217**	**24**	**199**	?	?	**1.251**	**377**	**83**
Godegårds bergslag.[4]	**(1567)**							
1 Godegård	60							
2 Tjelmo (del)	10							
Summa Godegårds bergslag	**70**	**7**	75			450	150	?

[1]) Jordeboken 1574 för Bråbo och Memming upptager äfven "Norrköpings socken i Lösings härad" och är mantalet för Bråbo med Norrköpings socken, prester inräknade, 410. Härifrån har jag frånbragit 44 för Norrköpings socken som af mig öfverförts till Lösings härad. — Utom jordeboksmantalet antecknas för Memming och Bråbo omkring 200 utjordar, qvarnar och fisken m. m. Afkortningslängden visar för bägge häradena ett antal af 55 öde gårdar som "skola tagas i skatt under åren 1575—78" och gifver anledning till dessas fördelning såsom i tabellen skett. — I bägge häradenas taxering ingå åtskilliga innesmän, som mest äro knektar. — De icke taxerade äro några utfattige, hvarjämte vid slutet af några längder antecknas restantier å uppbörd af flere bland de taxerade.

och taxerad lösegendom år 1571.

Hästar, Skjut, Ökier.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.		
										Memmings härad.
33	12	146	18	50	169	44	119		1	Kimsta.
8	6	86	19	22	86	—	66		2	Kullersta.
57	18	194	27	109	326	—	209		3	Löt med Borg.
98	**36**	**426**	**64**	**181**	**581**	**44**	**394**	**12,000**		**Summa Memmings härad.**
										Bråbo härad.
171	17	237	20	24	316	—	208	8,600	1	Eneby.
[150]	[15]	[230]	[20]	[20]	[300]	?	[200]	8,300	2	Risinge (del).
56	26	174	51	97	128	183	94	15,120	3	Regna.
91	75	273	54	158	218	223	168		4	Skedvi.
59	24	318	110	116	445	98	199	10,500	5	Qvillinge.
527	**157**	**1,232**	**255**	**415**	**1,407**	**504**	**869**	**42,520**		**Summa Bråbo härad.**
										Hellesta o. Vånga bergslag.
114	37	532	74	195	341	98	274	13,600	1	Hellesta.
[15]	[4]	[76]	[9]	[16]	[36]	[10]	[28]	1,650	2	Risinge (del).
115	29	202	17	19	243	102	148	6,850	3	Vånga.
244	**70**	**810**	**100**	**230**	**620**	**210**	**450**	**22,100**		**Summa Hellesta o. Vånga bergsl.**
										Godegårds bergslag.
									1	Godegård.
									2	Tjelmo (del).
100	25	300	35	80	250	80	200	?		**Summa Godegårds bergslag.**

[2]) För Risinge finnas två taxeringslängder, en för dem som höra under Jöran Jönssons fögderi, Bråbo härad, en för dem som höra till Jöns Gummesons fögderi, Hellesta och Vånga bergslag. Bägge angifva blott de taxerades antal och skattebelopp, och med ledning deraf äro persedelsiffrorna här interpolerade.

[3]) Qvillinge socken omfattar äfven nuvarande *Simonstorp* socken.

[4]) För Godegårds bergslag, som omfattade byarne Markaboda, Hult, Yxhult, Anseboda, Tyle, Koppefall och Österby af Tjelmo socken, saknas taxeringslängd, hvarför siffrorna här äro helt och hållet interpolerade med hjelp blott af den antydan om hushållens antal som finnes i jordeboksmantalet. Detta är åter hämtadt från närmaste behållna jordebok, af 1567, för Godegårds bergslag, hvilken var förenad med Sundbo härad i Nerike.

Städer:	Taxerade 1571.			Taxerad lösegendom 1571.														
	Prester och borgare.	K. M:ts och adelns tjenare, knektar, löst folk.	Ej taxerade.	Guld.	Silfver.	Koppar.	Tenn och Messing.	Penningar och varor till värde:	Hästar, Ökier, Skjut.	Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Summa värde.
				Lod	Lod. qv.	L℔. ℔.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	Mark.
Linköping	82		—	62	1,857: 3	337: —	65: —	2,206	120	15	139	30	51	183	15	215	16,600
Norrköping	57	51	44	Stycken 89	3,792: 1	491: 10	63: 13	18,972	109	18	157	12	25	91	8	304	46,200
Söderköping	140	73	—	721	8,046: 2	771: 10	277: 3	53,450	151	39	209	9	63	95	—	390	107,000
Vadstena	79	17	39	768	7,613: 2	822: 10	197: 13	22,743	74	23	137	6	50	83	26	270	85,000
Skeninge	43		—	—	368: —	81: 10	7: 11	—	54	12	86	4	15	110	—	59	4,300
Summa städer i Östergötland	**542**		**83**		**21,678: —**	**2,504: —**	**611: —**	**97,371**	**508**	**107**	**728**	**61**	**204**	**562**	**49**	**1,238**	**259,100**

Närmare redogörelser för detaljer af taxeringen i Östergötlands städer äro meddelade i mitt arbete "Sveriges inre historia", Delen 2, sidd. 105—111. Några af siffrorna äro här förändrade, derutinnan att värdesummorna för alla handelsvaror, äfven jern, sammanslagits i en kolumn med "reda penningar" och "guld", der dettas värde varit angifvet i marktal. Dessutom har i denna tabell blifvit rättadt ett fel i nyssnämda arbetes uppgift om "penninge"förmögenheten i Norrköping, hvilken var till följd af en oriktig siffertransport upptagen med ett alldeles för högt belopp. Slutligen hade siffrorna för "Summa värde" i nämda arbete blifvit för städerna Linköping, Norrköping och Söderköping orätt bestämda derigenom att guldmyntsbeloppen i skatteuppbörden räknats dubbelt; äfven härutinnan är rättelse iakttagen.

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.

	1560.	1563.	1565.	1566.	1570.	1573.	1574.	1575.	1576.
	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Ydre och Kind	848	—	1,058	1,267	593	850	—	940	1,066
Bankekind och Hanekind [1]	—	—	—	815	—	—	—	—	965
Valkebo [2]	412	227	—	561	—	—	—	—	394
Vifolka [3]	483	344	578	584	122	—	—	486	540
Göstring [4]	644	608	810	814	287	—	—	—	722
Lysing	435	326	525	578	229	—	—	604	622
Dal [5]	268	230	269	311	149	—	—	—	307
Aska med Skobofjerding [6]	442	452	601	666	210	—	—	—	724
Broberg och Gulberg	669	615	963	1,165	223	—	—	—	808
Åkerbo [7]	—	—	—	440	—	—	—	—	407
Skärkind	—	—	—	425	—	—	—	387	384
Hammarkind	522	233	—	—	—	—	—	616	598
Björkekind, Östkind och Lösing [8]	—	931	—	—	—	—	1,938	—	2,054
Memming	287	140	227	324	118	879	—	—	327
Bråbo	412	356	—	571	359		—	—	879
Bergslagen [9]	172		125	156	—	—	—	—	294
Summa af nuvarande Östergötlands län	—	—	—	—	—	—	—	—	**11,091**
Summa beräknad af d:o	*8,600*	*6,000*	*11,200*	*11,400*	*4,200*	8,000	10,500	10400	—

[1]) 1566 saknas Landeröd, Kaw och Kärna, som voro bortförlänade. — [2]) Solberga räknas hit alla åren; 1560 inräknas Kaw och Kärna. — [3]) Vesterlösa räknas hit alla åren. — [4]) Järstada saknas 1576. — [5]) Broby s:n saknas 1576. — [6]) Broby räknas hit 1576. — [7]) Rystad saknas 1566. — [8]) Norrköpings bondekyrkosocken (S. Johannis) räknas ej hit utan med Bråbo. — [9]) Vånga, Hellestada, Godegård och Tielmo.

De få behållna registren öfver uttagna Drängepenningar i Östergötland 1576 utvisa

	Legodrängar och Gerningsmän.
för Bankekinds härad	42
» Hanekinds »	50
» Valkebo »	32
» Åkerbo »	36
» Skärkinds »	165
» Hammarkinds »	
» Linköpings stad	36

Nerike, Södermanland och Upland.

Sedan Nerike, efter Lars Siggesson Sparre, 1554 och Nyköpings län, efter Johan Turesson Tre Rosor, 1556 återgått till kronan, förekom i dessa tre landskap ingen större förläning till andra än konungahusets medlemmar. Efter konung Gustafs död afsöndrades Södermanland och Nerike till hertig Carl, och i Mälareprovinserna innehade för öfrigt:

Markgrefvinnan af Baden (under Arboga gård): Götlunda, Lillkyrka, Rinkeby och Öby s:r af Glanshammars härad.

Hertiginnan af Saxen: Håbo, Erlinghundra och Lagunda härad.[1])

Häradena voro 1571 (72) fördelade i följande fögderier:

Sundbo härad tillsammans med Godegårds bergslag i Östergötland.

Vester Nerike eller Kumla, Hardemo, Grimstens och Edsbergs (med Knifsta) härad samt Leke bergslag.

Öster Nerike eller Örebro, Skyllersta och Askers härad.

Vesterrekarne, hvaraf a) Torpa, Sätterbo, Liesta, Råby, Tumbo, Öja och Vestermo lågo under Ulfsunds gård i Vestmanland; b) Fors, Gilberga och Torshälla tillsammans med

[1]) Mindre förläningar innehade följande förnäma herrar och fruar enligt 1572 års förläningsregister:

Pontus de la Gardie: Näs, Vekol, Haksta, Lillkyrka och Boglösa socknar i Trögds härad.

Gabriel Christiersson: halfva Frösåkers härad.

Per Brahe: Riala och Ryd socknar samt Angarn, Markim och Orkesta af Vallentuna och Seminghundra härad.

Ture Bjelke: Adelunda och Morkarla socknar af Olands härad.

Hans Kyle: Estuna socken af Lyhundra härad.

Fru Märta Sture: Grodinge socken i Svartlösa härad.

Fru Cecilia (Tre Rosor): Tillinge och Svingarns s:r i Åsunda härad, samt Fru Ebba, Sten Erikssons enka: Glanshammars socken.

Samtliga dessa förläningar voro dock anordningar af räntor mera än län. Fogdarne synas, utom för hertig Carls furstendöme, hafva redovisat direkt till kungliga kammaren, och räkenskaper likasom jordeböcker finnas i behåll utom för Glanshammars härad.

Österrekarne under Eskilstuna gård.
Villåttingen under Gripsholms slott.
Åkers och *Selebo* härad under Räfsnäs gård.
Oppunda härad utom
Julita och Österåkers s:r som lågo under Julita gård.
Daga, Hölebo och *Öknebo* härad.
Jönåker och *Rönö* härad under Nyköpings slott.
Sotholm och *Svartlösa* härad med Vermdö socken.

Torfvesunds gård med Botkyrka, Bromma och Lofö s:r.
Färentuna och *Bro* härad.
Vallentuna, Sollentuna och *Seminghundra* härad med *Danderyds, Ryds* och *Åkers* skeppslag.
Långhundra och *Sjuhundra* härad.
Närdinghundra och *Lyhundra* härad med *Frötuna* skeppslag.
Frösåkers härad med *Bro* skeppslag samt *Olands* härad.
Tierps och *Vendels* härad med *Norra Roden* samt Film och Dannemora s:r.
Norunda, Ulleråker och *Bälinge* härad.
Vaxala och *Rasbo* härad.
Lagunda och *Hagunda* härad.
Håbo och *Erlinghundra* härad.
Trögd och *Åsunda* härad.
Simtuna, Torstuna och *Våla* härad under Väsby gård i Tjurbo härad.

För nästan hela Nerike, halfva Södermanland och större delen af Upland saknas så väl taxeringslängder som i de flesta fall äfven uppgifter om skattebeloppen 1571, och vid sådant förhållande kan naturligtvis för dessa trakter ingen tillförlitlig uppgift meddelas om kreatursstock eller öfrig lös egendom. Den enda beräkningsgrunden för en approximativ uppskattning är här jordeboksmantalet, hvars förhållande till de taxeringsskyldiga hushållens antal kan antagas hafva varit någorlunda lika inom bygder af samma beskaffenhet, och efter hvars storlek man sedermera kan gissa sig till lösegendomens omfattning. Utan att för dessa beräkningar göra anspråk på mera än en ungefärlig sannolikhet, har jag försökt att åt desamma vinna den största möjliga noggranhet genom att, der sådant varit möjligt, jämföra med hvarandra de trakter, hvilkas naturbeskaffenhet synes någorlunda likartad. Der taxeringslängder finnas i behåll för större eller mindre del af ett härad, har

kompletteringen genom gissning för öfriga socknar af samma härad varit jämförelsevis mindre vansklig. Der åter för ett eller flera härad saknas alla taxeringsuppgifter, har gissningen blifvit mera godtycklig, mindre dock för kreatursstocken än för öfrig lösegendom såsom silfver, koppar och penningar. För hela Roslagens kust finnes sålunda ingen annan ledning till inventariets uppskattning än taxeringsuppgifterna för Häfverö och Börstil, för Södertörn och Hölebo har jag proportionerat efter uppgifterna för Rönö härad, för Österrekarne, Åker och Selebo efter uppgifterna för Vesterrekarne, för hela Nerike efter Glanshammars härad o. s. v.

För föregående provinser har i tabellerna införts en kolumn utvisande "Summa värde" af silfver och persedlar. Såsom i företalet är antydt, få dessa siffror icke betraktas såsom ett noggrant uttryck af den taxerade egendomens värde, dels derför att sjelfva värderingen var något godtycklig och ej alltid lika, dels och i synnerhet derför att siffrorna endast uppkommit genom tiodubbling af den erlagda skattesumman, hvilken — som följd af restantier — understundom kunde vara något lägre än vederborde. Dessa siffror äro också anförda blott som en ledning för uppskattning af förmögenheten å de ställen, der skattesumman är känd, men persedellängden saknas. För nu i fråga varande provinser saknas deremot icke blott en stor mängd taxerings- eller persedellängder utan i de allra flesta fall äfven uppgifter om den influtna skatten, och vid sådant förhållande har jag så mycket hellre uteslutit värde-kolumnen, som den här i de flesta fall endast skulle blifva fyld med otillförlitligt gissade siffror.

I Mälare-provinserna hade kronan på 1570-talet ett ganska betydligt antal slott och gårdar. Konung Gustaf hade haft ännu flera. *Hökhufvuds* gård, *Skedie* gård, *Hammars* gård, *Konungstuna* gård i Upland, *Fiholms* och *Ridö* gårdar i Vestmanland blefvo efter kort tids förvaltning på 1550-talet nedlagda; likaså *Kongsberga* och *Magrö* i Södermanland; *Glia* gård, som förekommer 1554, uppgick sedermera i Torfvesunds gård; *Sjö* gård öfvergick tidigt till Johan Turesson Roos; *Kägleholms* gård till Lejonhufvud-slägten; *Berga* och *Tynningö* gårdar förläntes till frälsemän; likaså *Ekholmen*, som 1571 blef friherreskap för Pontus De la Gardie. Af de återstående voro *Ekolsund* och *Wänngarn* vid tiden för vår beskrifning förlänade till Hertiginnan af Saxen, men äro här i tabellen dock uppförda som kungliga gårdar efter de närmast i be-

Kungliga afvelsgårdars ladugårdsinventarium

		Mantal till spisning.			Ladugårdsinventarium.										
					Hästar.					Ungnöt.		Får.			
		Hofpersonal.	Fogde- och Svennebordet.	Legofolksbordet.	Stod, Frisföl.	Stod och Verkhästar	Tjurar.	Oxar.	Kor.	4 à 3 års.	2 à 1 års.	Engelska.	Svenska.	Getter.
					St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.
1	Stockholms slott[1]) med Skeppsholmen	?	763		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	» gamle ladugård		42		25	7	4	26	103	1	46	82	61	11
3	» nye ladugård		43		17	4	4	16	86	2	29	—	94	—
4	Vid Nacka, Stäket, Vaxholm m. m.		76		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Danviks hospital		123[2])		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	med Sikla och Hammarby ladugårdar		10		—	16	3	6	29	—	14	—	54	—
7	Torfvesunds (Drottningholms) gård)		44		14	17	1	5	34	10	22	—	39	—
8	Svartsjö och Väntholms gårdar		79	30	39	23	2	29	100	69	122	203	212	—
9	Vängarns gård (1566)		50?	10	33	7	4	50	55	58	62	86	266	—
10	Häringe och Hammarstada gårdar		70		14	10	2	11	44	19	42	84	75	58
	Summa af nuv. Stockholms län		**1,340**		**142**	**84**	**20**	**143**	**451**	**159**	**337**	**455**	**801**	**69**
1	Upsala slott och ladugård		131	37	35	23	2	—	100	22	123	138	242	71
2	Örby gård		57		32	28	4	—	34	19	29	128	43	64
3	Hallqvids gård (1573)		26		—	7	2	4	14	—	14	—	47	8
4	Österby[3]) gård (1568)		51		?	18	2	—	58	40	58	—	108	66
5	Ekolsunds gård (1568)	133	47	27	81	15	3	31	102	117	50	—	75	—
6	Stäks ladugård (1568)		17		11	6	3	2	33	8	14	47	14	—
	Summa af nuv. Upsala län	**133**	**393**		**159**	**97**	**16**	**37**	**341**	**206**	**288**	**313**	**529**	**209**

[1]) Räkenskaperna för Stockholms slott 1572 (för kringliggande år äro de mycket bristfälliga) lemna endast så till vida fullständig öfversigt af mantalet derstädes, att "förtäringsregistret" utvisar ett antal af 763 personer i 52 veckor "till Fougde-, Svenne- och Embetsfolks Förtäring oppå Stockholms slott med Skeppsholmen". Men derjämte finnes en räkenskap öfver "Månadskoster till Stockholms slotts ladugårdar, Nacka-folk, Krutmakare vid Wättinge, item Kolare och Timbermen". Deraf framgår att vid Gamla ladugården underhöllos 43, vid Nya ladugården 42 personer (hvilket äfven bekräftas af ladugårdsräkenskaperna), vid Nacka hammarsmedja 14 personer, vid Wättinge krutqvarn 9 personer, vid Vaxholm en fogde och 12 knektar, vid Stäket 7 kolare, vid Edsviken 5 kolare, vid Bogesund 5 kolare, utom åtskilliga timmermän, mjölnare, jägare och fiskare

och skörd 1572 och 1573 (1568, 66).

			Skörd 1571 (1567, 65).								
Svin.	Gäss.	Höns.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Korntal.	Hö; sommarlass.		
St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	Stockholms slott med Skeppsholmen.
202	—	—	6½	281½	6	—	10½	4	839	2	» gamle ladugård.
86	8	—	30	390	—	—	3	4,2	943	3	» nye ladugård.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	Vid Nacka, Stäket, Vaxholm m. m.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	Danviks hospital
63	3	25	21½	139½	68	3	—	6	388	6	med Sikla och Hammarby ladugårdar.
52	39	30	4½	76	3	8	—	?	505	7	Torfvesunds (Drottningholms) gård.
200	17	2	47	378	67	9	9	?	1,142	8	Svartsjö och Väntholms gårdar.
206	—	—	16	360	192	36	—	9,7	856	9	Vängarns gård (1566).
62	14	15	8	137	43	2	—	?	661	10	Häringe och Hammarstada gårdar.
871	**81**	**72**	**133½**	**1,762**	**379**	**58**	**22½**		**5,334**		**Summa af nuv. Stockholms län.**
152	107	—	13	201	350	80	16	3	3,749	1	Upsala slott och ladugård.
72	16	15	15	43	67	14	1	2½	851	2	Örby gård.
41	33	17	1½	76	79	3	—	2	800	3	Hallqvids gård (1573).
66	—	17	—	119	139	17½	2½	4,6	430	4	Österby gård (1568).
85	25	15	6½	356	388	56½	7½	6,2	996	5	Ekolsunds gård (1568).
27	7	12	12	32	85	4	1	8	239	6	Stäks ladugård (1568).
443	**188**	**76**	**48**	**827**	**1,108**	**176**	**28**		**7,065**		**Summa af nuv. Upsala län.**

vid Danviken, Husarviken, Rigesten o. s. v. I denna mantalsförteckning är dock troligen ej sjelfva det egentliga *hofvet* inräknadt.

[2]) Förtäringsregistret utvisar i Stockholms sjukestuga 123 personer i 52 veckor, samt att till Sikla och Hammarby ladugårdar utdelats månadskost för 5 personer å hvardera stället.

[3]) Under Österby gård lydde hammarsmedjan vid Vaxholm och Dannemora berg, men det kan ej af räkenskapen synas, huruvida folket derstädes ingick i gårdens förtäringsregister. För Dannemora finnes blott en räkenskap af lodstöparen 1568 och för Österby gård är 1568 års räkenskap den enda från 1557 till 1587.

Kungliga afvelsgårdars ladugårdsinventarium och skörd 1572 (71, 73).

	Mantal till spisning.	Ladugårdsinventarium för 1572 (71, 73).												Skörd 1571 (72 o. 70).						
		Hästar, Stod, Folar.	Verkhästar.	Tjurar.	Oxar.	Kor.	Stutar, Qvigor o. Kalfvar. 4 å. 3 års.	Stutar, Qvigor o. Kalfvar. 2—1 års.	Får. Engelska.	Får. Svenska.	Getter.	Svin.	Gäss.	Höns.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Korntal.	Hö: sommarlass.
		St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
Lekebergs hyttegård	49	—	3	3	11	9	—	6	25		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Örebro slott och ladugård	162	25	14	1	26	65	16	52	156		74	166	50	232	½	190	136	91½	2½	4	1,776
Sigersjö gård (1571)	54	26	7	1	27	18	9	24	46		19	65	12	18	—	12	76	10	8	3	770
Summa nuv. Örebro län	**265**	**51**	**24**	**5**	**64**	**92**	**25**	**82**	**227**		**93**	**231**	**62**	**250**	⅛	**202**	**212**	**101½**	**10½**		**2,546**
Gripsholms slott o. ladugård	86	32	13	4	56	52	18	63	93		38	75	46	54	7	405	103	19½	—		801
Eskilstuna gård	72	45	8	5	20	36	11	41	76	39	—	92	8	36	—	130½	118	9	—		1,268
Juleta gård (1573)	38	13	5	6	27	46	16	73	59		—	57	10	28	11	113	83½	15	—		?
Räfsnäs gård	40	19	13	4	15	22	15	40	78		—	36	10	36	6	160	29	—	4		766
Nyköpings slott	148	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—	—		—
» ladugård	14	16	14	4	99	115	18	67	101		121	77	31	45	3½	420	16	—	6		1,440
Tynnelsö gård (1573)	35	25	4	4	11	35	20	23	56		—	44	28	—	3½	90½	9½	4	—	?	170?
Summa nuv. Nyköpings län	**433**	**150**	**57**	**27**	**228**	**306**	**98**	**307**	**502**		**159**	**381**	**133**	**199**	**31**	**1,319**	**359**	**47½**	**10**		?

håll varande räkenskaperna. — Jag upptager här ock redogörelse för mantalet vid Danviks hospital och de kungliga verkstäderna, liksom Skeppsholmen, vid Stockholm. Deremot har jag ej kunnat få någon samtidig uppgift öfver mantalet vid Nyköpings hospital, som dock af äldre räkenskaper att döma ej synes hafva herbergerat mer än 25 personer.

Den stora bristfällighet i taxeringsuppgifterna för Nerike, Södermanland och Upland, som gör att en betydande del af de siffror. hvilka kunna uppgifvas för taxeringsmantal och boskapsinventarium derstädes, endast äro mer eller mindre tillförlitligt gissade, medför naturligtvis också, att den beräkning man kan anställa öfver de adliga sätesgårdarnes befolkning och boskapsinventarium varder af mindre betydenhet. Jag har dock velat meddela äfven för dessa landskap, af hvilka isynnerhet Södermanland redan vid denna tid var rikt på herresäten, en så vidt möjligt fullständig öfversigt öfver säterierna, och då i föregående häfte af detta arbete saknas dylik öfversigt för Vestmanland, har jag äfven för denna provins här uppräknat de adliga gårdarne. Utom frälse-jordeböcker, rusttjenstlängder, tiondelängder och de vanliga jordeböckerna har jag här äfven begagnat en i R. A., Acta ang. Ridderskapet och Adeln, befintlig längd på frälset som erlagt köpesölf 1573, hvarur en och annan upplysning varit att hemta. I Södermanland och Upland funnos åtskilliga gamla med hvarandra genom giften befryndade ätter af jemförelsevis mindre betydenhet, och utdöda innan riddarhuset upprättades; dessas medlemmar pläga under 16:de seklet "skrifvas" till en hel mängd gårdar i Mälartrakterna, af hvilka dock flera vid 1570-talet bevisligen voro lagda under landbönder och troligen endast för kortare tid varit verkliga sätesgårdar; jag har i allmänhet icke vågat uppföra sådana såsom säterier, der ej ur samtidiga räkenskaper kunnat framletas någon antydan om deras säterinatur. Det är dock möjligt att, med de stora luckor som förefinnas i räkenskapsföljden, misstag härvid insmugit sig, så mycket svårare att kontrollera, som bristen på taxeringslängder i så många fall gör det omöjligt att bestämma, huruvida den ena eller andra gården betraktats som säteri just i det hänseende, hvarom här hufvudsakligen är fråga, d. v. s. fritagits från taxering. Jag har emellertid hellre velat upptaga för få än för många af sätesgårdarne.

Uppgifterna om sätesgårdarne och deras egare röra för det mesta förhållandena under åren 1572—1573, för hvilka

räkenskaper och jordeböcker bäst äro bevarade, men der jag, särskildt med hänsyn till egarnes namn sväfvat i villrådighet, är understundom tidsperioden utsträckt till åren 1569—1573. Det är ofta mycket svårt att med säkerhet bestämma, vid hvilken tid den ene frälsemannen tillträdt och den andre frånträdt en gård, helst då arfskiften pågingo, och det kan nog hända, att jordeböckerna, såsom mantalsskrifningslängder betraktade, icke äro så fullkomligt pålitliga. De äro dock säkrare än senare genealogiska konjekturer.

Säterier i Nerike, Södermanland, Upland och Vestmanland åren 1569—73 torde hafva varit följande:

Edsbergs härad.

Edsberg:	*Riseberga*[1])	H:u Elisabeth.

Askers härad.

Asker:	*Bysta*	Claes Åkesson (Tott).
St. Mellösa:	*Göksholm*	Fru Margareta (Johan Åkessons Natt och Dag).

Glanshammars härad.[2])

Lillkyrka:	*Ekeberg*	Fru Emerentia (Abr. Erikss. Lejonhufvuds).
Ödeby:	*Kägleholm*[3])	Grefvinnan Ebba (Sten Eriksson Lejonhufvuds).

[1]) Riseberga torde varit sätesgård. Det förekommer ej i jordeboken under någon titel, men i tiondelängden antecknas 1573 Peder Persson och 1574 "hustru Elisabeth på Riseberga" utan tionde. Enligt anteckning i 1573 års jordebok voro tre kyrkohemman "i Klostret" *fritt* under Hustru Lisbeth.

[2]) Jag tviflar, att *Esplunda* i Rinkeby vid denna tid varit sätesgård. Frälsebönder tillhöriga både Gabriel Christersson, Carl Holgersson och Grefvinnan Ebba upptagas 1573 uti Esplunda och Nederby.

[3]) Storleken af Kägleholms gård, som i Sten Erikssons arfskifte 1563 säges "ligga för 2 lester (= 96 t:r) korn", torde kunna bedömas efter räkenskaperna för den tid, då gården innehades af konungahuset och förvaltades af fogde. År 1555 skördades 160 t:r råg efter utsäde af 48 t:r, 98 t:r korn efter utsäde af 8½ t:a samt 2 t:r hafre och 4 t:r ärter. Boskapsinventariet var 52 oxar, 76 kor, 163 stutar och qvigor, 53 kalfvar, 166 får, 183 getter, 73 svin och 99 gäss och höns. — Lejonhufvudslägten besatt senare äfven sätesgården Hjelmarsberg i Almby socken; jag vet ej, om densamma ännu var bebygd till säteri. I "Jelmersberg" upptagas två frälsebönder 1572 och 73.

Vesterrekarne härad. [1])

Gilberga:	*Biby*	Claus Jörensson[2]) (Stjernsköld).
Liesta:	*Hvargarn*	Fru Malin[3]) (Hans Perssons).
Tumbo s:n:	*Österby*	Erik Persson[4]) (Forstena-slägt?).
Öja:	*Sundby*	Erik Larsson (Sparre).

Österrekarne härad. [5])

Husby:	*Rossvik*	Jöran Larsson (Sparre).
Jäder:	*Almby*	Mats Körning.
Näshulta:	*Hedensö*	Bengt Gylta.[6])
	Gräfseboda[7])	Jöran Johansson (Rosenhane).

---

[1]) Af äldre säterier synas *Värkulta* i Vestermo s:n och *Vesterby* i Tumbo varit nedlagda. I det förra antecknar 1572 års jordebok en frälselandbo och i det senare två kronolandbor, och jag känner ingen som skref sig till dessa gårdar.

[2]) I 1569 års register upptages Claus Jörensson, i 1579 års register Jöran Clausson för godset Biby; den äldre var dock ej död 1579.

[3]) I 1562 års rusttjenstlängd antecknas en Nils Persson på Hvargarn, hvilken väl troligen var af den s. k. Forstena-slägten till Hvalstad i Odensvi och Österby i Tumbo. I 1572 års jordebok förekommer "Fru Malin på Lilla Hvargarn" bland frälsebönderna, men har utan tvifvel haft sätegård. Hon var enka efter Hans Persson i Valsta och troligen redan omgift med Erik Jönsson (Lilie till Löfstad), då hertig Magni hofmästare. Man finner ock i Oppunda härads jordebok 1572 "Eric Jönsson till Hvargarn" flere gånger nämnd som frälsehemmansegare, hvarjämte han både 1572 och 1576 nämnes i tiondelängden för "Hvargarn" med 1 t:a i tionde. En gång nämnes äfven i Oppunda härads jordebok 1572 "Jungfru Anna till Hvargarn".

[4]) Erik Persson (troligen af Forstena-slägt), som af Anrep uppgifves som död 1556, upptages så väl i 1569 års rusttjenstlängd som i 1573 års köpesölfslängd med sin gård Österby. Han har betalt 40 mk i sölfskatt 1569. I 1573 års tiondelängd uppföres ock Erik Persson till Österby med 1 t:a.

[5]) Jag har ej tillräcklig anledning antaga, att sätesgårdar vid denna tid funnos i *Fiholm* (Jäders s:n), för hvilket i jordeboken antecknas 8 landbönder, eller i *Tandla* och *Lundby* (i Husby s:n), der 2 till 3 landbönder äfven antecknas.

[6]) I rusttjenstlängderna förekommer ej Bengt Gylta (som räknas till Vestgöta-adeln, men alltid skref sig sjelf till Hedensö och Påtorp) bland Södermanlands frälsemän; men i 1573 års register på "köpesölf af Adeln" uppräknas bl. a. "Bengt Gylta på Hedensö". I 1579 års rusttjenstlängd upptages hustrun, "Fru Ingeborg på Hedensö".

[7]) Hustru Karin på Gräfsebo (Hvessing g. m. N. Bölja) upptages i 1562 års frälselängd. I 1573 års jordebok upptages ej Gräfseboda som landbohemman, hvadan det är troligt, att den gamla sätegården der var behållen. Jöran Johansson var gift med H:u Karins dotter Märta.

Selebo härad.[1])

Aspö s:n: *Lagnö* — Fru Karin[2]) (Trolle, f. Gyllenstjerna).

Åkers härad.[3])

Fogdö s:n: *Bergshammar* — Åke Bengtsson (Färla).
Helgarö: *Edeby* — Fru Anna[4]) (Mats Larssons' Cruus).

Oppunda härad.

Betna s:n: *Åkerö* — Fru Anna Bjelke[5]) (f. Hogenskäl).
Flen: *Slädhammar* — Bertil Larsson.[6])
Floda[7]): *Ökna* — Fru Anna[8]) (Knut Knutson Liljes).

[1]) Ovisst är om det gamla säteriet *Mälsåker* i Yttersela, som i början af 1500-talet var sätesgård för fru Karin (Schack, f. Gren) och fru Anna Kagg, på 1570-talet var sätesgård. Claus Anderson på Stola och Per Bengtsson i Rånnum antecknas som egare af frälsehemman derstädes 1572. — Likaså har jag ej tillräcklig anledning antaga, att andra än landbönder suto på *Algö* och *Runsö* i Öfversele s:n. — *Stora Sundby* (i Kärna s:n) kallas i 1573 års jordebok två "Erik Anderssons" landbohemman, af hvilka ett är öde.

[2]) Fru Karin på Lagnö ger 1561 19½ t:a i tionde. Hon öfverlefde länge sin man och bodde der troligen äfven 1571. Senare öfvertog mågen Nils Ryning godset.

[3]) *Lida* i Åkers s:n, till hvilken åtskilliga frälsemän skrifvit sig, kan jag ej med visshet uppgifva för sätesgård vid denna tid. Jordeboken upptager 1572—73 flere landbönder derstädes.

[4]) "Fru Anna på Edeby" nämnes i 1573 års jordebok för Oppunda härad som egare till landbönder i Huseby s:n och var väl troligen Anna, f. Lejon, hustru till en af de flera Cruusar, som skrefvo sig till Edeby. Slägtförbindelser med Flemingska ätten gjorde dock, att Flemingar såsom en Erik (Pedersson?) haft något att skaffa med Edeby, der t. o. m. Erik enligt 1573 års räkenskap skall hafva bygt sig en afvelsgård.

[5]) Fru Anna på Åkerö gaf 1561 12 t:r i tionde. Enligt arfskifteshandling vid hennes död "räknades" Åkerö "för 1 läst 4 pund (= 64 tunnor) korn". Både Thure Nilsson och Hogenskild Bjelke skrefvo sig herrar till Åkerö, men modren satt der till sin död, upptogs i rusttjenstlängderna 1569—79 och kallades landböndernas egare.

[6]) "Bertil Larsson till Slädhammar" upptages i rusttjenstlängderna 1569—79 och antecknas redan i 1560 års tiondelängd för Slädhammar i Flens s:n med 6 t:r i tionde. Han var gift med Karin Ingesdotter, enka efter Erik Jönsson Arp till Slädhammar. Hennes son Schering Erikson Arp förekommer emellertid ännu, medan styffadren lefde, som frälsehemmansegare i jordeböckerna för Oppunda härad och för Siende härad i Vestmanland och kallas "till Slädhammar" i bref af 1578 (i R. A.).

[7]) I 1562 års frälselängd nämnes "Mats Kagg på *Fjällskäfte*". I 1573 års jordebok upptages Nils Kagg som egare af flere frälsehemman i Floda, hvaribland ett hemman i Fjällskäfte, taxeradt 1571. Möjligen har han haft en sätesgård i samma by; men jag saknar bevis derför.

[8]) Fru Anna till Ökna eller till Sjöholm antecknas i jordeböckerna på 1570-talet som egarinna af frälsehemmanen. Mannen Knut Knutsson kallas "till Ökna" eller "Sjöholm" i 1569 och 1579 års rusttjenstlängder.

Husby:	*Torp*	Jöran Johansson[1]) (Rosenhane).
	Tärna	Nils Birgersson Grip.
Juleta:	*Gimmersta*	Nils Ryning.
Lerbo:	*Stensnäs*	Nils Simonsson.[2])
	Hesselö	Gjord Pedersson (Väderhorn.)[3])
Malm:	*Pintorp*	Erik Karlsson Gyllenstjerna.[4])
	Djulö	Mauritz Göransson (Laxman l. Svan).
Sköllinge:	*Hålbonäs*	Henrik Fleming.[5])
Vadsbro:	*Lagmansö*	Jungfru Anna Månsdotter (Lilljehök).
	Boresta	Hustru Ingrid.[6])
Vingåker:	*Sjöholm*	Fru Anna Knut Knutssons.
	Högsjö	Tönnes Jöransson[7]) (s. k. Månestjerna?).
	Barksäter	Gisle Nilsson[8]) (Strutz).
Årdala:	[*Stäringe*][9])	Johan Pedersson (Båt).

---

[1]) "Jöran Johansson till Torp" nämnes i 1573 års räkenskap för Oppunda som förläningstagare; han förekommer äfven i 1569 års rusttjenstlängd.

[2]) I 1562 års frälselängder förekommer en Sten Eriksson på Stensnäs, hvilken ock enligt 1559 års tiondelängd gifvit 3½ t:a i tionde. Men så väl 1573 års jordebok som 1579 års rusttjenstlängd nämner "Nils Simonsson på Stensnäs" och 1578 års räkenskap omtalar "Nils Simonssons sätesgård Stensnäs i Lerbo s:n".

[3]) Hesselö, till hvilket Gjord Pedersson plägade skrifva sig, förekommer ej i jordeboken och torde varit sätesgård. Der taxeras ingen 1571.

[4]) Pintorp, som under 1550-talet synes bebodt af landbönder, angifves efter denna tid som Hr Nils Karlsons gård och kallas i 1572 och 1573 års räkenskaper "Herr Erik Karlsons säteri". I 1579 års räkenskap uppföras åter landbönder för Pintorp med anteckning "hafver varit säteri några få år sedan".

[5]) Henrik Fleming, son af Peder Fleming och Karin Sparre, har otvifvelaktigt denna tid innehaft Hålbonäs, ty i 1573 års jordebok och räkenskap nämnes han som egare till Hålbonäs gård och till frälsehemman i socknen. Godset kom snart till hans kusin Måns Persson Liljehöks dotter Anna, hvilken vanligen plägar nämnas som egare.

[6]) "Hustru Ingrid till Boresta" upptages i 1573 års köpesölfslängd på frälse i Södermanland. Enligt 1573 års fogderäkenskap har H:u Ingrid i Boresta haft förläning af ett kronohemman och dessutom "besutit sitt frälsehemman sjelf".

[7]) "Tönnes Jöransson till Högsjö gård" nämnes i 1573 års jordebok som egare af frälsehemman och förekommer i 1579 års rusttjenstlängd.

[8]) "Barksäter", "Birksäter" var "Arf och Eget" och är i 1572 och 1573 års jordeböcker antecknadt dervid "är förlänt Gisle Nilson till sätesgård". "Gisle Nilsson till Birkesäter" upptages i 1579 års rusttjenstlängd.

[9]) Till Stäringe plägade Johan Persson skrifva sig och då jordeboken väl omförmäler 2 Fru Annas till Sjöholm hemman i Stäringe, men under Johan Pederssons namn icke upptages något frälsehemman derstädes, är

Villåttingen.[1])

Malm:	*Fållökna*	Christopher Persson.
Mällösa:	[*Yxsta*][2])	Hans Perssons enka? (Forstena-slägt.)

Jönåkers härad.[3])

Nykyrke:	*Rotinge*	Erik Nilsson.[4])
S. Nicolai:	*Flättna*	Per Christersson (Sjöblad).

Rönö härad.

Bälinge s:n:	*Nynäs*	Fru Marina[5]) Gyllenstjerna (f. Grip).
Svärta »	*Sjösa*	Fru Sigrid[6]) (Gyllenhorn, f. Kyle).
Ripsa:	*Edeby*	Ivar Månsson (Liljeörn).
	Åboö	Hustru Anna[7]) (Lars Knutssons enka).

---

det troligt, att gården af honom brukades som säteri. Från 1579 vet man, att Sven Lilie fått rätt att hålla sätesgård derstädes.

[1]) *Händö* i Dunker s:n, tillhörigt Sten Banér, var troligen ej säteri vid denna tid.

[2]) "Hans Persson till Yxsta" nämnes i en odaterad rusttjenstlängd från 1560-talet och torde vara samme man som egde Valsta i Odensvi s:n. Huruvida gården brukades som säteri är dock ovisst nog. I 1573 års jordebok skrifves *Erik Jönsson* som egare af två vanliga frälsehemman Yxsta. (Se Hvargarn i Liesta.)

[3]) Ovisst är, huruvida *Täckhammar* fortfarande var bebygdt som säteri. Åke Bengtsson är i jordeböckerna på 1560—70-talen antecknad som egare till ett landbohemman "Stora Täckhammar". En förmögen bonde är der taxerad 1571. — I *Tista* har Johan Pedersson (Båt) två landbönder; troligen fans der ännu ej sätesgård.

[4]) "Erik Nilsson på Rotinge" har enligt 1573 års jordebok 2 landbönder på Rotinge och en på Lietorp. — Huruvida *Århammar* beboddes som sätesgård, vet jag ej. En "fru Elsa" har två landbönder på Århammar jämte 3 andra. — *Wik* (troligen gammal sätesgård) i Stigtomta egdes af Schering Eriksson (Arp), som enligt 1573 års jordebok der eger två landbönder. Först i 1574 års räkenskap afkortas de med anteckning, att S. E. *bygt sig sätesgård.* — Enligt 1573 års jordebok hade P. Christersson *Näfveqvarn* (i Tuna s:n) "fritt", men sätesgård var troligen ej bygd derstädes.

[5]) Sonen Erik Carlsson Gyllenstjerna öfvertog Nynäs först 1574, enligt arfskifteshandling i K. Ark. — *Ökna* i Bogsta s:n torde ej hafva blifvit sätesgård förr än på 1580-talet, då en Fru Estred bygde det. — Å *Gärdesta* i Lästringe hade Sivard Kruse två frälsehemman, som ännu väl ej voro sätesgård.

[6]) Jöns Olsson Gyllenhorns enka Fru Sigrid (som blef omgift med Arendt Persson till Granhammar) och hennes dotter Karin bodde under 1570-talet på Sjösa och förekomma ofta i räkenskaperna.

[7]) Hustru Anna, Hans Kastenbergs dotter, gift med sekreteraren Lars Knutsson. Hon nämnes i rusttjenstlängder och i 1573 års köpesölfslängd för frälset.

Torsåker:	*Sörby*	Clas Stensson.[1])
Tystberga:	*Björksund*	Jöran Eriksson[2]) (Gyllenstjerna).

Daga härad.

Fröstuna:	*Lundby*	Fru Alfred[3]) (Sivard Kruses).
Björnlunda:	*[Klefva]*	Lilje.[4])
Gåsinge:	*Näslunda*	Fru Karin[5]) på Säby (f. Gyllenstjerna).

Hölebo härad.

Mörkö:	*Hörningsholm*[6])	Grefvinnan Märta Sture.
Höle:	*Tullgarn*	D:o.
Trosa:	*Gäddeholm* (nu Thureholm)	Thure Bjelke.
Vesterljung:	*Örboholm*	Fru Margareta (Nils Krummes).

---

[1]) Sörby, som ej upptages som frälsehemman i jordeboken, var troligen fortfarande sätesgård för Clas Stensson, hvilken i denna och kringliggande socknar har flere frälsehemman. — I *Snesta* i Spelvik har Anund Stensson två landbönder.

[2]) Björksund var antagligen bebygdt som sätesgård för Jöran Erikson, som hade flere frälsehemman i socknen. Jordeboken nämner ingen landbo i Björksund och ingen taxeras der 1571.

[3]) I 1569 års rusttjenstlängd upptages Sivard Kruse; i 1573 års köpesölfslängd "Fru Alfred på Lundby"; i 1579 års rusttjenstlängd "Hustru Alfred Sivard Kruses". Fru Alfred ger 1573 3 t:r i tionde af Lundby. — I *Vad* (nuv. Södertuna), som var säteri i 15:de seklet, suto två konungslandbor, hvilkas hemman på 1580-talet skänktes till säteri åt en Kouskild.

[4]) Jöns Håkansson och hans son Knut Jönsson (Lillie) skrefvo sig "till Klefva" redan i midten af 16:de seklet; sonsonen Per Knutsson säges emellertid i 1580 års frälselängd för Oppunda hafva "begynt bygga sig sätesgård" derstädes. Huruvida säteri funnits förut och varit nedlagdt, eller om slägtens äldre medlemmar blott skrifvit sig till ett vanligt frälsehemman, vet jag ej. Bland frälsehemmanen förekommer Klefva dock icke på 1570-talet. — I *Bjursnäs*, till hvilket Stengafvelätten skref sig, förekomma år 1563 Scher. Erikssons frälsebönder; huruvida någon sätesgård der funnits vid denna tid vet jag ej. — Sivard Kruse skref sig till *Elghammar;* han har 1573 4 landbönder i Elghammar; huruvida sätesgård var bygd derstädes vet jag ej säkert.

[5]) I Sm. H. 1571: 8 säges, att Fru Karin, Ifvar Ifvarssons efterlefverska (på Säby i Östergötland), "håller afvel på Näslunda".

[6]) I Sten Stures äldsta jordebok i K. A. säges, att Hörningsholm ligger för 5 markland och ger 20 pund (= 80 t:r) i ränta.

Öknebo härad.[1])

Vårdinge:	*Visbohammar*[2])	Fru Karin till Säby.
	[*Siunda*][3])	(Silfversparre?).

Sotholms härad.

Österhaninge s:n:	*Tyresjö*	Nils Ryning.
	Årsta	Claes Hansson (Bjelkenstjerna).
Ösmo:	*Nynäs*[4])	Fru Brita (f. Tre Rosor, Lars Flemings).
Sorunda:	*Fituna*	Johan Pedersson (Båt).
	Fållnäs	Gustaf Björnsson (Båt).

Svartlösa härad.

Brännkyrka:	*Erstavik*	Hans Kyle.[5])
	Årsta	Gabriel Christiersson.[6])

---

[1]) *Hornby* eller *Horn* och *Värnaby* i Enhörna s:n, gamla säterier, synas vid denna tid vara frälsehemman, ehuru en och annan frälseman har skrifvit sig till Hornby äfven i 16:de seklet.

[2]) I Sm. H. 1571: 8 säges "Fru Karin, Ifvar Ifvarssons efterlefverska", hafva "gjort sig sätesgård af ett frälsehemman Visbohammar". Hon var som bekant född Gyllenstjerna och kallas vanligen Fru Karin till Säby, som hon fick med Nils Månsson.

[3]) Enl. U. H. 1581: 2 har "Siunda förr varit frälsesätegård och är nu landbogård". Det är ej upptaget bland frälsehemman i 1573 års jordebok, hvadan kan antagas, att det då varit sätesgård, men i tiondelängden står antecknadt: "*Siunda; öde.*" Arendt Persson Silfversparre skref sig något senare till Siunda.

[4]) Lars Fleming hade egt detta Nynäs. Enkan antecknas som egare af frälsebönderna i Ösmo i 1560—70-talets jordeböcker. I ett register på försummad tionde 1565 säges ock uttryckligen att tionde "ej erlagts af Fru Brita Her Lars Flemings för hennes gård Nynäs i Ösmo socken". Hogenskild Bjelke blef sedan egare af godset och hade, enligt en anteckning i räkningarne öfver de förbrutna godsen 1598—1617, utarrenderat det åt en tysk för 250 daler. — *Hammersta* gård, som är upptagen i tabellen öfver afvelsgårdar, blef 1572 d. 17 Okt. gifven Henrik Arvedsson, som var borgare i Stockholm, i byte mot Vellinge qvarn och gård.

[5]) Hans Kyle ger 1572 5 t:r tionde af Erstavik.

[6]) Enligt anteckning i arfskifteshandl. i Kam. Ark. från 1550 hade Gabriel Christersson "Orsta gården som ligger för 3 markl. jord och räntar 12 pd. korn". Han ger 1572 i tionde för Årsta 9 t:r.

Huddinge: *Gladö* Per Svensson[1]) (Svart).
Salem: *Vellinge*[2]) Henrik [och Gorgonius] Arvedsson.

Färentuna härad.

Färentuna s:n: *Ölesta* Per Birgersson.[3])

Sollentuna härad.

Bromma s:n: *Ulfsunda*[4]) Gustaf Björnsson (Båt).

Vallentuna härad.[5])

Vada: *Benhammar*[6]) Erik Tönneson (Tott).

---

[1]) Per Svensson till Gladö, som förekommer i 1562, 1569 och 1579 års rusttjenstlängder, gaf 1569 i hjelpeskatt 3 daler, 14 mk och 4½ lod silfver och 1572 2 t:r i tionde. — En Nils Larsson till *Järla* upptages i 1569 års rusttjenstlängd; jag vet intet om hans gods.

[2]) Vellinge, som varit doneradt till Dionysius Beurreus, förekommer ej i 1572 års jordebok och innehades troligen ännu af någon hans rättsinnehafvare. Se noten 4 å föreg. sida.

[3]) Per Birgersson till Ölesta nämnes i 1579 års rusttjenstlängder. Hvilket af de flera hemman Ölesta, som i Upland förekomma, detta säteri varit, upplyser ett register på levereradt salt från 1564 (K. Ark.), hvilket visar, att Per Birgersson på Ölesta i Färentuna s:n köpt 3 t:r salt. Äfven i 1569 års längd på hjelpeskatt af Färentuna antecknas "Per Börjelsson frälseman".

[4]) Ulfsunda, som icke upptages under någon titel i 1560—70-talets jordeböcker, var sätesgård (men som antagligen brukades af rättare eller fogde), tillhörig Björn Pedersson Båt och efter honom sonen Gustaf Björnsson. Tionde erlägges för Ulfsunda (Olsunda, Ålsunda) af Lars Matson (1568) med 6 t:r, af Anders (1572 och 1573) med 4½ t:r. — De senare dithörande Liesta-gårdarne voro nu 3 hospitalshemman. — I Björn Pedersons jordebok för 1563 i K. Ark. upptages först i Sollentuna härad "Huffvudgården benempd Ulfsunda" utan ränta.

Glia, som under konung Gustafs tid brukats som kunglig afvelsgård, var 1556—73 lagd under Torfvesunds gård; dessutom funnos några kyrhohemman i byn.

[5]) I *Bällsta*, i Vallentuna s:n, som förut varit säteri, satt nu en K. M:ts landbo; i *Väsby*, i Hammarby s:n, en frälsebonde, och jag känner ej med visshet något säteri derstädes vid denna tid.

[6]) I Benhammar antecknas visserligen flere frälsebönder, men efter all sannolikhet uppehölls der ännu det gamla säteriet. Erik Tönneson på Benhammar, likasom Hustru Karin på Benhammar, förekomma ofta nämda i rusttjenst- och frälselängderna. Flere samarfvingar egde i slutet af 1500-talet lotter i Benhammars-godset, då det 1588 öfvergick till kronan i byte mot Berga. Enligt bytesakten räntade då Stora Benhammar 20 pund (= 80 t:r) korn och 20 årl. hästar.

Fresta: *Skellnora*[1]) Christer Classon Horn.

Danderyds, Ryds, Åkers skeppslag.[2])

Danderyd: *Djursholm*[3]) Göstaf Banér.
Ryd: *Rydboholm*[4]) Per Brahe.
Åka: *Smedeby*[5]) Fru Brita Fleming (f. Tre Rosor).
Riala: [*Östanå*][6]) Johan Pedersson (Båt).

Vermdön.

Norrnäs[7]) Ulf Henriksson (s. k. Sneckenborg).
Bo[8]) Jacob Bagge.
Tynningön[9]) »

---

[1]) Skellnora förvaltades som kunglig afvelsgård under 1550-talet och var då, efter de behållna räkenskaperna att döma, en gård om 40 t:rs utsäde, med 40 à 50 kor, 100 får, 30 svin, o. s. v. År 1561 skänktes gården till Clas Christersson Horn, hvars arfvingar sedan innehade densamma. Tionde har jag sett antecknad blott för en landbonde i byn Skellnora.

[2]) Huruvida *Näsby* i Täby s:n vid denna tid beboddes som sätesgård, kan jag ej upplysa.

[3]) För Djursholm gifver Göstaf Banér 1571 2½ t:r i tionde; 1572 antecknas två bönder, troligen rättare, med 4 t:r.

[4]) "Hufvudgården Rydboholm", under hvilken dessutom antagligen "brukades" flere af de frälsehemman Brahe egde inom socknen, låg enligt anteckning i Per Brahes jordebok i Kam. Ark. för 2 läster (= 96 t:r) korn.

[5]) I 1572 års tiondelängd antecknas "Smeieby-Fruun" för 6 t:r tionde. Året derpå gåfvo tre åbor i Smeieby 4½ t:r. Smedeby-Frun var utan tvifvel Fru Brita på Penningby, som egde de flesta frälsehemmanen i Åkers s:n, och hon har antagligen haft afvel på Smedeby, hvilket icke upptages i jordeboken som frälsehemman.

[6]) Johan Pedersson Båt egde det gamla säteriet Östanå och torde måhända hafva haft sätesgård eller afvel derstädes; dock är det möjligt att gården brukades af landbönder; i jordeboken antecknas vanligen en frälsebonde eller två i Östanå. Se för öfrigt: Klingspor och Schlegel: *Uplands Herrgårdar.*

[7]) Norrnäs, som alldeles saknas i jordeböckerna, egdes af Ulf Henriksson. I 1579 års rusttjenstlängd uppföres hustrun "Fru Agneta till Norrnäs".

[8]) Jacob Bagges gård Bo brann upp på 1570-talet, hvarför han fick sig tionde auslagen till gårdens upphjelpande.

[9]) Tynningön, der på 1550-talet hölls kunglig afvel, var enligt behållna räkenskaper en gård om 33 tunnors utsäde, 100 à 150 lass hö, 25 kor, 80 à 90 får och getter, 20 svin, föröfrigt med tämligen stort fiske. Gården förlänades sedermera till Jacob Bagge.

Långhundra härad.

Garn: [*Hakunge*][1]) Måns Persson (Silfversparre).
Lagga: *Eda*[2]) Hustru Anna (Clemet Olssons enka).

Erlinghundra härad.

Husby: *Steninge*[3]) Gabriel Christersson Oxenstjerna.
Knifsta: *Knifsta*[4]) Tönnes Jöransson.
Norrsunda: *Norusa*[5]) Hustru Karin (Nils Olssons enka).
Skinninge[6]) Hustru Brita? (Peder Larssons).

Seminghundra härad.

Frösunda: *Billesta*[7]) Måns Persson (Silfversparre).

[1]) Hakunge hör till de gårdar, om hvilkas säterinatur vid denna tid lätt kan uppstå tvifvel. Å ena sidan skrifves Måns Persson både förut och efteråt ofta "till Hakunge", så t. ex. i rusttjenstlängder från 1562 och 1563 samt inför konungens nämd 1563, och sonen Axel Månsson kallas "till Hakunge" 1579. Men å andra sidan finnes en "egen uppgift" å frälsegods af Måns Persson från 1562, hvari han i Garn socken uppger två landbohemman i Hakunge. Dessa två landbohemman i Hakunge upptagas ock i 1572 års jordebok såsom "Måns Perssons till Billesta", de hafva bägge gifvit tionde och äro bägge taxerade 1571, det ena för rätt stor förmögenhet. Samma två landbönder upptagas äfven i 1573 års jordebok; men i afkortningen står, att H:u Elsa på Billesta "håller afvel på ett sitt landbohemman i Hakunge", och hon ensam ger det året tionde med 6 tunnor. Möjligt är, att sätesgård funnits i byn jämte landbogårdarne, men ock att gården tidtals varit bortstädslad.

[2]) I 1569 års hjelpeskattslängd antecknas H:u Anna på Eda, Clemet Olssons enka, för 16 mk. I 1568 års jordebok afkortas ett halft hemman Eda som hustru Anna sjelf besitter. H:u Anna på Eda ger 1572 1½ t:a i tionde och är 1571 ej taxerad. — *Kasby* var antagligen ej säteri vid denna tid.

[3]) Under Steninge gård brukades "fritt" 16½ landbohemman. — *Måby* var denna tid bondgård, tillhörig Gabr. Christersson.

[4]) Enligt U. H. 1567: 3 var Knifsta "Tönnes Jöranssons gård". I 1569 års rusttjenstlängd upptages ock "Tönnes Jöransson till Knifvesta".

[5]) Hustru Karin på Norusa förekommer i de flesta tiondelängder från 1567 till 1573 men utan tionde, nämnes ock bland de frälsemän som gifvit hjelpeskatt 1569. I 1567 års räkenskap kallas hon Nils Olssons enka och af 1572 års räkenskap inhemtas att mannen varit "vapendragare" och att hon satt för ett förlänadt klosterhemman. I slutet af århundradet skrefvo sig medlemmar af den s. k. Ikorn-slägten till Norusa.

[6]) I 1562 och 1569 års rusttjenstlängder förekommer Per Birgersson till Skeninge. I 1567 års räkenskap för Erlinghundra säges att "Skillinge" var en "herremansgård tillhörig Hustru Brita på Hamra", och i tiondelängden är Hustru Brita på Skinninge antecknad för 3½ tunna. — Så väl Skenninge som Norusa inlades sedermera under Rosersbergs kungsgård.

[7]) "Måns Person till Billesta" (som var bror till Nils Persson på Holma) var gift med Elsa af gamla Bölja-ätten. Hustru Elsa på Billesta gaf

Orkesta: *Lindholm*[1]) Per Brahe.

Lyhundra härad.[2])

Estuna: *Uddboö*[3]) Nils Jespersson (Cruus).

Sjuhundra härad.[4])

Fasterna: *Mörby* Gabriel Christersson Oxenstjerna.
Skederid: *Finsta*[5]) Birger Nilsson Grip.

Närdinghundra härad.

Almunge: *Länna*[6]) [Anders Sifridsson Rålamb.]
Seglinge[7]) Carl Bengtsson (Månesköld).
Bladåker: *Rungarn*[8]) Isak Nilsson (Banér).
[*Norrgarn*[9]) Christina Ulfsdotter?]

1573 7½ t:a i tionde, och var då troligen enka. Mannen uppföres 1569, sonen Per Månsson med bröder 1579 i rusttjenstlängden.

[1]) Lindholmen var enligt Per Brahes jordebok i K. Ark. "lagdt för 16 pund korn".

[2]) De forna säterierna *Stensta* och *Karlösa* i Karlskyrke socken voro på 1570-talet antagligen blott bondhemman, hvilka i jordeböckerna anteckнas som tillhörige Gref Svante och Carl Bengtsson.

[3]) I 1572 års räkenskap för Lyhundra omtalas, att Nils Jespersson köpt och lagt under sin gård "Ön", ett skattehemman i Länna socken. I 1579 års rusttjenstlängd upptages sonen "Erik Nilsson till Ön".

[4]) *Ekebyholm* i Rimbo s:n var troligen ej säteri på 1570-talet. Herr Gabriel har enligt jordeböckerna två landbönder i Ekeby, en i Holmen. Likaså var det forna säteriet *Rånäs* i Fasta s:n troligen upplåtet till landbönder under Herr Gabriel.

[5]) I 1568—72 års jordeböcker kallas frälsehemmanen i Skederid s:n, som lågo till Finsta, "Birger Nilssons". Dennes dotter med Brita Brahe, Elisabeth, blef först 1573 gift med Anders Keith, hvilken sedan skref sig till Finsta.

[6]) Länna, som i begynnelsen af konung Gustafs regemente var förlänadt till Axel Andersson Lilje, blef 1562 (enl. bytesakten N:r 33 i Kam.-Koll.) lemnadt Anders Sifridsson i byte. Anders Sifridsson uppträder väl som förläningstagare i Närdinghundra 1568, dock vet jag ej, om han hade Länna qvar. Tiondelängden 1572 utvisar en "Lasse i Länna", som ger 5½ tunnor i tionde, men Länna upptages ej i jordeboken bland frälsehemman.

[7]) För Seglinge gård gaf Hustru Margreta 1572 4 t:r, 1573 3 t:r i tionde. "Carl Bengtsson till Seglinge" upptages 1569, "Johan Carlson till Seglinge" 1579 i rusttjenstlängden.

[8]) För Rungarn erlade Isak Nilsson 1568 4 t:r i tionde, 1573 3 t:r. Det gamla säteriet *Ora* i Faringe socken synes vid denna tid varit bondhemman tillhörigt Isak Nilsson till Rungarn.

[9]) "Ture Ulfsson på Norrgarn" (Soop) uppföres i två odaterade rusttjenstlängder från 1560-talet. Men han blef 1564 af kon. Eriks Nämd dömd

Ununge:	*Berga*[1])	Erik Tönneson (Tott).
	Kragsta[2])	H:u Malin.

Frötuna och Bro skeppslag.

Frötuna:	*Björnö*[3])	Fru Cecilia Tre Rosor (f. Stenbock).
Länna:	*Penningby*[4])	Fru Brita Fleming (f. Tre Rosor).
Bro:	*Utål*[5])	Anders Persson.
	Bottna[6])	Jöns Ulfsson (Soop).
	Näs[7])	Mats Gunnarsson.

---

från lif och gods, och systern Christina Ulfsdotter fick enl. bref d. 19 Juli 1564 behålla Norrgarn. I 1572 års jordebok nämnes en Ture Ulfssons och en Arvid Classons landbonde i Norregarn. Säteriet är osäkert.

[1]) Berga gård var på 1550-talet tillika med Ununge prestbord brukadt som kunglig afvelsgård, ehuru räkenskap nu ej finnes i behåll. Gården blef d. 9 April 1562 *förlänad* till Tönnes Eriksson Tott (den äldre), och "Erik Tönneson till Berga gård" har enligt 1572 års räkenskap fått hela Esbro socken i förläning. Han nämnes äfven så i 1569 års rusttjenstlängd. Kon. Johan tillbytte sig sedermera 1588 *Benhammar* af sonen Tönnes Eriksson emot eganderätten till Berga, Skedebo m. fl. gårdar, hvarvid Berga uppskattas till 12 pd korn och 12 årl. hästar, d. v. s. 3 helgårdars ränta.

[2]) "Hustru Malin på Kragsta", hvilken såsom frälseqvinna förekommer i 1560-talets räkenskaper, nämnes utan tionde i 1573 års tiondelängd. Hon var väl hustru till den Henrik Persson (Silfversparre?) på Kragsta, som upptages i 1562 års rusttjenstlängd.

[3]) Enligt 1573 års räkenskap har "Fru Cecilia till Haga" lagt under "sin gård Björnö" 4 frälsehemman i Frötuna.

[4]) Fru Brita, Lars Flemings enka, gaf 1573 af Penningby 7½ t:r i tionde.

[5]) I 1569 och 1579 års rusttjenstlängder upptages "Anders Persson på Utåll". I 1569 års hjelpeskattslängd antecknas "Anders Persson till Utåll, frelseman, på tåg" 30 mk. I 1572 och 1573 års jordeböcker förekommer intet frälsehemman Utål, hvarför säteriet troligen bestod, jämte de tre skattehemmanen i samma by.

[6]) "Jöns Ulfsson till Bottna" nämnes i två odaterade rusttjenstlängder från 1560—70-talen. I U. H. 1573: 11 antecknas för ett frälsehemman Arby i Rasbo s:n "brukar Jöns Ulfssons hustru i Bottna afvel på". I 1572 års tiondelängd upptages en Krister Larsson i Bottna utan tionde.

[7]) Mats Gunnarsson på Näs, som 1572 och 1573 gifver 1 à 2 t:r i tionde, uppföres bland frälsemän i 1573 års köpesölfslängd. Han skall dock enligt anteckning i Sandb. Saml. blifvit adlad 1591. — I Bro socken låg ett hemman *Eke*, till hvilket på 1530—50-talen en häradshöfding Tord Persson och en hustru Margreta skrefvo sig; det var nu troligen lagdt till bondhemman. Likaså synes *Noor* vara bondby.

Olands härad.[1])

Staby:	*Lydinge*[2])	Hustru Anna (Engelbrecht Larssons).
Tuna:	*Hessleby*[3])	Nils Jespersson (Cruus).

Norunda härad.

Tensta:	*Salesta*[4])	Ture Pedersson Bjelke.

Rasbo härad.[5])

Rasbo:	*Elfgärde*[6])	Hans Kyle.
	Frötuna[7])	Lage Posse.
	Tomta[8])	Bengt Ersson.
	Yttergård[9])	Lars Jespersson (Cruus).
Rasbokil:	*Årby*[10])	» » »

[1]) Här må anmärkas, att säteriet *Finnånger* eller Finnerånger i Vesslands s:n af Norra Roden ej bildades förr än 1578, då fogden "välbördig" Johan Sandersson tillbytte sig det af kronan. Han upptages först i 1579 års rusttjenstlängd.

[2]) För Lydinge, som ej upptages i jordeboken, antecknas i 1572 års tiondelängd Hustru Anna med 1½ t:a. Hon har 1560 gifvit 3 lod sölf vid "hjelpen till Engelska resan" och antecknas äfven i 1573 års köpesölfslängd på frälset; hon var hustru till Engelbrecht Larsson af gamla Böljaätten, hvilken också skrefs till Lydinge.

[3]) Hessleby gaf enl. 1555, 1556, 1557 och 1572 års tiondelängder 5 à 6 t:r i tionde. "Nils Jespersson till Hessleby", som upptages i 1569 års rusttjenstlängd, förekommer ock i 1572 års tiondelängd. Sonen Erik Nilsson uppföres i 1579 års rusttjenstlängd. — De forna säterierna *Tånga* och *Sandeka* i Ekeby s:n voro antagligen bondhemman vid denna tid.

[4]) Salesta gaf 1572 13 t:r i tionde. — *Sätuna* i Björklinge s:n var vid denna tid troligen bondgård.

[5]) Forna säteriet *Grän* synes vara frälsehemman på 1570-talet; likaså *Sämsta*.

[6]) Att Elfgärde, till hvilket Hans Kyle plägade skrifva sig, vid denna tid verkligen var säteri, intygas af 1572 års jordebok, der vid två frälsetorp, Elfgärde och Jämtebo, antecknas: "Hans Kyles sätegård."

[7]) Frötuna hade med Knut Haraldssons andra hustru, Anna Trolle, öfvergått till hennes andre man, häradshöfdingen i Rasbo, Lage Posse. Fru Anna hade 1567 gifvit 12 t:r i tionde af Frötuna gård.

[8]) Bengt Ersson ger 1573 2 t:r af Tomta i tionde. Enligt en "egen uppgift" af 1562 egde han utom Tomta 10 hemman i närheten. Han uppföres i både 1569 och 1579 års rusttjenstlängder.

[9]) Lars Jespersson plägade ofta, — bl. a. i två odaterade rusttjenstlängder, — skrifvas till Yttergård och gaf 1568 4 t:r i tionde af gården. Då Yttergård ej upptages bland frälsehemmanen i 1572 års jordebok, var det antagligen säteri eller afvelsgård; dock antecknas i 1573 års tiondelängd två åbor i Yttergård som tiondegifvare.

[10]) För Årby gaf Lars Jespersson 1561 4 t:r i tionde; i både 1569 och 1579 års rusttjenstlängder kallas Lars Jespersson "till Årby".

Lagunda härad.

Fröslunda:	*Hamra*[1])	Hustru Brita (Per Larssons).
Holm:	*Sjö*[2])	Sten Göstafsson (Tre Rosor).

Hagunda härad.[3])

Balingsta:	*Vik*[4])	Klas Bjelke.

Bro härad.

Bro:	*Bro*[5])	Anders Sifridsson Rålamb.
Lossa:	[*Ådö*][6])	(Båt.)
V. Ryd:	*Granhammar*[7])	Bengt Arendsson (Örnflycht).

---

[1]) I 1566 års räkenskap för Lagunda uppföres bland "frälsismän" Hustru Brita på Hamra. Hamra upptages ej som frälsehemman i 1572 års jordebok, men förekommer i tiondelängden utan tionde; 1573 ger Hustru Brita af Hamra 7 t:r i tionde. Hon var enka efter Peder Larsson, som 1565 var fogde öfver Arf och eget.

[2]) Då Sjö 1541 köptes från Jacob Vestgöte till Arf och eget har det, enligt uppgift hos Klingspor och Schlegel: Upplands Herrgårdar, "legat för 3 markland jord, mindre fyra örtugar, aderton pund korn och fyra mark afradspengar". Det tillhörde 1571 Grefve Göstaf Johanssons enka och son.

[3]) De forna säterierna *Tibble* och *Onsike* i Tibble s:n, *Höja* i Gryt s:n, *Tuna* i Dalby s:n, hvilka alla finnas som frälsehemman i 1570-talets jordeböcker, har jag ej fulla skäl att uppföra som sätesgårdar för denna tid. Likaså torde landbönder antagligen hafva brukat *Bredsjö* i Järlåsa, till hvilket Nils Bölja till Billesta förut skrifvit sig, och som med hans dotter kom till Jöran Johansson Rosenhane och redan 1562 antecknas som dennes "frälsehemman". — Icke heller har jag ansett mig kunna upptaga *Hammarskog*, hvilket af gamla säteriet *Tuna* och två frälsehemman i Hammarby bildades till sätesgård af Christer Gabrielsson, men troligen först 1580 (se Klingspor och Schlegel: Uplands Herrgårdar). Både i Tuna och Hammarby upptager 1572 års jordebok frälsebönder.

[4]) Viks gård, som vid denna tid troligen beboddes af Klas Bjelke, gaf 1572 12 t:r, 1573 13½ t:r i tionde.

[5]) Anders Sifridsson kallas väl ej "till Bro" förr än i 1579 års rusttjenstlängd; men han gifte sig redan 1560 med Anna (Butz eller Store), dotter af Bror Eriksson till Bro.

[6]) Det synes mig ej alldeles visst, att Ådö var sätesgård vid denna tid. En frälsebonde i Ädö antecknas i jordeboken för 1572 men tre i tiondelängden jämte en hustru Malin utan tionde. Troligen var der dock afvel brukad af någon medlem af Båt-slägten. I 1600 års tiondelängd säges att Erik Abramson (Lejonhufvud) räknar sig Ådö för sätesgård.

[7]) Bengt Arendsson till Granhammar (son af den bekante Arend Persson till Ornäs) nämnes både 1569 och 1579 i rusttjenstlängden. Då han efter åtskilliga intyg att döma sjelf bott på gården (se Klingspor och Schlegel l. c.) bevisar den omständigheten, att frälsebönder funnos i byn, ej att säteriet var nedlagdt.

	Sundby[1])	Pontus De la Gardie.

Håbo härad.

Ekby:	*Ekenäs*[2])	Mats Körning.
Vassunda:	*Jesta*[3])	Jöns Anderssons barn.

Trögd härad.[4])

Arnö:	*Arnöberg*[5])	H:u Ingerd (Bengt Nilssons Schack).
	Utö[6])	H:u Brita, f. Schack (Bengt Räfs enka).
Lillkyrka:	*Eka*[7])	Åke Bengtson (Färla).
	Wärnesta[8])	Lars Jespersson (Cruus).
Löt:	[*Fånö*][9])	Gabriel Christersson Oxenstjerna.
Vekholm:	*Ekholmen*[10])	Pontus De la Gardie.

[1]) Enligt 1572 års räkenskap har Pontus De la Gardie bekommit 5 hemman i Bro "under Sundby gård".

[2]) I Upl. H. 1567: 3 uppräknas under rubriken: "Desse herremäns gårdar äro belägne uti Håbo: "I Egby socken Mats Körnings gård benämd Ekenäs."

[3]) I ofvannämnda handling upptages under samma rubrik "Jesta gård" tillhörig "Jöns Anderssons barn". Denne "Jöns Andersson i Yestada" antecknas i en rusttjenstlängd från 1562—63 och har såsom frälseman gifvit i skatt till Engelska resan 2 daler.

[4]) Af äldre säterier i Trögd var *Grönsö* vid denna tid nedlagdt och brukadt dels af frälsebönder, dels af arf- och egne-landbor.

[5]) Enl. U. H. 1553: 3 och 1554: 6 bildades då säteriet Arnöberg af 3 gårdar genom Bengt Nilsson (Schack), som upptages i rusttjenstlängd från 1560-talet. Hustru Ingerd, svägerska till Bengt Räf, har 1569 mot pant af gården försträckt kronan 400 mk och 128 lod silfver, och nämnes som egare af frälsehemman i 1572 års jordebok.

[6]) Hustru Brita, Bengt Räfs enka, brukade enligt 1572 års jordebok ett frälsehemman under "sin gård Utön".

[7]) Att Åke Bengtsson efter sin fader Bengt Nilsson bekommit Eka gård, synes framgå både deraf att han skrifves dertill i 1569 års rusttjenstlängd och att han i 1572 års jordebok upptages som egare till frälsehemmanen i socknen och förläningstagare i Trögd. Eka gård gaf 1567 13 t:r i tionde.

[8]) I 1568 års räkenskap antecknas för två frälsehemman Wärnesta i Lillkyrka: "brukar Lasse Jespersson sjelf." Likaså i 1572 års jordebok. I 1579 års rusttjenstlängd uppföres sonen Anders Larsson till Wernesta.

[9]) I Fånö antecknar väl jordeboken 2 frälsebönder under Gabriel Christersson, men det vill synas troligt, att sätesgård derjämte brukades derstädes, då Axel Oxenstjerna 12 år senare föddes på stället.

[10]) Ekholmen blef d. 27 Juni 1571 doneradt till Pontus De la Gardie; dittills hade gården varit kunglig afvelsgård, men räkenskap finnes ej i behåll för senare tid än 1557, hvilken utvisar att der såddes omkr. 76 tunnor och föddes omkr. 60 oxar, 85 kor, 80 får, 100 svin. Gården var sålunda ganska betydlig.

Åsunda härad.[1])

Bred:	*Skälby*[2])	Nils Jönsson.
Näs:	*Hakesta*[3])	Fru Karin (Ol. Jonssons Gyllenhorn).
	Brunsholm[4])	H:u Brita (Olof Henrikssons Stengafvel).
Svingarn:	*Haga*[5])	Fru Cecilia (Tre Rosor, f. Stenbock).
Teda:	[*Strömsta*][6])	Fru Karin på Säby.
Vårfrukyrke:	*Enögla*[7])	H:u Kirstin.

Torstuna härad.

Hvittinge: *Skattmansö*[8]) Johan Pedersson (Båt).

---

[1]) I Åsunda härad låg det gamla säteriet *Hjulsta*, som mot slutet af 1500-talet åter blef sätesgård, men vid 1570 troligen var deladt i 3 bondgårdar, hvilka tillhörde den danska Fru Görvel.

[2]) År 1555 gaf Lars Eriksson på Skälby 6½ t:a i tionde; samme man upptages i 1562 och 1569 års rusttjenstlängder och hade, enligt en i Sandb. Saml. förvarad egen godsförteckning, utom Skälby 30 hela frälsehemman med 575 mk rusttjenstränta. I 1568 års räkenskap nämnes H:u Karin på Skälby, och strax derefter uppträder en "Nils Jönsson på Skälby" som enligt 1570 års räntekammarbok gifvit 32 lod silfver och 100 mk pengar i hjelpeskatt och i 1572 års jordebok säges bruka ett torp under sin sätesgård Skällby samt af 1571 års skörd gaf 4½ t:a i tionde. Möjligen var han enkans andra man. Lars Erikssons son Per Larsson har 1579 gifvit godsförteckning för Skälby med frälsehemman.

[3]) Under Hakesta gård "brukades" 1572 fritt 6 landbohemman. Fru Karin gaf 1569 64 lod silfver i hjelpeskatt.

[4]) En rusttjenstlängd från 1560-talet upptager "Olof Henriksson till Brunsholm", hvilken äfven förekommer i 1568 års jordebok. I 1572 års jordebok antecknas, att "Hustru Brita på Brunsholm" eger landbönder i Näs; i hjelpeskatt levererade hon 1569 100 mk pgr och 32 lod silfver och af sin gård ger hon 1572 7½ t:r i tionde. I 1579 års rusttjenstlängd upptages "Nils Jönsson till Brunsholm".

[5]) Haga var tydligen en stor gård. Derunder brukades 1572 17 hela landbohemman.

[6]) Enligt anteckningar i 1568, 1572 och 1578 års jordeböcker brukades två "Ifvar Ifvarssons hemman Strömsta" som "afvelsgård för Fru Karin till Säby". Hon var som bekant fästad enka efter Ifvar Ifvarsson. Men 1571 taxeras bägge landbönderna i Strömsta och likaså tre bönder i *Salta*, som väl vid denna tid ej var sätesgård.

[7]) Hustru Kirstin i Enögla, som enligt en anteckning i U. H. 1555: 24 var syster till Lars Eriksson i Skälby, har enligt 1572 års räkenskap brukat ett landbohemman fritt under sin sätesgård. I 1573 års köpesölfslängd antecknas hon som frälseqvinna. "Knapen i Enögla" gaf 1572 1 tunna i tionde.

[8]) I Wm. H. 1561: 9 antecknas under "Förminskning": "Är förminskat ett frälsishemman i Hvittinge, Skattmansö, som Johan Pedersson låter be-

Simtuna härad.

Altuna: [*Räfvelsta*][1]) Bjelke.

Våla härad.

Öster Våla: *Aspenäs*[2]) Lage Posse.

Tjurbo härad.[3])

Ängsö: *Ängsö* Lage Posse.
Björkesta: *Halesta*[4]) Hans Hindersson.

Siende härad.[5])

Käfverbo: *Lindö*[6]) Fru Malin (Göran Finkes).
Frösåker[7]) Nils Larsson (Cruus).

Norbo härad.

Haraker: *Svanå*[8]) ?

---

sitta." I 1570-talets första jordeböcker upptages ej Skattmansö som frälsehemman och synes det kring 1576 hafva tillhört Göstaf Björnsson (Båt).

[1]) "Refvelsta gård" är upptagen i 1571 års taxeringsregister under Bertil Persons, troligen en landbondes namn. Gården hade blott 8 kor m. m.

[2]) Aspenäs ger 1571 9 t:r i tionde.

[3]) *Mulhammar* i Björksta s:n torde på 1570-talet varit brukadt af landbönder.

[4]) Rusttjenstlängden 1562 upptager "Anders Andersson i Halesta", hvilken väl var far till en Jon Andersson, som också skrifvit sig till Halesta. I 1573 års köpesölfslängd på frälset upptages dock en Hans Hindersson till Halesta, och i 1575 års räkenskap antecknas, att Hans Hindersson hafver sin tionde inne på sätegården. År 1571 gifver Hans i Halesta 3 t:r i tionde, och Halesta upptages ej i jordeboken.

[5]) Gäddeholm har vid denna tid tydligen icke varit sätesgård. Flere frälsemän och K. M:t hafva landbönder i Gäddeholm och i Sylta, hvilka ock taxeras 1571. Först på 1590-talet gjorde Nils Posse sig sätesgård af Gäddeholm och Sylta. — *Hedensberga* i Tilberga och *Hässlö* i Badelunda voro ock brukade af landbönder.

[6]) Fru Malin på Lindö ger 1572 1½ t:a i tionde.

[7]) I 1579 års rusttjenstlängd upptages "Nils Larsson till Frösåker" och i 1572 års tiondelängd antecknas: "Nils Larsson, K. M:ts Håvemestare, besitter två gårdar i Frösåker."

[8]) Svanå, som ej förekommer i jordeboken eller i 1571 års taxeringsregister, var troligen sätesgård. — *Fullerö* och *Almö* i Barkarö s:n af Tuhundra härad, likasom *Löfsta* i Dingtuna, brukades troligen endast af landbönder.

Snäfvings härad.[1])

Rytterne:	*Tidö*	Johan Pedersson (Båt).
	Ekeby[2])	Sven Jonsson.

Åkerbo härad.

Odensvi:	*Valsta*	Peder Hansson (Forstena-slägt).
Björnskog:	[*Söderby*][3])	Sven Fris.

Fellingsbro härad.

Näsby:	*Hinseberg*	Fru Anna.
Ervalla:	*Ervalla*[4])	Fru Brita (Liljehök, f. Roos).

Noraskoga.

	[*Gyetorp*][5])	Hustru Anna.

Kopparbergslagen.

Torsång:	*Ornäs*	Jöns Ingemarsson (Hjort).

---

[1]) Den stora bristen på jordeböcker för Snäfvings härad gör undersökning af dess förhållanden särdeles svår. Dock framgår af 1576 års jordebok och af 1571 års taxeringslängd, att landbönder troligen brukade hela *Wikhus* by, likasom *Dåvö* och *Fiholm*, der på 1550-talet varit kunglig afvelsgård.

[2]) Sven Jonsson i Ekeby upptages i 1573 års köpesölfslängd på frälset. Han var väl son till en Jon Skrifvare, fogde på Vesterås (icke Jon Skrifvare till Barkestorp), som under kon. Gustafs tid besatt Ekeby i Rytterne.

[3]) Sven Fris till Söderby upptages i 1579 års rusttjenstlängd som frälseman, och bland de många Söderby i Upland och Vestmanland torde det väl varit Söderby i Björnskog, som han fått med sin hustru Anna (s. k. Ekeblad). Ty i 1571 års taxeringslängd nämnes Sven Fris i Söderby "frelsesman" i Björnskog s:n; men han är det oaktadt taxerad till skatt efter frälsebönderna. Gården egde 7 hästar, 7 kor, 18 får.

[4]) I en klagoskrift, som Fru Britas dotter, Grefvinnan Ebba Månsdotter Lejonhufvud 1596 ingaf till rådet, kallas Ervalla en "väl bygd och uppmurad gård". Enligt Fru Britas testamente 1570 låg gården för 8 fat jern.

[5]) Karl i Gyetorp upptages i 1569 års rusttjenstlängd. I 1571 års taxeringslängd uppföres bland flera andra i "Gödetorp" en "Hustru Anna" med anteckning "Adelsgods". Hon är likväl taxerad och gården har 8 kor m. m. — Likaså är i *Nya Wikers* gård bland flera andra Frans Torbjörnsson taxerad.

		Jordeboks-mantal (1567) 1573.		Taxerade 1571.		Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Besutne.	Husfolk.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Skjut.	Oxar.
						Lod. qv.	L℔. ℈.	Mark.	St.	St.
1	**Sundbo härad**[1]	**217**	**32**							
2	**Vester-Nerike**[2]	**830**	**39**	2,350[3]		15,000	7,200	13,200	3,600	3,800
3	**Öster-Nerike**[2]	**1,055**	**174**							
	Glanshammars härad.[4]									
1	Glanshammar s:n			69	2	528: 1	214: 10	495	117	134
2	Götlunda »			47	3	132: 2	154: 12	378	68	66
3	Lillkyrka »			30	2	246: 1	98: 13	106	44	55
4	Rinkeby »			30	5	299: 3	96: 9	86	51	54
5	Ödeby »			7	—	73: —	37: 8	35	16	14
	Summa Glanshammars härad	?	?	**183**	**12**	**1,279**: 3	**601**: 12	**1,100**	**296**	**323**

[1]) För Sundbo härad saknas jordeböcker mellan 1567 och 1579. Jordeboksmantalet 1567 är 214 jämte 3 prester, 1579: 221. — Sundbo härad innefattade, utom Askersund, Hammar och Snaflunda socknar, den s. k. Lerbäcks fjerding, ett litet hörn af nuv. Lerbäcks s:n med Skuru, Ladängen, Falla, Ingelsby, Bunken m. fl. gårdar, tills. 21.

[2]) Jordeboken 1573 utvisar för Vester-Nerike ett mantal af 766 bönder och torpare, 58 bergsmän, hvartill komma 6 prester; för Öster-Nerike ett mantal af 1,045 bönder och torpare, hvartill 10 prester. Dessutom upptagas ett rätt betydligt antal utjordar, ängar, qvarnar m. m. — *Vester-Nerike* innefattar *Kumla*, *Hardemo*, *Grimstens*, *Edsbergs* (med Knifsta) härad och *Lekebergslag*; *Öster-Nerike* utgöres af *Örebro*, *Skyllersta* och *Askers* härad. Härvid må anmärkas att: *a*) till Grimstens härad hörde utom Hakvad och Viby socken, en liten del af Hardemo socken, den s. k. Öbo fjerding med Hulan, Alavi m. fl. gårdar. Viby socken omfattade äfven nuv. *Bodarne* socken, ehuru utom Lassåna knapt någon af dess nuvarande gårdar var bygd, *b*) Af Edsbergs härad, som omfattade äfven det forna Knifsta härad, fans vid denna tid ej *Skagershults* socken, der bygd ännu ej synes vara bruten, likasom *Nysunds* s:n troligen var ödemark. *c*) Lekebergslag innefattade ett litet antal hyttor (med 50 bergsmän), hvilka likasom nu lydde till Qvisbro,

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1573 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
						?	?	?	?	1	**Sundbo härad.**
9,900	1,200	7,600	17,600	?	11,000	**29**	**376**	**364½**	**83½**	2	**Vester-Nerike.**
						27½	**513½**	**236**	**140½**	3	**Öster-Nerike.**
											Glanshammars härad.
314	37	248	[600]	?	[476]					1	Glanshammar s:n.
181	22	110	[250]	42	[137]					2	Götlunda »
153	16	133	[250]	?	[109]					3	Lillkyrka »
146	22	116	[300]	6	[145]					4	Rinkeby »
31	7	27	[70]	?	[34]					5	Ödeby »
825	**104**	**634**	**[1,470]**	**48?**	**[901]**	?	?	?	?		**Summa Glanshammars härad.**

Knifsta, Hidinge, Vintrosa, Kil och Tysslinge socknar. — Af nuv. *Karlskoga bergslag* kan jag ej finna något spår i jordebokens anteckningar för denna tid; dess bebyggande tillhörde som bekant ett något senare tidskifte. Öfriga nuv. socknar i Nerike funnos alla vid denna tid (utom att *Bo* nuv. socken ingick i Svennevads s:n), och häradsindelningen stämde i det närmaste med den nuvarande.

[3]) Då så väl för Sundbo härad som för Öster- och Vester-Nerike saknas taxeringslängder, meddelas här endast några gissade siffror, hvilka vunnits sålunda, att jordeboksmantalet förhöjts med omkring 10 % till hushållsmantal och efter dettas förhållande till de i Glanshammar taxerade hushållen (12 : 1) de öfriga persedlarne proportionerats — i medeltal — emot persedelinventariet i Glanshammar.

[4]) För Glanshammars härad saknas nästan alla jordeböcker och tiondelängder för de närmaste tjugo åren. Taxeringslängderna utvisa ett ringa antal beskattade hus-män, för öfrigt besutne bönder. För får och svin äro värdena angifna, sammanslagna till ett, så att siffrorna för dessa bägge kolumner äro fördelade efter ett ungefärligt öfverslag; likaså är ovisst, om ej getter ingå i dessa värdesummor för de socknar, der ej getter äro särskildt upptagna.

		Jordeboks-mantal 1573.		Vid taxering 1571.		Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Taxerade Besutne och Husfolk.	Ej taxerade o. öde gårdar.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
	Vesterrekarne.[1]					Lod. qv.	L℔. ℥.	Mark.	St.	St.
1	*a)* Säterbo	35	9	22	—	232: 1	78: 11	90	40	18
2	Torpa	61	2	58	—	345: 2	154: 5	—	124	50
	Summa af Vesterrekarne i nuv. Vesterås län	**96**	**11**	**80**	—	**577**: 3	**242**: 16	**90**	**164**	**68**
3	*b)* Liesta s:n	33	3	26	3	48: —	52: 10	—	56	13
4	Råby »	9	—	9	—	91: —	28: —	43	23	8
5	Tumbo »	57	7	49	6	396: —	120: 10	124	78	25
6	Öja »	39	—	40	3	389: —	114: 10	313	79	25
7	Vestermo »	25	—	24	—	415: 2	115: 10	171	49	8
8	Fors	33	?							
9	Gilberga	40	?	[122]	?	[1,060: 2]	[349]	]519]	[225]	[61]
10	Thorshälla	47	?							
	Summa af Vesterrekarne i nuv. Nyköpings län	**283**	**[10]**	*270*	*12*	*2,400*	*780*	*1,170*	*510*	*140*
1	**Österrekarne**[2]	**443**	?							
2	**Åkers härad**	**313**	**41**	1,250[3]		9,600	3,150	4,700	2,050	560
3	**Selebo** »	**397**								

[1]) Till det i jordeboken upptagna mantalet är uti tabellen tillagdt för Vesterrekarne 9, för Österrekarne 6, för Åker 3 och för Selebo 5 prester. — Af Vesterrekarne voro de tre socknarne Fors, Gilberga och Thorshälla lagda under Eskilstuna gård, och har för dem taxeringsregistret förkommit, hvarför taxeringsmantalet och persedelinventariet äro utförda med gissade siffror efter ungefärliga proportionen mellan dessa tre socknars och de öfriga socknarnes jordeboksmantal. Siffrorna äro här, såsom i det följande, afpassade så, att slutsumman för häradet varder något afrundad.

[2]) Österrekarne innefattade samma antal socknar som för närvarande; likaså Åkers härad, utom att Äria s:n i jordeboken föres till Selebo härad, men erlägger sin tionde med Åkers s:n. Deremot var Selebo vida mindre än nu, emedan Öfver- och Ytter-Enhörna och Taxinge hörde till Öknebo härad. Jordeboksmantalet för dessa tre socknar var 70 bönder och torpare med en prest, och har jag här öfverfört desamma liksom motsvarande

lösegendom år 1571.						¾ Tionde af 1572 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		Vesterrekarne.
85	10	35	111	—	87					1	*a)* Säterbo.
231	33	127	388	28	209					2	Torpa.
316	**43**	**162**	**499**	**28**	**296**	**1½**	**31¾**	**20**	**9**		**Summa af Vesterrekarne i nuv. Vesterås län.**
73	24	29	114	51	81					3	*b)* Liesta s:n.
29	1	5	75	28	26					4	Råby »
170	8	70	339	35	166					5	Tumbo »
142	19	72	298	175	115					6	Öja »
81	27	31	154	74	45					7	Vestermo »
										8	Fors.
[395]	[61]	[163]	[780]	[287]	[347]					9	Gilberga.
										10	Thorshälla.
890	*140*	*370*	*1,760*	*650*	*780*	**12**	**141½**	**132½**	**12½**		**Summa af Vesterrekarne i nuv. Nyköpings län.**
						12	**319½**	**359**	**14½**	1	**Österrekarne.**
3,600	560	1,500	7,100	2,600	3,150	**4½**	**279**	**161**	**1**	2	**Åkers härad.**
						6½	**265**	**146½**	**½**	3	**Selebo** »

tiondebelopp till Selebo (hvars mantal 1573 var 322 bönder och torpare med 4 prester), emedan vid jämförelserna med nuvarande länssiffror områdena eljest skulle varda olika.

[3]) För Österrekarne, Åker och Selebo saknas alla taxeringslängder. Jag har derför endast, med ledning af proportionen mellan jordeboksmantalen för Vesterrekarne och för dessa härad, kunnat angifva gissade siffror för taxeringsmantal och persedelinventarium, efter ungefärlig proportion af 1 : 4. — I de delar af Vesterrekarne, för hvilka taxeringslängder äro i behåll följer, såsom af tabellen synes, taxeringsmantalet någorlunda nära efter jordeboksmantalet — efter afdrag af jordebokens öde mantal —; högst få innesfolk äro antecknade och åtskilliga besutna otaxerade, så att taxeringsmantalet på det hela blir något lägre. Troligen beror detta allenast på efterlåtenhet vid taxeringen i detta härad. Då jag för de öfriga tre häradena behållit ungefär samma proportioner, må blott anmärkas, att dervid hushållsmantalet blifvit ökadt med omkr. 10 %.

	Jordeboksmantal 1573 (1574).		Antecknade 1571.			Antecknad och taxerad				
		Deraf öde.	Taxerade. Bosatte.	Taxerade. Husfolk.	Ej taxerade fattige el. öde.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
						Lod. qv.	L℔. ℈.	Mark.	St.	St.
Villottingen [1]	154	?		165		1,470	390	750	300	110
Oppunda härad. [2]										
1 Betna	67		70	6	7	1,504: 1	224: 5	915: —	170	33
2 Blagsta	19		18	—	—	181: 3	52: 18	—	25	14
3 Flen	17		22		—	152: —	43: —	60: —	36	17
4 Floda	80		72		14	672: —	177: 15	—	120	81
5 Forsa	27		29	3	4	183: 2	59: 8	—	50	11
6 Huseby	53		48	9	11	250: —	118: 7	—	119	29
7 Lerbo	57		59	18	4	698: 3	174: 8	1,105: —	160	47
8 Sköllinge	67		77		14	625: —	193: 9	332: —	147	55
9 Vadsbro	34		39		—	182: 3	102: 11	107: —	54	22
10 Vrena	21		20	—	—	132: 2	53: 1	—	44	11
11 Årdala	32		30		11	307: —	83: 14	—	57	25
12 Österåker	34		37		—	388: 2	46: —	23: 7	68	31
13 Juleta	95									
14 Malm	70		[403]		?	[3,622]	[971: 1]	[1,857: 9]	[750]	[274]
15 Vingåker	209									
Summa af Oppunda härad	882	83	*960*		[65]	*8,600*	*2,300*	*4,400*	*1,800*	*650*

[1]) Villottingen omfattar denna tid Dunker, Heljesta, Hyltinge, Mellösa, Malma och en del af Gryt, hvaremot Flen, Forsa och Årdala räknas till Oppunda. Jordeboksmantalet är ökadt med tre prester. Då taxeringslängder här saknas, äro siffrorna för taxeringsmantal och inventarium gissade efter Oppunda enligt ungefärlig proportion som 0,17 : 1.

[2]) Af Oppunda härad, hvars jordeboksmantal här är ökadt med 9 prester, lågo Juleta och Malm under Juleta gård och saknas för dem likasom för Vingåker taxeringslängden

lösegendom år 1571.						¾ Tionde af 1573 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Ilvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
500	170	210	950	290	400	2½	90½	65	¼		Villottingen.
											Oppunda härad.
281	117	28	480	84	202					1	Betna.
59	29	30	127	47	47					2	Blagsta.
82	18	23	100	28	53					3	Fleu.
277	116	121	467	195	174					4	Floda.
118	26	52	157	59	53					5	Forsa.
191	56	52	254	88	118					6	Huseby.
231	46	112	443	133	230					7	Lerbo.
276	62	107	474	139	249					8	Sköllinge.
127	59	56	274	63	96					9	Vadsbro.
62	19	27	102	42	62					10	Vrena.
122	29	70	217	54	59					11	Årdala.
117	3	37	119	33	61					12	Österåker.
										13	Juleta.
[1,457]	[420]	[535]	[2,336]	[710]	[1,021]					14	Malm.
										15	Vingåker.
3,400	*1,000*	*1,250*	*5,550*	*1,675*	*2,425*	**42**	**805**	**462½**	**24½**		**Summa af Oppunda härad.**

hvarför gissade siffror äro införda för denna betydliga andel af häradet. — Såsom af tabellen framgår voro här åtskilligt inhysesfolk och legodrängar taxerade. De som i taxeringslängden införts såsom ej taxerade äro för det mesta "öde gårdar" eller utfattiga, dock förekomma i tre socknar äfven några frikallade knektar och en "hoffman".

	Jönåkers härad.[1]	Jordeboks-mantal 1573.		Antecknade 1571.		Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Taxerade beutne och husfolk.	Ej taxerade fattige och öde.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
						Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.
1	Bergshammar	24	1	28	4	171: 3	75: 17	125	64	8
2	Björkvik	104	11	104	10	330: —	146: 10	100	144	18
3	Bärbo	29	2	40	2	255: 3	78: 1	195	68	21
4	Halla	21	3	18	2	59: 2	41: 5	—	34	10
5	S. Nicolai	90	6	98	—	809: 3	299: 12	498	181	29
6	Tuna	97	9	98	15	488: 3	251: 11	809	183	34
7	Kila, Lunda	69	2	[165]	[11]	[904: 2]	[382: 4]	[743]	[286]	[50]
8	Nykyrke, Stigtomta	87	9							
	Summa Jönåkers härad	**521**	**43**	**551**	**44**	**3,020: —**	**1,275: —**	**2,470**	**960**	**170**

[1]) Jordeboksmantalet är här tillökadt med 6 prester. — Bland de taxerade förekomma mycket få innesfolk. Såsom af tabellen synes stämmer taxeringslängdens ödemantal tämligen nära med jordebokens; i det förra förekomma dock några få personer, som frikallats såsom knektar eller skyttar.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1573 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		**Jönåkers härad.**
91	27	56	182	11	96					1	Bergshammar.
330	55	93	380	125	178					2	Björkvik.
111	25	46	187	15	104					3	Bärbo.
56	20	19	117	3	65					4	Halla.
451	90	210	697	83	303					5	S. Nicolai.
339	106	211	463	29	258					6	Tuna.
[692]	[137]	[265]	[874]	[134]	[426]					7	Kila, Lunda.
										8	Nykyrke, Stigtomta.
2,070	**460**	**900**	**2,900**	**400**	**1,430**	**12**	**363**	**290**	**6**		**Summa Jönåkers härad.**

För Kila, Lunda, Nykyrke och Stigtomta saknas taxeringslängder, hvarför siffrorna proportionerats.

		Jordeboks-mantal 1573.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Besutne och Husfolk.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Skjut, Ökier.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mk. ö.	St.	St.
	Rönö härad. [1]								
1	Bälinge			92	893: 2	267: 4	2,355: 4	211	23
2	Bogsta			19	174: —	59: 10	225: —	39	15
3	Lid			30	163: —	65: 14	20: —	47	34
4	Ludgo			56	433: —	134: 3	12: 4	89	49
5	Lästringe			17	95: 2	25: 15	——	42	23
6	Råby			43	212: 1	77: 6	250: —	64	17
7	Ripsa	446	54	33	149: 2	66: 1	——	55	12
8	Runtuna			82	537: 2	173: 15	517: —	162	51
9	Spelvik			21	163: 2	64: —	150: —	48	22
10	Sättersta			20	142: 2	37: 12	75: —	62	23
11	Torsåker			25	80: —	25: 5	367: —	41	9
12	Tystaberga			88	645: 1	170: 8	369: 6	226	40
13	Svärtuna, Helgona	90	3	[107]	[738: 2]	[233: 7]	[858: 2]	[214]	[62]
	Summa af Rönö härad	**536**	**57**	**630**	**4,428: —**	**1,400: —**	**5,200: —**	**1,300**	**380**
1	**Hölebo** [2] **härad**	**261**		600 [3]	4,200: —	1,300: —	4,900: —	1,200	360
2	**Daga** »	**245**	**133**						
3	**Öknebo** »	**211**							
4	**Sotholms** »	**353**	**21**	950	6,650: —	2,100: —	7,800: —	2,000	600
5	**Svartlösa** »	**251**							

[1]) Jordeboksmantalet för Rönö är ökadt med 7 prester. — Taxeringslängderna upptaga ett ganska stort antal husmän, mågar eller drängar, ehuru de ej öfverallt med säkerhet kunna skiljas från de besutne. — För Svärtuna och Helgona saknas taxeringslängder, hvarför proportionerade siffror äro införda. — Tiondeuppgifterna gälla 1573 års skörd.

[2]) Jordeboksmantalet är ökadt för Hölebo med 3, för Daga med 4, för Öknebo med 4, för Sotholm med 4 och för Svartlösa med 2 prester. *Öknebo* härad innefattade utom Enhörna och Taxinge, som här äro med 70 mantal frånräknade (se not. 2, sid. 286) Turinge, Vårdinge, Öfver-Jerna, Ytter-Jerna, Tveta och (Vestra) Telje. *Hölebo* och *Daga* hade samma omfattning och samma socknar som nu; *Sotholms* härad räknade åter endast 4 socknar: Österhaninge, Vesterhaninge, Ösmo och Sorunda, ur hvilka sedermera de nuvarande skärgårdssocknarne och kapellagen utbrutits. Till *Svartlösa* härad hörde Gro-

lösegendom år 1571.						¾ Tionde af (1572, 71) 1573 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Gelter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		Rönö härad.
415	63	270	641	139	239					1	Bälinge.
81	20	27	106	—	46					2	Bogsta.
113	16	42	159	81	82					3	Lid.
198	50	100	318	91	164					4	Ludgo.
79	14	54	121	—	52					5	Lästringe.
152	17	56	227	43	103					6	Råby.
110	44	47	185	109	63					7	Ripsa.
288	133	233	582	34	313					8	Runtuna.
85	33	53	192	—	108					9	Spelvik.
82	46	59	178	—	96					10	Sättersta.
76	6	38	99	16	35					11	Torsåker.
426	69	284	642	154	250					12	Tystaberga.
[425]	[109]	[257]	[690]	[133]	[309]					13	Svärtuna, Helgona.
2,530	**620**	**1,520**	**4,140**	**800**	**1,860**	**18**	**411**	**244**	**9**		**Summa af Rönö härad.**
						3	**201**	**71½**	**2**	1	**Hölebo härad.**
2,400	590	1,440	3,930	760	1,760	**2**	**212**	**98½**	—	2	**Daga »**
						3	**142**	**62**	**3½**	3	**Öknebo »**
3,800	950	2,300	6,250	1,200	2,800	—	**53**	**24**	—	4	**Sotholms »**
						—	**40**	**36**	—	5	**Svartlösa »**

dinge, Brännkyrka, Huddinge, Slem och Telbo eller (Östra) Telje socknar, äfvensom Botkyrka, hvilken sistnämnda dock låg under Torfvesunds gård och derifrån blifvit hitförd med sitt jordeboksmantal af 52 bönder och torpare.

[3]) För samtliga dessa 5 härad saknas taxeringslängder. De gissade siffror, som här meddelas för taxeringsmantal och persedlar äro proportionerade mot siffrorna för Rönö härads jordeboksmantal, d. v. s. för Daga och Hölebo med i det närmaste lika belopp som för Rönö, för de tre till nuv. Stockholms län hörande häradena med omkring 50 % förhöjning.

Tiondeuppgifterna gälla för Öknebo, Hölebo och Daga 1572 års skörd, för Sotholm och Svartlösa 1571 års skörd.

	Jordeboks-mantal 1572.		Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad				
		Deraf öde.	Besutne och Husfolk.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod.	Oxar.
				Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.
Färentuna härad[1]	**330**	**23**	720	6,000: —	1,200: —	1,300	1,850	?
Sollentuna » [2]	**233**	**3**						
Vallentuna härad.[3]								
1 Ösby socken	17		22	185: —	37: 10	40	57	?
2 Öfriga socknar	211		[278]	[2,315: —]	[462: 10]	[500]	[713]	?
Summa Vallentuna härad	**228**	**10**	*300*	*2,500: —*	*500: —*	*540*	*770*	?
Seminghundra härad.[4]								
1 Frösunda socken	43		60	242: 2	115: 11	10	212	?
2 Öfriga socknar	180		[250]	[1,017: 2]	[484: 9]	[40]	[848]	?
Summa Seminghundra härad	**223**	**7**	*310*	*1,260: —*	*600: —*	*50*	*1,060*	?
Långhundra härad.[5]								
1 Garn socken	307		51	243: 2	80: 10	70	134	?
2 Gottröra »			39	95: —	20: 10	—	88	?
3 Korsta »			52	200: —	73: 18	—	170	?
4 Lagga »			57	117: 2	71: 6	—	143	?
5 Närtuna »			64	200: —	44: 16	—	146	?
6 Östuna »			61	255: —	51: —	—	119	?
7 Husby m. m.	68		[81]	[289: —]	[88: —]	?	[200]	
Summa Långhundra härad	**375**	**6**	*405*	*1,400: —*	*430: —*	*70?*	*1,000*	?
Erlinghundra härad[6]	**253**	**4**	280	980: —	300: —	?	700	

[1]) Färentuna härad omfattar, enligt jordeboken, Färentuna, Alsnö, Mundsö, Ekerö, Hillensö, Skå och Sånga. Lofö (med 35 bönder och en prest), som äfven är hitfördt, lydde under *Torfvesunds* gård. — Till 324 bönder och torpare för hela häradet komma 6 prester. Persedelinventariet för Färentuna och Sollentuna är proportioneradt mot de ungefärliga siffrorna för Vallentuna efter förhållandet 2,4 : 1 mellan jordeboksmantalen. Dervid kan anmärkas, att taxeringsmantalet blir tämligen högt, men det torde vara antagligt, att just i dessa trakter närmast Stockholm antalet af löst folk var betydligt, såsom taxeringsregistret ock visar för Ösby och Frösunda.

[2]) Sollentuna härad innefattar efter fögderijordeboken socknarne Sollentuna, Spånga, Gerfälla och af Ed 30 hemman. Bromma socken låg under Torfvesunds gård och är dess mantal (38 hemman och torp) hitfördt, likasom dess tionde. Till jordeboksmantalet för alla fem socknarne, 230 bönder och torpare, komma 3 prester.

[3]) Vallentuna härad innefattar utom Ösby (som äfven denna tid låg i socknelag med Garn i Långhundra) socknarne Vallentuna, Angarn, Hammarby, Fresta, Vada, 8 hemman af Skånella, 5 hemman af Ed, 36 hemman af Täby. Presterna voro 5. I tiondeuppgifterna ingå icke socknedelarne af Skånella och Ed. — Endast för Ösby finnes taxeringslängd. De öfriga socknarnes taxeringsmantal och inventarium är proportioneradt med ledning af jordeboksmantalet som 12,5 : 1.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1572 års skörd.				
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	
2,400	600	1,250	4,300	—	1,900	5½	224½	141½	6½	Färentuna härad.
						15	170	88½	3½	Sollentuna »
										Vallentuna härad.
73	19	39	134	—	59					1 Ösby socken.
[927]	[231]	[491]	[1,666]	—	[741]					2 Öfriga socknar.
1,000	*250*	*530*	*1,800*	—	*800*	13½	165½	64	1	**Summa Vallentuna härad.**
										Seminghundra härad.
186	75	106	365	—	143					1 Frösunda socken.
[784]	[245]	[444]	[1,535]	—	[607]					2 Öfriga socknar.
970	*320*	*650*	*1,900*	—	*750*	12	191½	172	1½	**Summa Seminghundra härad.**
										Länghundra härad.
163	22	105	290	8	128					1 Garn socken.
113	1	33	225	4	73					2 Gottröra »
129	69	53	356	3	122					3 Korsta »
155	53	42	313	9	142					4 Lagga »
229	—	37	378	20	170					5 Närtuna »
130	32	30	230	30	101					6 Östuna »
[231]	[43]	[75]	[448]	[26]	[184]					7 Husby m. m.
1,150	*220*	*375*	*2,240*	*100*	*920*	13	218½	127½	2	**Summa Länghundra härad.**
800	145	260	1,560	70	640	12½	204½	105½	2	**Erlinghundra härad.**

[4]) Seminghundra härad omfattar Frösunda, Lunda, Markim, Orkesta, Skeptuna, Vidbo och 37 hemman af Skånella. Presterna äro 5. — Endast för Frösunda finnes taxeringslängd; för öfriga socknar äro siffrorna proportionerade efter jordeboksmantalet (4,2 : 1). Frösunda sockens taxeringslängd upptager ovanligt stort antal (17 st.) löst folk och i proportion härtill blir taxeringsmantalet för Seminghundra härad måhända något för stort.

[5]) I Länghundra härads jordebok innefattas jämte de i tabellen upptagna 7 hela socknar, tre socknedelar af ringa betydenhet, nemligen 3 bönder af Åker, 5 torpare af Röda och 3 bönder af Riala s:n. Dessa sistnämnda ingå ej i tiondeuppgiften för häradet. I jordeboks- och taxeringsmantalet ingå blott 2 prester, i Lagga med Östuna och Närtuna med Gottröra, enär Husby lydde under Vidbo, Korstada under Frösunda och Garn under Ösby. Taxeringslängd finnes för alla socknarne utom Husby. Jämte bönder och torpare anteckuas här vid taxeringen omkring trettio husmän och gerningsmän.

[6]) Erlinghundra härad omfattar enligt jordeboken endast Alsike, Knifsta, Husby, Norrsunda, Odensala och S. Olof. I jordeboksmantalet ingå 3 prester. Som taxeringslängder alldeles saknas, har jag måst proportionera taxeringsmantal och persedlar efter något närliggande härad, och har jag dertill valt Länghundra, för hvilket fullständigaste uppgifter föreligga.

		Jordeboks-mantal 1572 (1573).		Taxerade 1571.		Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Besutne.	Husfolk.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
						Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.
	Sjuhundra härad. [1]									
1	Esterna	48	—	45		45: —	24: 17	—	80	?
2	Faste			16		22: 2	17: —	—	39	?
3	Rimbo	52	—	63		133: —	46: 17	23	145	?
4	Röda	20	—	26	6	122: —	26: 19	12	60	?
5	Riala (del)	34	—	[45]		[207: 2]	[74: 7]	[30]	[216]	?
6	Husby-Skedvi	46	—	[55]						
	Summa Sjuhundra härad	**200**	—	*256*		*530*	*190*	*65*	*540*	?
	Lyhundra härad. [2]									
1	Karlskyrke	28	—	28	6	105	56: 10	130	83	?
2	Söderby	51	—	64	17	405	141: 10	168	192	1
3	Estuna, Huseby, Lohärad och Malsta	189	—	206?	12	[1,020]	[392]	[592]	[545]	?
	Summa Lyhundra härad	**268**	—	**298?**	**35**	**1,530**	**590**	**890**	**820**	**1?**
	Närdinghundra härad [3]	**251**	—	**276?**	**13**	*1,350*	*520*	*780*	*720*	?

[1]) Jordeboksmantalet för Sjuhundra härad är 163 bönder och torpare med 3 prester, hvartill äfven här lägges större delen af Riala socken med 33 bönder och 1 prest. För Husby är taxeringsregistret defekt och för Riala saknas det alldeles; siffrorna äro här proportionerade.

[2]) Jordeboksmantalet 1573 för Lyhundra är 291 bönder och torpare med 3 prester. Häruti ingår dock ett mantal af 26 bönder uti "några byar af Frötuna och Länna", men dessa har jag flyttat öfver till jordeboksmantalet för Frötuna skeppslag, emedan taxeringslängden för Frötuna och Länna omfattar bägge socknedelarne. — Taxeringsregistret för Söderby utvisar så stora siffror för både lös och besuten befolkning, jämförd med jordeboksmantalet, att man kunde misstänka någon olika omfattning af områdena; men skilnaden synes bero på klyfning af hemman. För de fyra socknarne Estuna, Husby, Lohärad och Malsta finnes ingen persedellängd, men en förteckning på de taxerade jämte

lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1572 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
											Sjuhundra härad.
104	15	51	183	6	85					1	Esterna.
49	7	15	91	13	41					2	Faste.
161	35	98	325	66	147					3	Rimbo.
81	10	45	133	6	53					4	Röda.
[255]	[43]	[131]	[488]	[59]	[214]					5	Riala (del).
										6	Husby-Skedvi.
650	*110*	*340*	*1,220*	*150*	*540*	**3½**	**169½**	**53**	½		**Summa Sjuhundra härad.**
											Lyhundra härad.
94	29	28	246	—	44					1	Karlskyrke.
277	56	103	502	54	100					2	Söderby.
[739]	[165]	[259]	[1,492]	[106]	[286]					3	Estorpa, Huseby, Lohärad och Malsta.
1,110	**250**	**390**	**2,240**	**160**	**430**	**1½**	**131**	**95**	**1½**		**Summa Lyhundra härad.**
975	*220*	*340*	*1,970*	*140*	*380*	**4**	**173**	**125½**	—		**Närdinghundra härad.**

skattebeloppet, hvarigenom proportioneringen af persedlarne betydligt underlättas. Siffrorna för taxeringsmantalet i dessa socknar blifva dock osäkra och möjligen ett tiotal lägre än i verkligheten, till följd deraf att handlingen stympats genom brand. Skattesummorna åter visa, att af de fyra socknarne gafs omkring 2,250 mk, af Söderby och Karlskyrke omkring 1,150. Jag har derför tagit persedlarne för de fyra socknarna till omkring dubbla beloppet af de som antecknas i Söderby-Karls taxeringslängder.

[3]) Närdinghundra härad omfattade, såsom nu, de sex socknarne, Almunge, Bladåker, Esbro, Faringe, Knutby, Ununge. I jordeboksmantalet ingå 3 prester. För dessa socknar finnes ingen persedellängd, men ett af brand något skadadt register å de taxerade samt å skattebeloppet, hvarefter jag, då skatten för Närdinghundra är omkring 3,000 mk, proportionerat persedlarne emot Lyhundra härad efter förhållandet 0,88 : 1.

		Jordeboks-mantal 1572 (1573).	Taxerade 1571.	Antecknad och taxerad				
			Besutne och Husfölk.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod,	Oxar.
				Lod. qv.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.
1	**Danderyds, Ryds, Åkers skeppslag** [1]	288						
2	Vermdö socken [2]	264						
3	**Frötuna skeppslag** [3]	300	1,370	3,600: —	1,200: —	1,950	2,200	?
4	**Bro skeppslag** [4]	234						
5	Väddö och Valö socknar [5]	178						
	Frösåkers härad. [6]							
1	Häfverö socken	128	142	465: —	208: —	420	[300]	?
2	Börstil »	164	178	364: —	73: —	30	[200]	?
3	Edbohärad och Harg »	120	[210]	[551: —]	[179: —]	[300]	[350]	?
4	Hökhufvud »	75						
	Summa Frösåkers härad	487	*530*	*1,380: —*	*460: —*	*750*	*850*	?

[1]) I jordeboksmantalet för dessa skeppslag ingå 5 prester. — Danderyds skeppslag omfattar enligt jordeboken Solna och Danderyds socknar (till hvilken hörde *Lidingön* med Sticklinge och Stockby) samt 25 hemman och torp af Täby s:n; Ryds skeppslag består af Ryds s:n — med nuv. *Vaxholm* — och 8 hemman af Täby s:n; Åkers skeppslag af Åkers s:n med 28 hemman och torp af Riala s:n. Häruti ingick nuv. *Kulla* s:n.

[2]) Vermdö s:n, som låg i fögderi med Sotholm och Svartlösa härad, var delad i tio fjerdingar och omfattade utom nuv. Vermdön äfven nuv. *Bo*, *Ingarö*, *Djurö*, *Orminge*, *Möja* och *Ljusterö* socknar och kapellag.

[3]) Frötuna skeppslag omfattade enligt jordeboken större delen af Frötuna och Länna s:r med ett mantal (1573) af 272 bönder och torpare samt 2 prester. Dessutom fördes i jordeboken tillsammans med Lyhundra härad "några byar af Frötuna och Länna" med tills. 26 hemman och torp, hvilka jag här så mycket hellre sammanfört med skeppslaget, som det fragmentariska och summariska registret öfver 1571 års beskattning i Lyhundra och Frötuna visar, att dessa byar måste hafva taxerats med Frötuna skeppslag. Af detta register kan dock ej säker uppgift hemtas om taxerade och persedelinventarium i Frötuna.

[4]) Bro skeppslag med Bro och Vätö s:r hade enligt jordebokens specialsummor ("Summarum" är felaktigt) 232 hemman och torp med 2 prester.

lösegendom år 1571.						⅔ Tlonde af 1572 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
						6	133½	34½	½	1	**Danderyds, Ryds, Åkers skeppslag.**
						—	?	?	—	2	Vermdö socken.
5,200	1,250	1,900	8,300	1,350	780	½	137½	22	—	3	**Frötuna skeppslag.**
						—	79½	10	—	4	**Bro skeppslag.**
						—	?	?	—	5	Väddö och Valö socknar.
											Frösåkers härad.
700	214	326	1,330	206	136					1	Häfverö socken.
506	76	115	600	112	46	—	188½	101½	—	2	Börstil »
[794]	[190]	[299]	[1,270]	[212]	[118]					3	Edbohärad och Harg »
						—	44	40	—	4	Hökhufvud »
2,000	*480*	*740*	*3,200*	*530*	*300*	—	232½	141½	—		Summa Frösåkers härad.

[5]) Väddö s:n var förlänad åt Jacob Bagge, hvarför specialjordebok och tiondeuppgifter saknas mellan 1567—86; men jordeboksmantalet (106 hemman och 1 prest) är angifvet i 1572 års räkenskap. — Valö s:n (med mantal af 70 hemman och 1 prest), som innefattade äfven nuv. *Forsmarks* s:n, hörde på 1570-talet till Norra Roden, men är här fördt tillsammans med den del af Roslagen, som nu lyder under Stockholms län.

[6]) Enligt 1572 års jordebok hade Frösåkers härad, — efter afdrag af Bro och Vätö s:r som i dess "summarum" inräknas, — ett jordeboksmantal af 480 hemman och torp med 5 prester. Deri ingingo då Häfverö, Börstil, Edbohärad och Harg s:r med ett mantal af 408 hemman och 4 prester samt ½ Hökhufvud s:n med mantal af 47 hemman och 1 prest samt ½ Ekeby s:n med mantal af 25 hemman. Som Ekeby nu hel och hållen hör till Olands härad, har jag här flyttat denna socknedels mantal till nämnda härad, och som Hökhufvud nu hel och hållen hör till Frösåkers härad, har jag i tabellen till Frösåker flyttat den del af Hökhufvud (27 hemman) som 1572 låg till Olands härad, genom hvilken omflyttning Frösåkers härads jordeboksmantal varder ökadt allenast till 487. — För Edbohärad och Harg samt Hökhufvud, som saknar taxeringsregister, äro siffrorna proportionerade efter jordeboksmantalet (0,66 : 1), och för hela det sydliga Roslagen, hvars taxeringslängder likaledes förkommit, hafva äfvenså endast kunnat införas gissade siffror (efter prop. af 2,6 : 1 mot Frösåker) med ledning af jordeboksmantalet.

		Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade 1571.		Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Taxerade Besutne och Husfolk.	Ej taxerade.	Silfver.	Koppar.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
						Lod. qv.	L℔. ℥.	Mark.	St.	St.
	Norra Roden.[1]									
1	Elfkarleby s:n	39	4	80	—	752: 1	166: 10	1,123	?	51
2	Hollnäs, Vessland, Löfsta	257	9	[280]	—	[2,597: 3]	[583: 10]	[2,377]	?	[179]
	Summa Norra Roden	**296**	**13**	*[360]*	—	*3,350:* —	*750:* —	*3,500*	?	*230*
	Norunda härad.[2]									
1	Dannemora och Film	78								
2	Björklinge, Tensta, Viksta, Arentuna	267		[384]	?	[3,175: —]	[641: —]	[900]	[729]	?
3	Lena	61		66	9	525: —	109: —	150	121	?
	Summa Norunda härad	**406**	?	*[450]*	**9**	*3,700:* —	*750:* —	*1,050*	*850*	?
	Tierps härad.[3]									
1	Tierp	217	39	236		3,087: 1	645: —	2,002	589	311
2	Tolfta	41	3	[44]		[612: 3]	[125: —]	[398]	[111]	[69]
	Summa Tierps härad	**258**	**42**	*280*		*3,700:* —	*770:* —	*2,400*	*700*	*380*
1	**Vendels härad**[4]	**221**	**22**							
2	**Olands härad**[5]	**428**	?	960		12,800	2,700	8,300	2,400	1,300
3	**Rasbo härad**[6]	**242**	?							

[1]) Norra Roden omfattar Elfkarleby, Hollenäs, Löfsta och Valö med 4 prester. Den sistnämnda socknen har dock här blifvit med sitt mantal utbruten och förd tillsammans med de härad af Roden, som lyda till nuv. Stockholms län. — Taxeringsuppgift finnes endast för Elfkarleby socken. — Den stora skilnaden mellan jordeboks- och taxeringsmantalet derstädes beror icke på någon olika omfattning af de bägge längdernas socken-område, utan tydligen derå att i Elfkarleby vistades en mängd personer som sysselsatte sig med fiske, handel eller yrken och icke skattade för besutenhet. Jag har ej ansett mig kunna i samma proportion öka jordeboksmantalet till hushålls- eller taxeringsmantal för de öfriga tre socknarne, der samma förhållanden ej förefunnos. — I penningeinventariet för Elfkarleby ingår en post å 28 st. guld hos en rik bonde eller fiskare; jag har derför ej medtagit detta penningebelopp (448 mk) vid proportioneringen för de öfriga socknarne.

[2]) Af Norunda härad lågo Film och Dannemora, med 2 prester, i fögderi med Norra Roden, men äro med sina mantal hitförda. Till häradet föres äfven i jordeboken ett hemman i Harbo socken af Våla härad. Persedellängd finnes allenast för Lena socken, efter hvilken de öfriga socknarnes siffror äro proportionerade. Lena sockens jordeboksmantal är här ökadt med de 21 gårdar, som i jordeboken föras till Rasbo härad.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1572 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
											Norra Roden.
288	[50]	[70]	260	244	60					1	Elfkarleby s:n.
[1,012]	[180]	[230]	[910]	[856]	[210]					2	Hollnäs, Vessland, Löfsta.
1,300	*230*	*300*	*1,170*	*1,100*	*270*	—	**135**	**157½**	—		**Summa Norra Roden.**
											Norunda härad.
						—	43½	48		1	Dannemora och Film.
[849]	[83]	[296]	[2,611]	[600]	[1,240]					2	Björklinge, Tensta, Viksta, Arentuna.
151	17	54	439	100	210	20	361½	330½		3	Lena.
1,000	*100*	*350*	*3,050*	*700*	*1,450*	**20**	**405**	**378½**			**Summa Norunda härad.**
											Tierps härad.
847	150	230	1,098	554	452					1	Tierp.
[173]	[30]	[50]	[222]	[116]	[98]					2	Tolfta.
1,020	*180*	*280*	*1,320*	*670*	*550*	**3**	**232½**	**357**			**Summa Tierps härad.**
						12	**198½**	**253**	—	1	**Vendels härad.**
3,500	600	950	4,550	2,300	1,900	**2**	**261**	**273½**	—	2	**Olands härad.**
						6	**136½**	**125**	—	3	**Rasbo härad.**

[3]) Tierps härad omfattar Tierp och Tolfta socknar. Persedellängd saknas för Tolfta socken.

[4]) Vendels härad omfattar Vendel och Tegelsmora socknar.

[5]) Olands härad omfattar enligt jordeboken Alunda, Morkarla, Skepthammar, Staby, Tuna, ½ Ekeby (32 hemman och torp) och ½ Hökhufvud (27 hemman och torp). Deraf voro Alunda, Morkarla, Tuna förlänade. — Hökhufvuddelens mantal är i tabellen flyttadt till Frösåker och mantalet för Frösåkers del af Ekeby s:n i stället fördt öfver till Oland.

[6]) Rasbo härads jordeboksmantal omfattar Rasbo, Rasbokil, Funbo samt af Almunge s:n (i Närdinghundra) 15 bönder och torpare, af Lena s:n (i Norunda h:d) 21 bönder och torpare. För riktig jämförelse med taxeringsmantalet i Lena (som omfattar hela socknen) är jordeboksmantalet för denna sockendel här flyttadt till Norunda. Tiondeuppgifterna omfatta blott Funbo, Rasbo och Rasbokil.

För Vendel, Oland och Rasbo saknas alla taxeringsuppgifter. Siffrorna för hushållsantal och persedelinventarium äro derför i tabellen gissade med ledning af uppgifterna för Tierps härad, efter proportionen mellan jordeboksmantalen, omkr. 3,45 : 1.

		Jordeboks-mantal 1572.		Antecknade 1571.			Antecknad och taxerad				
				Taxerade.		Icke taxerade.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
			Deraf öde.	Besutne.	Husmän.		Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark.	St.	St.
	Vaksala härad.[1]										
1	Danmark	100		107		?	835	206: 10	—	[331]	?
2	Vaksala och Gamla Upsala	176		160		?	[225]	[263: 10]	—	[429]	?
	Summa Vaksala härad	**276**	**19**	**267**		?	*1,060*	*470: —*	—	*[760]*	?
1	**Bälinge härad**	**299**	**12**								
2	**Ulleråkers »**	**251**	**15**								
3	**Hagunda »**	**304**	**33**	1,350			4,800	2,100	?	3,400	?
4	**Håbo »**	**390**	?								
	Lagunda härad.[3]										
1	Biskopskulla	53	8	45	5	8	510: —	82: 10	30	109	?
2	Fröslunda	27	9	19	3	9	194: 2	33: 15	20	50	3
3	Öfriga socknar	251	9	[268]		[9]	[265: 2]	[423: 15]	[180]	[591]	[11]
	Summa Lagunda härad	**331**	**26**	*340*		*26*	*970: —*	*540: —*	*230*	*750*	*[14?]*
	Bro härad.										
1	Bro och Lossa	78		81	24	—	569	183: 5	—	[200]	?
2	Näs och Ryd	76		[95]		—	[511]	[166: 15]	?	[180]	?
	Summa Bro härad	**154**	**10?**	*200*		—	*1,080*	*350: —*	?	*380*	?

[1]) Jordeboksmantalet för Vaksala härad är 273 bönder och torpare med 3 prester. Persedellängd finnes endast för Danmarks socken, men dessutom kan af ett halfbrändt register på 1571 års skatt inhemtas, att i Vaksala och Gamla Upsala socknar 160 personer skattat tills. 1,360 mk och 22 lod silfver. Om silfverskatten antages utvisa tiondedelen af de taxerades egendom i silfver, så skulle öfriga persedlar i dessa båda socknar proportioneras mot persedlarne i Danmark, för hvilka erlades omkr. 1,046 mk skatt, såsom 1,3 : 1.

Taxeringsmantalet synes visa, att de besutne i Vaksala härad — utom de i jordeboken som öde betecknade — blifvit taxerade, men högst få husmän eller löst folk. Troligen är derför hushållsantalet här lägre, än det i verkligheten var, och då jag med ledning af jordeboksmantalet proportionerar de följande häradena efter de tillgängliga siffrorna för Vaxala härad (efter förh. 4,5 : 1), sker det under anmärkning, att hushållens antal här blifvit ökadt med omkr. 10 % utöfver jordeboksmantalet.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1572 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
											Vaksala härad.
406	84	236	1,083	44	425					1	Danmark.
[524]	[106]	[304]	[1,417]	[56]	[555]					2	Vaksala och Gamla Upsala.
930	*190*	*540*	*2,500*	*100*	*980*	18½	214½	280	1		**Summa Vaksala härad.**
						22½	367½	383½	4	1	**Bälinge härad.**
						26	194	283	6½	2	**Ulleråkers »**
4,200	850	2,450	11,250	450	4,400	11½	221	279	1	3	**Hagunda »**
						7	246½	290	—	4	**Håbo »**
											Lagunda härad.
144	13	92	285	—	172					1	Biskopskulla.
77	7	44	222	—	74					2	Fröslunda.
[819]	[70]	[504]	[1,883]	—	[914]					3	Öfriga socknar.
1,040	*90*	*640*	*2,390*	—	*1,160*	15	244½	366	—		**Summa Lagunda härad.**
											Bro härad.
261	34	115	600	15	275					1	Bro och Lossa.
[239]	[31]	[105]	[440]	[15]	[250]					2	Näs och Ryd.
500	*65*	*220*	*1,040*	*30*	*525*	6½	103	100	—		**Summa Bro härad.**

[2]) *Bälinge* härad innefattar enligt jordeboken: Bälinge, Skuttunge, Åkerby och del af Jomkil s:r med 3 prester; *Ulleråkers* härad: Börje, Bondkyrke, Näs, Lädeby, Vänge, del af Jomkil och 2 landbor af Alsike s:r, med 3 prester; *Hagunda* härad: Balingsta, Gryt, Hagby, Ramsta, Åker, Dalby, Tibble, Åland samt del af Järnlåsa med 4 prester; *Håbo* härad (enligt 1573 års gärderegister och tiondelängd, ty jordebok fattas 1571—73): Kalmar, Öfvergran, Yttergran, Egby, Håtuna, Tibble, Skokloster, samt Haga, Vassunda, S:t Peders och del af S:t Olofs s:r med 6 prester.

[3]) Lagunda härad omfattar utom Biskopskulla och Fröslunda, för hvilka taxeringslängder äro i behåll, Fitja, Giresta, Hielsta, Långtora, Nysäter, Holm och Kulla med 6 prester.

		Jordeboksmantal 1572.		Antecknade 1571.				Antecknad och taxerad				
			Deraf öde.	Taxerade. Besutne.	Taxerade. Husfolk.	Ej taxerade.	Öde eller fattige.	Silfver. Lod. qv.	Koppar, Tenn, Messing. LT. T.	Penningar. Mark.	Hästar, Stod, Skjut. St.	Oxar. St.
	Trögds härad. [1]											
1	Arnö	22	—	22	—		?	93: —	38: —	—	37	—
2	Boglösa och Lillkyrka	85	3	63	1		?	645: —	145: 15	200	101	12
3	Haksta och Löt	76	6	73	14		?	707: 2	144: 15	230	222	15
4	Herkeberga	24	6	20	—		?	162: 2	32: 15	—	19	—
5	Husby-Sjutolft	27	3	35	4		?	233: —	93: 15	—	53	—
6	Kongs-Husby, Torsvi och Vekol	138	33	102	20		?	462: 2	170: 10	2	348	5
7	Valby	54	3	46	8		4	687: —	72: 15	40	39	—
8	Vilberga	61	7	54	7		?	407: 2	46: 5	200	134	7
9	Litslena	75	12	[63]	[10]		?	[502: —]	[105: 10]	[100]	[147]	[6]
	Summa af Trögd härad	**562**	**73**	**478**	**64**	*[20]*	?	**3,900: —**	**850: —**	**672**	**1,100**	**45**
	Åsunda härad.											
1	Bred och Näs	105	34	60	4		7	619: —	85: 10	—	11	50
2	Sparsätra	38	—	44	1		?	446: —	91: —	30	71	61
3	Svingarn	33	[11]	22	2		?	121: 2	33: 5	20	48	2
4	Theda	26	—	26	1		?	179: —	47: 10	70	9	18
5	Tillinge	104	13	82	3		?	683: 3	161: —	300	129	63
6	Vårfrukyrke	77	8	48	4		21	952: 3	153: —	244	96	1
	Summa af Åsunda härad	**383**	**66**	**282**	**15**	*[30]*	?	**3,002: —**	**571: 5**	**664**	**364**	**195**

[1]) Jordeboksmantalet för socknarne i Trögds och Åsunda härad (hvilket här är ökadt med 6 prester för Trögd och 5 för Åsunda) är, såsom af tabellen framgår, väsentligen högre än taxeringsmantalet. Hufvudsakligen beror väl detta derå, att de i jordeboken anmärkta ödeshemman icke blifvit taxerade, ehuru i taxeringslängderna endast på några få ställen (Valby och Vårfrukyrke s:r) förekommer anteckning om "öde" eller "fattige". Dessutom hafva dock uppenbarligen vid taxeringen uteslutits (så isynnerhet i Boglösa och Näs

Lösegendom år 1571.						¾ Tionde af 1572 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
											Trögd härad.
62	6	32	147	—	62					1	Arnö.
205	19	91	570	—	203					2	Boglösa och Lillkyrka.
256	55	264	664	—	350					3	Haksta och Löt.
64	6	20	127	—	70					4	Herkeberga.
81	5	3	196	—	114					5	Husby-Sjutolft.
320	68	229	872	—	329					6	Kongs-Husby, Torsvi och Vekol.
119	42	41	362	—	127					7	Valby.
148	23	70	423	3	181					8	Vilberga.
[195]	[36]	[115]	[509]	—	[214]					9	Litslena.
1,450	**260**	**865**	**3,870**	**3**	**1,650**	**15**	**340½**	**446½**	—		**Summa af Trögd härad.**
											Åsunda härad.
253	33	91	473	—	277					1	Bred och Näs.
160	11	37	271	67	144					2	Sparsätra.
70	12	60	165	—	91					3	Svingarn.
101	27	75	216	6	96					4	Theda.
272	54	258	638	105	360					5	Tillinge.
177	51	220	400	32	206					6	Vårfrukyrke.
1,033	**188**	**741**	**2,163**	**210**	**1,174**	**16½**	**224**	**253½**	**1½**		**Summa af Åsunda härad.**

socknar) dels de hemman som brukades under Haga gård, dels åtskilliga "danske gods", och har jag derför i kolumnen för "icke taxerade" förslagsvis infört några kompletterande siffror.

Den enda socken, för hvilken saknas taxeringslängd, är Litslena, för hvilken gissade siffror här införas.

		Jordeboks-mantal 1571.		Antecknade 1571.			Antecknad och taxerad				
				Taxerade.		Ej taxerade fattige el. öde.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar, Stod, Ökier.	Oxar.
			Deraf öde.	Besutne.	Husfolk.		Lod. qv.	L℔. ℈.	Mark.	St.	St.
	Thorstuna härad. [1]										
1	Hernevi	23	—	25	2	—	74: —	29: 15	—	42	13
2	Hvittinge	55	2	57	—	—	350: —	88: —	123	94	46
3	Huddinge	26	—	23	1	—	116: —	19: 10	—	19	19
4	Torstuna	103	2	98	—	7	1,700: —	208: 15	292	192	122
5	Österunda	44	4	43	—	—	307: —	66: 10	34	91	14
	Summa af Thorstuna härad	**251**	**8**	**246**	**3**	**7**	**2,547: —**	**412: 10**	**449**	**438**	**214**
	Simtuna härad. [2]										
1	Altuna	39	—	27	9	11	250: —	44: 10	27	[70]	17
2	Frösthult	37	—	31	6	6	314: —	55: 10	40	69	18
3	Jönåker	18	—	18	—	—	90: —	11: 10	—	26	16
4	Lösta	64	1	48	8	[15]	300: —	28: —	—	59	60
5	Norby	56	1	40	—	[16]	313: —	81: 10	643	[50]	61
6	Simtuna	115	3	67	18	44	856: —	143: 5	71	[150]	70
7	Terna	20	—	20	5	—	460: —	38: —	88	[10]	63
	Summa af Simtuna härad	**349**	**5**	**251**	**46**	*92*	**2,583: —**	**402: 5**	**869**	**434**	**305**
	Våla härad. [3]										
1	Hara	55	1	51	—	[3]	193: —	92: 10	100	39	7
2	Nora	55	—	55	1	—	479: —	45: —	212	21	11
3	Våla	108	4	113	6	—	787: —	68: —	364	257	7
	Summa af Våla härad	**218**	**5**	**219**	**7**	**[3]**	**1,459: —**	**205: 10**	**676**	**317**	**25**

[1]) Jordeboksmantalet för 1571 är här tillökadt för Thorstuna härad med 4, för Simtuna med 4, för Våla med 3 prester. Såsom af tabellens kolumner synes, beror skilnaden mellan jordeboks- och taxeringsmantal derpå, att i flera socknar, synnerligen i Simtuna härad, ett rätt stort antal af de besutne bönderne icke blifvit taxerade. De antecknas i de flesta fall i längden såsom fattige, öde, utarme, eller ock upptages endast ett ringa skattebelopp utan taxering. I två socknar, Lösta och Norby, saknas dylika anteckningar, men jag har tillåtit mig införa antagliga siffror. — Till Thorstuna härad föres i jordeboken endast ½ Huddinge (16 bönder), den andra delen (9 bönder) föres till Våla. Bägge delarne äro här sammanförda under Thorstuna härad.

Lösegendom år 1571.						⅔ Tionde af 1571 års skörd.					
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
											Thorstuna härad.
96	26	58	220	13	105					1	Hernevi.
203	[100]	[121]	228	107	105					2	Hvittinge.
83	36	34	103	60	30					3	Huddinge.
410	78	258	831	106	448					4	Torstuna.
154	17	67	223	57	92					5	Österunda.
946	**257**	**538**	**1,605**	**343**	**780**	**6**	**82½**	**137½**	**1½**		**Summa af Thorstuna härad.**
											Simtuna härad.
92	32	76	147	16	56					1	Altuna.
121	12	96	214	13	117					2	Frösthult.
72	7	20	52	30	27					3	Jönåker.
213	22	89	174	66	101					4	Lösta.
139	[20]	[100]	127	59	87					5	Norby.
246	66	192	414	58	188					6	Simtuna.
119	33	60	141	76	71					7	Terna.
1,002	**192**	**633**	**1,269**	**318**	**647**	**2**	**58**	**168**	**—**		**Summa af Simtuna härad.**
											Våla härad.
219	55	40	251	230	103					1	Hara.
253	24	108	239	253	104					2	Nora.
471	30	108	543	231	241					3	Våla.
943	**109**	**256**	**1,033**	**714**	**448**	**2½**	**93**	**130**	**—**		**Summa af Våla härad.**

[2]) Till Simtuna härad föres i jordeboken ½ Jönåker (37 bönder); den andra delen (26 bönder) föres till Thorstuna; de äro i tabellen sammanförda under Simtuna härad, emedan taxeringslängden omfattar hela socknen. — I Norby, Altuna och Simtuna äro hästarne endast angifna till värdet och delvis tydligen ofullständigt; siffrorna äro derför här beräknade.

[3]) Af Nora socken föras i jordeboken tre bönder till Thorstuna härad; de äro här införda med socknen under Våla härad.

Till de stora bristfälligheterna i uppgifter rörande Mälareprovinserna hör äfven, att taxeringslängder saknas för alla städerna utom *Öregrund*, hvarjemte för *Enköpings* stad finnes en längd öfver den utgjorda skatten.

Taxeringslängden för Öregrunds stad upptager 83 taxerade hushåll — hvaraf de flesta endast antecknas för mindre belopp silfver eller koppar — med skatt af 91 lod silfver och 554 mk penningar. Registret öfver de skattande i Enköping utvisar 111 taxerade hushåll och en skatt af 401 mk. — Någon uppskattning af städernas förmögenhet i dessa landsdelar kan således knappt komma i fråga, och bristen på andra någorlunda samtidiga underrättelser gör det äfven särdeles vanskligt att bilda sig en föreställning om deras hushållsantal och folkmängd. Jag är derutinnan hänvisad till mera eller mindre lösa gissningar, grundade på strödda uppgifter från 1560—80-talen.

Sålunda kan jag för *Örebro* stad, som enligt 1566 års mantalsregister räknade 44 borgare, 31 adelns tjenare och 9 adelns gårdar, och för hvilken 1591 uppgifvas 92 borgare, förslagsvis antaga 100 hushåll för år 1571.

Inom *Nyköpings* län hade enligt 1566 års mantalsregister *Strengnäs* stad 53 borgare och 3 prester; *Nyköpings* stad 44 borgare, 69 herretjenare; *Thorshälla* stad 12 borgare. Men stadsbefolkningen växte inom detta län: räkenskaper för 1573 utvisa för Nyköping allenast borgare och enkor 107 (då herretjenare ej äro utsatte), Thorshälla borgare 27; Strengnäs 1596 hade 173 borgare och köpsvenner; hvarföre, och då *Trosa* by antagligen var åtminstone lika stor som Thorshälla, för året 1571 torde kunna antagas för Strengnäs, Nyköping, Thorshälla och Trosa ett hushållsmantal af åtminstone 300.

För *Upsala* stad upptager 1566 års mantalsregister 151 borgare, 237 K. M:ts och Adelns tjenare, 3 prester. Enligt ett register från 1577 på utkräfda drängepengar, som synes upptaga alla hushåll, äfven dem som ej hade drängar, funnos borgare 156, köpsvenner 16, "frigårdar" 212. — Då för *Enköpings* stad taxeringsmantalet 1571 uppgick till 111, så torde för *Upsala läns* städer kunna upptagas ett mantal af 500.

Af städerna i nuvarande *Stockholms* län var antagligen *Öregrund* störst med sitt taxeringsmantal 1571 af 83 hushåll. *Sigtuna* hade enligt räkenskap, U. H. 1566: 9, 43 borgare, (Söder)*Telje* gaf, enligt Södm. H. 1573: 1, 25 lod i sölfskatt och hade 1583 42 borgare, 10 herretjenare och 6 fattige. Lägges härtill för Östhammars by ett 20- eller 30-tal skeppsfartsidkande fiskare, så torde antalet hushåll i nuv. Stockholms läns städer kunna sättas till 200.

Äfven för *Stockholms* stad saknas så väl taxeringslängder 1571 som andra uppgifter tillräckligt vägledande för en något så när noggrann beräkning öfver hushållens antal eller folkmängdens storlek. En särdeles vigtig omständighet för hvarje uppskattning af Stockholms folkmängd vid denna tid är dock tillräckligt upplyst. Stockholms invånare voro vid denna tid nästan uteslutande bosatte i staden inom broarne; alla uppgifter samstämma deruti, att på de öfriga holmarne och å malmarne fans mycket ringa befolkning. Under åren 1501—19 bodde af Stockholms skattskyldige invånare, som då uppgingo till 1,000 à 1,200, endast 7 à 35 på Riddarholmen och Helgeandsholmen, 20 à 50 på Norr- och Södermalm. Under åren 1550—60, för hvilka antalet skattskyldige utgöra omkring 6 à 700, upptagas för Riddarholmen 4 à 15, för Södermalm 8 à 23. Mantalsregistret till 1582 års husskatt omnämner som beskattadt endast ett trähus på Riddarholmen, intet på malmarne. Antalet af hus i stadens fyra qvarter var vid detta tillfälle 657, deraf 429 stenhus, 83 korsverkshus, 81 trähus och 64 trästugor. För närvarande har väl staden inom broarne ej mera än 458 särskildt taxerade husegendomar, alla naturligtvis stenhus; men husen voro utan tvifvel 1582 betydligt mindre och då nu i regeln hvarje hus bebos af flera familjer, synas de, såsom jag på annat ställe (Sveriges inre historia, Del. 2, s. 82) anmärkt, år 1582 *i allmänhet* varit bebodda endast af egarne. För närvarande (1881 års slut) har Storkyrkoroten en folkmängd af 13,231 personer; de äldsta i Kgl. Statist. Centralbyrån bevarade någorlunda säkra uppgifter om folkmängden i Stockholms olika delar angifva för "Storkyrkoförsamlingen" eller "stads-församlingen" 1760: 10,044; 1781: 11,417; 1785: 10,398; och har denna del af Stockholms stad sålunda under sist förflutna århundrade varit tämligen stillastående.

Då nu vid den tid, hvarom här är fråga, befolkningen efter all anledning var nästan uteslutande bosatt inom broarne, kan

utan fara dragas den slutsatsen, att en siffra af 10,000 är den högsta, som rimligen kan antagas för Stockholms folkmängd vid denna tid. Efter all sannolikhet är hon ock rätt mycket för hög. Uppgifterna om stadens skottskyldige invånare utvisa, som redan är nämndt, för tiden före 1520 ett antal af 1,000—1,200, högst 1512 med 1,233. År 1520 sjunker siffran till 868, går 1523 ned ända till 308 och höjer sig 1524 till 891. De skottlistor som äro i behåll från 1550, 1553, 1558, 1559, 1560 utvisa ett antal af 563—682 skattskyldige, deri inbegripne borgare, köpsvenner och främmande köpmän. Dermed är dock säkerligen blott en del af hushållen i Stockholm angifven; ty skott uttogs ej af de många "K. M:ts tjenare" och de icke heller fåtalige adelsmän och adelns tjenare, som i staden uppehöllo sig eller voro fast bosatta. Då jag emellertid medräknar åtminstone en del af K. M:ts tjenare i "mantalet till spisning på Stockholms slott med Skeppsholmen", vågar jag icke anslå hela antalet hushåll i Stockholm vid denna tid till högre siffra än 1,000. Räknas hushållet till 5 à 6, erhålles sålunda en folkmängd af 5,000 à 6,000 personer. Härtill får läggas mantalet till spisning på Stockholms slott och å Skeppsholmen, 743, hvilket torde kunna, under antagande att qvinfolk och barn åtminstone å Skeppsholmen funnos oräknade, utföras till 1,000 personer.

För Mälaretrakterna finnas högst få register öfver uppburna drängepenningar i behåll, och har jag så mycket mindre ansett skäligt att här anföra deras siffror, som 1571 taxeringsmantal mestadels saknas för motsvarande härad.

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.

	1560.	1572.	1573.	1574.	1575.	1576.
	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Sundbo härad	—	—	—	—	—	171
Vester-Nerike	—	585½	853	672	—	[900]
Öster-Nerike	—	—	917	770	—	955
Glanshammars härad	—	—	—	—	[220]	[180]
Fellingsbro socken	—	236	—	—	300	320
Summa af nuvarande Örebro län	—	—	—	—	—	**2,526**
Summa beräknad af d:o	—	*1,700*	*2,400*	*2,200*	2,500	—
Vesterrekarne	—	298½	—	484	680	657
Österrekarne	765	705	818	896½	1,151	1,103
Villottingen	242½	174	164	179	289	279
Oppunda härad: Juleta, Österåker	—	—	179	170	—	—
» » Öfriga socknar	—	1,252	1,155	[1,100]	—	—
Jönåkers härad	—	—	671	693	—	—
Rönö »	—	—	682	631	—	—
Daga »	442½	312½	—	384	—	495½
Hölebo »	307	277½	—	286½	—	[460]
Åkers »	543½	415½	613	616	—	668
Selebo »	[530]	418½	[480]	435	—	553½
Summa af nuvarande Nyköpings län	—	—	—	**4,875**	—	—
Summa beräknad af d:o	*5,000*	*4,300*	*5,000*	—	*6,600*	*6,100*

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.

	1565.	1566.	1567.	1568.	1571.	1572.	1574.	1576.	1577.
	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Öknebo härad	—	—	—	—	[170]	210½	210	310	—
Sotholms »	—	—	—	—	77	[90]	—	77½	177
Svartlösa (del) »	—	—	—	—	50	[100]	—	49½	75
Botkyrka socken	82	79	65	—	26	53	—	—	—
Färentuna (del) härad	—	519½	282½	—	180½	353	—	513½	294
Lofö socken	33	46	24	—	18	25	—	—	—
Vermdö socken	—	135	—	—	[41]	[65]	—	48	48
Danderyds, Ryds, Åkers skeppslag	—	—	—	—	93	174½	—	—	122½
Sollentuna (del) härad	—	—	—	—	134	226	—	—	236
Bromma socken	102	56	64	—	23½	51	—	—	—
Vallentuna härad	—	—	—	—	142½	244	—	—	283
Seminghundra »	—	—	—	—	213½	377	—	—	483
Långhundra »	455	727	531	—	233	361	—	—	405
Erlinghundra »	650	710	—	—	246	414	—	—	347½
Sjuhundra »	229½	258	253	—	119	226½	—	—	98
Lyhundra »	361	417	390	—	204	229	—	—	183
Närdinghundra »	390	389½	—	366	186½	302½	—	—	—
Frötuna skeppslag	263	232	161	—	159½	160	—	—	110½
Bro »	127	—	113½	—	56½	89½	—	123	58½
Frösåkers härad	355½	—	370	—	226½	374	—	466½	245
Summa af nuvarande Stockholms län	—	—	—	—	**2,600**	**4,125½**	—	—	—
Summa beräknad af d:o	*5,500*	*6,500*	*4,800*	5,000	—	—	4,100	5,000	*3,800*

Tvåtredjedelstionde af följande års skörd, uträknad i Stockholmstunnor.

	1565.	1566.	1567.	1568.	1571.	1572.	1573.	1576.	1577.
	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.	Sth.-t:r.
Norra Roden	443	424	—	—	185	292½	—	492½	428
Tierps härad	685½	687	—	—	259	592½	—	621	582
Vendels »	552½	490½	—	—	310	463½	—	606	569
Olands »	831½	[800]	869	—	370½	536½	—	688	516½
Norunda »	3,356	4,667	3,425	—	400	1,071	682	930	1,191
Rasbo »				—	233		—	—	372
Vaksala »				—	295½	514	—	—	589½
Bälinge »				—	462	777½	743	790	719½
Ulleråkers »				—	286	509½	545	587	612
Lagunda »	858½	2,000	—	665½	397	625½	—	682	—
Hagunda »	647½		—	560	311	512½	—	546	494
Håbo »	604	976	—	—	299	543½	—	710	—
Bro »	—	266½	159½	—	119½	209½	—	318½	203
Trögd »	1,329	1,295	1,051	—	450	802	—	—	864
Åsunda »	—	1,009	888	—	336	495½	—	—	570½
Summa af nuvarande Upsala län	—	**12,615**	—	—	**4,713½**	**7,945½**	—	—	—
Summa beräknad af d:o	*10,200*	—	*10,200*	*8,400*	—	—	*7,900*	*9,600*	*8,800*
Thorstuna, Simtuna, Våla härad	—	—	—	1,922	681	1,212	1,368	2,031½	—

Då resultaten af förestående tabellserier nu skola sammanfattas till en öfversigt af hushålls-antal, boskapsstock och skörd i det egentliga Sverige vid tiden omkring 1571, må följande allmänna anmärkningar förutsändas.

Uppgifterna äro i sammandragstabellerna ordnade efter den nu gällande länsindelningen, hvarigenom jämförelser med nuvarande förhållanden underlättas. I följd häraf hafva å vissa ställen, såsom Ångermanland, Vestra bergslagen, Åkerbo härad, Vesterrekarne, enstaka socknar fått utbrytas ur sina specialtabeller, hvarom anmärkning å vederbörande ställen är gjord. Likaså hafva vissa härad, såsom Kind och Ydre; Thorstuna, Simtuna, Våla; Öknebo, Sotholm, Svartlösa, blifvit efter den nuvarande länsindelningen annorlunda ordnade än efter den provinsindelning som vid specialtabellernas uppställning varit följd. — Slutligen må i afseende å ordningen mellan länen i sammandragstabellerna äfven anmärkas, att likasom vid den föregående uppställningen af landskapen ordningen i någon mån bestämts af det tillgängliga materialets fullständighet och successiva bearbetning, så har här vid länsföljden tagits hänsyn till beqvämlighet, dels för tabellernas typografiska anordning, dels för jämförelser mellan olika årtalsserier; hvilket må lända till förklaring deraf, att länen här dels förekomma i omvänd ordning mot den nu vanligen begagnade, dels i vissa fall (såsom Örebro, Vermlands, Kopparbergs) blifvit i olika tabellsammandrag något olika ställda.

Redan vid specialtabellerna har jag sökt att genom användning dels af klammer, dels af olika slags siffror uttrycka den grad af statistiskt värde, som må anses tillkomma de meddelade sifferuppgifterna. Der är för hvarje särskild post närmare angifvet, huru densamma är hopkommen, och i hvilken mån den må anses statistiskt tillförlitlig. För de efterföljande öfversigtstabellerna har jag nu sökt på ungefär samma sätt åskådligt beteckna siffrornas värde, så att corpus-siffror (00) utmärka, att summan hel och hållen, eller till största delen (mindre kompletteringar genom beräkning betyda härvid föga) är stödd på exakta primäruppgifter i jordeböcker, vid taxering eller vid tiondeuppbörd; engelska siffror (oo) deremot, att

summan hel och hållen eller till största delen är vunnen genom en beräkning, grundad antingen på en mindre säker proportionering: — t. ex. af boskapsinventarium i ett härad mot boskapsinventariet i ett annat allenast efter bägges jordeboksmantal —; eller på mer eller mindre godtyckliga antaganden: — såsom när skörd och boskapsstock angifvas för sätesgårdar och prestgårdar; eller ock då skörden inom ett län för ett visst år beräknats allenast efter förhållandet inom ett mindre område af länet. Slutligen beteckna cursiva siffror (*00*) en mellangrad af tillförlitlighet, beroende på fullständigare ledning för beräkningen: såsom då lösegendomens särskilda persedlar i ett härad proportionerats mot persedlarne i ett annat med ledning af kända skattesummor för lösegendomen inom båda, eller då en någorlunda betydlig del af summan framgått ur exakta primäruppgifter. Slutligen har jag vid vissa tillfällen inom klammer [ ] inneslutit, eller med ett ? försett sådana summor, som uppenbarligen äro i någon högre mån bristfälliga, men icke rätt väl kunnat genom beräkning fullständiggöras, såsom t. ex. då inom hela landskap vissa boskapsslag, oxar, hästar, eller getter, tydligen varit fritagna från taxering och derför saknas i längderna, eller då större persedelposter, silfver, penningar, koppar blifvit bristfälligt angifna derigenom att taxeringslängder saknas för mera betydande stadssamhällen, der sådana inventariepersedlar voro mycket betydande. Der alls ingen ledning för beräkning varit att finna, har luckan angifvits med ett — eller ett ?.

Såsom framgår af specialtabellernas kolumnrubriker för kronotionden, har det icke varit möjligt att för hela riket erhålla tiondeuppgifter för just det år, 1571, som taxeringsuppgifterna afse. I de flesta fall har dock tiondeuppgift kunnat erhållas för något af de närliggande åren 1570, 1572 eller 1573, hvilket så till vida varit en fördel, som samtliga dessa år synas hafva varit mestadels utmärkta för klen skörd. Jag har i sammandragstabellerna utsatt de skördesiffror, som vinnas genom multiplicering med 15 af de i specialtabellerna häradsvis angifna tiondebeloppen[1]), och dervid utfört siffror för de

[1]) Härvid anmärkes, att vid denna operation de i Smålands, Vermlands och Vestergötlands specialtabeller använda måtten tynna och skäppa blifvit, likasom i öfversigtstabellerna öfver kronotionden sidd. 178—79, 230—31, först reducerade till det för öfriga provinser gemensamma, eller mera jämnt

olika sädesslagen, der sådant varit möjligt, eljest totalsumman af den tiondepligtiga spannmålsskörden. På några ställen, såsom i Östergötland, äro uppgifterna så bristfälliga för åren närmast till 1571, att endast en ungefärligt beräknad siffra kunnat meddelas.

Skörden för åren närmast 1571 var, såsom nämdt är, af särdeles klen beskaffenhet, mångenstädes missväxt, och vid jämförelser mellan skörd och boskapsstock framträda derför, då dessa siffror läggas till grund, förhållanden, som knappast torde få anses normala, äfven om hänsyn tages dertill, att sjelfva boskapsstocken i flera trakter var genom krigets härjningar decimerad. Jag har derför vidfogat skördeuppgifter grundade på tiondeuppbörden för 1576, hvilket af flere tecken att döma synes hafva varit ett ganska godt eller åtminstone medelgodt skördeår.

En beräkning af skörden, grundad på uppgifter om kronotionden, varder naturligtvis bristfällig först och främst så till vida, som åtskillig jordegendom fans, hvaraf ingen tionde utgjordes. Sådant var förhållandet med de kungliga afvelsgårdarnes skörd, hvilken i vissa provinser var ganska betydlig; men för dessa har jag lyckats att tämligen fullständigt erhålla noggranna skördeuppgifter, som i tabellerna särskildt utföras. Så synes ock hafva varit förhållandet med större delen af den jord, hvarå städernas invånare togo äring, ty endast undantagsvis förekomma uppgifter om deraf levererad kronotionde. Denna brist är dock af föga nämnvärd betydenhet.

Vigtigare är, att de hemman, hvilka kyrkans män ännu brukade till sin nödtorft — prestgårdar och behållna stommar samt de små klockarebolen — icke gåfvo någon tionde. Dessa egendomar voro dock, synnerligen i södra delen af riket, ännu så talrika och betydande, att de icke torde böra alldeles förbises vid en beräkning af skörden, och jag har derför sökt att fylla denna brist i uppgifterna genom att förslagsvis angifva en skördesumma för hvarje län, grundad dels på antalet kyrkliga hemman, så vidt det varit mig bekant[1]), dels på antagan-

---

lika, måttet "tunna", genom tynnetalets förhöjning med 25 %. En Vestgötatynna var nämligen i allmänhet lika med 1¼ Stockholmstunna, 20 af de förra således lika med 25 af de senare.

[1]) Det skulle måhända icke vara alldeles omöjligt att alldeles noggrant angifva antalet prestgårdar vid denna tid inom hvarje län, äfvensom af stommarne; men som en dylik undersökning skulle för alla landskapen, utom Vestergötland, kräfva ett vida mödosammare arbete än som för nu

det att åtminstone prestgårdarne i allmänhet motsvarade ortens större "helgårdar", hvilkas medelafkastning efter ortens lägenhet och skördeårets beskaffenhet någorlunda säkert kan bestämmas.

Vidare bör icke lemnas oanmärkt, att, ehuru sätesgårdarne efter lagen ännu skulle utgöra kronotionde så väl som prestetionde, var, vid den tid som nu är i fråga, sjelfsvåldet att undandraga sig tiondepligten så allmän inom adeln, att man utan fara kan säga, att en statistisk uppgift om skörden, grundad på den levererade tionden, icke annat än undantagsvis innefattar sätesgårdarnes skörd. De fåtaliga uppgifter om sätesgårdarnes tionde, jag vid en genomforskning af många års tiondelängder kunnat hopsamla och i noterna till öfversigten af sätesgårdarne meddelat, utvisa bäst, att om ock en eller annan gård någon gång erlade tionde, de flesta och synnerligen de största nästan aldrig fylde denna pligt, och att sålunda i tiondeuppbörden för hvarje år en knapt nämnvärd del af de adliga hufvudgårdarnes skörd är representerad. Vid sådant förhållande har jag ansett mig äfven böra fylla denna brist genom en förslagssumma för hvarje läns sätesgårdar. Härvid har jag tagit ledning dels af sätesgårdarnes antal, sådant det här förut för hvarje härad är uppgifvet, dels af den föreställning jag, genom hvarjehanda underrättelser om deras storlek, kunnat bilda mig om medeltalet af gårdarnes skördebelopp i hvarje landsända.

I samband härmed har jag ock tillåtit mig att på samma sätt angifva gissade siffror för sätesgårdarnes boskapsinventarium. Sedan ett medeltal tagits för gårdarnes ko-tal (det vigtigaste boskapsslaget, efter hvilket smörräntan alltid bestämdes) hafva de öfriga kreatursslagen med ledning deraf proportionerats mot länets siffror, enär sannolikt synes att äfven vid de adliga gårdarne de särskilda kreatursslagen — möjligen med undantag för hästarne — ingått i inventariet i ungefär samma proportion som vid de mindre gårdarne.

Slutligen anmärkes här, att jag vid utförandet af sålunda gissade siffror för en mindre del af boskapsinventariet och skör-

---

i fråga varande beräkning kan anses erforderligt, har jag nöjt mig med att mera ungefärligt bestämma antalet dels efter förteckningen i fögderiräkenskaperna å de "taxa" utgörande presterna, dels efter tionderedovisningarna, som tämligen noga och säkert utvisa pastoraten. Beträffande stomhemmanen hänvisas till min utredning derom i Sveriges Inre historia, Första delen, Bilagorna s. 52—53. Klockaregårdarne har jag ej beräknat.

den i hvarje län, har tillåtit mig afpassa dessa siffror så, att länens slutsiffror så vidt möjligt varda afrundade åtminstone på tio-tal. Den lilla jämkning, som för det ändamålet erfordras i de gissade siffrornas enheter, är af ingen betydenhet, och den oegentlighet som kan sägas ligga deri, att gissade siffror utföras med enheter, får sin förklaring i nu nämnda syfte.

Utom nu antydda bristfällighet, som kan i någon mån fyllas genom dylik beräkning, måste naturligtvis äfven en annan brist vidlåda dessa tiondeuppgifter, då de betraktas som vittnesbörd om skördens storlek. Ingen kontroll kunde förekomma, att de tiondepligtige, äfven der de fullgjorde sin skyldighet, räknade både kyrkans och kronans tiondepart af skörden något lägre, än den i verkligheten borde vara, och i de säkerligen många fall, der skörden nätt och jämt förslog för det egna behofvet, blef tiondepligten helt naturligt satt i sista rummet och ofta försummad. Den stora skilnad, som stundom förmärkes mellan hushållsantal och tiondegifvarnes antal[1]), ådagalägger ett sådant förhållande. Följden är naturligtvis, att de skördesiffror, som erhållas genom tiondesiffrornas vederbörliga multiplikation, med all säkerhet äro för låga, att de alltid måste anses såsom minimi-siffror. Huru mycket de må ökas, för att vinna ett rigtigt resultat, vill jag ej ens försöka att gissa. Men i statistiskt hänseende innebär detta förhållande en viss fördel, så vida nemligen, att felet öfverallt går åt samma håll. Vår tids jordbruksstatistik, som i de flesta fall är grundad på generela beräkningar, gifver knappast mera tillförlitliga resultat.

Såsom i företalet till detta arbete ss. 18—19 redan är visadt, kunna, så vidt 1571 års taxeringspåbud verkligen blifvit noggrannt efterlefda, längderna öfver den verkställda taxeringen betraktas såsom längder å enhvar öfver sig sjelf och sitt gods rådande person i riket, — med undantag af *adelns* personer och egna hushåll samt hofven och besättningen å de kungliga gårdarne, — och således såsom längder öfver hvad nu

[1]) Jag har särskildt lagt vigt på att derutinnan redogöra för förhållandet i Vestergötland, emedan i detta landskap mera än annorstädes tiondeförestantierna vanligen voro betydande.

i statistiskt hänseende kallas *hushåll* eller *hufvudpersoner*. I sådant hänseende äro dessa längder obestridligen ett vida fullständigare material för en befolkningsstatistik än jordeböckerna, hvilka endast upptaga de besutna hemmans- eller torp-egarne, och äfven dessa i flera trakter endast kollektivt, så att "gården" svarade för flera samboende besutna hushåll. Taxeringslängderna, som i regeln upptaga hvarje besutet hushåll för sig, och dertill äfven den mer eller mindre talrika klassen af undantags- eller fördels-folk, ålderstigna bönder eller bondhustrur som öfverlemnat hemmansbruket till söner, äfvensom andra inhyseshjon med eget gods, lösa handtverkare och drängar m. m., utvisa också i de allra flesta fall ett mantal som med 10—20 % eller mera öfverstiger jordeboksmantalet, i synnerhet om ödemantalet derifrån afdrages. Der så ej är förhållandet, och skilnaden icke beror på tydlig bristfällighet i taxeringslängden, eller deri att vid taxeringen några vissa gårdar blifvit förbigångna, — hvilket jag sökt på sina ställen utreda och genom beräknade siffror ersätta —, kan visserligen antagas, att taxeringsmännen frångått föreskrifterna och underlåtit att redovisa den lösa befolkningen, hvarigenom taxeringsmantalet blifvit mindre än det verkliga hushållsantalet. De fall der anledning finnes att misstänka sådan brist äro dock ej särdeles talrika; på det hela har jag all anledning bekräfta det sid. 11 uttalade omdömet, att ransakningen vanligen gått till pedanteri. Äfven de som ej hafva något att skatta, "fattige", "öde" och "husarme", äro för det mesta antecknade[1]).

Om man sålunda kan säga, att i allmänhet taxeringsmantalet, synnerligen för landsbygden, rätt väl angifver antalet af *hushåll*, i den mening ordet nu eger, för den taxeringsskyldiga befolkningen, är dermed en icke ovigtig faktor gifven för en åtminstone ungefärlig beräkning af Sveriges folkmängd vid denna tid. Ty förhållandet mellan *hushåll* och *folkmängd* synes åtminstone ungefärligt kunna bestämmas med ledning af nutidens statistiskt noggrant kända proportioner dem emellan.

---

[1]) Taxeringslängderna äro inom olika landsdelar olika upprättade. Flerestädes har nämden mycket noga skilt mellan "besutne" och "husfolk"; på andra ställen äro de åter upptagna om hvarandra, så att de ej säkert kunna särskiljas. Mestadels äro anteckningar förda äfven öfver dem som för fattigdom undgått skatt, men denna noggranhet är ej öfverallt iakttagen. Denna materialets olikformighet är orsak dertill, att kolumnrubrikerna "Antecknade vid taxering" och "Taxerade" äro något olika anordnade för olika landskap och härad i de föregående specialtabellerna.

Detta förhållande kan hafva under århundradens lopp undergått någon förändring, men antagligen icke större, än att utrymmet för gissning är rimligt begränsadt.

I de äldsta statistiska tabeller, som förvaras i Statistiska Centralbyråns arkiv, framträder visserligen en helt annan proportion mellan hushåll och folkmängd än den, som förekommer efter 1855, enligt folkräkningsresultaten för åren 1860, 1870, 1880. "Bland våra äldsta iakttagelser", säger år 1870 Chefen för Statistiska Centralbyrån[1]), "företer den för 1760 en hushållens nummerstyrka af 6,8 personer, och samtliga folkräkningsår under förra århundradet t. o. m. år 1800 utvisa en hushållsstyrka öfverstigande 6,5 personer. Från och med 1805 t. o. m. 1855 vexlar hushållsstyrkan mellan 5,27 och 5,38 personer" ... För att icke missledas af dessa siffror är det emellertid nödigt att, såsom i nämnda redogörelse skett, fästa uppmärksamheten ej blott dervid, att t. o. m. 1855 antalet af hushåll uppgafs af presterskapet efter mycket skiljaktig individuel uppfattning, utan ock vid det förhållandet, att i denna serie af uppgifter gruppen "hushåll af blott en person" ej är afskild, likasom personer som funnos i fängelser, kaserner, å sjukhus m. m. troligen ej äro särskildt räknade. Härtill kommer, att, såsom man lätt finner af de i Statistiska Centralbyrån förvarade formulären till 1700-talets statistiska uppgifter, i "hushållsantalet" icke skulle medräknas "fattiga och elända", en föreskrift som allt efter olika tolkning troligen betydligt nedsatt hushållsantalet. Man finner också vid jämförelser mellan olika år af denna äldre uppgiftsserie sådana skiljaktigheter, som att hushållsstyrkan i Östergötlands län *1772* är: 7,2 och *1805:* 5,2; i Gefleborgs län *1772:* 8,6; *1805:* 5,5; i Upsala län åter *1772:* 5,4; *1805*: 5,1, olikheter, hvilka näppeligen kunna bero på annat än tillfällig mindre noggrann bestämning af hushållsantalet.

Ett helt annat förhållande inträder från den tid, då "ensamme personer" begynna räknas som hushåll, och då särskildt redogöres för personer i kaserner, sjukhus och fängelser. Hushållsstyrkan sjunker med ens till 4,28 för hela riket år 1860, och den är vid hvarje följande folkräkning något lägre, till dess den 1880 stannar vid 3,94.

---

[1]) I Stat. Centralbyråns årsberättelse för 1870: XII. 2, sid. XVI—XVII. Statistisk Tidskrift Band. 1 och 2 och årgg. 1870, 1873 innehålla för de flesta länen årsserier af befolknings- och hushålls-siffror från och med året 1751.

Det är först efter den 1860 utförda folkräkningen, som statistiskt material vunnits för besvarande af frågan, i hvad mån hushållsstyrkan under samhällsutvecklingen undergår förändring. De resultat, som framgått af de tre folkräkningarne visar, att under denna tid hushållsstyrkan efterhand minskas. Densamma utgjorde

	1860	1870	1880
för hela riket	4,28	4,07	3,94
för landsbygden	4,43	4,23	4,11
för städerna	3,36	3,21	3,17

och vid granskning af de särskilda grupperna finner man, att proportionen af de hushåll, som innesluta 1, 2, 3, 4 och 5 personer, i allmänhet ökats, under det proportionen af dem, som innehålla öfver 8 personer i allmänhet minskats.

Att från detta för trettio år iakttagna förhållande draga några säkra slutsatser beträffande hushållsstyrkan under en mera eller mindre aflägsen tidsperiod, torde icke vara möjligt. Allra minst kan man antaga, att denna minskning i lika jämn mån fortgått under alla föregående decennier; man skulle med ett sådant antagande redan för år 1805 komma upp till en hushållsstyrka af omkr. 5,30, eller ungefär densamma, som framgår ur jämförelsen mellan denna tids folkmängd och dess bevisligen allt för låga hushållssiffra; fortgår man på samma sätt ett par århundraden tillbaka, komme man till rent orimliga siffror. Hushållsstyrkans jämförelsevis starka minskning under 1860—80-talen är utan tvifvel en följd af sociala förändringar, hvilka just under denna tid och den närmast föregående hastigt utvecklat sig. Hvad åter beträffar 16:de seklets förhållanden kunna naturligtvis endast mer eller mindre grundade gissningar framställas rörande hushållens medelstyrka och proportionerna af de olika hushållsgrupperna. En omständighet förtjenar dock härvid särskild uppmärksamhet, emedan vissa uppgifter af officiel natur synas egnade att undanrödja oberättigade antaganden. Man föreställer sig gerna den forne odalbondens patriarkaliska hem med en talrik tjenareskara, och det ligger nära till hands att äfven åt bondgårdarne för tre hundra år sedan tillerkänna något af denna karakter. Men det verkliga förhållandet synes vara, att den svenske bonden på 1570-talet hade snarare mindre behof af främmande hjelp än hans ättling i nittonde århundradet. Konung Johan utkräfde åren 1576 och 1577 en "drängehjelp" att utgå ej

blott för gerningsmän och husmän utan äfven af "drängar", som hos bönder och prester tjenade, och de behållna listorna öfver denna beskattning visa tydligt, att det snarare var undantag än regel, att bonden begagnade utöfver egna söner legodrängar till jordbruket. Prester anteckuas vanligen för en, ofta för två, någon gång för tre drängar; men bland bönderna är det nästan endast de, som sitta på helgårdar och gifva 2, 3 till 5 tunnor i tionde, som bestå sig en dräng; jag kan knapt påminna mig, att någon bonde uppföres för tvänne. Af de siffror, jag i det föregående för flera af landskapen meddelat, framgår också, t. ex. att i 13 härad af Småland räknades 1576—77 1,271 drängar, då samma härad 1571 hade ett jordeboksmantal af 9,148 och ett taxerings- eller hushållsmantal af åtminstone 10,300. I trakter der, såsom i Vestmanland och Norrland, registren redovisa äfven för "söner och mågar" jämte drängar, är proportionen något högre; men äfven de gifva icke föreställningen om någon särdeles talrik hushållspersonal i de svenska bondhemmen vid denna tid. Det är mycket troligt att hushållen af "ensam person" varit proportionelt mindre talrika, och möjligt, att *derigenom* hushåll af jämn medelstorlek, 5, 6 à 7 personer, varit i proportion något mera betydande än nu; men det finnes så mycket mindre stöd för antagandet, att barnens antal i familjerna varit i väsentlig mån större, eller att nativitets-öfverskottet varit mera betydande än i våra dagar, som allt tyder derpå, att folkmängdens tillväxt var betydligt svagare under föregående århundraden än i det nuvarande.

På grund af hvad nu är antydt och med hänsyn dels till taxeringslängdernas beskaffenhet, dels till det utan tvifvel öfvervägande stora antalet besutna jordbrukshushåll, tror jag, att man för beräkning af folkmängden vid denna tid kan antaga, att de taxerade hushållen haft en medelstyrka af *minst* 5 personer. Vill man gifva något större utrymme dels åt möjligheten af hushållslängdernas bristfällighet, dels åt antagandet, att de starkare hushållen varit proportionsvis talrikare än nu, torde det dock knapt vara rådligt att sträcka gissningen högre än till en medelstyrka af 6 personer. Endast för de norrländska länen, Dalarne och Vermland har jag tillåtit mig sträcka gissningen till 7 personer för hushåll, väsentligen derför att hushållssiffrorna här dels äro hemtade från tiondemantalet, dels vid taxeringen upptagits ungefär lika med tiondemantalet och sålunda troligen äro för låga. Jag har efter

bägge dessa antaganden utfört folkmängden i hvarje län för de *taxerade* hushållen.

Härvid får särskildt ihågkommas, att taxeringen endast gälde de små och de medelstora, eller rättare sagdt jämnstora hushållen — i torp, bondgårdar, borgarehus[1]) och prestgårdar. Hvad Sverige vid denna tid egde af verkligen stora hushåll, de kungliga slotten och afvelsgårdarne samt de adliga sätesgårdarne, inbegripes icke under denna beräkning. För de adliga sätesgårdarne har jag för hvarje län utfört särskilda medeltalssiffror, gissade till motsvarighet för hvarje gård af två, tre eller fyra vanliga hushåll. För de kungliga afvelsgårdarne åter finnes i mantalslistorna till den dagliga spisningen en någorlunda tillförlitlig ledning för beräkningen af dessa stora hushålls betydenhet. Fullt noggranna äro dessa siffror visserligen icke heller, särskildt med hänsyn dertill, att otvifvelakigt vid gårdarne funnos flere eller färre gifta karlar, hvilkas hustrur och barn icke eller endast delvis äro medtagne i spisordningen. Här har jag derför tillåtit mig att förslagsvis, med lämplig afrundning, tillöka specialtabellernas mantalssiffror med lägre och högre belopp, dock ej utöfver 50 %.

De statistiska uppgifter och beräkningar, hvilka sålunda i följande sammandrags-tabeller framställas, få helt naturligt icke på samma sätt behandlas och bedömas, som statistiska siffror från vår tid. De kunna icke göra samma anspråk på fullständighet, och jag har varit särskildt angelägen att åskådligt angifva arten och graden af deras tillförlitlighet. Såsom alla statistiska uppgifter få de sin betydelse först i och genom jämförelser. Material för sådan jämförelse har jag ytterligare samlat uti mitt inträdestal i K. Vitterhets-, Historie- och Antiqvitets-Akademien, hvilket inom kort torde lemna pressen. Der har jag ock sökt angifva, hvilka slutsatser beträffande de sociala förhållandena dessa och dylika uppgifter skäligen kunna föranleda.

---

[1]) Jag har vid beräkningen icke gjort någon skilnad på städer och landsbygd. Det kunde synas, som om sålunda åt städerna blefve beräknad proportionsvis allt för stor befolkning, enär hushållsstyrkan på landet för närvarande är betydligt (nära en person) högre än i städerna. Men dels voro de sociala förhållandena vid den tiden tämligen nära lika i staden och å landsbygden, dels förefaller det mig, som om sjelfva taxeringen i städerna varit mindre noggrann i afseende å upptagandet af alla hushåll.

		Hushåll 1571.	Folkmängd. Lägst.	Folkmängd. Högst.	Lösegen- Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔. ß.	Mark. öre.	St.	St.
1	**Nuv. Norrbottens län**	**2,682**	13,400	18,800	**15,148: 2**	**3,573: 5**	**11,535: 3**	**2,696**	**17**
2	**Nuv. Vesterbottens län** [1] ...								
1	Ångermanland	[2] 2,416			19,624: 1	3,770: 18	31,597: 1	2,218	2
2	D:o otaxerade...	200			1,601: —	220: 8	2,600: 7	200	?
3	Medelpad	767			1,994: 3	578: 14	1,202: —	652	—
	Nuv. Vester-Norrlands län	**3,383**	16,900	23,700	**23,220: —**	**4,570: —**	**35,400: —**	**3,070**	**2**
1	Helsingland	3,179			24,043: —	3,575: 19	24,312: 5	2,538	64
2	D:o otaxerade [5] ...	113			900: —	120: —	900: —	70	?
3	Vestra Gestrikland	395	19,900	27,900	2,221: —	558: 8	2,816: —	114	11
4	(Östra) Gestrikland [6]	300			1,666: —	415: 13	2,111: 3	88	7
5	Gefle stad [7]	[250]	1,200	1,750	?	?	?	?	?
	Nuv. Gefleborgs län	**4,237**	21,100	29,650	**28,830: —**	**4,670: —**	**30,140: —**	**2,810**	**82**

[1]) Till dåvarande Vesterbottens 8 socknar är här tillagd Nordmalings socken, som för närvarande ingår i Vesterbottens län, med dess inventarium och mantal — det senare hemtadt från antalet af tiondegifvare.

[2]) Till det skördebelopp som utvisas af kronotionden, hvilken här utgjorde blott en tredjedel af hela tionden (1,000 × 30 incl. Nordmaling), har jag för 1571 lagt de nio prästernas (med Nordmaling) skörd, antagen till 200 t:r eller 0,7 %, och med motsvarande belopp ökat den skörd som 1576 års tionde utvisar.

[3]) Såsom vid specialtabellen sid. 40 är anmärkt, är det vid taxeringen utförda hushållsmantalet uppenbarligen för litet, beroende derpå, att åtskilliga byar vid taxeringen blifvit förbigångna. Vid sådant förhållande har jag icke tvekat att jämte de taxerade här upptaga ett mantal för de otaxerade, så att summan någorlunda motsvarar siffran för tiondegifvarne, hvilken åtminstone kommer det verkliga hushållsmantalet närmare. Härvid får ej förbises, att Nordmalings hushållsmantal likasom dess inventarium blifvit frändragna. Nämnde bristfällighet vid taxeringen gör naturligtvis också, att persedlarne blifvit allt för lågt angifna, såsom äfven synes deraf, att antalet kor är 1,000 à 1,500 st. lägre än det som under 1560-talet angifves i räkenskaperna för Ångermanland (se tab.

dom 1571.						Skörd 1571.				Skörd 1576.	
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Ärter.	Spannmål.	
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	
			4,668								
15,718	**962**	**4,352**	**10,892**	**7,096**	**1,498**	—	**100** [2]	**30,100**	—	[2] **24,670**	1 **Nuv. Norrbottens län.**
											2 **Nuv. Vesterbottens län.**
11,578	306	1,441	11,856	5,383	1,773						1 Ångermanland.
996	21	90	1,000	500	100						2 D:o otaxeradt.
				429							
3,526	43	229	944	329	178						3 Medelpad.
				429							
16,100	**370**	**1,760**	**13,800**	**6,212**	**2,051**	—	**1,600** [4]	**44,240**	**450**	[4] **49,000**	**Nuv. Vester-Norrlands l.**
				1,206							
16,735	317	918	5,557	6,175	1,379						1 Helsingland.
550	10	30	170	200	50						2 D:o otaxerade.
				2,052							
2,106	250	680	881	1,029	293						3 Vestra Gestrikland.
1,579	183	512	1,260	1,520	408						4 (Östra) Gestrikland.
?	?	?	?	?	?						5 Gefle stad.
				3,258							
20,970	**760**	**2,140**	**7,868**	**8,924**	**2,130**	**340**	**7,900**	[8] **61,700**	**1,100**	92,200	**Nuv. Gefleborgs län.**

sid. 50). Jag har derför ock tillåtit mig att öka tabellens persedlar med medeltalsbelopp för det tillagda hushållsmantalet af 200 otaxerade.

[4]) De 21 prestgårdarnes skörd har jag antagit till 100 t:r råg och 500 t:r korn, hvilka tillagts till de tiondesiffror som utvisas af tionden 1571 och 1576, utgörande 1,1 % af den tiondepligtiga skörden.

[5]) Utom de 44 husarma upptaga taxeringslängderna för Helsingland blott 3,135 (genom felsummering har tab. sid. 47 blott 3,133) taxerade, således 113 mindre än tiondegifvarne. Detta otaxerade mantal har jag här tillagt, för att komma verkligheten så nära som möjligt, jämte gissade medeltalssiffror för inventariet.

[6]) För de fyra östra socknarne af Gestrikland har jag i saknad af taxeringslängder endast kunnat införa siffror proportionerade (0,75 : 1) mot den vestra delens taxerings-summor.

[7]) För Gefle stad har jag inga andra uppgifter än 1566 års mantal: 168 borgare, 42 K. M:ts tjenare och 1 prest; 1558 voro borgarne 216; 1559: 238.

[8]) För de 26 prestgårdarne i Helsingland och Gestrikland har jag antagit en skörd af 780 t:r, hvilket belopp, utgörande 1,1 % af den tiondepligtiga skörden, jag här tillagt med lämplig fördelning på de olika sädesslagen.

		Hushåll 1571.	Folkmängd. Lägst.	Folkmängd. Högst.	Lösegen-: Silfver. Lod. qv.	Koppar, Tenn, Messing. L℔. ℔.	Penningar. Mark. öre.	Hästar. St.	Oxar. St.
1	Vester-Dalarne	433			1,083: 3	635: —	[1]) 896: —	?	8
2	Öster-Dalarne	2,088			3,847: 3	2,091: 10	[1])2,291: —	?	17
3	Kopparbergslagen	588			6,416: —	1,667: 2	[1])6,270: —	?	30
4	Öfre Bergslagen	1,030			6,190: 1	1,724: 15	[1])4,493: —	?	7
5	Nedre Bergslagen	417			3,716: —	903: 3	[1])1,984: —	?	193
6	Vester Bergslagen (del)[2].	162			2,381: 1	530: 5	615: —	?	28
7	S:a bönder (och prester)	4,718	23,600	33,030	23,635: —	7,551: 15	16,549: —	?	283
8	Prestgårdars skörd[3])				—	—	—	—	—
9	Kongl, afvelsgårdar[4])	5	350	520	—	—	—	107	26
10	Hedemora stad	28	150	200	497: 2	72: 2	730: —	—	—
	S:a nuvar. Kopparbergs län	**4,751**	24,100	33,750	**24,132**: 2	**7,623**: 17	**17,279**: —	[107?]	**309**
1	Visnums härad	141			1,944: 2	480: 4	1,021: 4	168	109
2	Väse härad [1])	*259*							
3	Kils och Grums härad, Vermlandsberg	*389*			14,580: 2	3,599: 16	7,658: 4	1,260	811
4	Näs härad	*316*							
5	Gilbergs och Jusses härad	*393*							
6	Nordmarken, Elfvedalen, Frisdalen	*356*			1,875: —	1,080: —	1,520: —	?	?
	S:a nuvar. Karlstads län	*1,854*	*9,300*	*13,000*	18,400: —	5,160: —	10,200: —	[1,428]	[920?]

[1]) I penningekolumnen införas äfven de guld-poster, som i specialtabellerna upptagas under egen kolumn.

[2]) Af Vesterbergslagen (tab. sid. 82) föras hit Gränge, Norrbärke och Söderbärke socknar.

[3]) För de 25 prestgårdarne i nuv. Kopparbergs län har jag antagit medelskörd af 30 t:r.

[4]) De kungliga gårdar som från tab. sid. 62 hitföras äro Näs, Säter, Garpebergs, Bornshytte och Vester-Sölfbergs gårdar. Den i Dalarne belägna adelsgården Ornäs har jag ej ansett mig behöfva här särskildt upptaga.

[5]) För Vermlands alla härad, utom Visnum, saknas taxeringslängder, och har jag derför sökt att ur andra räkenskaper utfinna det ungefärliga hushållsantalet. Der det visar sig, att antalet tiondegifvare och resterande tiondeskyldige är större än jordeboksmantalet,

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1571 (72).					Skörd 1576.	
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Spannmål.	
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	
1,845	192	524	1,553	1,818	175							1 Vester-Dalarne.
8,744	893	2,214	7,006	7,984	1,283							2 Öster-Dalarne.
1,931	1,365		1,565	3,489	717							3 Kopparbergslagen.
4,752	1,173 176	1,383	2,772	2,861	1,565							4 Öfre Bergslagen.
2,056	329	1,018	1,659	2,193	739							5 Nedre Bergslagen.
925	123	393	379	1,073	168							6 Vester Bergslagen (del).
20,253	2,538 1,713	5,532	14,934	19,418	4,647	30	2,870	54,300	20	80	86,700	7 S:a bönder (o. prester).
—	—	—	—	—	—	?	50	700	?	?		8 Prestgårdars skörd.
153	31	86	182	177	250	12	109	336	373	5	2 900	9 Kongl. afvelsgårdar.
88	4	72	53	14	49	—	30	300	—	—		10 Hedemora stad.
20,494	2,538 **1,748**	**5,690**	**15,169**	**19,609**	**4,946**	**42**	**3,059**	**55,636**	**393**	**85**	**89,600**	**S:a nuv. Kopparbergs l.**
792	184	169	*360*	*240*	*232*							1 Visnums härad.
						?	540	6,975	570	?	26,280	2 Väse härad.
5,940	1,380	1,267	2,700	1,800	1,740							3 Kils och Grums härad, Vermlandsberg.
												4 Näs härad.
												5 Gilbergs o. Jusses h:d.
3,168	336	914	2,640	3,160	328	75	330	4,935	3,405	?	20,490	6 Nordmarken, Elfvedalen, Frisdalen.
9,900	1,900	2,350	5,700	5,200	2,300	**75**	**870**	**11,910**	**3,975**	?	**46,770**	**S:a nuv. Karlstads län.**

har jag valt tiondelängdens siffror såsom de fullständigare. Så är fallet vid Näs, Grums, Kils och Väse härad (vid hvilket sistnämnda här rättas ett räknefel å tab. sid. 106) samt Jusses och Gilbergs härad, vid hvilket senare jag kompletterat tiondelängdens lucka för Svanskog med 26, efter 1557 års jordeboksmantal. Deremot har jordebokens mantal införts för Nordmarken, Elfdalen, Frisdalen och Vermlandsberg.

Persedelinventariet har jag gissat för Östersysslet med ledning af Visnums härads mantal och inventarium; för Vestersysslet åter efter jämförelse med det till naturförhållanden mera likartade Vesterdalarne. — Skördesiffrorna äro hemtade ur 1573 och 1577 års tionderäkenskaper.

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-				
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. öre.	St.	St.
1	Vester-Bergslagen [1]	229			1,140: 2	553: 16	430: —	49	103
2	Åkerbo (del) härad [2]	*600*			5,755: 1	1,424: 10	[4]) 1,229: 4	993	837
3	Vesterrekarne (del) [3]	80			577: 3	242: 16	90: —	164	68
4	Tuhundra härad	375			4,020: 1	889: 6	[4]) 1,701: 7	*441*	331
5	Snäfving »	296			1,727: —	512: 15	228: 3	*322*	296
6	Norbo »	486			6.458: —	1,314: 17	1,487: —	302	530
7	Siende »	355			3,149: 1	861: 13	[4]) 1,857: —	451	293
8	Tjurbo »	519			7,083: 2	1,843: 18	[4]) 3,859: —	*360*	517
9	Våla »	229			1,459: —	205: 10	676: —	317	25
10	Simtuna »	389			2,583: —	402: 5	869: —	434	305
11	Torstuna »	256			2,547: —	412: 10	449: —	438	214
12	S:a bönder (och prester)	3,814	19,100	22,900	36,500: 2	8,663: 16	12,875: 6	4,271	3,519
13	Prestgårdars skörd [5]	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Adeliga sätesgårdar [6]	10	100	150	—	—	—	44	39
15	Kongl. slott och afvelsgårdar [7]	4	400	550	—	—	—	170	230
16	Städer (3)	394	2,000	2,400	15,734: 2	2,235: —	[4])31,060: 6	235	82
	S:a nuvar. Vesterås län	**4,222**	21,600	26,000	**52,235**: —	**10,898**: 16	**43,936**: 4	**4,720**	**3,870**

[1]) Af Vester-Bergslagen (tab. sid. 82) föras hit Norberg, Skinsäckeberg, Våla, skogsfjerdingarna af Onsvi och Malma. "Öde vid taxeringen" synas ej här böra inräknas i hushållsmantalet.

[2]) Af Åkerbo härad är hela Fellingsbro sockens taxeringsmantal och lösegendom förd till Örebro län, emedan den del som hör till nuv. Vesterås län ej kunnat säkert frånskiljas. Denna fjerding var föröfrigt till stor del otaxerad, hvarför Åkerbo härads taxeringsmantal är omkring ett trettiotal för litet. Jag har derför tillåtit mig uppföra detsamma med jämt 600.

[3]) Den del af Vesterrekarne som nu hör till Vesterås län återfinnes särskild å tab. sid. 286.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1571 (78).				Skörd 1576.		
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
1,162	176	602	298	2,315	157						1	Vester Bergslagen.
1,886	457	1,017	3,197	318	1,890						2	Åkerbo (del) härad.
316	43	162	499	28	296						3	Vesterrekarne (del).
1,153	130	605	2,162	125	1,322						4	Tuhundra härad.
856	145	495	1,616	358	911						5	Snäfving »
1,630	684	1,265	2,338	978	1,462						6	Norbo »
989	137	657	1,785	47	1,095						7	Siende »
1,675	449	934	1,874	610	1,103						8	Tjurbo »
943	109	256	1,033	714	448						9	Våla »
1,002	192	633	1,269	318	647						10	Simtuna »
946	257	538	1,605	343	780						11	Torstuna »
12,558	2,779	7,164	17,676	6,154	10,111	450	10,455	28,525	1,520	105,300	12	S:a bönder (o. prester).
—	—	—	—	—	—		2,300				13	Prestgårdars skörd.
148	26	77	178	61	107		450			10,200	14	Adeliga sätesgårdar.
321	94	177	369	74	316	—	*600*	*620*	—		15	Kongl. slott och afvelsgårdar.
493	61	212	257	61	1,016						16	Städer (3).
13,520	**2,960**	**7,630**	**18,480**	**6,350**	**11,550**		**44,920**			**115,500**		**S:a nuvar. Vesterås län.**

[4]) I penningesumman inräknas äfven värdet (à 16 mk) af de i specialtabellerna i särskild kolumn upptagna guldstycken.

[5]) För Vesterås läns dåvarande minst 46 prestgårdar har jag antagit 30 t:rs skörd i medeltal.

[6]) Af de 12 sätesgårdar som sidd. 281—83 antecknas för Vesterås län upptagas här icke Räfvelsta och Söderby, hvilka blifvit taxerade, och för de öfriga ett inventarium af blott 15 kor för gård.

[7]) Af de å tab. sid. 62 upptagna afvelsgårdar hörde till nuv. Vesterås län endast Vesterås, Väsby, Ulfsunds och Arboga. För Strömsholms gård saknas tyvärr räkenskaper.

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-				
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔ ß.	Mark. öre.	St.	St.
1	Vartofta härad	1,095			8,639: 1	2,110: 1	[1])1,070: 4	1.558	1,260
2	Gudhems »	506			4,361: 3	1,199: 1	[1]) 240: —	1,031	512
3	Kåkinds »	*298*			*3,710:* —	*930:* —	——	*520*	*380*
4	Valla »	265			3,485: —	753: 9	435: —	554	347
5	Vadsbo »	1,357			17,218: —	4,032: —	[1])6,405: —	1,640	1,888
6	Kinna »	*489*			*3,362:* —	*1,313: 10*	——	*478*	*643*
7	Kållands »	570			3,624: —	1,725: 3	[1]) 311: —	601	834
8	Åsa »	339			3,087: —	656: 15	3: 5	340	456
9	Vista »	349			3,347: 2	785: 12	9: —	486	535
10	Laska »	*201*			*2,165:* —	*370:* —	*75:* —	*395*	*380*
11	Barna »	299			2,486: 3	650: —	[1]) 16: —	*363*	459
12	Skånings »	567			4,150: —	1.020: —	275: —	510	790
13	Vilska »	310			3,118: 3	767: 15	917: —	538	366
14	Frökinds »	153			1,611: —	398: —	460: —	285	184
15	S:a bönder (och prester)	6,798	34,000	40,800	64,366: —	16,711: 6	10,217: 1	9,299	9,034
16	Prestgårdars skörd[2])	—	—	—	——	——	——	—	—
17	Adeliga sätesgårdar[3])	50	750	1,000	?	?	?	460	455
18	Kungliga afvelsgårdar	4	175	250	——	——	——	67	86
19	Städer (5)[4])	175	875	950	4,744: —	680: 16	[1])5,485: —	274	95
	S:a nuvar. Skaraborgs län	**7,027**	35,800	43,000	**69,110:** —	**17,392:** 2	**15,702:** 1	**10,100**	**9,670**

[1]) Häri äro inräknade de stycken guld (à 16 mark) som i specialtabellen upptagas under särskild kolumn.

[2]) I taxeringslängderna äro för landsbygden 82 prester taxerade, hvarvid dock å ena sidan några pensionerade prester äro medtagna, å andra sidan några prester frånräknade till städerna. Om man beräknar prestgårdarne efter gällen, blifva de 87, hvartill torde få läggas minst lika många stomhemman, af hvilka ingen tionde utgick. Som man ser af taxeringsuppgifterna, var medeltalet för prestgårdarnes ko-tal 10, d. v. s. dubbelt så stort som medeltalet för samtliga hushållen. Efter denna grund skulle medeltalet för prestgårdarnes skörd blifva högst 12 tunnor. Men härvid måste iakttagas, att tiondegifvarnes antal var 1571 knapt mer än hälften af de taxerade hushållens, hvadan medeltalet för hvarje tiondegifvare blir omkr. 12 tunnor, och det torde visserligen ej vara för högt att äfven för detta dåliga år sätta prestgårdarnes medelskörd till dubbelt eller 25 tunnor, och då stomhemmanen räknas med till 50 t:r för hvarje gäll.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1571.				Skörd 1576.		
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
4,582	1,095	2,442	4,567	2,056	3,078						1	Vartofta härad.
1,737	443	1,082	2,798	567	1,512						2	Gudhems »
1,570	*430*	*615*	*1,350*	*190*	*890*						3	Kåkinds »
882	502	814	2,037	169	1,164						4	Valla »
5,082	2,383	3,466	6,638	1,491	4,533						5	Vadsbo »
1,522	*595*	*609*	*1,909*	*505*	*1,235*						6	Kinna »
1,956	315	810	3,328	382	1,328						7	Kållands »
1,245	379	659	1,578	251	797						8	Åsa »
			374									
1,526	516	980	2,467	332	1,019						9	Vista »
1,160	*180*	*620*	*1,630*	*145*	*810*						10	Laska »
1,249	273	708	2,084	134	701						11	Barna »
1,930	590	1,340	2,930	585	1,820						12	Skånings »
1,197	570	803	1,493	357	906						13	Vilska »
			65									
625	284	418	750	170	474						14	Frökinds »
			439									
26,263	8,555	15,366	35,559	7,334	20,267	?	9,675	34,515	1,185	98,700	15	S:a bönder (o. prester).
—	—	—	—	—	—	?		4,300			16	Prestgårdars skörd.
1,251	422	765	1,773	365	1,015	?		2,349		17,300	17	Adeliga sätesgårdar.
130	67	101	255	—	221	6	266	792	12		18	Kungliga afvelsgårdar.
			54									
376	116	128	283	91	567	?	?	?	?		19	Städer.
			493									
28,020	**9,160**	**16,360**	**37,870**	**7,790**	**22,070**			**53,100**		**116,000**		**S:a nuv. Skaraborgs län.**

[3]) De sid. 122—23 upptagna sätesgårdarne i nuvarande Skaraborgs län uppgå till ett antal af 45. Såsom jag redan der anmärkt, är denna förteckning dock något ofullständig, bland andra saknas t. ex. det bortförlänade Leckö slott. Ehuru jag nu ej är i tillfälle att meddela en fullständigare förteckning, tillåter jag mig dock räkna antalet rundt till 50. Som en stor del af dessa gårdar voro af rätt stor betydenhet, torde det ej vara för högt tilltaget om — äfven i betraktande af föregående härjningar och det dåliga skördeåret — medeltalet af korna räknas till 25 och medeltalet af skörden till omkr. 45 tunnor. De öfriga kreaturen äro proportionerade efter 5 %.

[4]) Städerna å tab. sid. 174 äro så fördelade, att utom Bogesund, äfven de Elfsborgsborgare som under kriget flyttat från den härjade staden till Lidköping, här med sin egendom öfverförts till nuv. Göteborgs län.

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-				
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔. ß.	Mark. öre.	St.	St.
1	Redvägs härad	605			[1])2,450: —	1,045: —	1,600: —	673	578
2	Kinds »	1,202			4,286: 1	2,098: 8	2,566: 3	1,363	1,100
3	Marks »	1,165			5,930: —	2,712: —	[2])1,582: —	1,350	870
4	Bollebygds »	224			1,057: 1	418: 10	199: 1	107	150
5	Veden »	338			1,307: 1	575: 5	60: —	422	277
6	Ås »	614			3,424: 3	1,284: 8	[2])1,253: —	1,251	715
7	Gäsene »	654			4,994: 1	1,118: 2	1,681: —	704	725
8	Kullings »	780			4,075: 3	1,119: 9	[2]) 536: —	722	605
9	Bjerka »	86			552: —	118: —	——	115	129
10	Flundra »	130			220: 2	33: —	——	83	107
11	Ala »	362			1,135: —	234: 12	180: —	260	327
12	Vätla »	342			838: 2	215: 16	68: 5	170	195
13	Väna »	260			*400: —*	*60: —*	——	*160*	*200*
14	S:a bönder (och prester) [4])	6,762	33,800	40,600	30,671: 2	11,032: 10	9,726: 1	7,380	5,978
15	**Dalsland**	1,338	6,700	8,000	3,320: —	959: —	[170: —]	740	548
16	Prestgårdars skörd [5])	—	—	—	——	——	——	—	—
17	Adeliga sätesgårdar [6])	52	500	750	?	?	?	222	179
18	Stad [7])	43	200	250	1,178: 3	152: 10	3,090: —	68	25
	S:a nuvar. Elfsborgs län	**8,195**	41,200	49,600	*35,170: 1*	**12,144: —**	**12,986**: 1	**8,410**	**6,730**

[1]) Siffran för silfver i Redvägs härad, hvilken skulle proportioneras till 50 % af Kinds härad, har (s. 154) blifvit satt till 1,600 i st. f. 2,070 lod (presterna oräknade), hvilket härmed rättas, då beloppet med inräkning af presterna blir 2,450.

[2]) Häri inräknade de i specialtabellen särskildt upptagna guldstycken (à 16 mk).

[3]) För att undvika tabellens öfverlastande med genombrytningar äro här och på några andra ställen smärre belopp af sammanräknade "får och getter" fördelade på särskilda kolumner.

[4]) Sävedals och Askims härad äro, jämte "Elfsborgsborgarne" och besättningen (42 man) i Elfsborgs slott, såsom ej hörande till nuv. Elfsborgs län, här uteslutna. Mantalet var i de två häradena ej stort (omkring 400) och trakterna voro så ödelagda, att ingen tionde gafs, hvarjämte till större delen ingen taxering synes hafva skett derstädes.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1571.			Skörd 1576.		
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Råg.	Korn.	Hafre.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
3,271	1,212	1,786	3,200	[3]) 2,650	1,630					1	Redvägs härad.
6,599	2,455	3,597	6,206	5,221	3,265					2	Kinds »
6,320	2,410	3,030	4,950	3,180	3,630					3	Marks »
992	363	449	491	[3]) 310	294					4	Bollebygds »
				1,546							
1,675	539	1,089	1,652	27	655					5	Veden »
3,354	989	2,256	6,338	[3]) 138	1,825					6	Ås »
2,860	1,025	1,685	4,848	[3]) 520	1,487					7	Gäsene »
2,757	1,208	1,866	3,970	[3]) 1,154	1,829					8	Kullings »
480	90	63	574	—	214					9	Bjerka »
572	147		830							10	Flundra »
1,752	500		2,600							11	Ala »
1,139	330		1,700							12	Vätla »
1,100	325		1,600							13	Väna »
			8,276								
32,871	11,593	15,821	32,229	13,200	14,829	13,035	24,540	165	56,700	14	S:a bönder (och prester).
5,603	1,161	646	4,509	[170]	401	?	6,760	?	15,285	15	Dalsland.
—	—	—	—	—	—		2,600		7,100	16	Prestgårdars skörd.
1,046	376	443	1,023	394	555		1,600			17	Adeliga sätesgårdar.
110	50	—	29	46	165	?	?	?		18	Stad.
			8,276								
39,630	**13,180**	**16,910**	**37,790**	**13,810**	**15,950**		*48,700*		**79,085**		**S:a nuvar. Elfsborgs län.**

[5]) Skörden vid de 43 gällen i Södra Vestergötland och 9 på Dal torde, med hänsyn till stomhemmanen, vanligen ett i hvart gäll, kunna upptagas till 50 t:r för hvardera.

[6]) De 52 adeliga sätesgårdar, som förteckningen sid. 122—3 utvisar för nuv. Elfsborgs län med Dal, voro till ej ringa del knapegårdar, men torde ej kunna antagas till mindre medeltal än 20 kor och 30 t:rs skörd.

[7]) Till stadsbefolkningen räknar jag här endast Bogesunds mantal; i Gamla Lödöse torde omedelbart efter krigets slut ej hafva funnits några borgare qvar.

		Hushåll 1571.	Folkmängd 1571.		Lösegen-				
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔ ß.	Mark. öre.	St.	St.
1	Mo härad	196			1,332: 2	394: —	435: —	128	251
2	Tveta »	617			4,612: 2	1,852: 5	927: —	622	991
3	Vista »	412			2,330: —	698: 11	533: 4	543	583
4	Norra Vedbo »	767			4,870: 2	1,648: 17	1,502: 4	850	1,150
5	Södra Vedbo »	676			6,573: 3	1,699: 17	5,822: 6	816	994
6	Östra »	950			13,800: —	3,400: —	11,600: —	1,690	2,100
7	Vestra »	850							
8	Östbo »	718			10,500: —	2,600: —	3,800: —	*2,500*	*1,900*
9	Vestbo »	1,100							
10	S:a bönder och prester	6,286	31,430	37,720	*44,019: 1*	*12,293: 10*	*24,620: 6*	*7,149*	*7,969*
11	Prestgårdars skörd[1]	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Adeliga sätesgårdar[2]	43	430	650	—	—	—	219	237
13	Städer (2)	138	690	830	5,836: —	1,042: —	[2]30,023: —	232	124
	S:a nuvar. Jönköpings län	**6,467**	32,550	39,200	*49,855: 1*	*13,335: 10*	*54,643: 6*	**7,600**	**8,330**
1	Sunnerbo härad	1,481			9,084: 2	2,262: 16	3,421: —	2,185	1,621
2	Upvidinge »	822			4,851: 2	1,059: 13	986: —	761	1,388
3	Norrvidinge »	311			2,269: 2	774: 19	687: 4	307	516
4	Konga »	1,056			5,852: —	1,455: 14	1,047: 3	1,111	1,945
5	Albo »	1,470			10,050: —	2,500: —	3,050: —	2,230	2,350
6	Kinnevalds »								
7	S:a bönder och prester	5,140	25,700	30,840	32,107: 2	8,053: 2	9,191: 7	6,594	7,820
8	Prestgårdars skörd[3]	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Adeliga sätesgårdar[4]	[23]	230	340	?	?	?	114	132
10	Kongl. slott	1	70	95	—	—	—	12	38
11	Stad (1)	[25]	150	175	200: —	110: —	?	60	?
	S:a nuvar. Kronobergs län	**5,189**	26,150	31,450	**32,307**: 2	**8,163**: 2	**9,191**: 7	**6,780**	**7,990**

[1]) [2]) [3]) [4]) Se noterna å nästföljande uppslag.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1571.		Skörd 1576.		
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Råg.	Korn.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.		
970	347	481	2,219	190	471				1	Mo härad.
3,432	1,518	1,754	5,002	210	1,516				2	Tveta »
1,479	654	979	2,226	37	1,473				3	Vista »
3,310	1,045	1,719	4,353	698	2,503				4	Norra Vedbo »
3,218	1,334	1,470	4,020	843	2,519				5	Södra Vedbo »
									6	Östra »
6,800	2,750	2,960	8,500	2,100	5,300				7	Vestra »
									8	Östbo »
9,500	*3,100*	*2,800*	*9,500*	*5,000*	*8,500*				9	Vestbo »
28,709	*10,748*	*12,163*	*35,820*	*9,078*	*22,282*	23,400	44,100	105,990	10	S:a bönder och prester.
—	—	—	—	—	—	2,700			11	Prestgårdars skörd.
860	322	367	1,160	212	648	2,000		7,410	12	Adeliga sätesgårdar.
371	159		224		520	?	?		13	Städer (2).
	159		224							
29,940	**11,070**	**12,530**	*36,980*	*9,290*	*23,450*	**72,200**		**113,400**		**S:a nuvar. Jönköpings län.**
8,177	2,720	2,485	8,000	4,000	8,000				1	Sunnerbo härad.
3,614	1,102	1,785	3,081	1,209	2,489				2	Upvidinge »
1,526	816	776	1,427	589	1,754				3	Norrvidinge »
5,039	1,158	2,328	4,013	2,294	5,946				4	Konga »
									5	Albo »
8,900	2,570	3,100	8,180	4,270	9,380				6	Kinnevalds »
27,256	8,366	10,474	24,701	12,362	27,569	23,460	35,640	71,865	7	S:a bönder och prester.
—	—	—	—	—	—	2,145			8	Prestgårdars skörd.
452	129	174	425	208	453	1,000			9	Adeliga sätesgårdar (3).
62	5	22	124	—	68	76	179	4,135	10	Kongl. slott.
100	?	?	100	?	100	?	?		11	Stad (1).
27,870	**8,500**	**10,670**	*25,350*	*12,570*	*28,190*	**62,500**		**76,000**		**S:a nuvar. Kronobergs län.**

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-				
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔. ℔.	Mark. öre.	St.	St.
1	Södra Möre härad	934			3,362: —	638: 5	725: —	1,695	1,849
2	Norra Möre »	457			2,811: —	509: 10	1,415: —	980	946
3	Ölands Södra Mot	600			2,207: —	349: 19	769: —	1,323	666
4	» Norra »	806			3,585: —	662: 9	4,305: —	1,731	1,121
5	Ambörd och Stranda härad	775			3,270: —	570: —	2,300: —	1,100	1,060
6	Sevede och Asbolands »	895			6,125: 2	1.611: 13	2,234: 7	2,516	1,004
7	Tuna läns »	223			1,130: 2	340: —	136: —	[264]	218
8	Tjust »	906			5,143: 2	1.788: 12	4,938: —	1,172	433
9	S:a bönder (och prester)	5,596	28,000	33,600	27,634: 2	6,470: 8	16,822: 7	10,781	7,297
10	Prestgårdars skörd[5])	—	—	—	——	——	——	—	—
11	Adeliga sätesgårdar[6]).....	25	375	500	?	?	?	409	278
12	Kongl. slott och gårdar...	8	600	850	——	——	——	398	235
13	Städer (2).....	425	2,125	2,550	*9,872: —*	*1,180: 7*	*28,936: 1*	422	50
	Summa nuvar. Kalmar län	**6,054**	31,100	37,500	**37,506**: 2	**7,650**: 15	**45,759**: —	**12,010**	**7,860**

[*Noter till sid. 334.*]

[1]) För de 53 gällen i nuv. Jönköpings län antager jag, med hänsyn dertill att åtminstone ett stomhemman utom prestgården fans i hvart gäll, en låg skörd till 50 t:r i medeltal.

[2]) För de adeliga sätesgårdarne, till stor del knapegårdar, räknas här 20 kor i medeltal.

[3]) För de 43 gällen i nuv. Kronobergs län räknas af samma skäl som för Jönköpings län 40 t:rs skörd i medeltal.

[4]) För de 23 sätesgårdarne, större delen knapegårdar, några osäkra, räknas 20 kor i medeltal.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1571.				Skörd 1576.		
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre, Ärter.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
3,741	950	1,582	2,766	1,006	3,910						1	Södra Möre härad.
1,918	462	746	1,383	439	1,540						2	Norra Möre »
2,068	848	469	4,678	151	1,242						3	Ölands Södra Mot.
3,191	1,100	777	8,043	180	1,195						4	» Norra »
2,150	540	840	1,550	490	1,720						5	Ambörd o. Stranda h:d.
3,073	1,348	1,458	2,779	2,258	2,450						6	Sevede o. Asbolands »
938	415	318	772	581	256						7	Tuna läns »
3,147	889	992	3,300	614	1,509						8	Tjust »
20,226	6,552	7,182	25,271	5,719	13,822	?	12,700	23,300	?	55,500	9	S:a bönder (o. prester).
—	—	—	—	—	—	?	1,242		?		10	Prestgårdars skörd.
753	253	266	945	215	514	?	2,300		?	9,300	11	Adeliga sätesgårdar.
298	212	224	736	85	418	9	708	1,175	16		12	Kongl. slott och gårdar.
373	*33*	*68*	*58*	*1*	*516*	?	?	?	?	?	13	Städer.
21,650	**7,050**	**7,740**	**27,010**	**6,020**	**15,270**		**41,550**			**64,800**		**S:a nuv. Kalmar län.**

[5]) De 62 gällen i nuv. Kalmar län, hvilka åtminstone till allra största delen saknade stomhemman, beräknas, med hänsyn till den svaga skörden för hemmanen, till 20 t:rs skörd för hvarje prestgård.

[6]) Med hänsyn till den betydliga storleken af flera bland de adliga sätesgårdarne, såsom Fogelvik, Vinäs, Kråkerum, Stegeholm, Stäflö m. fl., har jag tagit ett medeltal af 30 kor pr gård, och proportionerat öfriga kreatursslag derefter, men skörden till något högre proportion än som utvisas för bondhemmanen, med särskildt afseende derå, att de kungliga gårdarne förete så betydligt högre förhållande mellan kotal och skörd.

		Hushåll 1571.	Folkmängd. Lägst.	Folkmängd. Högst.	Lösegen- Silfver. Lod. qv.	Koppar, Tenn, Messing. L℔. ℔.	Penningar och varor. Mark. öre.	Hästar. St.
1	Ydre härad...	473			3,476: —	979: 2	991: 3	500
2	Kinds » ...	506			2,234: —	924: 5	1,988: 2	766
3	Bankekinds, Hanekinds, Valkebo » ...	[1])*1,097*			5,665: —	1,580: 18	550: —	1,681
4	Vifolka, Göstrings » ...	814			3,234: 3	1,040: 19	64: 1	1,155
5	Lysings, Dals » ...	649			2,758: 3	782: 9	362: —	433
6	Aska » ...	461			1,995: 1	580: 5	1,040: —	658
7	Bobergs, Gulbergs » ...	707			2,985: 1	800: 4	651: 4	993
8	Åkerbo, Skärkinds » ...	535			1,901: 2	774: 16	353: 5	902
9	Hammarkinds » ...	565			3,758: 2	939: —	1,781: —	992
10	Björkekinds, Östkinds, Lösings » ...	1,027			10,720: —	2,369: —	3,584: —	2,236
11	Memmings, Bråbo » ...	564			3,612: —	989: —	1,733: —	625
12	Hellesta och Vånga bergslag	199			1,251: —	377: —	83: —	244
13	Godegårds »	75			450: —	150: —	?	100
14	S:a bönder (och prester)	7,672	38,350	46,020	44,042: —	12,286: 18	13,181: 7	11,285
15	Prestgårdars skörd[2])	—	—	—	——	——	——	—
16	Adeliga sätesgårdar[3])	43	650	860	?	?	?	337
17	Kungl. slott o. afvelsgårdar[4])	14	575	870	——	——	——	[220]
18	Städer (5)	625	3,125	3,750	21,678: —	3,115: —	[5])124,603: 1	508
	S:a nuvar. Östergötlands län	**8,354**	42,700	51,500	**65,720**: —	**15,401**: 18	**137,785**: —	**12,350**

[1]) Det taxerade mantalet i detta fögderi utgör allenast 780. Dertill få dock läggas de 103 "knektar och hofmän", som undsluppit taxering ej på grund af fattigdom utan genom särskildt privilegium, och för hvilka jag ock tillåtit mig införa några gissade siffror i specialtabellen, som här medräknas. Slutligen äro i längderna antecknade 214 dels "öde", dels utfattige, men då anteckningarne synas gifva vid handen, att hushållen funnits qvar, ehuru egendom var borta, har jag medräknat dem i hushållskolumnen. Äfven i de öfriga fögderierna äro de få "öde gårdar" som i längderna upptagas, af mig inräknade i hushållsmantalet, ehuru anteckningarne ej alltid gifva vid handen, att de varit bebodda.

[2]) För Östergötlands minst 100 prestgårdar har jag, i betraktande af 1570 års utomordentligt dåliga skörd, ej kunnat antaga mer än i medeltal omkring 20 t:rs skörd, hvilket för ett godt år sådant som 1576 dock höjes till 50 t:r.

d o m 1 5 7 1.							Skörd 1570.	Skörd 1576.		
Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 å 3 års.	Ungnöt. 2 å 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Spannmål.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.		
552	1,892	766	937	2,494	667	1,428			1	Ydre härad.
182	1,614	584	805	1,651	438	1,281			2	Kinds »
216	2,263	494	1,342	4,234	327	2,491			3	Bankekinds, Hanekinds, Valkebo »
473	1,887	192	565	3,059	335	2,140			4	Vifolka, Göstrings »
683	1,705	440	907	2,841	92	1,791			5	Lysings, Dals »
236	1,015	130	493	1,259	170	903			6	Aska »
168	1,823	162	508	1,590	258?	1,076			7	Bobergs, Gulbergs »
34	1,105	278	446	1,785	102	1,292			8	Åkerbo, Skärkinds »
101	2,081	543	859	2,541	274	1,219			9	Hammarkinds »
204	3,191	826	1,555	5,528	233	2,673			10	Björkekinds, Östkinds, Lösings »
193	1,658	319	596	1,988	548	1,263			11	Memmings, Bråbo »
70	810	100	230	620	210	450			12	Hellesta o. Vånga bergsl.
25	300	35	80	250	80	200			13	Godegårds »
3,137	21,344	4,869	9,323	29,840	3,734	18,207	*63,000*	166,365	14	S:a bönder (och prester).
—	—	—	—	—	—	—	*2,000*	10,000	15	Prestgårdars skörd.
100	657	150	273	791	117	545	1,900		16	Adeliga sätesgårdar.
[486]	[621]	[220]	[360]	[1,487]	—	[340]	[2,600]	2,600	17	Kgl. slott o. afvelsgårdar.
107	728	61	204	562	49	1,238	?	?	18	Städer.
3,830	**23,350**	**5,300**	**10,160**	**32,680**	**3,900**	**20,330**	*69,500*	**178,965**		**S:a nuv. Östergötlands län.**

[3]) För sätesgårdarne har jag med hänsyn till härjningarne och till provinsens allmänna boskapsfattigdom ej antagit mer än 15 kor pr gård. Jag medräknar här äfven *Wi* gård i Ydre, der troligen *Knut Persson* bodde.

[4]) De kungliga afvelsgårdarnes mantal, boskapsinventarium och skörd har jag här infört ehuru uppgifterna hänföra sig till 1582. De torde visa något högre siffror än verkligheten var år 1571, omedelbart efter krigshärjningen, men afvika dock ej så betydligt, att någon väsentlig oriktighet deraf uppstår. Dock har jag ej ökat skördesiffran för 1576.

[5]) I penningsumman för städerna är inräknadt ej blott värdet af allehanda varor utan äfven der befintligt guld, som jag uppskattat till 27,232 mk (1 st. guld = 16 mk, 1 lod = 32 mk).

		Hushåll 1571.	Folkmängd. Lägst.	Folkmängd. Högst.	Lösegen- Silfver. Lod. qv.	Koppar, Tenn, Messing. L. ℔. ℔.	Penningar. Mark. öre.	Hästar. St.	Oxar. St.
1	Vesterrekarne (del)	[1]) 282			*2,400:* —	*780:* —	*1,170:* —	*510*	*140*
2	Oppunda, Villottingen	*1,190*			*10,070:* —	*2,690:* —	*5,150:* —	*2,100*	*760*
3	Jönåker	[1]) 595			3,020: —	1,275: —	2,470: —	960	170
4	Rönö	630			4,428: —	1,400: —	5,200: —	1,300	380
5	Österrekarne, Åker, Selebo härad	1,250			} 13,800: —	4,450: —	9,600: —	3,250	920
6	Hölebo, Daga härad	600							
7	Summa bönder (o. prester)	*4,547*	22,750	27,300	*33,718:* —	*10,595:* —	*23,590:* —	*8,120*	2,370
8	Prestgårdars skörd[2])	—	—	—	—	—	—	—	—
9	Adeliga sätesgårdar[3])	45	675	900	—	—	—	473	135
10	Kongl. slott och afvelsgårdar	7	475	600	—	—	—	207	255
11	Städer (4)[4])	[300]	[1,500]	[1,800]	?	?	?	?	?
	Sa nuvar. Nyköpings län	*4,899*	*25,400*	*30,600*	[*33,718:* —]	[*10,595:* —]	[*23,590:* —]	*8,800*	*2,760*

[1]) I hushållsmantalet inräknas här de som särskildt äro upptagna i kolumn för "icke taxerade och öde", emedan anteckningarna antyda, att hushåll funnits ehuru utan förmögenhet.

[2]) För de minst 53 prestgårdar, som räknades i Södermanland, har jag tagit skörd i medeltal af 40 tunnor.

[3]) Af de 45 sätesgårdar, som jag tror mig med sannolikhet kunna räkna i Södermanlands län, voro ungefär en tredjedel af någon betydenhet, hvarför här torde få räknas omkr. 20 kor i medeltal för gård.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1573 (72).					Skörd 1576.	
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Spannål.	
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	
890	*140*	*370*	*1,760*	*650*	*780*							1 Vesterrekarne.
3,900	*1,170*	*1,460*	*6,500*	*1,965*	*2,825*							1 Oppunda, Villottingen.
2,070	460	900	2,900	400	1,430							3 Jönåker.
2,530	620	1,520	4,140	800	1,860							4 Rönö.
6,000	1,150	2,940	11,030	3,360	4,910							5 Österrekarne, Åker, Selebo härad.
												6 Hölebo, Daga härad.
15,390	*3,540*	*7,190*	*26,330*	*7,175*	*11,805*	*1,700*	*46,400*	*30,450*	*1,050*[4]		*91,500*	7 Summa bönder (och prester).
—	—	—	—	—	—		2,134					8 Prestgårdars skörd.
904	202	413	1,528	406	684		4,600				9,700	9 Adeliga sätesgårdar.
306	98	307	502	159	381	31	1,319	359	47	10		10 Kongl. slott och afvelsgårdar.
?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?		11 Städer.
16,600	*3,840*	*7,910*	*28,360*	*7,740*	*12,870*			*88,100*			*101,200*	S:a nuv. Nyköpings l.

[4]) Tiondeuppgifterna i de specialtabeller som här följts äro hemtade dels från 1572 dels från 1573 års skörd, hvarför slutsiffran i någon — ehuru ej betydlig — mon skiljer sig från de summor som å tab. sid. 311 angifvas för året 1573 med proportionering för de härad, hvilkas tiondeuppgifter det året fela.

[5]) Rörande städerna i Nyköpings län se sid. 308.

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-					
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.	Kor.
					Lod.	L℔.	Mark.	St.	St.	St.
1	Öknebo, Sotholm, Svartlösa härad	950			6,650	2,100	7,800	2,000	600	3,800
2	Färentuna, Sollentuna härad	720			6,000	1,200	1,300	1,850	?	2,400
3	Danderyds, Ryds, Åkers skeppslag	1,370			3,600	1,200	1,950	2,200	?	5,200
4	Frötuna, Bro skeppslag									
5	Vermdö, Väddö, Valö socknar									
6	Erlinghundra härad	280			980	300	?	700	?	800
7	Vallentuna »	*300*			*2,500*	*500*	*540*	*770*	?	*1,000*
8	Seminghundra »	*310*			*1,260*	*600*	*50*	*1,060*	?	*970*
9	Långhundra »	*405*			*1,400*	*430*	70?	*1,000*	?	*1,150*
10	Sjuhundra »	*256*			*530*	*190*	*65*	*540*	?	*650*
11	Lyhundra »	333			1,530	590	890	820	?	1,110
12	Närdinghundra »	289			*1,350*	*520*	*780*	*720*	?	*975*
13	Frösåkers »	*530*			*1,380*	*460*	*750*	*850*	?	*2,000*
14	S:a bönder (och prester)	*5,743*	*28,750*	*34,500*	*27,180*	*8,090*	*14,195*	*12,510*	[*600*]	*20,055*
15	Prestgårdars skörd[1]	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Adeliga sätesgårdar[2]	44	650	900	?	?	?	684	307	1,094
17	Kongl. slott och afvelsgårdar[3]	10	600	800	—	—	—	226	163	451
18	Städer (utom Stockholm)	[200]	1,000	1,200	?	?	?	?	?	?
	S:a nuvar. Stockholms län	*5,997*	*31,000*	*37,400*	[*27,180*]	[*8,090*]	[*14,195*]	*13,420*	[1,070]	*21,600*

[1]) För omkring 60 prestgårdar har jag räknat i medeltal 30 t:rs skörd.

[2]) Af de 44 sätesgårdarne voro ungefär halfva antalet af någon betydenhet och räknar jag här i medeltal 25 kor för gård och 100 t:rs skörd. Proportionen mellan kotal och skörd för bönderna är 1 : 3, för de kungliga gårdarne 1 : 5; jag har här tagit medeltal mellan bägge: 1 : 4.

d o m 1 5 7 1.					Skörd 1572.					Skörd 1576.	
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Spannmål.	
4 à 3 års.	2 à 1 års.										
St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	
950	2,300	6,250	1,200	2,800							1 Öknebo, Sotholm, Svartlösa härad.
600	1,250	4,300	—	1,900							2 Färentuna, Sollentuna härad.
											3 Danderyds, Ryds, Åkers skeppslag.
1,250	1,900	8,300	1,350	780							4 Frötuna, Bro skeppsl.
											5 Vermdö, Väddö, Valö socknar.
145	260	1,560	70	640							6 Erlinghundra härad.
250	*530*	*1,800*	—	*800*							7 Vallentuna »
320	*550*	*1,900*	—	*750*							8 Seminghundra »
220	*375*	*2,240*	*100*	*920*							9 Långhundra »
110	*340*	*1,220*	*150*	*540*							10 Sjuhundra »
250	390	2,240	160	430							11 Lyhundra »
220	*340*	*1,970*	*140*	*380*							12 Närdinghundra »
480	*740*	*3,200*	*530*	*300*							13 Frösåkers »
4,795	*8,975*	*34,980*	*3,700*	*10,240*	**1,410**	**38,125**	**22,000**	**340**	?	75,000	14 S:a bönder (o. prester).
—	—	—	—	—		1,800					15 Prestgårdars skörd.
266	588	1,914	201	569		3,300			?	9,000	16 Adeliga sätesgårdar.
159	337	1,256	69	871	133½	1,762	379	58	22½		17 Kongl. slott och afvelsgårdar.
?	?	?	?	?							18 Städer (utom Sthlm).
5,220	*9,900*	*38,150*	*3,970*	*11,680*			**69,330**			84,000	S:a nuv. Stockholms l.

[3]) Från slott och gårdar i Stockholms län (*tab. sid.* 262) har jag här i "mantalet" frånräknat personalen å Stockholms slott, hvilken i öfversigtstabellen sammanslås med stadens befolkning.

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-					
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.	Kor.
					Lod.	L℔. ß.	Mark.	St.	St.	St.
1	Norra Roden	360			3,350	750: —	3,500	?	230	1,300
2	Tierps härad	*280*			*3,700*	*770:* —	*2,400*	*700*	*380*	*1,020*
3	Norunda »	459			3,700	750: —	1,050	850	?	1,000
4	Oland »									
5	Vendel »	960			12,800	2,700: —	8,300	2,400	1,300	3,500
6	Rasbo »									
7	Vaksala »	*267*			*1,060*	*470:* —	—	*760*	?	*930*
8	Bälinge, Ulleråker »	1,350			4,800	2,100: —	?	3,400	?	4,200
9	Hagunda, Håbo »									
10	Lagunda »	*366*			*970*	*540:* —	*230*	*750*	[*14*]	*1,040*
11	Bro »	*200*			*1,080*	*350,* —	?	*380*	?	*500*
12	Trögd »	562			3,900	850: —	672	1,100	45	1,450
13	Åsunda »	327			3,002	571: 5	664	364	195	1,033
14	S:a bönder (o. prester)	*5,131*	*25,650*	*30,800*	*38,362*	*9,851: 5*	*16,816*	*10,704*	[2,164]	*15,973*
15	Prestgårdars skörd [1].	—	—	—	—	——	—	—	—	—
16	Adeliga sätesgårdar [2]	29	450	600	?	?	?	580	123	906
17	Kongl. slott och afvelsgårdar	6	500	700	—	——	—	256	53	341
18	Städer	[500]	2,500	3,000	?	?	?	?	?	?
	Summa nuv. Upsala län	*5,666*	*29,100*	*35,100*	[*38,362*]	[*9,851: 5*]	[*16,816*]	*11,540*	[*2,340*]	*17,220*

[1]) För de åtminstone 55 prestgårdarne har jag antagit medelskörd af 50 t:r i detta bördiga landskap.

[2]) Af de 29 sätesgårdarne voro åtminstone 12 särdeles betydande — deribland sådana som Salsta, Vik, Ekholmen, Sjö, Eka och Haga — hvarför jag, ehuru boskapsinventariet i

dom 1571.					Skörd 1572.					Skörd 1576.		
Ungnöt.		Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Spannmål.		
4 à 3 års.	2 à 1 års.											
St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
230	300	1,170	1,100	270							1	Norra Roden.
180	*280*	*1,320*	*670*	*550*							2	Tierps härad.
100	350	3,050	700	1,450							3	Norunda »
											4	Oland »
600	950	4,550	2,300	1,900							5	Vendel »
											6	Rasbo »
190	*540*	*2,500*	*100*	*980*							7	Vaksala »
											8	Bälinge, Ulleråker »
850	2,450	11,250	450	4,400							9	Hagunda, Håbo »
90	*640*	*2,390*	—	*1,160*							10	Lagunda »
65	*220*	*1,040*	*30*	*525*							11	Bro »
260	865	3,870	3	1,650							12	Trögd »
188	741	2,163	210	1,174							13	Åsunda »
2,753	*7,336*	*33,303*	*5,563*	*14,059*	2,725	52,850	63,390	210	?	*144,000*	14	S:a bönder (o. prester).
—	—	—	—	—		2,750					15	Prestgårdars skörd.
151	416	1,865	308	788		6,688				14,000	16	Adeliga sätesgårdar.
206	288	842	209	443	48	827	1,108	176	28		17	Kongl. slott och afvelsgårdar.
?	?	?	?	?	?	?	?	?	?		18	Städer.
3,110	*8,040*	*36,010*	*6,080*	*15,290*			**130,800**			*158,000*		**Summa nuv. Upsala län.**

dessa härad i allmänhet är ganska lågt, ansett mig ej kunna antaga mindre kotal än 30 pr gård. Proportionen mellan kotal och skörd är både för bönderna och de kungliga gårdarne ungefär som 1 : 7.

		Hushåll 1571.	Folkmängd.		Lösegen-				
			Lägst.	Högst.	Silfver.	Koppar, Tenn, Messing.	Penningar.	Hästar.	Oxar.
					Lod. qv.	L℔ ß.	Mark. öre.	St.	St.
1	Nerike med Sundbo härad	2,350			15,000: —	7,200: —	13,200: —	3,600	3,800
2	Glanshammars härad	195			1,279: 3	601: 12	1,100: —	296	323
3	Fellingsbro socken.....	[1]) 179			2,494: 2	593: 19	721: —	252	378
4	Näsby och Ervalla s:r[2])...	70			933: 1	226: 4	276: —	101	146
5	Noraskoga och Lindesberg	485			5,046: 2	1,448: 5	743: —	541	53
6	Summa	3,279	16,400	19,700	24,754: —	10,070: —	16,040: —	4,790	4,700
7	Prestgårdars skörd[3])	—	—	—	——	——	——	—	—
8	Adeliga sätesgårdar[4])	7	100	150	?	?	?	99	91
9	Kongl. slott och gårdar[5])	4	300	450	——	——	——	81	79
10	Örebro stad[6])	[100]	[500]	[600]	?	?	?	?	?
	Summa nuvar. Örebro län	3,390	17,300	20,900	[24,754: —]	[10,070: —]	[16,040: —]	4,970	4,870

[1]) För Fellingsbro socken, som denna tid hel och hållen hörde till Åkerbo härad, har jag icke med full säkerhet kunnat i taxeringslängden särskilja de delar som ligga i nuvarande Vesterås län från nuv. Örebro läns del, hvarför det hela blifvit fördt till Örebro län. Detta har så mycket hellre kunnat ske, som just i den del af Fellingsbro hvilken nu hör till Vesterås län, eller den s. k. Yttersta fjerding, taxeringen varit tämligen ofullständig, derhän att taxeringsmantalet för socknen är åtminstone 30 hushåll för ringa. Den del af Fellingsbro, som nu ej tillhör Örebro län, är således i ofvanstående tabell endast i ringa mån upptagen.

[2]) För Näsby och Ervalla socknar saknas taxeringslängder, hvadan siffrorna här äro proportionerade efter och antagna hushållsmantalet mot Fellingsbro s:n.

[3]) För de minst 28 prestgårdarne inom nuv. Örebro läns område, som hade stomhemman, har jag antagit medelskörd af omkr. 50 tunnor.

d o m 1 5 7 1.						Skörd 1573.					Skörd 1576.		
Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.	Spannmål.		
St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.	T:r.		
9,900	1,200	7,600	17,600	?	11,000							1	Nerike m. Sundbo h:d.
825	104	634	*1,470*	48	*901*							2	Glanshammars härad.
845	122	532	1,736	118	891							3	Fellingsbro socken.
329	44	204	659	51	332							4	Näsby o. Ervalla s:r.
1,881	914		285	513	316							5	Noraskoga o. Lindesberg.
	914												
13,780	1,470	8,970	21,750	[730]	13,440	*900*	*19,500*	*12,000*	*3,600*		37,890	6	Summa.
—	—	—	—	—	—		1,440					7	Prestgårdars skörd.
287	34	186	441	?	264		1,048				3,210	8	Adeliga sätesgårdar.
113	36	94	259	120	246	⅛	230	262	110	10		9	Kongl. slott o. gårdar.
?	?	?	?	?	?	?	?	?	?	?		10	Örebro stad.
14,180	1,540	9,250	22,450	[850]	13,950		*39,100*[7])				41,100		S:a nuvar. Örebro län.

[4]) Bland de adliga sätesgårdarne upptager jag här ej Gyetorp, som 1571 var taxeradt, men af de öfriga 7 voro åtminstone 5: Bysta, Göksholm, Ekeberg, Kägleholm och Ervalla så betydande hufvudgårdar för några af de rikaste stormännen, att ett medeltal af 40 kor och 150 tunnors skörd ej torde vara för högt. Proportionen mellan kotal och skörd är vid de kungliga gårdarne som 1 : 5,7, hos bönderna som 1 : 3.

[5]) Här uppföres utom Örebro, Segersjö och Lekebergs gårdar (tab. sid. 264), äfven Guldsmedshyttegård (tab. sid. 62).

[6]) Rörande Örebro stad se sid. 308.

[7]) I skördesumman ingår ingen siffra för Noraskoga, Lindesberg, Näsby och Ervalla, hvilka ej erlade tionde i säd utan i jern och troligen drefvo ringa åkerbruk. För öfrigt är beloppet för året gissadt äfven för Sundbo härad och Glanshammars härad, såsom utföres i tab. å sid. 311.

Sammandrag af uppgifter om folkmängd, lösegendom

	Nuvarande länsområden.	Hushåll 1571.	Folkmängd 1571. Lägst.	Folkmängd 1571. Högst.	Lösegendom. Silfver. Lod. qv.	Lösegendom. Koppar, Tenn, Messing. L℔. ℔.	Lösegendom. Penningar. Mark. öre.	Lösegendom. Hästar. St.
1	Norr- och Vesterbottens län	2,682	13,400	18,800	15,148: 2	3,573: 5	11,535: 3	2,696
2	Vesternorrlands »	3,383	16,900	23,700	23,220: —	4,570: —	35,400: —	3,070
3	Gefleborgs »	4,237	21,100	29,650	28,830: —	4,670: —	30,140: —	2,810
4	Kopparbergs »	4,751	24,100	33,750	24,132: 2	7,623: 17	17,279: —	107?
5	Vesterås »	4,222	21,600	26,000	52,235: —	10,898: 16	43,936: 4	4,720
6	Skaraborgs »	7,027	35,800	43,000	69,110: —	17,392: 2	15,702: 1	10,100
7	Elfsborgs »	8,195	41,200	49,600	*35,170: 1*	12,144: —	12,986: 1	8,410
8	Jönköpings »	6,467	32,550	39,200	*49,855: 1*	*13,335: 10*	*54,643: 6*	7,600
9	Kronobergs »	5,189	26,150	31,450	32,307: 2	8,163: 2	9,191: 7	6,780
10	Kalmar »	6,054	31,100	37,500	37,506: 2	7,650: 15	45,759: —	12,010
11	Linköpings »	8,354	42,700	51,500	65,720: —	15.401: 18	137,785: —	12,350
12	Nyköpings »	*4,899*	*25,400*	*30,600*	[*33,718:* —]	[*10,595:* —]	[*23,590:* —]	*8,800*
13	Stockholms »	*5,997*	*31,000*	*37,400*	[*27,180:* —]	[*8,090:* —]	[*14,195:* —]	*13,420*
14	Upsala »	*5,666*	*29,100*	*35,100*	[*38,362:* —]	[*9,851: 5*]	[*16,816:* —]	*11,540*
15	Örebro »	3,390	17,300	20,900	[24,754: —]	[10,070: —]	[16,040: —]	4,970
16	Vermlands »	*1,854*	*9,300*	*13,000*	[18,400: —]	[5,160: —]	[10,200: —]	[1,428]
17	Göteborgs (del)[3] »	533	2,700	3,250	[2,650: 2]	[110: 10]	[5,000: 2]	[289]
18	Stockholms stad	1,000	6,000	7,000	?	?	?	?
	Summa det egentliga Sverige	**83,900**	427,400	531,400	[578,300: —]	[149,300: —]	[500,300: —]	**111,100**

[1]) För att slippa belasta denna sammandragstabell med genombrytningar, har jag på de särskilda kolumnerna fördelat de kollektiva summor af "får och getter", eller "får, getter och svin", "ungnöt, får och getter", som här och der i vissa härad förekomma, och hvilkas slutsiffror för det mesta synas i länstabellerna. Jag har dervid fördelat efter samma proportion, som i öfrigt inom länet förekommer, alltid med iakttagande af afrundning till jämna tiotal.

[2]) För Vermland har jag här tillagt en gissad siffra för de minst 20 prestgårdarnes skörd.

[3]) För den del af nuv. Göteborgs län som vid denna tid tillhörde Sverige, d. v. s. *Askims* och *Sävedals* härad med *Östra Hisingen*, finnas såsom synes af tab. sid. 172—73 endast mycket ofullständiga taxeringsuppgifter. Jag har här sammanslagit dess mantal med

och skörd i hela det egentliga Sverige 1571—76.

d o m 1 5 7 1.							Skörd 1571 (70, 72, 73).		Skörd 1576.		
Oxar.	Kor.	Ungnöt. 4 à 3 års.	Ungnöt. 2 à 1 års.	Får.	Getter.	Svin.	Tiondepligtig	Ej tiondepligtig	Tiondepligtig	Ej tiondepligtig	
St.	St.	St.	St.	St.	St.	St.	T:r spannmål.		T:r spannmål.		
[17]	15,718	962	[1]) 5,200	[1])13,050	[1]) 8,500	[1]) 1,750	30,000	200	24,480	190	1
]2]	16,100	370	1,760	[1])14,050	[1]) 6,330	[1]) 2,120	45,690	600	48,375	625	2
[82]	20,970	760	2,140	[1]) 9,200	[1])10,480	[1]) 2,500	70,260	780	91,200	1,000	3
309	20,494	[1]) 2,370	[1]) 7,600	15,169	19,609	4,946	57,300	1,915	86,700	2,900	4
3,870	13,520	2,960	7,630	18,480	6,350	11,550	40,950	3,970	105,300	10,200	5
9,670	28,020	9,160	16,360	[1])38,250	[1]) 7,900	22,070	45,375	7,725	98,700	17,300	6
6,730	39,630	13,180	*[1])18,550*	*[1])41,500*	*[1])15,200*	*[1])17,500*	44,500	4,200	71,985	7,100	7
8,330	29,940	[1])11,140	[1])12,620	[1])37,140	[1]) 9,350	23,450	67,500	4,700	105,990	7,410	8
7,990	27,870	8,500	10,670	*25,350*	*12,570*	*28,190*	59,100	3,400	71,865	4,135	9
7,860	21,650	7,050	7,740	27,010	6,020	15,270	36,000	5,550	55,500	9,300	10
3,830	23,350	5,300	10,160	32,680	3,900	20,330	63,000	6,500	166,365	12,600	11
2,760	*16,600*	*3,840*	*7,910*	*28,360*	*7,740*	*12,870*	*79,600*	8,500	*91,500*	9,700	12
[1,070]	*21,600*	*5,220*	*9,900*	*38,150*	*3,970*	*11,680*	61,875	7,455	*75,000*	9,000	13
[2,340]	*17,220*	*3,110*	*8,040*	*36,010*	*6,080*	*15,290*	119,175	11,625	*144,000*	14,000	14
4,870	14,180	1,540	9,250	22,450	[850]	13,950	*36,000*	3,100	37,890	3,210	15
[920]	9,900	1,900	2,350	5,700	5,200	2,300	16,830	[2]) 500	46,770	1,200	16
[250]	1,738	438	[320]	[1,151]	[351]	[534]	1,200	60	2,700	130	17
?	?	?	?	?	?	?	—	—	—	—	18
60,900	**338,500**	**77,800**	**138,200**	**403,700**	**130,400**	**206,300**	**874,355**	70,780	**1,324,320**	110,000	

taxeringsmantalet för de utflyttade Elfsborgs-borgarne (tab. sid. 174), det enda som finnes i längderna upptaget för den sköflade staden, samt spisningsmantalet för Elfsborgs slott (tab. sid. 117); inventariet för de bägge häradena och för borgarne är likaså sammanslaget. Som siffrorna här för det mesta äro beräknade, har jag icke dragit i betänkande att uppföra dem med sådan ringa tillökning eller minskning, som egnar sig att afrunda tabellens slutsiffror till jämna hundratal. Hushållsmantalet som skulle vara 511 har sålunda blifvit ökadt till 533 o. s. v. Tiondeuppgifter för 1576 finnas fullständiga, men inga för 1571. Jag har i föregående kolumn infört en beräknad siffra för 1573, af hvars skörd Sävedals härad ger 39 t:r i tionde, då jag för Askim antagit 41 efter 1576 års proportion.

Efterskrift.

Mer än tio år hafva förflutit, sedan första häftet af detta arbete utgafs, och sysselsättningar af helt annan art hafva mer än en gång afbrutit försöken att bringa detsamma till afslutning. Dessa afbrott skulle kunna anföras som en ursäkt derför, att arbetets plan och utförande i vissa delar undergått förändringar; särskildt må det anmärkas, att då jag i detta senare häfte betydligt inskränkt detalj-redogörelserna för taxeringen och för den odlade bygdens utsträckning, har sådant i viss mån berott på insigten, att arbetets utgifning eljest skulle varda under ytterligare ett tiotal af år fördröjdt. Mest hafva dock dessa förändringar i planen berott af materialets beskaffenhet för de sydligare provinserna. Jag har likaså bort förbigå åtskilliga uppgifter, hvilka för den af ålder odlade bygden icke ega samma intresse som för det jämförelsevis yngre Norrland och Vermland; jag har i stället försökt att utföra några undersökningar rörande sätesgårdarne i det sydliga Sverige, hvilka jag vid första häftets utgifvande knapt hade vågat föresätta mig, men som slutligen visat sig vara för arbetets ändamål nödvändiga. Några förändringar hafva ock vidtagits i uppställningen af vissa tabeller — t. ex. de som röra tionden —, hvilka synts mig leda till större öfverskådlighet.

Jag anhåller slutligen att härmed få meddela några förut ej anmärkta rättelser och tillägg till arbetet i dess helhet.

Tab. sid. 40 sifferrad 4 uppifr. kol. 4 står 2,542 läs 2,548
» » 85 » 1 o. 2 » » 9 siffrorna 47,050 och 29,570 byta plats.
» » 106 » 6 » » 6 står 356 läs 256
» » 136 » 2 nedifr. — » 4,029 » 4,032
» » 158 » 1 » — » 3,080 » 3,180
» » » » 4 » — » 2,752 » 2,852

Sid. 180 rad 17 uppifr. står *förlänade* läs *oförlänade*
» 194 efter rad 13 uppifr. tillägges *Stegeholm:* Sture.
» 259 rad 6 uppifr. står *"Södermanland"* läs "största delen af Södermanland"
» 292 » 4 nedifr. kol. 4 står 107 » 104
» 296 » 7 » — » Husby Skedvi » Husby Skedri
» 295 sifferrad 7 » » 3 » 650 » 550
» 268 not 1) Min ovisshet rörande säteriet *Mälsåker* i Selebo härad är häfd derigenom att uti en räkenskap för *Dannemora* s:n 1572 nämnes en "hustru Anna på Mälsåker" som egare till ett frälsehemman i Munsareby.